

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 133

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

56. évfolyam

2013. május 9.

Közleményszám

Tartalom

Oldal

I Állásfoglalások, ajánlások és vélemények

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

487. plenáris ülés, 2013. február 13. és 14.

2013/C 133/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Kishajógyártás/szabadidős hajózás: a válság által felgyorsított szerkezetváltás (saját kezdeményezésű vélemény)	1
2013/C 133/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fenntartható növekedést, az alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaságot és az ipari szerkezetváltást szolgáló üzleti modellek (saját kezdeményezésű vélemény)	8
2013/C 133/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A kiskereskedelmi láncok és az élelmiszer-beszállítók kereskedelmi kapcsolatai – helyzetkép (saját kezdeményezésű vélemény)	16

HU

 Ár:
4 EUR

(folytatás a túloldalon)

III Előkészítő jogi aktusok

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

487. plenáris ülés, 2013. február 13. és 14.

2013/C 133/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A rádióspektrum-erőforrások belső piacon való megosztott felhasználásának előmozdítása (COM(2012) 478 final)	22
2013/C 133/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A belső energiapiac működőképessé tételéről (COM(2012) 663 final)	27
2013/C 133/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról szóló 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvtől való ideiglenes eltérésről (COM(2012) 697 final – 2012/328 (COD))	30
2013/C 133/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2011/92/EU irányelv módosításáról (COM(2012) 628 final – 2012/0297 (NLE))	33
2013/C 133/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a mélytengeri állományoknak az Atlanti-óceán északkeleti részén történő halászatára vonatkozó egyedi feltételek és az Atlanti-óceán északkeleti részének nemzetközi vizein folytatott halászatra vonatkozó rendelkezések megállapításáról, valamint a 2347/2012/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről (COM(2012) 371 final)	41
2013/C 133/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Ajánlás tanácsi ajánlásra az azon tagállamok gazdaságpolitikáira vonatkozó átfogó iránymutatások végrehajtásáról, amelyek pénzneme az euro (COM(2012) 301 final)	44
2013/C 133/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az orvostechnikai eszközökről, valamint a 2001/83/EK irányelv, a 178/2002/EK rendelet és az 1223/2009/EK rendelet módosításáról (COM(2012) 542 final – 2012/0266 (COD)) – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az <i>in vitro</i> diagnosztikai orvostechnikai eszközökről (COM(2012) 541 final – 2012/0267 (COD)) – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Biztonságos, hatékony és innovatív orvostechnikai eszközök és <i>in vitro</i> diagnosztikai orvostechnikai eszközök a betegek, fogyasztók és egészségügyi szakemberek érdekében (COM(2012) 540 final)	52
2013/C 133/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a rádióberendezések forgalmazására vonatkozó tagállami jogszabályok harmonizációjáról COM(2012) 584 final – 2012/0283(COD)	58

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

487. PLENÁRIS ÜLÉS, 2013. FEBRUÁR 13. ÉS 14.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Kishajógyártás/szabadidős hajózás: a válság által felgyorsított szerkezetváltás (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 133/01)

Előadó: **Edgardo Maria IOZIA**Társelőadó: **Patrizio PESCI**

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012. július 12-én az eljárási szabályzat 29. cikkének 2. bekezdése alapján úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményét dolgoz ki a következő tárgyban:

Kishajógyártás/szabadidős hajózás: a válság által felgyorsított szerkezetváltás.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2013. január 22-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. február 13–14-én tartott, 487. plenáris ülésén (a 2013. február 13-i ülésnapon) 70 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A rekreációs vízi tevékenységeket, azaz a séta- és sporthajózást (vitorlás- vagy motoros hajóval, kenuval, kajakkal vagy egyéb hajóval), illetve a szoba jöhető számos vízi tevékenységet (szörf, sárkányszörf, búvárkodás, hobbihorgászat stb.) Európában hosszú évek óta gyakorolja valamennyi társadalmi osztály. Ebben az értelemben az európai szabadidős hajózást nem csupán nyári időtöltésként lehet felfogni, hanem testnevelési, kulturális, környezetvédelmi és társadalmi értékek hordozójaként és közvetítőjeként is. Így a széles rétegeket érintő európai szabadidős hajózás fontos társadalmi szerepet tölt be, és az Európai Unió értékrendjébe is illeszkedik.

1.2 A szabadidős hajózás révén főként a fiatal nemzedék kap lehetőséget arra, hogy megtanulja tisztelni a természetet, értékelni a közösen végzett munkát és a felelős magatartást.

Eközben lehetőségük nyílik mások megismerésére, egy szórakoztató és nem túlságosan költséges sportág űzésére, a vízi turizmus révén pedig új területek megismerésére, különlegesen értékes tengeri övezetek bejárására. A szabadidős hajózás az elmúlt időben szerephez jutott a gyógyászatban is, amennyiben elősegíti a fogyatékosok, az önbizalomhiányban szenvedők beilleszkedését, illetve önbizalmuk visszaszerzését.

1.3 Jelen vélemény az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) azon megállapításán alapul, hogy az egységes európai piac továbbra sem működik tökéletesen a szabadidős hajózás szempontjából. A genovai nemzetközi szabadidős hajózási szakkonferencián 2012 októberében megtartott közmeghallgatás, melyen az Európai Bizottság és az Európai Parlament, az iparág, a munkavállalók, a felhasználók és a fogyasztók, az egyetemek és a környezetvédelmi szervezetek képviselői egyaránt részt vettek, rámutatott az ágazatot az európai piacon

továbbra is sújtó számos nehézségre. Az EGSZB ezért felkéri az Európai Bizottságot, hogy fontolja meg a jelen véleményben javasolt fellépéseket, melyek az egységes piac kiteljesítéséhez, valamint a nemzeti és nemzetközi szinten még fennálló akadályok és egyéb korlátozások leküzdéséhez szükségesek.

1.4 Az európai kishajógyártás termelése a válság éveiben drasztikusan, országtól függően mintegy 40–60 %-kal csökkent, ami 46 000 munkahely megszűnésével és a gyártásból származó bevétel mintegy 3–4,5 milliárd eurós csökkenésével járt. Ennek ellenére világ szinten – ahol az amerikai versenytárs gyengülésének és az új feltörekvő országok, így Brazília, Kína és Törökország növekedésének lehetünk a tanúi – továbbra is az európai kishajógyártás áll az első helyen.

1.5 Az EGSZB szerint nem szabad elkötyavetyélni ezt a szakmai és innovációs tőkét, amelynek köszönhetően a vállalatok, növelve exportorientáltságukat, képesek voltak – de csak a majdnem kizárólag felső kategóriás termékek tekintetében – ellenállni a válságnak.

1.6 A Földközi-tenger területére összpontosul a világ szabadidős hajózási turizmusának több mint 70 %-a, ami a parti országok számára komoly bevételi forrás. Ezt a fajta idegenforgalmat akadályozzák az egyes országok eltérő nemzeti szabályozásai, például a sporteszközök regisztrációjának, a vízi jártassági igazolványoknak, a biztonsági előírásoknak vagy az adóknak a vonatkozásában, hogy csak a legfontosabbakat említjük.

1.7 Az EGSZB tisztában van ugyan az egyes, komoly tengerhajózási múlttal rendelkező országokban meglévő eltérő érzékenységekkel, mégis azt javasolja az Európai Bizottságnak, hogy találjon közösen elfogadható megoldásokat: úgy véli ugyanis, hogy az ágazat számára különleges jelentőséggel bír az a belső piacot szabályozó elv, mely tiltja a szolgáltatások és a személyek mozgására vonatkozó közvetlen vagy közvetett megkülönböztetést.

1.8 Míg a szabadidős vízi járművek gyártására vonatkozó biztonsági és környezetvédelmi követelményeket európai szinten harmonizálták, a használati feltételek vonatkozásában (vízi jártassági igazolványok, regisztráció, biztonsági előírások és követelmények, adók stb.) ugyanezen szabadidős eszközök szabályozási kerete már jelentősen eltér országonként. Ezek a nemzeti eltérések szétaprózzák az egységes európai piacot, így zavart keltenek a gazdasági szereplők és a felhasználók körében, de egyben egyfajta tisztességtelen versenyhez is vezetnek. A legnyilvánvalóbb példát a Földközi-tenger szolgáltatja, ahol Spanyolországtól Görögorszáig, Franciaországon, Olaszországon, Szlovénián és Horvátországon át a szabadidős vízi tevékenységet minden egyes ország másképp szabályozza. Egyéb járművek, így a gépjárművek, a vonatok vagy a repülőgépek esetében nem állnak fenn hasonló szabályozási eltérések.

1.9 A genovai nemzetközi szabadidős hajózási kiállítás keretében lezajlott érdekes meghallgatás során az iparág különféle összetevőinek képviselői, az ágazat munkavállalóinak képviselői, valamint a környezetvédő szervezetek egyöntetűen és hangsúlyosan kérték, hogy az Európai Unió megfelelő kezdeményezések elfogadásával támogassa a szabadidős vízijárműgyártás által végzett tevékenységeket.

1.10 Amellett, hogy egy olyan ágazatot képvisel, melyben az innováció, a kutatás és a fejlesztés egyaránt elengedhetetlen a túléléshez, számos egyéb ágazattal ellentétben a szabadidős vízi járművek gyártása nem igényel különleges intézkedéseket vagy gazdasági támogatást, hanem kizárólag az egységes európai piac megvalósítását célzó kezdeményezésekre és fellépésekre van szüksége.

1.11 Az EGSZB osztja a szabadidős hajógyártás ágazatát képviselők aggodalmait, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a 24 méternél rövidebb, kedvtelési célú vízi járművekre vonatkozó 94/25/EK irányelv felülvizsgálatát kísérvék egy egyedi cselekvési tervbe illesztendő további kezdeményezések is. Igen hasznos lenne elkészíteni a kishajógyártással kapcsolatban meghozandó intézkedésekről szóló zöld könyvet, bevonva valamennyi érdekelt felet, majd ezt követően meghatározni az új európai iparpolitikában ⁽¹⁾ és a fenntartható turizmus európai politikájában ⁽²⁾ lefektetett elvekhez illeszkedő cselekvési tervet.

1.12 Az EGSZB különösképpen a következő megoldandó problémaköröket emeli ki:

- Harmadik országokkal, elsősorban az USA-val, Kínával és Brazíliával új **kölcsönösségi** szabályok az európai termékek ottani piacokra való eljuttatása érdekében.
- A piacfelügyelet javítása a harmadik országokból származó olyan kedvtelési célú vízijárművek importjának megakadályozására, amelyek nem felelnek meg az európai zaj- és károsanyag-kibocsátási normáknak és így tisztességtelen versenyt generálnak.
- Egységes képzés és továbbképzés elősegítése, melynek révén a munkahelyi mobilitást támogatva lehetővé válik a megszerzett szakmai képesítések elismertetése. A szociális szereplők jónak tartanak egy európai képzési útvétél bevezetését az ágazatban.

⁽¹⁾ Az Európai Bizottság közleménye: „Erősebb európai ipart a növekedés és a gazdasági fellendülés érdekében” COM (2012) 582 final.

⁽²⁾ Az Európai Bizottság közleménye: „Európa, a világ első számú turisztikai célpontja – az európai turizmus új politikai kerete” COM(2010) 352 final.

- A szabadidős hajózással és vízi tevékenységekkel kapcsolatos balesetek európai adatbankjának felállítása, hogy a legmegfelelőbb biztonsági szabályozások és szabványok bevezetése érdekében felismerhetőkké váljanak a fenti tevékenységekre vonatkozó kockázatok.
- Egységes biztonsági szabályozások bevezetése az Európai Unió területén, különösen az olyan tengeri medencéken belül, mint a Földközi-tenger, a Balti-tenger és egyéb európai tengerek.
- A vízijármű-kialakítási kategóriák jelenlegi rendszerének felülvizsgálatát célzó műszaki tanulmány megrendelése, amint azt az Európai Parlament a 94/25/EK irányelv felülvizsgálatával kapcsolatban is kéri.
- A kishajógyártás európai kutatási, fejlesztési és innovációs alapokhoz való hozzáféréseinek megkönnyítése, az egyéb járműveket gyártó iparágkhoz hasonlóan.
- Ténylegesen betartott nemzetközi szabványok elfogadásának és alkalmazásának előmozdítása. Az USA például részt vesz az ISO szabványok kidolgozásában, de nem ismeri el és nemzeti szinten nem is alkalmazza azokat, mivel az amerikai szabványokat részesíti előnyben.
- A hajózási turizmus adóügyi kezelésének harmonizálása az egységes piacon. Egyes tagállamok a kikötői díjakra és a charterbérletekre alkalmazott héát a szállodaiparban elfogadott kedvezményes adókulcshoz igazítják, míg mások a szokásos adókulcsot alkalmazzák, ami a nemzeti szereplők számára nyilvánvalóan indokolatlan hátránnyal jár.
- A szabadidős hajózás vonzerejének növelése a fiatal nemzedékek számára, legyen szó az ágazatban való munkavégzésről, szabadidős vagy sporttevékenységről.

2. Az európai kishajógyártás

2.1 A kishajógyártásban ma Európában több mint 37 000 vállalkozás van jelen, melyek közvetlenül 234 000 főt foglalkoztatnak, éves bevételük pedig 20 milliárd euró volt 2011-ben. A vállalkozások 97 %-a kis- és középvállalat; a tagoltabb szerkezetű nagyobb vállalatcsoportok mintegy tízen vannak. A minden termékszegmensre kiható 2008/2009-es gazdasági és pénzügyi válság az eladások és az ipari termelés mintegy 40–60 %-os csökkenését idézte elő. 2009 óta a gazdasági válság több mint 46 000 munkahely elvesztését, az ágazat gyártásból

származó összbevételének pedig mintegy 3–4,5 milliárd eurós csökkenését okozta. A munkahelyek ugyanolyan százalékos arányban szűntek meg a nagyvállalatoknál, mint a kkv-knál. Mind a munkahelyek elvesztése, mind a bevételcsökkenés első sorban az ágazat ipari részét (azaz a hajógyártást, illetve a kiegészítők és az alkatrészek gyártását) sújtotta. A szolgáltatások (szabadidős eszközök bérbeadása/kölcsönzése, javítás és karbantartás, turisztikai és szabadidős kikötők), melyek mostanáig jórészt ellenállónak bizonyultak, ez év eleje óta szintén érzik a válság hatásait. A nemzetközi forgatókönyvet alaposan átíró válság ellenére Európa továbbra is megtartotta vezető szerepét az amerikai versenytárs gyengülésével és a feltörekvő országok – Brazília, Kína és Törökország – erősödésével párhuzamosan ⁽³⁾.

2.2 Az ágazat ipari tevékenysége a kishajógyártás teljes termelési spektrumát lefedi, tehát a kis vízi alkalmatosságoktól a 100 méteresnél is hosszabb luxusjachtokig terjed. A kishajógyártás mégis jellemzően a 24 méternél rövidebb vízi járművek előállításával foglalkozik (melyek gyártását a 94/25/EK irányelv szabályozza). E vízi alkalmatosságok felhasználása sokféle lehet: szabadidős sporthajók, a parti őrség, a tengeri rendészet és vámőrség professzionális hajói, a turisztikai övezetekben és a szigeteken használt utasszállító kishajók, speciális célokra használt csónakok. A szóban forgó iparág egyaránt gyárt felszereléseket és alkatrészeket (motorokat és hajtóműveket, fedélzeti eszközöket, elektronikus navigációs rendszereket, vitorlákat, hajófestékeket, lakkokat, belső berendezéseket), a hajózáshoz szükséges kiegészítőket (biztonsági felszereléseket, textiltermékeket stb.) és a vízi sportokhoz (búvárkodáshoz, szélvitorlázáshoz, sárkányvitorlázáshoz, kajak-kenuhoz stb.) szükséges eszközöket.

2.3 A számos szolgáltatási tevékenység igen sokrétű, így lefedi a 4 500 európai sport- és szabadidős kikötő kezelését és fejlesztését (ezek a 6,3 milliós európai kishajóflottához képest 1,75 millió hajóhelyet jelentenek), a hajók adás-vételét és karbantartását, a tengeri és folyami hajóbérlést és -kölcsönzést (legénységgel vagy anélkül), a hajózási tanfolyamokat, a tengerészeti szakértőket, és a szabadidős hajózásra szakosodott pénzügyi és biztosítási szolgáltatásokat egyaránt.

2.4 Ma Európában több mint 48 millió ember gyakorol egy vagy több szabadidős vízi tevékenységet, közülük 36 millióan hajóznak (vitorlás- vagy motoros hajóval) ⁽⁴⁾. A szabadidős hajós profilja pontosan leképezi az egyes nemzetek különböző társadalmi rétegeit: bár a szabadidős vízi tevékenységekre negatív fényt vet az, hogy a médiában helytelenül kizárólag a luxussal kapcsolják össze őket, mégsem a társadalmi elitre korlátozódnak. Teljes joggal lehet első sorban „a széles tömegek vízi sportjáról” beszélni.

⁽³⁾ A statisztikai adatokat a szabadidős hajózási ágazat éves statisztikáiból merítettük, melyeket az Annual ICOMIA Boating Industry Statistics Book (2007-2012)-ben tettek közzé.

⁽⁴⁾ Forrás: European Boating Industry, European Boating Association, Annual ICOMIA Boating Industry Statistics Book.

2.5 Ezenkívül mintegy tíz éve az európai népesedési tendenciákkal párhuzamosan megfigyelhető a vízi sportokat űzők átlagéletkorának emelkedése is, ez pedig a vízi sportok jövőjére nézve aggodalomra ad okot.

2.6 Több európai országban a kishajógyártó vállalatok és a vízisportszövetségek az egyesületeiken keresztül már évek óta kezdeményezésekkel rukkoltak elő, hogy a fiatal nemzedéket megismertessék a vízi sportok nyújtotta élményekkel. E különböző kezdeményezések célja sport- és turisztikai tevékenységként, de akár lehetséges szakmaként is megismertetni az emberekkel a szabadidős hajózást, amennyiben a tanulóknak és diákoknak vállalati szakmai gyakorlatokat nyújtanak. Ezeket a nemzeti kezdeményezéseket európai szinten is át lehetne venni, amennyiben a vízi tevékenységek előmozdítását célzó közös fellépésekre kerülne sor, olyan eseményekhez kapcsolódva, mint például a május 20-i európai tengerészeti nap ⁽⁵⁾.

2.7 66 000 km-nyi tengerpartjával Európa a szabadidős hajózás világszinten első számú célpontja. A jellemzően tengerhez kötődő szabadidős hajózást ugyanakkor a szárazföld belsejében is gyakorolják, egyes nemzetek esetében igen komoly súllyal, akár a belső vízi utak 27 000 km-es hossza mentén, akár a tavakon (Európában 128 tó vízfelülete haladja meg a 100 négyzetkilométert.) A Földközi-tengerre egyedül összpontosul minden hajótípust beleértve a világ szabadidős hajózási tevékenységének 70 %-a.

2.8 Az európai ipar nyitott és versenyképes, termelésének mintegy kétharmadát a belső piacon értékesíti, valamint olyan hagyományos piacokra exportál, mint az USA, Kanada és Ausztrália/Új-Zéland. A fenti országokbeli kereslet összeomlását követően az európai ipar egyre többet exportál az ázsiai (főként kínai) és latin-amerikai (főként brazil) feltörekvő piacokra, ahol a kereslet erős ugyan, de a helyi hatóságok igyekeznek védeni és fejleszteni saját nemzeti iparukat. Ázsiában az adminisztratív nehézségek és az importra vonatkozó előírások különösen az európai kkv-kat bántortalanítják el. Az európai termékek CE jelölését általában nem ismerik el, a hajógyáraknak a helyi típusjóváhagyás érdekében be kell mutatniuk műszaki dokumentációjukat, ami ugyanakkor komoly gondokat okoz az

európai kishajógyártás számára a szellemi tulajdonjogok tekintetében, hatalmas költségekkel terhelve a kkv-kat és a gyártás áthelyezésére ösztönözve a nagy vállalatokat.

3. Az európai jogi szabályozás hatásai a kishajógyártásra

3.1 1994-ben fogadták el a kedvtelési célú vízi járművekre vonatkozó európai irányelvet (94/25/EK irányelv), mely lehetővé tette a 2,5 és 24 méteres méret közötti kedvtelési célú vízi járművekre vonatkozó biztonsági követelmények európai szintű harmonizációját. A fenti irányelvet 2003-ban módosították (2003/44/EK irányelv) környezetvédelmi jellegű követelmények beiktatásával (például a hajómotorok gáz- és zajkibocsátási szintjeinek korlátozásával), valamint a motoros vízi sporteszközöknek (vízimotor vagy jet-ski) az irányelv alkalmazási körébe való bevonásával.

3.2 15 év alatt a kedvtelési célú vízi járművekre vonatkozó fenti irányelv alkalmazása nemzetközi szinten több mint 60 EN-ISO szabvány kidolgozásához vezetett, melyeket a kishajókra és a motoros vízi sporteszközökre kell alkalmazni. Ezeket az európai eredetű szabványokat ma már nemzetközi szinten műszaki referenciaként használják. A 94/25/EK irányelv lehetővé tette a kedvtelési célú vízi járművek egységes európai piacának létrehozását is, mivel kedvező feltételeket teremtett az Európán belüli kereskedelemhez, versenyhez és árucseréhez. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy koherens javaslatok útján tegye lehetővé a hajózási szolgáltatásokra vonatkozó egységes európai piac létrejöttét, és ennek érdekében egységesítse az európai hajóhasználati és hajózási feltételeket.

3.3 A 94/25/EK irányelvnek az Európai Parlament és a Tanács közötti megvitatása és felülvizsgálata most folyik (COM(2011) 456 final sz. irányelvjavaslat). A legjelentősebb változások a tengeri motorok gázkibocsátási szintjeinek további csökkentésére, a szennyvíztárolók vagy szennyvízfeldolgozó rendszerek fedélzeti beszerelésének kötelezettségére, valamint a termékek harmonizált forgalmazását szabályozó európai jogszabályi keret (768/2008/EK határozat és 765/2008/EK rendelet) követelményeihez való alkalmazkodásra vonatkoznak. Az EGSZB kedvezően nyilatkozott a felülvizsgálati javaslatról ⁽⁶⁾.

⁽⁵⁾ A 2013-as európai tengerészeti nap a parti fejlesztés és a fenntartható tengeri turizmus témája körül kerül megrendezésre május 21–22-én Máltán, az Európai Bizottság (Tengerészeti Ügyek Főigazgatóságának) támogatásával.

⁽⁶⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: *Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a kedvtelési célú vízi járművekről és a motoros vízi sporteszközökről* COM(2011) 456 final – 2011/0197 (COD), HL C 043., 2012.2.15., 30. o.

3.4 Az EGSZB szerint az új rendelet lehetőséget nyújt a kedvtelési célú vízi járművek besorolását szabályozó jelenlegi rendszer újragondolására. A rendelet ugyanis azt irányozza elő, hogy a vízi járműveket a tengeri időjárás meghatározott körülményeivel (a szél erővel és a hullámmagassággal) szembeni ellenálló képességük szerint 4 kialakítási kategóriába sorolják. Az Európai Parlament kérte, hogy az Európai Bizottság műszaki szempontból vizsgálja meg, hogy időszzerű és lehetséges-e a járműkialakítási kategóriák jelenlegi rendszerének felülvizsgálata olyan módon, hogy az új rendszer a ma piacon lévő kedvtelési célú vízi járművek nagy változatosságát tükrözze, miközben a felhasználó számára pontosan meghatározza a vízi jármű jellemzőit. Mind az európai kishajógyártó ipar, mind a Felhasználók Európai Szövetsége helyeselte az Európai Parlament kezdeményezését (?). Az EGSZB is a tanulmány elkészítésére ösztönzi az Európai Bizottságot.

3.5 A tengeri szállítás területén az Európai Bizottság megkezdte a 2009/45/EK irányelv felülvizsgálatát, mely a fémből készült, belföldi utazásokra alkalmas és 24 méternél hosszabb személyszállító hajókra vonatkozó biztonsági előírásokat és szabványokat érinti. Ma már azonban az ilyen hajók többségét nem acélból, hanem más anyagokból (elsősorban üvegszálból és kompozit anyagokból) gyártják, és így rájuk a nemzeti jogi szabályozás vonatkozik. A fenti irányelv egyszerűsítésére vonatkozó, az Európai Bizottság által előkészítés alatt álló javaslat az EGSZB szerint a rendelet alkalmazási területét kiterjeszthetné a 24 méternél rövidebb és/vagy nem fémből gyártott személyszállító hajókra is. Fontos azt biztosítani, hogy az alkalmazási terület kiterjesztése ne legyen káros hatással a kis személyszállító hajókat gyártó európai hajógyárak számára.

4. Az európai kishajógyártás a kereslet problémájával szembesül

4.1 A drámai gazdasági következményekkel járó mély pénzügyi válságra az európai kishajógyártás gyorsan reagált, amennyiben megtette a szükséges lépéseket a hagyományostól (Európa, Észak-Amerika, Ausztrália/Új-Zéland) eltérő új piacok felleléséhez, új modellekbe és új technológiákba való beruházásokhoz annak érdekében, hogy innovatív termékekkel állhasson elő, csökkentse a termelési költségeket és így megőrizze a világban betöltött vezető szerepét. Emellett az új kishajók jelenlegi árai a korábbiakhoz képest versenyképesebbek a fogyasztók számára.

(?) European Parliament, DG for internal policies, Policy Dpt A- Economic & Scientific Policy: „Design categories of Watercrafts” Briefing Note, IP/A/IMCO/NT2012-07, PE 475.122 (June 2012) <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/imco/studiesdownload.html?languageDocument=EN&file=74331>

4.2 Figyelembe véve az európai bankrendszer által emelt akadályokat, mind a hajógyártás, mind pedig a hajóvásárlás finanszírozásának problémájával meg kell küzdeni. A pénzügyi válságnak a kishajóágazatra gyakorolt egyik hatása a keresletnek – a nem létfontosságú árucikkek esetében szokásos – későbbre tolódása volt. Emellett a bankrendszer már nem biztosítja a kedvtelési célú vízi jármű értékének megfelelő finanszírozást, mivel jelentős értékcsökkenéstől tart. A pénzügyi válság következménye volt a használtpiac stagnálása is, miközben nagyon alacsony áron adtak el a bankok birtokába került szabadidős vízi járműveket. A kishajóágazatban olyannyira népszerű lízíngelés is válságba került. A más ágazatokban, így például a spanyol ingatlanpiacon megfigyelhetőhöz hasonló helyzetben vagyunk.

4.3 A válság előtt a hagyományos piacok mintegy 80 %-át tették ki az európai kishajógyártás eladásainak, a fennmaradó 20 %-ot pedig a feltörekvő piacok tették ki. A hagyományos piacokon történő eladásoknak a jelenlegi stagnálás által is súlyosított 40–60 %-os csökkenését csak kevésbé kompenzálta a feltörekvő piacok magasabb piaci részesedése. Emellett számos kishajógyártó, aki „kezdő szintű” vízi járműveket (például gumicsónakokat) kínál, nem tud a feltörekvő piacokon vásárlókhoz jutni, mivel itt az ilyen fajta termékekre nincs igény (akár az árak miatt, akár azért, mert ezekben az országokban az alsó és középső társadalmi rétegeknél még nem alakult ki a vízi sportok kultúrája). Az európai kishajógyártásnak tehát ezeken a piacokon nem annyira a versenyképesség, mint inkább a kereslet problémájával kell szembenéznie.

4.4 Európában a kedvtelési célú hajózás szabályozási keretét nagyrészt továbbra is nemzeti szinten határozzák meg. Bár a kedvtelési célú vízi járművek gyártása európai szinten harmonizált, a használatukra vonatkozó feltételek (például a vízi jártassági engedélyek, a regisztráció, a biztonsági felszerelések, az ágazatra vonatkozó adószabályok stb.) országonként hatalmas eltéréseket mutatnak. Az EGSZB úgy véli, hogy ebben az esetben a szubszidiaritás elve káros hatással van az egységes európai piac kialakulására.

4.5 A piacfelügyelet európai szinten ma igencsak elégtelennek tűnik. Az európai zaj- és károsanyag-kibocsátási normáknak nem megfelelő számos vízi járművet importálnak és adnak el Európában anélkül, hogy az importőröket a piacfelügyeleti szervek ellenőriznék, és így tisztességtelen verseny jön létre.

4.6 Az EGSZB-nek munkája során kiemelt figyelmet kell fordítania arra, hogy a szabadidős hajózás ágazatában az iparág és a szolgáltatások az ökológiai és tájvédelmi elvekkel összhangban fejlődjenek, különös tekintettel a természeti erőforrások és ökoszisztémák megőrzésére, a belvízi utakon a zajszennyezés elleni küzdelemre, a vízgyűjtő medencék lakossági és ipari hulladékok okozta szennyezésére, a vízi és a vízzel kapcsolatos szabadidős tevékenységek különféle formáit űző személyek biztonságára stb.

5. Mit tehet Európa?

5.1 Az EGSZB a 2012. októberi genovai nemzetközi sporthajó-kiállításon közmeghallgatást rendezett, melynek során a nagy számú szakmabeli résztvevőnek köszönhetően sikerült összegyűjteni az európai kishajógyártók részéről megfogalmazott szempontokat, problémákat és kívánalmakat.

5.2 Az európai kishajógyártás a jelenlegi gazdasági válság ellenére a vállalatok által folyamatosan végzett újító tevékenységnek köszönhetően első a világpiacra. A bankrendszeren keresztüli finanszírozáshoz való hozzáférés jelenlegi nehézségei veszélyeztetik az európai vállalatoknak a kutatásba, fejlesztésbe és innovációba való beruházási képességét. Az innováció továbbra is a legerősebb elem az európai kishajógyártás vezető szerepének a megtartása érdekében. El kell érni, hogy a kishajógyártó ágazat vállalatai könnyebben jussanak hozzá az európai kutatás-fejlesztési és innovációs alapokhoz, melyek ma az egyéb közlekedési eszközök tekintetében rendelkezésre állnak, de a hajógyártás számára csak korlátozott mértékben férhetők hozzá. Nemzeti szinten a kutatás-fejlesztési és innovációs beruházások adómentessé tétele egy másik támogatandó eszköz. A kishajógyártás számára az innováció nem pusztán technológiai újítás, hanem a használatot, a karbantartást és a szolgáltatásokat is érinti, így a bérbeadást és a kishajógyártás finanszírozását is.

5.3 Az európai helyzet nagyon heterogén a kishajógyártó vállalatok koncessziós szerződéseit illetően. Egyes országokban a turisztikai kikötőkben végrehajtandó beruházásokat a koncessziós szerződések feltételei (túl rövid időszakra megadott koncesszió, vagy a koncesszió megújítását övező bizonytalanság) korlátozzák. Az EGSZB javasolja, hogy az EU dolgozzon ki irányvonalakat az európai vállalatok részéről az ágazatba történő beruházások megkönnyítése érdekében.

5.4 A Lisszabon Szerződéssel a turizmus európai hatáskörbe került, ezért az EU-nak módjában áll kezdeményezéseket javasolni. Az Európai Bizottság 2013-ra jelentette be a parti és tengeri turizmussal kapcsolatos stratégiájának közzétételét. E stratégia révén tovább terjedhetne Európában a szabadidős hajózás, és lehetőség lesz az elkészítendő dokumentumban leírt bizonyos problémák kezelésére, így a vízi jártassági engedélyek, a regisztráció vagy éppen a biztonsági előírások terén meglévő

szabályozási eltérések kezelésére, hogy az európai sporthajózásra vonatkozó szabványok összehangolását lehetővé tevő intézkedésekre kerüljön sor.

5.5 Az EGSZB kedvezően ítéli meg az Európában és főként a földközi-tengeri térségben egyre növekvő számú védett tengeri övezet létrejöttét, ami azonban egyben bizonytalanságot is szül a hajózási szabályok tekintetében. Az EGSZB azt javasolja, hogy európai szinten harmonizálják a szabadidős vízi járműveknek a védett tengeri övezetekbe való bejutására vonatkozó szabályokat, hogy a felhasználó kezdettől fogja tisztában legyen vele, hogy saját vízi járműve megfelelően fel van-e szerelve az ilyen övezetekben való hajózáshoz vagy sem.

5.6 A biztonság javítása érdekében hasznos lenne a balesetekre vonatkozó adatokat európai szinten egyetlen olyan adatbázisba összegyűjteni, amely lehetővé tenné a kérdés áttekintő és összehasonlító tanulmányozását, valamint a hajózási tevékenységek gyakorlásával összefüggő kockázatok jobb megértését, hogy a fennálló kockázatoknak leginkább megfelelő szabályok bevezetésére kerüljön sor. Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot egy olyan adatgyűjtő modell elkészítésére, mely a tagállamokkal egyeztetve egységes rendszerű és összehasonlítható adatokat bocsát rendelkezésre.

5.7 Emellett alapvető fontosságú a szakmai képzés kérdése, valamint a vonatkozó szakképesítések európai szintű elismerése. A kedvtelési célú hajózással kapcsolatos szakmákra – az ipari tanulók és a javításhoz-karbantartáshoz kapcsolódó szakmák számára főként ipari vállalatoknál – történő képzés nem áll mindenhol rendelkezésre Európában. El kell gondolkodni azon, hogy miként lehetne európai szintű képzési rendszereket kifejleszteni, melyek minőségi képzést nyújtva az európai munkavállalók mobilitását is elősegítenék, és felkeltenék a fiatalok érdeklődését a kishajógyártás iránt. Javasolható egy európai képzési „útlevél” bevezetése, amilyen a bányamérnökök esetében létezik. A szociális partnereknek elő kellene segíteniük a képzések európai szintű elismerésére szolgáló rendszert, például egy kísérleti projekt beindítását javasolva az ECVET⁽⁸⁾ keretében. A legénység kiképzése és a tengerrel kapcsolatos szaktudás két olyan ágazat, melynek az európai megközelítés szintén hasznára válna, mivel szélesebbre nyitná az EU-n belül a munkaerőpiacot. A kishajógyártás a múltban hátrányt szenvedett attól, hogy kevésbé volt látható, a vele kapcsolatos szakmák ismerete pedig csekély volt az iskolákban és az egyetemeken, ami a szabadidős hajózáshoz kapcsolódó szakmai karrierlehetőségek ismeretét is korlátozta. Több európai országban nem léteznek a szabadidős hajózásra vonatkozó specifikus szociális megállapodások sem, ami pedig csökkenti az ágazat vonzerejét.

⁽⁸⁾ Az Európai Szakmunkásképzési Kreditrendszer (European Credit system for Vocational Education and Training – ECVET) a szakmunkásképzésben megvalósítandó kölcsönös bizalom és mobilitás előmozdításának új európai eszköze.

5.8 Az európai kishajógyártás 15 éve a 94/25/EK irányelv szerint harmonizált nemzetközi ISO szabványokat alkalmaz. Alapvető, hogy az ISO-típusú nemzetközi szabványoknak, mint a kedvtelési célú vízi járművekre nemzetközi szinten vonatkozó egyedüli műszaki referenciának a használatát elősegítsük, elkerülve így a nemzeti (brazil, kínai stb.) szabványok elszaporodását, ez ugyanis a műszaki előírások további szétaprózódásán keresztül tényleges akadályokat képezne az ágazat számára.

5.9 Az EU képes megvédeni – és meg is kell védenie – saját kishajógyártását, amennyiben javítja és hatékonyabbá teszi a közvetlen és közvetett piacellenőrzési és –felügyeleti intézkedéseket, valamint támogatja az európai exportárúknak az Európán kívüli piacokhoz való hozzáférését. Az EU–Mercosur kereskedelmi tárgyalások például alkalmat adhatnak arra, hogy küzdjünk egyes dél-amerikai országok protekcionista lépései és aránytalanul magas vámtarifái ellen, melyek révén korlátozni kívánják a saját piacaikra való bejutást.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 13-án.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A fenntartható növekedést, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságot és az ipari szerkezetváltást szolgáló üzleti modellek (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 133/02)

Előadó: **Joost VAN IERSEL**

Társelőadó: **Enrico GIBELLIERI**

2012. július 12-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A fenntartható növekedést, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságot és az ipari szerkezetváltást szolgáló üzleti modellek

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) 2013. január 22-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. február 13–14-én tartott, 487. plenáris ülésén (a 2013. február 13-i ülésnapon) 57 szavazattal 4 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az európai ipar nagy részére nehéz idők járnak. Ugyanakkor Európában és a világ többi részén is egyre több vállalat készül arra, hogy szembenézzen a globális kihívásokkal, ideértve a demográfiai növekedés, illetve az éghajlatváltozás hatását és különösen a fenntartható, alacsony szén-dioxid-kibocsátással összefüggő célokat.

1.2 Az EGSZB szeretné ráirányítani a figyelmet az új vagy átalakított üzleti modelleket előkészítő szemléletváltozásra. A fenntarthatóság stratégiai kérdés a Fenntartható Fejlődés Világtanácsában, a vállalatok körében indított kezdeményezésekben nemzeti szinten és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra vonatkozó ágazati ütemtervek előkészítésében uniós szinten. A vállalati szemléletben és struktúrában, illetve a nemzetközi értékláncokban bekövetkező változások új üzleti modelleket hoznak létre.

1.3 Nagyon fontos tényező a vállalatvezetők proaktív elkötelezettsége, amely a beszállítókkal és felvásárlókkal kialakított kapcsolatokra is hatást gyakorol. Minden szinten jelen van a megfelelő kötelezettségvállalás és a szükséges innováció, amelyet az üzemi tanácsokkal folytatott párbeszéd és a vállalatokon belüli egyedi programok, illetve a nemzeti és az európai ágazati szociális párbeszéd támogat.

1.4 Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás során naprakész ismereteket és magasan képzett szakembereket igénylő munkahelyeket kell biztosítani, hogy amennyire lehet, elkerülhető legyen a munkaviszony megszakadása vagy az ideiglenes munkanélküliség. Fontos, hogy uniós,

nemzeti és regionális programokat alakítsanak ki, a vállalatoknál pedig testre szabott intézkedéseket hozzanak.

1.5 Az új kilátások és új dinamikák növelni fogják a vállalatok és az értékláncok ellenálló képességét, miközben beruházásokat és munkahelyeket teremtenek. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság állandó, finoman hangolt együttműködést igényel az állami és a magánszféra szereplői között, a pénzügyi kérdéseket is beleértve. A közpolitikáknak ki kell aknázniuk a magánszféra nézeteit és gyakorlatait, és be kell építeniük a célzott, vállalatok által irányított megközelítéseket, amelyek gyakran a kormányzati gyakorlatok előtt járnak.

1.6 A növekedési kezdeményezés támogatása érdekében az EGSZB sürgeti az EU-t és a tagállamokat, hogy fontolják meg eddig igénybe nem vett vagy teljesen új alapok felhasználását a sürgős intézkedések finanszírozásához. Az Európai Bizottságnak ösztönöznie kellene a K+F-et és az innovációt, elsőbbséget biztosítva az alacsony kibocsátást szolgáló kezdeményezéseknek a közelgő Horizont 2020 programban, amelyet nem szabad megnyirbálni. Az Európai Bizottságnak bátorítania kell a köz- és magánszféra közötti működőképes partnerségek (PPP-k) létrehozását is, szorosan együttműködve a teljes innovációs láncot lefedő európai technológiai platformokkal és ipari ágazatokkal.

1.7 A következetességnek döntő szerepe van. Az EGSZB kiemeli, hogy szükség van a jól körülhatárolt, egységes és hosszú távú, minden érdekelt féllel megvitatott uniós keretre, a túlszabályozás elkerülésére, a K+F/innováció és az energia- és éghajlati politika közötti erős kapcsolatra, illetve hatékony energia-infrastruktúrára és tárolókapacitásokra. Figyelembe kell venni a bevált gyakorlatokat és a hatékony, kölcsönösen elfogadott programokat. Egy ilyen uniós keret elfogadottabb is lesz a nyilvánosság és a közvetlenül érintett emberek körében.

1.8 Az EU az üvegházhatásúgáz-kibocsátás körülbelül 10%-ért felelős. Ez a százalékos arány 2040–2050 között 5%-ra fog csökkenni. Kétségtelen, hogy az EU tölti be a vezető szerepet az éghajlatváltozással kapcsolatos, kötelező erejű globális megállapodásokról szóló világsszintű tárgyalásokon. Az EGSZB azonban felhívja a figyelmet a torzítások elkerülésének szükségességére. Ameddig az üvegházhatású gázok kibocsátásának és a széndioxid-árfolyamnak nincsen világsszinten egységes szabályozási kerete, addig az EU és a világ többi része közötti egyenlőtlenségeket az Unió globális ágazatokat érintő intézkedéseivel kell kezelni.

1.9 Figyelembe kell venni a legfrissebb fejleményeket. Az EGSZB az alacsony szén-dioxid-kibocsátásra irányuló célkitűzések naprakész értékelése mellett száll síkra, tekintettel az ipari tevékenységek terén megfigyelhető aggasztó hangsúlyeltolódásra a harmadik országok, így különösen az Egyesült Államok javára. Ez a hangsúlyeltolódás az ott alkalmazott pragmatikus és előrettekintő energiapolitika eredménye, amely, mint láthatjuk, káros az európai beruházások és munkahelyek szempontjából.

1.10 Egy nyitott, tanuló társadalomnak rugalmas részvételi formákra, szabályokra és felelősségi körökre van szüksége. Új innovációs kultúrát kell létrehozni az érintett csoportok részvételével. Ennek a kultúrának társadalmi alapkonszenzusra kell törekednie. Alaposan meg kell érteni a kihívásokat, és fel kell ismerni, hogy a világ előtt álló összetett problémákra csak az ipar, a tudomány, a társadalom és a politika összefogása révén adható válasz. Minden érdekelt felet – vállalatokat és alkalmazottaikat, nem kormányzati szervezeteket, társadalmi partnereket, beszállítókat, ügyfeleket és fogyasztókat – be kell vonni. Biztosítani kell az átláthatóságot is.

1.11 Az EGSZB ragaszkodik ahhoz, hogy az e véleményben kiemelt megközelítéseket építsék be a következő iparpolitikába és a többi idevonatkozó szakpolitikába. A klímapolitika és a versenyképesség terén az EU-nak szorosan együtt kellene működnie az iparral, hogy olyan megoldásokat találjanak, amelyek figyelembe veszik az egyes szakpolitikák technikai és gazdasági kivitelezhetőségét.

2. Bevezetés

2.1 A technológia és az innováció, a globális pénzpiacok és kereskedelem, a méretre szabott termékek, a dinamikus értékláncok, valamint az újrahazsnoztás mind meghatározó tényezők mai gazdaságunknak.

2.2 Ezzel párhuzamosan a világ növekedő népessége, a jövedelmek egyenlőtlen elosztása, valamint a nyersanyagokkal, a vízkészlettel és az élelmiszerrel kapcsolatos problémák további

kihívásokat támasztanak. Az éghajlatváltozás, a fenntartható fejlődés és az energia – a hatékonyság, az alacsony széndioxid-kibocsátás követelményei, a megújuló energia és az erőforrásokhoz való hozzáférés tekintetében – kiemelt helyen szerepelnek a nemzetközi napirenden. Az új célokra pedig egy bizonytalan és alacsony növekedést mutató Európának kell válasszania.

2.3 A multinacionális vállalatok és alkalmazottaik, valamint az előzetes és utólagos értékláncok egyre többször szembesülnek a jelenlegi helyzet bonyolultságával. Az európai értékláncok még mindig a világ élvonalába tartoznak. Ezt a pozíciójukat meg kell őrizni.

2.4 Jelen vélemény az új üzleti modelleknek utat nyitó, az ágazatok és a vállalatok által képviselt szemléletben és hozzáállásban jelenleg végbemenő változásokat tárgyalja. Az előttünk álló óriási kihívásoknak csak a köz- és a magánszféra együttműködésével, kölcsönösen elfogadott elemzések bevonásával, finoman hangolt egyeztetéssel, valamint a növekedést és a fenntartható munkahelyteremtést ösztönző kezdeményezések révén lehet sikeresen megfelelni. A magán- és a közszféra szereplőinek a jövőben partnerként kell együttműködniük.

2.5 Széles körű az egyetértés azzal kapcsolatban, hogy a több évtizede növekvő szén-dioxid-kibocsátás jelentős üvegházhatást – többek között átlaghőmérséklet-emelkedést és az időjárási viszonyokban észrevehető változásokat – okozott, valamint olyan előre nem látható hatásokkal járt, mint a tengerszint emelkedése, különböző ökológiai változások és az ökoszisztémák megváltozása. Mindez negatív hatást gyakorol a mezőgazdaságra, és az élelmiszerárak aránytalan növekedéséhez, éhezéshez és szegénységhez vezet.

2.6 Az éghajlatváltozással kapcsolatos problémák egyre súlyosabbak⁽¹⁾. Az általános tanulság mindebből az, hogy bármennyire bonyolult is, rendkívül kívánatos, hogy célként tűzzük ki a szén-dioxid-politikák és az alacsony szén-dioxid-kibocsátásra vonatkozó ütemtervek globális szinten való megvalósítását.

2.7 Eközben a stabil, hosszú távú keret hiánya ellenére számos vállalat tesz lépéseket az értéklánc előzetes és utólagos fázisaira irányuló, fenntartható üzleti stratégiák létrehozása, és a fenntarthatóbb, alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó termékek és szolgáltatások előállítására terén. Jelentős változások mennek végbe szerkezetátalakítás, optimalizálás és újratervezés révén. A világsszintű megoldások megvalósítása érdekében az alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiára és innovációra kell helyezni a hangsúlyt.

⁽¹⁾ Lásd az ENSZ éghajlatváltozással foglalkozó kormányközi munkacsoportjának (IPCC) jelentéseit. http://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_and_data_reports.shtml

2.8 Az értékláncok továbbra is jelentős társadalmi-gazdasági előnyt jelentenek Európa számára. A fenntartható termelést csak versenyképességre, innovációra, új ismeretekre és magasan képzett munkavállalókra lehet építeni. A kulcsfontosságú alaptechnológiákra – biotechnológia, nanotechnológia, új anyagok – egyre nagyobb szükség van, mivel a gyorsan csökkenő kommunikációs és koordinációs költségek megkönnyítik az értékláncon belüli különböző tevékenységek földrajzi szétszóródását. Jóllehet, ez nem lineáris folyamat, gyakran a munkaigényes és digitális alapú tevékenységek áthelyezését vonja maga után.

2.9 A gyakran bonyolult kérdések és ellentmondásos választási lehetőségek ellenére egyre több vállalatnál honosodik meg az a nézet, amely szerint a – kilencvenes évekből származó és napjainkban újra reflektorfénybe kerülő – híres „People, Planet, Profit”, vagyis „emberek, bolygó, nyereség” kifejezést kell iránymutatásként használni. Ez vezethet ugyanis el a jelenlegi globális nézetekre, fejleményekre és mutatókra adandó, vállalati irányítású gazdasági, társadalmi és környezeti válaszhoz.

2.10 A célzott vállalati irányítású megközelítés, amely számos országban kialakulóban van, erősíteni fogja az európai vállalatok pozícióját. A jövőre nézve ez stratégiai megközelítésnek tekinthető, amely elkötelezi a vezérigazgatókat, az igazgatótanácsokat, az alkalmazottakat, a beszállítókat, az ügyfeleket, a szakszervezeteket és más szociális partnereket és érkeket.

3. Elemző megjegyzések

3.1 A nyugati világ egykori egyeduralmát a több súlyponttal jellemezhető többközpontúság váltja fel. A különböző központok közötti kapcsolatot sok esetben a multinacionális vállalatok jelentik. A világgazdaságra állandó nyomás nehezedik a különböző (torzító) politikai és gazdasági mozgatóerők miatt.

3.2 Ezt a környezetet az éghajlatváltozás és az energia terén kitűzött célok is befolyásolják. Az ENSZ, az OECD és az EU, valamint a magánszektor elemzéseket készít, és meghatározza, mely politikák jelentik a megfelelő választ ezekre az új kihívásokra. Az Európai Bizottságon és a Tanácson múlik, hogy vezető szerepet vállal-e a menetrend kialakításában a játékszabályok meghatározása, valamint a beruházás és az innováció feltételeinek megteremtése révén.

3.3 Az 1999-ben létrehozott Dow Jones fenntarthatósági index és a globális jelentési kezdeményezés a fenntarthatóság iránti tudatosságot ösztönzi, csakhogy mint számos más szereplő,

többek között vezető vállalatok és alkalmazottaik, szociális partnerek és mindenféle nem kormányzati szervezet. A genfi Üzleti Világtanács a Fenntartható Fejlődésért (WBCSD) aktív üzleti hálózat, amely az üzleti világ nézeteit fogalmazza meg az éghajlatváltozásról folytatott világszintű tárgyalásokkal kapcsolatban. Vezető szerepet vállal új üzleti megközelítések kialakításában és a vállalatok közötti többoldalú projektek összefogásában is. Főbb kezdeményezői közé tartozik a 2010-ben indított „Vision 2050”, amelyet 2012-ben a „Changing Pace” (Ütemváltás) követett. Utóbbi a szabályozásnak a helyes üzleti magatartás ösztönzésében betöltött szerepére hívja fel a figyelmet ⁽²⁾.

3.4 Az „Ütemváltás” szerint a kormányoknak egyértelműen kell rangsorolniuk a prioritásaikat, és fel kell állítaniuk az azokat meghatározó szabályokat a növekedési célkitűzések és a vásárlóerő tekintetében, továbbá meg kell határozniuk, hogyan érik el a legjobb eredményeket. Az üzlet alapvető célja, hogy „egyre jobb termékeket és szolgáltatásokat biztosítson egyre több ember számára az általuk megfizethető áron, fenntartható módon, illetve munkahelyek és gazdasági érték létrehozása mellett” ⁽³⁾.

3.5 Az „Ütemváltás” közép- és hosszú távú globális megatrendeket, közpolitikákat és célkitűzéseket határoz meg, majd üzleti megvilágításba helyezi a politikai lehetőségeket. „Az emberi értékrendek” című fejezet szintén kifejezetten a polgárok és a fogyasztók felelősségét tárgyalja.

3.6 Egyértelmű eltérés mutatkozik az általánosan elfogadott elemzések és a kormányok által ténylegesen elért célok között. A mostani válság láthatóan túlterheli Európa gazdaságát: sok vállalat kényszerül arra, hogy termelési kapacitását a nyugati világ – és a jelek szerint Kína és India – szűkülő keresletéhez igazítsa.

3.7 Az EU vezető szerepet tölt be az éghajlatváltozás kezelésében és az energiahatékonyság előmozdításában a Kiotói Jegyzőkönyv elfogadása és jogszabályi rendelkezések végrehajtása révén. Mindeközben a világ többi meghatározó szereplője még nem fogadott el hasonló elveket, kötelező erejű jogszabályokról nem is beszélve. Ez a kiegyensúlyozatlan és elfogadhatatlan helyzet a közelmúltbeli ENSZ konferenciák ellenére is fennáll. Az egyértelműség hiánya az uniós ipar számára bizonytalanságot és nyugtalanságot vált ki az érintett vállalatok munkavállalói körében. Elengedhetetlen a köz- és a magánszféra szereplőinek jól összehangolt és kiegyensúlyozott együttműködése.

⁽²⁾ Changing Pace, Public policy options to scale and accelerate business action towards Vision 2050 [Ütemváltás, politikai lehetőségek az üzleti fellépés méretezéséhez és felgyorsításához a Vision 2050 felé vezető úton], 2012. <http://www.wbcd.org/changingpace.aspx>

⁽³⁾ Ugyanott 2. lábjegyzet.

3.8 A vállalatok jelenleg racionalizálják tevékenységüket. Bár a technológia, az innováció és az erős értékláncok jó eredményeket biztosítanak, káros hatást is gyakorolnak a vállalatokra és a foglalkoztatásra. A munkanélküliség Európa-szerte történelmi csúcson van, és a fiatalok foglalkoztatottsága majdnem mindenhol aggodalomra ad okot. Sürgősen új távlatokra van szükség.

3.9 Az európai munkaerő-piaci válság az ambiciózus éghajlat-változási politikák kilátásait is befolyásolja. A tömeges elbocsátások az iparban és a fiatalok munkaerőpiacról való kirekesztődése vagy kismértékű hozzáférése aláássa az ismeretek és a szakértelem átadását, amelyek pedig nélkülözhetetlenek az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttéréshez.

3.10 Másrészt az éghajlatváltozás és az egyéb kihívások széles körű tudatosítása új lehetőségeket is teremt. Az európai vállalatok fokozatosan beépítik e menetrendet stratégiáikba, és próbálnak versenyelőnyre szert tenni. Hasonló fejlődés észlelhető az Egyesült Államok, Japán, sőt egyes feltörekvő országok, például Kína vezető vállalatainál is. Számos európai vállalatnál vélik úgy – a vezetőségtől az üzleti szintig –, hogy az ilyen jellegű kiigazításoknak meglesz a gyümölcse, és mindenki számára előnyös helyzetet eredményeznek. A legérdekesebb eredmények a „bölcsőtől bölcsőig” folyamatokból és a szűkös erőforrásokat és nyersanyagokat használó körkörös gazdaság fejlesztéséből származnak.

3.11 Következésképpen, az EGSZB ragaszkodik az elemzések, a nézetek és a menetrend-kialakítás hatékony összehangolásához a köz- és magánszféra szereplői között. Globális, európai, nemzeti és regionális szinten egyaránt kulcsfontosságú az európai gazdaság versenyképességének megőrzése a fenntarthatóság és a társadalmi megújulás egyidejű biztosításával. A kulcs a technológiában, az innováció előmozdításában, és nem utolsósorban a naprakész kompetenciák, készségek és vezetés biztosításában rejlik.

4. Üzleti kezdeményezések és gyakorlatok

4.1 A vállalatok egyre inkább beillesztik a fenntarthatósági célkitűzéseket vállalati kultúrájukba, társadalmi felelősségvállalási politikájukba és kockázatkezelési folyamataikba. Éppen úgy, ahogy világszinten számos vezető vállalat követi az „Ütemváltás” elveit⁽⁴⁾, hasonló kezdeményezések születnek ágazati és vállalati szinten Európában is.

4.2 Ez a trend változó sebességgel alakul az ágazatokon és az egyes vállalatokon belül. Időbe és sok erőfeszítésbe kerül az újrafogalmazott célkitűzéseket előnyben részesítő új szemlélet bevezetése, különösen amikor lassú a növekedés. Ugyanakkor

a nem kormányzati szervezetek és a kritikus fogyasztók által kifejezésre juttatott szélesebb körű társadalmi trendek is támogatnak új megközelítéseket és módszereket.

4.3 Ezt a fejlődést az Európai Bizottság és különböző szakértők tanulmányai is igazolják. Egy tavalyi jelentés szerint „[az] EU ipari ökoteljesítménye az elmúlt két évtized egyik legjelentősebb előrelépése a gazdasági növekedés és a környezeti hatás egymástól való elválasztása felé vezető úton, amelyben a nagyobb fenntarthatóság és az ipari erőforrás-hatékonyság fontos szerepet játszik”⁽⁵⁾.

4.4 A vállalatok jövőbeni rugalmasságának megteremtésére tekintettel a vezérigazgatók és az igazgatótanácsok gyakran kötelezik el magukat ilyen folyamatok mellett közvetlen felelősségvállalással, amely áttekinthetőbb szerkezetet és jobb fókuszot biztosít a vállalatokon belül. A WBCSD hálózatban a személyes kötelezettségvállalás működő gyakorlat. Az egyes országok vállalatai is követik e példát. Az üzlet és a fenntarthatóság közötti kapcsolat egyre láthatóbbá és kézzelfoghatóbbá válik.

4.5 Az európai üzleti vállalkozások számos kezdeményezést indítanak a környezeti célok és a gazdasági rugalmasság összekapcsolására. Az Észak-Európából induló folyamat egyre erősödik, és fokozatosan terjed szerte a kontinensen. Az egyes vállalati célkitűzések küldetésnyilatkozatokban, projektekben és a szakemberekkel, a nem kormányzati szervezetekkel, a társadalmi és egyéb partnerekkel folytatott együttműködésekben fejeződnek ki. Nemzeti szervezetek például:

— „Unternehmensnetzwerk: der Ulmer Initiativkreis Nachhaltige Wirtschaftsentwicklung” (vállalati hálózat: a fenntartható gazdasági fejlődéssel kapcsolatos ulmi kezdeményezések köre), amely 1992-ben alakult meg Németországban.

— a francia *Entreprises pour l'Environnement* (Vállalkozások a Környezetért), amely a WBCSD francia partnere, és 40 nagyvállalatot tömörít; egy másik kezdeményezés, a *Mouvement des Entreprises de France* (MEDEF, francia munkaadói szervezet) 250 vállalatot érint, amelyek vállalták a Rio+20 csúcstervezlet által meghatározott kötelezettségek teljesítését.

— Brit vállalatok egy csoportja hasonlóképpen működik együtt a walesi herceg „Accounting for Sustainability” (Számvitel a fenntarthatóságért) című projektjében.

⁽⁴⁾ Lásd a 1., 2. és 3. lábjegyzetet. A WBCSD-nek 200 tagja van, amelyek közel fele európai vállalat.

⁽⁵⁾ Lásd az Európai Bizottság „Sustainable Industry: Going for Growth & Resource Efficiency [Fenntartható ipar: út a növekedéshez és az erőforrás-hatékonysághoz]” című kiadványát, 2011. július. Lásd még: Study on the Competitiveness of European Companies and Resource Efficiency [Tanulmány az európai vállalatok versenyképességéről és erőforrás-hatékonyságáról], 2011. július, és Study on the Competitiveness of the EU eco-industry [Tanulmány az európai uniós környezetipar versenyképességéről], 2009. szeptember.

- A 2012-ben létrejött *Dutch Sustainable Growth Coalition* (A Fenntartható Növekedés Holland Koalíciója) hét vezető vállalatot foglal magában különböző iparágakból a VNO-NCW munkaadói szervezet keretén belül. A koalíció célokat, gyakorlatokat és módszereket fejleszt a hosszú távú fenntartható növekedés érdekében, a teljes értékláncra vonatkozóan.
- A *UK Sustainable Investment and Finance Association* (Az Egyesült Királyságbeli Fenntartható Befektetési és Pénzügyi Társaság) nemrég kezdeményezést indított a hosszú távú vállalati és tulajdonosi beruházások elősegítése érdekében. A *Banking Environment Initiative Forum 2012* a globális bankok és vállalatok első, évenként megrendezendő, a fenntartható beruházások témájával foglalkozó konferenciáját 2012 novemberében tartották Londonban.

4.6 Még mindig jelentős megközelítésembeli eltérések tapasztalhatóak, amelyek a gazdasági fejlettség szintjével és azzal függnek össze, hogy milyen mértékben kapcsolódik egy adott tagállamon belüli gazdaság és K+F a nemzeti és az európai kereteken kívüli fejlesztésekhez. Az európai üzleti vállalkozások azonban belátható időn belül ugyanabban a globális keretben fognak működni, ami hasonló hozzáállást és válaszokat követel meg. A vezetésnek, valamint az oktatásnak és a képzésnek fel kell készülnie erre.

4.7 Meghatározható néhány közös jellemző:

- A nemzetközi politikai tárgyalásoknak még kevés kézzelfogható eredménye van a különböző politikai nézetek, gyakorlatok és társadalmi-gazdasági nyomások miatt. Üzleti körökben azonban új megközelítések kezdenek meghonosodni, különösen a nyugati világban.
- Új tendencia a vállalatvezetésben megjelenő elkötelezettség és a vezetői felelősségvállalás, amely erősebb vezetési hangsúlyokat hoz létre. A fenntartható megoldások a belső vitákban és a vállalati folyamatokban is előtérbe kerülnek. Ez új korszakot jelez, amely az üzleti modellek, a képzés és a karriertervezés átalakítását és a vállalati alkalmazottak szemléletváltozását vonja maga után.
- Eltolódás figyelhető meg a hosszabb távú megközelítések felé, a hatékony rövid távú megközelítések megtartása mellett.
- Gyakran a beszállítók és az ügyfelek is a folyamatok részét képezik.
- A hagyományos érdekeltek (munkavállalók, szociális partnerek) mellett a nem kormányzati szervezetek is egyre többször bekapcsolódnak a párbeszédbe, és az ügyfelek is egyre meghatározóbb tényezővé válnak.

- Több figyelem irányul a szakmai és az egész életen át tartó képzésekre, valamint az egyetemeken és az üzleti iskolákban zajló oktatásra. A fiatal munkavállalókat vonzzák ezek az új kilátások, amelyek a munkaerőpiacra való belépést is megkönnyítik számukra.

- Ezeket a tendenciákat a fenntarthatóság és az európai versenyképesség érdekében felállított közcélok fényében kell tekinteni.

5. Fenntartható, alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó stratégiák

5.1 Az alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó stratégiák központi szerepet fogak betölteni be a fenntartható növekedés előmozdításában. Az EU iparpolitikájához kapcsolódnak.

5.2 Az európai iparnak jelenleg politikai célkitűzések és eszközök széles körű és összetett elegyére kell választ adnia uniós, nemzeti, sőt helyi szinten, a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére, a megújuló energiára és az energiahatékonyságra összpontosítva. A célok és az eszközök néha nem egyértelműek, átfedik egymást, és nincsenek megfelelően integrálva. Ahhoz, hogy az ipar hatékony és költséghatékony legyen, egyszerűbb, előrelátható és integrált politikákra van szükség.

5.3 Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás felé vezető úton főként a költségcsökkentési erőfeszítéseknek köszönhetően történik előrelépés a kőolaj- és az energiaárak növekedése nyomán, amely még az üvegházhatású gázok által okozott éghajlatváltozás (tényleges vagy várt) következményei miatt napvilágot látott környezetvédelmi kultúra megjelenése előtt következett be.

5.4 Az EGSZB véleménye szerint a biztonságosabb, versenyképes és alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó energiaellátáshoz egységes és következetes uniós keretre van szükség, amelyet a tagállamoknak következetesen kell megvalósítaniuk, a következő négy fő pillérre támaszkodva:

- tudományosan igazolt eredményeken alapuló kibocsátás-kereskedelmi rendszerrel (ETS) lefedett, egységes energia- és éghajlati politika a különböző ágazatok számára;
- az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszerének hatályán kívül eső ágazatok potenciális hozzájárulásának kihasználása;
- erősebb kapcsolat egyrésről a K+F/innováció, másrésről az energia- és éghajlati politika között; valamint

- olyan energia-infrastruktúra és szabályozás, amely lehetővé teszi a hatékony energiaszállítást és az energiahálózatok intelligens használatát, naprakész tárolókapacitásokkal és rugalmas keresletellenőrzéssel együtt.

5.5 Az EU kibocsátáskereskedelmi rendszere lesz az uniós politika központi eszköze az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére irányuló célok összehangolt és költséghatékony elérésére. Ezt piaci alapon kell megvalósítani. Az EGSZB megjegyzi, hogy ezzel kapcsolatban az alábbi három lényeges témával kell még foglalkozni:

- a kibocsátáskereskedelmi rendszernek hosszú távú befektetési stabilitást kell biztosítania a vállalatok számára, amely jelenleg nem áll fenn;
- a költséges és ártalmas európai túlszabályozást kerülni kell a köz- és a magánszféra szereplői közötti finoman hangolt koordináció megteremtése érdekében; valamint
- a kibocsátáskereskedelmi rendszernek figyelembe kell vennie a vállalatok és az ágazatok versenyképes pozícióiban megfigyelhető eltéréseket. Ez a kérdés még meghatározóbb lesz az egyre nagyobb kihívást jelentő célok kitűzésével, és ha a világ többi szereplője vonakodónak vagy képtelennek bizonyul fenntartható, alacsony szén-dioxid-kibocsátást eredményező célok kitűzésére vagy végrehajtására. A beruházásokra és a globális ágazatokban történő foglalkoztatásra negatív hatást gyakorló, elszigetelt európai megközelítéseket el kell kerülni.

5.6 Emellett széles körű az egyetértés abban, hogy jelentős kezdeti beruházásokra van szükség az állami infrastruktúra, vagyis az európai energiahálózat terén. Az állami szereplőknek a kezdeti beruházás biztosítása iránti kötelezettségvállalása, valamint a magánberuházók bizalmának erősítése kulcsfontosságú tényezők lesznek. Ezt az Európai Tanácsban is meg kell vitatni, és az EU növekedési kezdeményezésének részévé kell tenni.

5.7 Ennek enyhítenie kell bizonyos európai ipari tevékenységek a világ más részére történő áthelyezésének észrevehető tendenciáját is, mindamellett, hogy az Európa 2020 stratégia és annak végrehajtása figyelembe veszi a szén-dioxid kibocsátások áthelyezésének kockázatát.

5.8 A kibocsátáskereskedelmi rendszer szerkezeti javítására vonatkozó javaslatoknak foglalkozniuk kell az 5.4. és 5.5. pontokban említett kérdésekkel. A kibocsátáskereskedelmi rendszer átalakításáról szóló jelenlegi vita nem összpontosít megfelelően ezekre a témákra, illetve a rendszer felépítésének

megváltoztatására. 2020-tól kezdődően a kiigazított iránymutatásoknak stabil CO₂-árat kell eredményezniük, amely alapján a piaci szereplőknek hosszú távú befektetési döntéseket kell tudni hozniuk az alacsony szén-dioxid-kibocsátást eredményező megoldások érdekében. A kibocsátáskereskedelmi rendszer felépítésének javítása révén elkerülhető lenne a rövid távú politikai beavatkozás szükségessége.

5.9 A rendszer felépítésének javítása azért is szükséges, hogy nagyobb elfogadás övezze a lakosság és a munkavállalók részéről. Miközben számos „hagyományos” munkahely várhatóan gyorsan megszűnik majd, új, környezetbarát, alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó munkahelyek még nem állnak rendelkezésre. A túlzottan hirtelen változások miatt az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való átállás gyakran veszélyként érzékelhető a hagyományos termelési területeken. Az átláthatóság és az érintett polgárok általi elfogadás ösztönzése érdekében társadalmi párbeszédre van szükség a különböző szinteken, valamint oktatási és átképzési programokat kell indítani minden munkavállaló számára, hogy készségeiket összhangba hozhassák a munkaerőpiac változó igényeivel.

5.10 A legnagyobb szükség egy új K+F és innovációs politikára van, amely a komplex (nemzetközi) értékláncokban történő értékteremtésre összpontosít, és amelynek célja az alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaság elérése. A jelenlegi technológiai orientációt szélesíteni kell. Az éghajlatváltozás, a stratégiai erőforrásokban kialakuló hiány és az ebből következő áremelkedések megváltoztatják a gondolkodást az energia- és nyersanyag-ágazatban. Figyelembe kell venni a feltörekvő és a fejlődő országok felzárkózási folyamatait is, a technológiaátadást is beleértve. Az erőforrások iránti igény növekszik, ugyanakkor az energiarendszerek szerkezetátalakítása és az erőforrás-hatékonyság növelése kockázatos és nagyon költséges. A siker a különböző, egymással szorosan összekapcsolódó iparágaktól és illetékességi területektől is függ. Mindezen tényezők megkövetelik, hogy az EU sürgősen kialakítson egy egységes, következetes politikai döntéshozatal által is támogatott technológiai utat⁽⁶⁾.

5.11 Az integrált megközelítések túlmutatnak a termelési szakaszon, és céljuk, hogy az életciklus minden egyes szakaszában (tervezés, alapanyagok, összeszerelés, elosztás és hulladékkezelés) javítsák a környezeti teljesítményt. A köz- és a magánszféra szereplőinek meg kell vitatniuk egymással az integrált termékpolitikákat, amelyeket a túlszabályozás elkerülése érdekében pontosan meg kell határozni. A rendelkezésre álló eszközök között adott esetben szerepelnek a gyártók és a kormányzatok vagy az EU közötti, az öko-címkékre, az energiatárolás címkézésére, az ökotervezésre, az anyagokra vonatkozó tilalmakra és ökológiai lábnyomcímkekre vonatkozó megállapodások. Ezen eszközök hatékonysága érdekében a címkéknek megfelelő és megbízható fogyasztói információkat kell tartalmazniuk, többek között a – megfelelően végrehajtandó – tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv értelmében.

⁽⁶⁾ Mindenekelőtt a 8. keretprogramot.

5.12 Az alap- és az alkalmazott K+F-re fordított jelentős kiadás is fontos feltétele annak, hogy Európa biztonságos, világ-szinten versenyképes, ésszerű árú és hatékony energiaellátással rendelkezzen, amelyet hatékony energia-infrastruktúra és megfelelő szabályozás garantál ⁽⁷⁾.

5.13 Az ágazati határokat átlépő rendszer-innovációk és az integrált értékteremtő láncok kihatnak a vállalatokra, mivel a fosszilis tüzelőanyagokon alapuló energiarendszereket hosszú távon szén-dioxid-mentessé kell tenni, míg a nyersanyaghiány miatt erőforrás-takarékos gazdaságra lesz szükség. A fenntarthatóság lépésről lépésre minden piacon érvényre juttatja önmagát, amely olyan fejlődéssel jár, amely elmosza a hagyományos ágazatközi határokat, és új értékteremtési láncokat teremt.

5.14 A jelenlegi vita egyre több alulról jövő kezdeményezést is támogat a vállalatokon belül. A nagyvállalatok és a kkv-k egyaránt alacsony szén-dioxid-kibocsátással járó stratégiákat és modelleket alakítanak ki az egész értéklánc tekintetében. A jövőbeni energiaszükségletre való felkészülés versenyelőnyöket fog teremteni. Ehhez megfelelő jogi szabályozásra van szükség. A termelésre és a szervezetre (a vezetőségtől az üzletszintig) vonatkozó újító ötletek és innovációs folyamatok vállalaton belüli megszületése sok vállalatnál általános gyakorlattá válik.

5.15 A következő példák is ezt támasztják alá:

5.15.1 Mivel a végső energiafelhasználás jelentős hányadáért az épített környezet a felel, a fosszilis energiahordozók fogyasztása nagymértékben, költséghatékony módon csökkenthető az által, ha például szigetelés vagy jobb fűtési megoldások révén javítjuk a meglévő és az új épületek energiateljesítményét. További példaként szolgálnak azok a vállalati és önkormányzati projektek, amelyek célja a szállítási infrastruktúra kiépítése és a helyben előállított fenntartható energia szállítása. Ezeket a szempontokat és egyedi kontextusukat egy külön EGSZB-vélemény tárgyalja majd ⁽⁸⁾.

5.15.2 Az Euracoal szövetség egy három lépésben megvalósítandó tisztaszén-stratégiát javasol, amely a 2050-ig szóló energiaügyi ütemterv megállapításaira hivatkozik, és a következőket foglalja magában: korszerű technológia bevezetése a széntüze-lési energiatermelési ágazatba, ezáltal a károsanyag-kibocsátás csökkentése; új generációs, nagy hatékonyságú, rugalmas tech-nológiák kifejlesztése; a szén-dioxid-leválasztási és -tárolási (CCS) és szállítási technológia demonstrációja és bevezetése, más üzemanyagok és ágazatok számára kialakított hasonló tech-nológiával együtt. Az európai uniós tisztaszén-technológiák exportálási lehetőségeinek javítására is lehetőség van.

5.15.3 A faalapú iparágak, amelyek megújuló nyersanya-gokon alapulnak és eleve megújuló energiát használnak, nagyon proaktívak. A sikerhez a K+F-re is kiterjedő, ágazatspecifikus politikai csomagra van szükség az áttörést jelentő technológiák és az új termékek forgalomba hozatala érdekében. Meg kell teremteni a helyes egyensúlyt a nyersanyagok és a nyersanyagok energiafelhasználása között. A politikáknak összeegyeztethetők kell lenniük a globális fejlesztésekkel, egyéb szakpolitikai területekkel és az ipari beruházási ciklusokkal.

5.15.4 Több területet érintő kezdeményezések vannak folya-matban. A köz- és magánszféra partnerségeinek (PPP-k), például a „Fenntartható feldolgozóipar az erőforrás- és energiahaté-konyság révén” (SPIRE) elnevezésű partnerségnek és az energe-tikai anyagok ipari kutatására vonatkozó kezdeményezésnek (EMIRI), hogy csak kettőt említsünk a projektek közül, kiemelt prioritást és megfelelő finanszírozást kell biztosítani a Horizont 2020 program keretében.

5.16 Uniós szinten jelen pillanatban sok más ágazat is dolgozik hosszú távú, alacsony szén-dioxid-kibocsátást eredmé-nyező ütemterven.

5.17 Európa számára a biogazdaságra történő áttérés is a megoldás része lesz, amely fontos fejlődést képvisel az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság kialakításában. A vállalatok olyan új, bio-alapanyagú termékekkel és megoldásokkal rukkolnak elő, amelyek megfelelnek a növekvő elvárásoknak és előírásoknak.

6. EU, kormányzatok, érdekelt

6.1 A fent leírt folyamatokat a gyakorlatban technológiai, gazdasági és társadalmi kereteknek és feltételeknek kell kísérniük és támogatniuk. Ezek közé tartoznak a vállalatok célzott kuta-tási és beruházási programjai, valamint az uniós és nemzeti hatóságokkal és számos érdekelt féllel folytatott, mind ágazati, mind vállalati szintű, finomhangolt párbeszéd.

6.2 A növekedési kezdeményezés támogatása érdekében az EU-nak és a tagállamoknak meg kell fontolniuk eddig igénybe nem vett vagy teljesen új alapok felhasználását a sürgős intéz-kedések finanszírozásához. A 7. és 8. keretprogramnak ösztö-nöznie kell az áttörést hozó technológiákat és az innovatív projekteket. Az Európai Beruházási Banknak is támogató szerepet kell betöltenie. Az EGSZB emellett adókedvezmények megvitatását javasolja mint e tekintetben lehetséges eszközt.

⁽⁷⁾ Lásd fent az 5.4. pont negyedik franciabekezdését.

⁽⁸⁾ Az EGSZB CCMI/106. sz. véleménye az építőipari ágazat fenntart-ható versenyképességéről szóló európai bizottsági közleményről.

6.3 Az EU technológiai platformjai, amelyek többségét az ipar irányítja, összehozzák a vállalatokat, a kutatóintézeteket, a szakembereket és nem utolsósorban a várható fejlesztésekkel kapcsolatban véleményt formáló nyilvánosságot⁽⁹⁾. Ezek döntő szerepet játszanak a világ trendjeinek és elvárásainak elemzésében, és a célkitűzések és határidők közös meghatározásában.

6.4 A piaci célok meghatározása magában foglalja a beszélgetőkkel, az ügyfelekkel és a többi érdekelt féllel – társadalmi partnerekkel, nem kormányzati szervezetekkel, regionális önkormányzatokkal és fogyasztókkal – folytatott párbeszédet és vizsgálatokat. Az EU és a kormányok felelősek a jogi és más eszközökkel történő szabályozásért, de ennek soha nem szabad „egyirányú utcának” lennie. Ehelyett inkább a vezető vállalatokon belül zajló folyamatokhoz, megvalósítható ütemtervekhez és tervezéshez kell kapcsolódnia⁽¹⁰⁾. Ennek érdekében a köz- és a magánszféra szereplőinek folyamatosan meg kell osztaniuk egymással elemzéseiket és nézeteiket.

6.5 Az éghajlatváltozásról, a demográfiai fejlődésről, az egészségügyről, az élelmiszerrel, a vízzel stb. szóló politikai viták középpontjában főként az Unió (vagy a kormányok) felülről indított kezdeményezései állnak, gyakran az aktuális üzleti helyzet tudomásul vétele nélkül. Az EGSZB sürgeti az ugyanilyen gondokkal küzdő magánvállalkozások elemzéseinek és megoldásainak figyelembevételét. A képzett munkaerőt alkalmazó magánvállalkozásoknak különösen fontos szerepük lesz a fő problémák kezelésében.

6.6 A vállalatokon belüli társadalmi célokat és a munkavállalói elkötelezettség fenntartása iránti igényt be kell illeszteni a

korszerűsítési folyamatokba. Az EU-nak és a tagállamoknak az ágazati és ágazatközi szociális párbeszédért felelős bizottságokon keresztül elő kell mozdítaniuk és végre kell hajtaniuk az alacsony széndioxid-kibocsátású gazdaságra történő átállás társadalmilag elfogadható levezényléséhez szükséges támogató intézkedéseket. Amellett, hogy a munkavállalók és az alkalmazottak készségeire nagy hangsúlyt kell fektetni⁽¹¹⁾, a mennyiségi szempontokat és a határidőket sem szabad figyelmen kívül hagyni.

6.7 E tekintetben új tantervek, oktatási és képzési programok és szakmai gyakorlatok tükrözhetik a kormányzat/közigazgatás, a vállalatok, a munkavállalók és a munkavállalói érdekképviseltek közös, a rég nem látott méreteket öltő munkanélküliség leküzdése iránti elkötelezettségét.

6.8 Fontos, sőt döntő szempont az egységes feltételrendszer létrehozása, például globális szabványok és tanúsítás, átlátható jogszabályok, szimmetrikus piaci hozzáférés, a szellemi tulajdon védelme és hasonló szintű fogyasztóvédelem megteremtésén keresztül. Az alapvető, munkával kapcsolatos jogokat is tiszteletben kell tartani. E szempontoknak az európai kereskedelem-politika szerves részét kell képezniük⁽¹²⁾.

6.9 Az EGSZB úgy véli, hogy valamennyi szereplőnek tudomást kell szereznie arról a folyamatról, amelynek során vállalatok és vállalatcsoportok önként vállalt követelményeket és eljárásokat vezetnek be, mivel a kívánt célok idejében való elérése komoly terheket jelenthet.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ Lásd többek között az EGSZB „Európai technológiai platformok és ipari szerkezetváltás” című véleményét, HL C 299/12., 2012.10.4., 12. o.

⁽¹⁰⁾ Lásd többek között a következő tárgyban készített EGSZB-veleményeket: „A nagy mennyiségű energiát használó iparágak fenntarthatóvá tételéhez szükséges ipari szerkezetátalakítások az Európa 2020 stratégiában meghatározott erőforrás-hatékonysági célkitűzések elérése érdekében”, HL C 43., 2012.2.15., 1. o., „Fenntartható környezetbarát munkahelyek támogatása az EU energia- és éghajlat-változási csomagjához”, HL C 44., 2011.2.11., 110. o., „2011. évi energiahatékonysági terv”, HL C 318., 2011.10.29., 155. o.

⁽¹¹⁾ Az EGSZB véleménye az Európai Bizottság következő kiemelt kezdeményezéséről: „Új készségek és munkahelyek menetrendje: Európa hozzájárulása a teljes foglalkoztatottsághoz” (COM(2010) 682 final), HL C 318., 2011.10.29., 142. o.

⁽¹²⁾ Az EGSZB véleménye a következő tárgyban: „Az európai iparpolitika külső dimenziója – Megfelelően figyelembe veszi-e az EU kereskedelem-politikája az európai ipar érdekeit?” HL C 218., 2011.7.23., 25. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A kiskereskedelmi láncok és az élelmiszer-beszállítók kereskedelmi kapcsolatai – helyzetkép (saját kezdeményezésű vélemény)

(2013/C 133/03)

Rapporteur: **M. Igor ŠARMÍR**

2012. július 12-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata végrehajtási rendelkezései (29) cikkének A. pontja alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A kiskereskedelmi láncok és az élelmiszer-beszállítók kereskedelmi kapcsolatai – helyzetkép

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2013. január 9-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. február 13–14-én tartott, 487. plenáris ülésén (a 2013. február 13-i ülésnapon) 79 szavazattal 6 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB megállapítja, hogy a kiskereskedelmi láncok minden országban oligopóliumot alkotnak. A piaci részesedésről készült statisztikák szerint a piacok jelentős részét mindenhol csupán egy maroknyi kiskereskedő uralja. Az EGSZB szerint ez az oligopol helyzet az oligopólium tagvállalatai számára óriási tárgyalóerőt jelent a beszállítókkal szemben, aminek köszönhetően kiegyensúlyozottnak távolról sem nevezhető kereskedelmi feltételeket írhatnak elő a beszállítók számára.

1.2 Az EGSZB megállapítja, hogy az oligopóliumot alkotó cégek egymással csupán a vásárlókért versenyeznek, a beszállítókért alig. Ráadásul még a vásárlók kegyeiért folytatott verseny is elsősorban a fogyasztói ár terén zajlik a cégek között, és nem veszi megfelelő mértékben figyelembe a szociális és környezetvédelmi szempontokat, amelyek az átfogó minőség részét képezik ⁽¹⁾.

1.3 Az EGSZB megállapítja, hogy az ár és az árrepek különböző szereplők általi meghatározásának módja nagymértékben átláthatatlan. A kiskereskedelmi láncok által alkalmazott „back margin” (a beszállítóval szemben alkalmazott árrés) miatt a beszállítónak fizetett beszerzési ár nem tükrözi a beszállítónak a termékéhez kapcsolódó valós jövedelmét.

1.4 Az EGSZB meggyőződése, hogy egy olyan helyzetben, ahol az egyik szerződő fél képes a saját feltételeit ráerőltetni kereskedelmi partnereire, nem beszélhetünk szerződési szabadságról. Az EGSZB szerint a valódi szerződési szabadság hiánya abban nyilvánul meg, hogy a kiskereskedelmi láncok visszaéléseket követnek el és versenyellenes gyakorlatokat alkalmaznak élelmiszerbeszállítókkal szemben. A visszaélések nemcsak a termelők, hanem a fogyasztók számára is sérelmesek (különösen

hosszú távon). Általában szólva, a visszaélések jelenlegi mértéke ártalmas a közérdekre, pontosabban az államok gazdasági érdekére.

1.5 Az EGSZB szerint a különösen aggasztó visszaélésekre kizárólag a kiskereskedelmi láncok és az élelmiszerbeszállítók közötti kapcsolatokban kerül sor. Nem alkalmaznak ilyen gyakorlatokat sem az élelmiszeripari szereplők a termelőkkel szemben, sem a kiskereskedelmi láncok a nem élelmiszeripari beszállítóikkal szemben.

1.6 Az EGSZB megállapítja, hogy egyes tagállamokban a nemzeti versenyfelügyeleti hatóságok büntették a mezőgazdasági termelők és feldolgozók arra irányuló kísérleteit, hogy termelői csoportokat hozzanak létre, ugyanis az ilyen csoportosulások súlyának felmérésekor kizárólag a nemzeti termelést vették tekintetbe.

1.7 Az EGSZB szerint a piac kudarcáról beszélhetünk, hiszen a helyzet tovább romlik egy nem megfelelően szabályozott rendszerben.

1.8 Az EGSZB szerint az önszabályozás nem megfelelő megoldás a feltárt torzulásokra. Nem az „etikai kódexek” fogják visszaállítani az egyensúlyt ezekben a kereskedelmi kapcsolatokban. A visszaélések természete megköveteli és indokolja azt, hogy törvény rendelkezzen tilalmukról.

1.9 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy kezdjen foglalkozni az oligopóliumok kérdéskörével, tanulmányozza valós súlyukat és befolyásukat, határozza meg, mennyiben hasonlítható össze hatásuk a monopóliumokéval, és ezt követően megfelelően módosítsa a versenyszabályok elveit.

⁽¹⁾ Az EGSZB véleménye: „Közösségi agrármodell: a termelés minősége és a fogyasztók tájékoztatása, mint versenyképességi tényezők”; HL C 18., 2011.1.19., 5–10. o.

1.10 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy szintén ismerje el a szerződési szabadság hiányát a kiskereskedelmi láncok és az élelmiszeripari beszállítók közötti kapcsolatokban.

1.11 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy javasoljon megoldásokat a rendszer átláthatóbbá tételére. A legjobb az lenne, ha „előrehoznák” a kiskereskedelmi *back margin*-t, azaz ha a cégeket köteleznék arra, hogy a szállítónak a különféle szolgáltatásokért felszámított árakat beépítsék a termék beszerzési árába. Ezáltal kiderülne, hogy a beszállító valójában mennyit kapott a termékért.

1.12 Az EGSZB felkéri az Európai Bizottságot, hogy adjon egyértelmű utasításokat a nemzeti versenyhatóságoknak arra, hogy a termelői csoportosulások tárgyalóerejének felmérése során a releváns piaccal számoljanak, azaz az adott állam piacán elérhető ugyanolyan kategóriájú élelmiszertermékek összességével, és ne szorítkozzanak kizárólag az országon belül előállított termékekre.

1.13 Az EGSZB nyomatékosan kéri az Európai Bizottságot, hogy vesse el az önszabályozás ötletét, és javasoljon kötelező erejű jogalkotási dokumentumot annak érdekében, hogy a hamisítatlan verseny ösztönzése révén javuljon a helyzet az agrár-élelmiszeripari láncban. A szabályozás koncepciójának nem szabad a versenytől való védelmen alapulnia, azonban lehetővé kell tennie, hogy az a tagállam, amelynek gazdasági érdeke veszélyben van, adminisztratív és bírósági eljárás keretében felperesként lépjen fel.

1.14 Az EGSZB végezetül úgy véli, hogy a kereskedőlogikán túlmutató egyfajta „társadalmi választás” irányában kell jogszabályt alkotni, hogy megakasszuk a mind erősebb kiskereskedelmi láncok koncentrációs folyamatát, és más kereskedelmi formákat népszerűsítsünk, mint amilyenek a kisebb, független kiskereskedők, a helyi piacok vagy a termelő általi közvetlen értékesítés a fogyasztó felé. Erre tekintettel az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy az élelmiszerpazarlás elleni küzdelem tárgyában készülő dokumentumokban fordítson kiemelt figyelmet a rövidebb ellátási láncokra.

2. Indokolás

2.1 A kiskereskedelmi láncok megítélésének alakulása

A kiskereskedelmi láncok és az élelmiszerbeszállítók közötti kereskedelmi kapcsolatok témája egyre nagyobb érdeklődést kelt, sőt, aggodalmat vált ki. Pedig tíz évvel ezelőtt nemcsak az EU hatóságai és intézményei, hanem az újságírók többsége számára is tabu volt ez a téma⁽²⁾, annak ellenére, hogy Franciaországban már 1992-ben történtek jogalkotási próbálkozások,

⁽²⁾ Az egyik azon néhány szakember közül, akik nyilvánosan el merték ítélni a kiskereskedelmi láncok visszaéléseit, Christian Jacquiau volt, a „*Coullisse de la grande distribution*” [„A kiskereskedelem kulisszái”] című könyv és a *Le Monde diplomatique* című havilapban megjelent „*Racket dans la grande distribution à la française*” [„Panama a kiskereskedelemben francia módra”] című cikk szerzője.

az Egyesült Királyságban pedig a Versenybizottság 1999-ben és 2000-ben felmérést végzett a kiskereskedelmi láncok élelmiszerbeszállítókkal szembeni visszaéléseiről, amelynek eredményeként megállapította, hogy a szupermarketek visszaéltek vevői erejükkel (e kifejezés alapvetően a vásárlónak arra a képességére utal, hogy kedvezőbb feltételek mellett vásároljon, mint amilyeneket egy tökéletes verseny által jellemzett piacon elérhetne)⁽³⁾. A kiskereskedelmi láncokat általában közhasznú jelenségnek tartották, amely mindenki számára előnyökkel jár. Fejlődésükre úgy tekintettek, mint az ország gazdasága egészségének jelére. A hatóságok és a sajtó mindenekelőtt a kétségtelenül pozitív szempontokat emlegette, köztük is elsősorban azt, hogy a vásárlók szinte mindent egy helyen és jó áron szerezhetnek be, illetve a kényelmet (például az elegendő parkolóhelyet) és a kínált szolgáltatásokat. Körülbelül öt éve a helyzet gyökeresen megváltozott, és az európai intézmények számos bíráló dokumentumot tettek közzé ebben a tárgyban.

2.2 A kiskereskedelmi láncok oligopol helyzete

2.2.1 A kiskereskedelmi láncok alig harminc éve indultak gyors fejlődésnek, és ez a folyamat szorosan összefüggött a globalizációval. A kiskereskedelmi piacot jelenleg uraló nagy kereskedelmi vállalatok többsége multinacionális cég. Ezek a kis- és középvállalatoknál (a kkv-knál) sokkal jobban képesek kihasználni a globalizációból adódó új körülményeket.

2.2.2 A multinacionális vállalatok (köztük a kiskereskedelmi láncok) előretörése gyakran a kkv-k kárára történik. Számos téren mindössze egy maroknyi nemzetközi nagyvállalat ellenőrzi a releváns piac zömét. A kiskereskedelmen kívül beszélhetünk még például a gyógyszer- és az élelmiszeriparról, a vetőmagtermelőkről⁽⁴⁾, a kőolaj-finomító vállalatokról, a bankszektorról stb. Ezek a multinacionális vállalatok nem monopóliumok. Az esetek többségében piacukon más multinacionális vállalatokkal vagy akár kkv-kkal versenyeznek, ezért aztán nem feltétlenül rendelkeznek erőfölénnyel⁽⁵⁾.

2.2.3 A nagy európai kiskereskedelmi vállalatok aktívan részt vesznek a világpiaci meghódításában. A brit Tesco, a francia Auchan és Carrefour, a német és osztrák Kaufland, Lidl, Metro és Billa, valamint a holland Ahold lánc számos országban jelen van.

⁽³⁾ Consumers International, „*The relationship between supermarkets and suppliers: What are the implications for consumers?*” [A szupermarketek és a beszállítók kapcsolata – következmények a fogyasztók számára] (2012) 2. o.

⁽⁴⁾ 2009-ben a vetőmagpiac 80 %-át mindössze egy tucat cég uralta, miközben 25 évvel korábban a vetőmagok kiválasztásával és értékesítésével több száz vállalat foglalkozott. Ugyanez mondható el a mezőgazdasági vegyi termékek kapcsán is.

⁽⁵⁾ British Institute of International and Comparative Law: „*Models of Enforcement in Europe for Relations in the Food Supply Chain*” [„Jogérvényesítési modellek Európában az élelmiszerellátási lánc kapcsolataiban”], 2012. április 23., 4. o.

2.2.4 Mindennek eredménye az, hogy maroknyi kiskereskedő hatékonyan uralja számos ország élelmiszer-kiskereskedelmi piacát. Németországban például négy cég tartja ellenőrzése alatt a piac 85 %-át; az Egyesült Királyságban ugyanígy négy cég ellenőrzi a piac 76 %-át, Ausztriában három kiskereskedő a piac 82 %-a, Franciaországban, illetve Hollandiában pedig öt vállalat uralja a piac 65 %-át, és így tovább ⁽⁶⁾. Ez a helyzet azt eredményezi, hogy egyrészt egyetlen kiskereskedő esetében sem teljesül a hivatalos meghatározás szerinti erőfölény, másrészt viszont három-öt kereskedelmi vállalat oligopóliumot alkotva gyakorol ellenőrzést a piac lényegi része felett.

2.2.5 Az oligopólium tagjai vitathatatlanul versenyeznek egymással, azonban kizárólag a fogyasztók megnyerése terén. A beszállítókért ilyen verseny alig érzékelhető, különösen a kkv-k kapcsán. Ellentétben a beszállítókkal, akik sokkal többen vannak, a beszerzők bőséges választékkal szembesülnek. Másképpen szólva a beszállítóknak nagy erőfeszítéseket és számos engedményt kell tenniük ahhoz, hogy szállíthassanak, a beszerzők pedig kiválogathatják azokat, akik „a legrugalmasabban reagálnak” a feltételeikre.

2.2.5.1 Mindazonáltal a termelőknek az a jogos igénye, hogy a kereskedővel való egészséges és tisztességes kereskedelmi kapcsolatának keretében korrekt mértékben részesedjen a hozzáadott értékből, megköveteli azt is, hogy figyeljen a fogyasztók által az elvárásaikról felé közvetített jelzésekre. A tárgyalás során jobb pozícióban lesz akkor, ha terméke előállítása és bemutatása során képes az innovációra és a kereslethez való alkalmazkodásra.

2.3 Visszaélések

2.3.1 Vevői erejüknek köszönhetően a kiskereskedelmi láncok tehát képesek diktálni a szerződéses feltételeket, amelyek jellege olyan, hogy gyakran a vevői erővel történő visszaélésről beszélhetünk. Ezeket a szerződéses feltételeket nevezzük „visszaéléseknek” vagy „tisztességtelen gyakorlatoknak” is, a teljesség igénye nélküli összeírásukra pedig már többször sor került. A beszerzési ár állandó leszorítása, a késedelmes fizetés vagy a különösen hosszú fizetési határidők alkalmazása mellett a kiskereskedelmi láncok a visszaélések segítségével teljes mértékben átalakították a beszállító és a beszerző közötti együttműködés klasszikus modelljét. Némileg leegyszerűsítve azt mondhatjuk, hogy hagyományosan a szerződéses felek megállapodtak a szállítandó áru mennyiségéről és áráról, illetve más szükséges feltételekről, majd ezt követően a beszállító leszállította, a beszerző pedig kifizette az árut. A kiskereskedelmi láncok megjelenésével ez a modell teljesen átalakult. Manapság a beszállítók, akik áruikért egyre kevesebb pénzt kapnak, mind többet kényszerülnek fizetni (vagy más ellenszolgáltatást nyújtani) a beszerző által nyújtott szolgáltatásokért. Így

annak számláznak, akinek a pénzt kellene kapnia. Meg kell jegyezni, hogy a kiskereskedelmi láncok sikeresen kényszerítették ki ezt a modellt, amely napjainkban általánosan elfogadott, és senki, még az illetékes hatóságok sem lepődnek meg rajta.

2.3.2 Általánosságban az mondható el, hogy a leggyakoribb visszaélések a beszállító és a beszerző közötti kapcsolatok két dimenziójára vonatkoznak ⁽⁷⁾. Az első esetben a kereskedelmi költségeknek (a reklám- és marketingköltségeknek, a boltok felszerelésével, az elosztással és az egyes boltok igazgatásával kapcsolatos költségeknek) a beszerzőről a beszállítóra való áterheléséről van szó. A kiskereskedők ezt úgy érik el, hogy különféle „díjakat” számolnak fel a beszállítók felé, például a listázásért (választékban tartásért) vagy a reklámújságokért. A második esetben a kereskedő a beszállítóra terheli üzletviteli kockázatának költségét. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a beszerzési árat utólag az érintett termék fogyasztói forgalmának függvényében módosítja úgy, hogy a várt forgalomtól való eltérés költségét a beszállító viselje. Ez utóbbi cél eléréséhez bonyolult rendszert használnak a végső nettó ár meghatározására (különféle visszarubónuszokkal). A két mechanizmus eltorzítja azt az egyszerű kereskedelmi formulát, amely szerint a termelési költségeket a termelő, a kereskedelmi költségeket pedig a kereskedő viseli.

2.3.3 A kereskedő és a beszállító közötti kapcsolatoknak ezt az új modelljét azzal az ürüggyel vezették be, hogy a kiskereskedelmi piaci verseny éleződésével szorosabb kereskedelmi együttműködés vált szükségessé. A cégek azzal érvelnek, hogy a szállítókna érdekük, hogy növekedjen termékük forgalma, ezért pedig teljesen jogos, hogy pénzügyileg kivegyék a részüket a forgalmazásukkal kapcsolatos költségekből. Bár ezt a nézetet közel sem osztja mindenki, a beszállítók kénytelenek elfogadni. Eközben a kiskereskedelmi láncok nem elégszenek meg ennyivel, és a kibővített kereskedelmi együttműködés még botrányosabb visszaélések színterévé válik. Vagy egyértelműen túl magas árat számítanak fel a valóban nyújtott szolgáltatásokért, vagy teljesen fiktív szolgáltatásokat is kiszámláznak. Ez utóbbi gyakorlatot „indokolatlan számlázásnak” nevezzük, hiszen nyilvánvalóan semmiféle ellenszolgáltatás nincs mögötte. Elég, ha például az alábbiakat említjük: „a stabil együttműködés díja”, „számlázási díj”, „számlakiegyenlítési díj”, vagy akár „hozzájárulás a céges ünnepséghez”. Bármilyen hihetetlennek tűnik, valóban előfordult, hogy cégek ilyen címen számlákat küldtek élelmiszerbeszállítóiknak.

2.3.3.1 A francia nemzetgyűlési képviselők több mint 500 olyan indokot gyűjtöttek össze, amit beszerzőközpontok használtak beszállítóikkal szemben további előnyök kioroszakolása érdekében ⁽⁸⁾.

⁽⁶⁾ Consumers International, „The relationship between supermarkets and suppliers: What are the implications for consumers?” [A szupermarketek és a beszállítók kapcsolata – következmények a fogyasztók számára] (2012) 5. o.

⁽⁷⁾ British Institute of International and Comparative Law: „Models of Enforcement in Europe for Relations in the Food Supply Chain” [„Jogérvényesítési modellek Európában az élelmiszerellátási lánc kapcsolataiban”], 2012. április 23., 4. o.

⁽⁸⁾ Christian Jacquiau: „Racket dans la grande distribution à la française” [„Panama a kiskereskedelemben francia módra”], *Le Monde diplomatique*, 2002. december, 4–5. o.

2.3.3.2 Az Európai Élelmiszer- és Italgyártók Szövetsége (FoodDrinkEurope) és az Európai Márkaszövetség (AIM) szerint 2009-ben a kiskereskedelmi láncok európai beszállítóinak 84 %-a volt szerződészegés áldozata. 77 %-ukat fenyegették meg azzal, hogy kilistázzák termékeiket, amennyiben nem fizetik meg a jogtalan díjakat a cégeknek; 63 %-uk szembesült azzal, hogy az általuk kiszámlázott összeget jogos kereskedelmi indok nélkül csökkentették; 60 %-uk pedig olyan díjak megfizetésére volt kénytelen, amelyek mögött semmiféle valós teljesítés nem állt.

2.3.4 A kiskereskedelmi láncok beszállítókkal szembeni, *back margin*t tartalmazó számlázási rendje az árazási rendszert tökéletesen átláthatatlanná teszi. Ezáltal sem a beszállító, sem pedig egy külső megfigyelő számára nem derül ki a valós beszerzési ár. A „dupla haszonrés” technikáján alapuló kereskedelmi politikák súlyos problémákat okoznak a fogyasztóknak és a szállítóknak ⁽⁹⁾. Átláthatóbb rendszer bevezetését kell előírni.

2.4 A valódi szerződési szabadság hiánya

2.4.1 A beszállítók azért fogadják el ezt a számukra erősen kedvezőtlen rendszert, mert nincs más választásuk. Ha el akarják adni a termékeiket, nem kerülhetik ki a kiskereskedelmi láncokat, ezért pedig mindaddig aláírják az értékesítési szerződéseket, amíg ez az együttműködés egy minimális haszonrészt biztosít a számukra. A különböző cégek által alkalmazott visszaélések közel azonosak, ezért aztán nem lehet azt mondani, hogy az egyikkel jobb együttműködni, mint a másikkal. A kereskedelmi kapcsolatokat a (kilstáztástól való) félelem légköre uralja, amit még hivatalos dokumentumok is elismernek ⁽¹⁰⁾.

2.4.2 A tisztességtelen szerződéses feltételek alkalmazását általában etikátlannak tartják. A fenti példákat tekintve azonban ez a jelző nem tűnik eléggé kifejezőnek. Egy olyan helyzetben, ahol a kereskedelmi feltételeket az erősebb fél diktálja, míg a másiknak nem igazán van lehetősége azok visszautasítására, helyesebb lenne zsarolásról vagy panamázásról beszélni. Ilyen körülmények között szintén nem szerencsés a szerződési szabadságot emlegetni, amint azt gyakran a kiskereskedők és az illetékes hatóságok teszik. Ahogyan nem tételezhető fel szerződési szabadság a természetes monopóliumok (pl. elektromos-áram- vagy gázszolgáltatók) és a fogyasztók között, ugyanúgy illuzorikus erről beszélni a kiskereskedelmi láncok és az élelmiszerbeszállítók között.

⁽⁹⁾ Az EGSZB véleménye: „Hatékonyabban működő élelmiszer-ellátási lánc”; HL C 48., 2011.2.15., 145–149. o.

⁽¹⁰⁾ Például az Európai Bizottság „A kereskedelem és forgalmazás hatékonyabb és tisztességesebb belső piacáért 2020-ra” című jelentésének (COM(2010) 355 final) 8. oldalán, vagy a *British Institute of International and Comparative Law* által összeállított „Models of Enforcement in Europe for Relations in the Food Supply Chain” [Jogérvényesítési modellek Európában az élelmiszerellátási lánc kapcsolataiban] című dokumentumban (2012. április 23., 3. o.).

2.5 A visszaélések következményei és áldozatai

2.5.1 A kiskereskedelmi láncok visszaélései negatív hatással vannak a beszállítókra, de ugyanígy a vásárlókra is. A beszállítók, különösen a kis- és közepes méretű termelők emiatt gyakran igen nehéz gazdasági helyzetbe kerülnek, és ez a vállalkozás felszámolásához vezethet, amire időnként valóban sor is kerül. A nagy élelmiszeripari társaságoknak sokkal jobb az esélyeik, hiszen az alacsony fajlagos bevételt nagy mennyiségű szállítással képesek kompenzálni. Ráadásul ezek a multinacionális élelmiszeripari cégek elég jó tárgyalóerővel is rendelkeznek: a kiskereskedelmi láncok nem akarják kihagyni termékeiket, és emiatt nem bánhatnak velük ugyanúgy, mint a kkv-kkal. Ennek eredménye az, hogy Franciaországban például huszonegynéhány nagy multinacionális csoport beszállításaiból származik a nagy alapterületű kiskereskedelmi láncok forgalmának 70–80 %-a ⁽¹¹⁾.

2.5.2 A fogyasztók – az illetékes hatóságok szerint a rendszer nagy nyertesei – számára sokkal kevésbé rózsás a helyzet, mint amit megpróbálnak elhitetni velük. Számos tényező utal arra, hogy a beszállítókkal szembeni visszaélések negatív következményekkel járnak a fogyasztók számára is. Egyrészt nem minden esetben élvezik az alacsony beszerzési ár előnyét ⁽¹²⁾, másrészt a választék összeszűkül, kevesebb az innováció, a minőség a felvásárlási ár által kifejtett állandó nyomás miatt számos élelmiszertermék esetében csökken, és összességében a kiskereskedelmi ár is emelkedik ⁽¹³⁾.

2.5.2.1 A kiskereskedelmi láncok elég jelentős társadalmi hatást is kifejtenek, működésük ugyanis ledöntött néhány tabut a társadalom életében. A vásárnap például nem olyan szent, mint korábban, hiszen a hiper- és szupermarketek a hét minden napján, akár napi 24 órában nyitva vannak, ennek minden, a munkakörülményekkel kapcsolatos következményével együtt.

2.5.3 A kiskereskedelmi láncok által alkalmazott ilyen gyakorlatok az élelmiszerágazaton kívül sok más területet is érintenek. A visszaélések áldozatai azonban elsősorban az élelmiszeripari termelők. Ennek valószínűleg számos oka van: az

⁽¹¹⁾ Sgheri Marie-Sandrine: „La machine à broyer des PME” [Gépezet a kkv-k megsemmisítésére], *Le Point*, Párizs, 2010. március 18-i, 1957. szám, 88–89. o.

⁽¹²⁾ A 2009-es tejválság során például a szupermarketek hónapokig változatlan áron árulták a tejet a fogyasztók számára, annak ellenére, hogy a termelőknek fizetett beszerzési ár nagymértékben csökkent.

⁽¹³⁾ Consumers International, „The relationship between supermarkets and suppliers: What are the implications for consumers?” [A szupermarketek és a beszállítók kapcsolata – következmények a fogyasztók számára] (2012) 12. o., illetve az EGSZB véleménye: HL C 255., 2005.10.14., 48. o.

egyik közülük kétségtelenül az, hogy a nem élelmiszertermékeket termelők több csatorna közül választhatnak az értékesítéshez. A ruhák, háztartási gépek, könyvek vagy sportfelszerelések termelői a hipermarketek mellett szakboltokhoz is fordulhatnak. Jogos tehát, hogy külön kezeljük a kiskereskedelmi láncok és az élelmiszeripari beszállítók kapcsolatát.

2.5.4 A fent említett visszaélések egyértelműen ritkábban fordulnak elő a mezőgazdasági termelők és az élelmiszeripari ágazat szereplői között, ahol a szektor vállalatai szintén jelentős vevői erővel rendelkeznek. Bár a felvásárlási árral kapcsolatos tárgyalások gyakran igen kemények, a feldolgozók általában nem kérik nyersanyag-beszállítóiktól, hogy járuljanak hozzá egy új csomagológép beszerzési költségeihez. Ezzel szemben a kiskereskedelmi láncok rendszeresen megkövetelik beszállítóiktól, hogy vegyék ki részüket a bolt modernizációjának vagy új üzletek nyitásának a költségeiből.

2.5.5 Röviden: az ismertetett visszaélések túlnyomó többsége kizárólag a szupermarketek és élelmiszeripari beszállítók közötti kapcsolatban létezik. Eközben azonban – az említett gyakorlatok következménye és alkalmazásuk elterjedtsége okán – egy harmadik áldozatuk is van: az állam gazdasági érdeke. Az ugyanis, hogy a beszállítók egy része nem képes a kiskereskedelmi láncok elvárásainak megfelelni, az ebből eredő gazdasági nehézségekkel együtt számos országban hozzájárul az agrár-élelmiszeripari ágazat egészének hanyatlásához. Egyes országok, amelyek korábban önellátók voltak élelmiszeripari termékekből, szintén elvesztették élelmiszerbiztonságukat, ez pedig manapság különösen nagy veszélyt jelent.

2.6 Lehetséges megoldások

2.6.1 A kiskereskedelmi láncok beszállítóikkal szembeni visszaéléseit az egyes tagállamok hatóságai és az európai intézmények egy ideje mind konkrétabb bírálatokkal illetik. Az első, komoly kritikát tartalmazó dokumentumot az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság fogadta el 2005-ben ⁽¹⁴⁾. A valódi vitát ebben a témában azonban az európai parlamenti képviselők többsége által 2008 januárjában aláírt írásbeli nyilatkozat ⁽¹⁵⁾ indította el, amelynek közzététele után az Európai Bizottság, az Európai Parlament és az EGSZB ⁽¹⁶⁾ számos dokumentumot és tanulmányt publikált.

⁽¹⁴⁾ Az EGSZB véleménye: „A nagy alapterületű kiskereskedelmi egységek szektora – Tendenciák és a termelők és fogyasztókra gyakorolt hatások”; HL C 255., 2005.10.14., 44–49. o.

⁽¹⁵⁾ 0088/2007. számú írásbeli nyilatkozat az Európai Unióban működő nagy élelmiszer-áruházak hatalmi visszaéléseinek vizsgálatáról és jogorvoslásáról.

⁽¹⁶⁾ Az EGSZB véleménye: „A hatékonyabban működő élelmiszer-ellátási lánc”; HL C 48., 2011.2.15., 145–149. o.

2.6.1.1 Az Európai Bizottság és a 27 tagállam nemzeti versenyfelügyeleti hatóságai részvételével működő Európai Versenyhatóságok Hálózata (ECN) az élelmiszer-ellátási lánc működésének javításáról szóló európai bizottsági közleményt követően jelentést tett közzé. Az említett közlemény egységes megközelítés alkalmazását kérte a versenyhatóságoktól az ECN keretében, hogy jobban beazonosíthatóak legyenek az élelmiszerpiacok sajátos, állandósult problémái, valamint lehetővé váljon a jövőbeli fellépések gyors összehangolása. Az Európai Bizottság létrehozta az élelmiszer-ellátási lánc működésének javításával foglalkozó magas szintű fórumot, amely számos – például a vállalatok közötti (*business to business*) szerződési gyakorlatokat vizsgáló – szakértői csoport munkájára támaszkodik, feladata pedig az, hogy meghatározza a tisztességtelen gyakorlatok elkerülésének legmegfelelőbb módját. Miután az agrár-élelmiszeripari lánc összes szereplője megállapodott az alapelvekről, a fórum megbízást kapott arra, hogy érjen el konszenzust azok végrehajtásával kapcsolatosan. Mindaddig nem sikerült egy az összes felet kielégítő, önkéntes kódex keretén belül megoldást találni.

2.6.2 A helyzet politikai szempontból érzékenyvé vált, és a hatóságoknak haladéktalanul cselekedniük kell. A kizárólag a piaci erőkre hagyatkozó szabályozás mindeközben nem járt sikerrel, és manapság csak ritkán tekintik azt ideális megoldásnak, hiszen az elmúlt, a kereskedelmi kapcsolatok rendszerének szabályozatlansága által jellemzett évtizedek során a problémák tovább súlyosbodtak. A lehetséges megoldások között a rendeleti vagy az önszabályozást támogatjuk, illetve olyan termelői és feldolgozó csoportosulások létrehozását, amelyek pozíciója ellensúlyozhatja a kiskereskedelmi láncok vevői erejét.

2.6.3 Az etikai kódexek „puha” megoldást jelentenek, amelynek keretében önkéntes kötelezettséget vállalnak az említett gyakorlatok mellőzésére. Az Egyesült Királyságban, Spanyolországban és Belgiumban önszabályozást alkalmaznak. Ezek eredményei se nem kielégítőek, se nem meggyőzőek. Amellett, hogy az önszabályozással kapcsolatban nem számolhatunk be pozitív tapasztalatokról, az etikai kódexek egy filozófiai jellegű kérdést is felvetnek. Ugyanis mely etika irányadó a multinacionális vállalatok esetében? A vezetőké, a részvényeseké vagy magáé a vállalaté? A multinacionális vállalatok valódi gazdája a részvényesek, akik gyakran névtelenek, és akik számára a részvénytulajdonlás gyakran mindössze tisztán pénzügyi befektetés. A vállalat magatartását és esetleges visszaéléseit illetően nem vetődik fel a részvényesek személyes felelőssége. Következésképpen a kiskereskedelmi láncok esetén nehéz lényeges hivatkozási alapként tekinteni az etikára.

2.6.4 Az Európai Bizottság és más szervek is élénken javasolják a mezőgazdasági termelőknek és a kis- és középméretű vállalkozásoknak, hogy alkossanak csoportosulásokat annak

érdekében, hogy javítsák tárgyalási pozíciójukat a cégek beszerzőivel való üzleti találkozók során. Egyes tagállamokban azonban, ahol a vállalkozók ilyen csoportosulásokat alkottak, a kezdeményezést a nemzeti versenyfelügyeleti hatóságok büntették, éspedig azzal az indokkal, hogy „kartellmegállapodást” hoztak létre. A helyi hatóságok szerint ugyanis az ilyen termelői csoportok által ellenőrzött piaci rész túlságosan jelentős volt. E megállapítás során azonban kizárólag a hazai termelést vették figyelembe, a más országokból származó termékeket nem. Az említett hatóságok – nehezen érthető okból – az egyes szereplők piaci részesedésének meghatározásakor nem szoktak számolni az adott állam piacán elérhető összes termékkel.

2.6.5 A szabályozás terén többé-kevésbé merész próbálkozások számos tagállamban történtek. Egyes országok megtiltották bizonyos gyakorlatok alkalmazását (például a tagállamok felében tilos a beszerzési költség alatti értékesítés), mások – például Magyarország, Olaszország, a Cseh Köztársaság, Románia, Szlovákia és Lengyelország – specifikus ágazati jogszabályokat fogadtak el, vagy – Lettországhoz és Franciaországhoz hasonlóan – módosították szabályaikat. Az elmúlt évek során a kiskereskedelmi láncok visszaéléseinek visszaszorítására irányuló törvényeket fogadtak el többek között számos közép- és kelet-európai posztkommunista országban. Ennek oka valószínűleg az, hogy ebben a régióban a helyzet különösen aggasztó. Nyugat-Európával szemben például a kiskereskedelmi láncok szinte kizárólagosan külföldi vállalatok tulajdonában vannak, amelyek kiemelt kapcsolatokat ápolnak származási országuk vagy korábbi letelepedési országaik beszállítóival. Az eredmény pedig az, hogy a régió agrár-élelmiszeripari ágazata hanyatlik.

2.6.6 Igaz ugyan, hogy az említett törvények betartatása nem könnyű, többek között amiatt, hogy a visszaélések áldozatául esett beszállítók – egzisztenciális okokból – félnek panaszt tenni, ám a törvények mégiscsak megfelelőbb választ jelentenek, mint az etikai kódexek. Ennek oka egyrészt az, hogy a visszaélések nemcsak etikai problémákat vetnek fel, hanem az igazságosság alapelveivel is összeegyeztethetetlenek. A végrehajtással kapcsolatos problémáktól függetlenül ez az egy érv elegendő ahhoz, hogy törvény által tiltsuk az ilyen gyakorlatokat. Másik ok az, hogy a szisztematikus jogalkotói fellépés Franciaországban már hozott bizonyos eredményeket ⁽¹⁷⁾.

2.6.7 Az Európai Bizottság elismeri, hogy vannak problémák, azonban pillanatnyilag az önszabályozást részesíti előnyben, és

bírálja az európai igazságügyi térség töredezettségét. Az egyes tagállamok által elfogadott törvények valóban nem igazán illeszthetők össze egymással. A töredezettség és az összeegyeztethetlenség megoldásának egyetlen módja mégis az lenne, ha kötelező erejű európai szabályozási eszközt fogadnának el. Az EGSZB határozottan javasolja, hogy az Európai Bizottság tegye meg az ehhez szükséges intézkedéseket. Gyakorlati okokból nem tűnik helyénvalónak az esetleges európai szabályozást a verseny elleni védelem koncepciójára alapozni, az ugyanis azt jelentené, hogy a beszállítóknak mint áldozatoknak a bíróságon kellene kiállniuk a kiskereskedelmi láncokkal szemben. A francia elképzelés példája nyomán az államnak – amelynek gazdasági érdekei szintén veszélyeztetve vannak – kellene a felperes szerepét betöltenie. Ezáltal elkerülhetőek lennének a közismert, a beszállítók panasztételtől való félelmével kapcsolatos problémák.

2.6.7.1 E szabályozásnak kötelezővé kellene tennie az írásbeli szerződést, amelyben – érvénytelenség terhe mellett – rögzíteni kell a szerződés időtartamát, az értékesített termék mennyiségét és jellemzőit, az árat, valamint a szállítási és a fizetési feltételeket. A jogszabályban meghatározott fizetési határidőnek 30 napnak kell lennie a romlandó, és 60 napnak az egyéb termékek esetén, késedelem esetén pedig bírság fizetendő. Az alábbiakat meg kellene tiltani:

- vásárlási, értékesítési vagy más kötelező erejű szerződéses, továbbá szerződésen kívüli és visszamenőleges hatályú feltételek közvetlen vagy közvetett módon történő előírása;
- azonos szolgáltatások esetén különböző feltételek alkalmazása;
- a szerződés megkötésének vagy végrehajtásának, továbbá a kereskedelmi kapcsolatok folytatásának és rendszerességének feltételéül olyan szolgáltatások nyújtásának előírása, amelyek nem kapcsolódnak a szerződés tárgyához és az érintett kereskedelmi kapcsolathoz;
- olyan egyoldalú, jogtalan előnyök megszerzése, amelyeket a kereskedelmi kapcsolatok természete vagy tartalma nem indokol;
- más tisztességtelen magatartási formák alkalmazása a kereskedelmi kapcsolat egésze tekintetében.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁷⁾ A DGCCRF szerint a kiskereskedelmi láncok által alkalmazott „back margin” mértéke elfogadható szintre csökkent.

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

487. PLENÁRIS ÜLÉS, 2013. FEBRUÁR 13. ÉS 14.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A rádióspektrum-erőforrások belső piacon való megosztott felhasználásának előmozdítása

(COM(2012) 478 final)

(2013/C 133/04)

Előadó: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

2012. szeptember 3-án az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikkének értelmében az Európai Bizottság úgy határozott, hogy kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő témában:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A rádióspektrum-erőforrások belső piacon való megosztott felhasználásának előmozdítása

COM(2012) 478 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2013. január 23-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. február 13–14-én tartott, 487. plenáris ülésén (a február 13-i ülésnapon) 89 szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság megközelítését a rádióspektrum-erőforrások belső piacon való megosztott felhasználásának előmozdítására, mivel a vezetékek nélküli kapcsolatok egyre fontosabb szerepet töltenek be a gazdaságban.

1.2 Az EGSZB reméli, hogy végső soron valóban az európai polgárok lesznek az egész stratégia haszonélvezői, és hogy minden fejlesztést ki lehet aknázni úgy, hogy közben minél nagyobb mértékben, teljes biztonsággal és a személyes adatok tiszteletben tartásával kihasználják a kiosztott frekvenciákat.

1.3 Minden elfogadott jogszabályban garantálni kell a fogyasztók magas szintű védelmét, valamint a gazdasági, társadalmi és területi kohéziót, hogy ne nőjön a digitális szakadék és ne legyen kétbességes az információs társadalom fejlődése.

1.4 A megosztott rádióspektrum-használatnak magas fokú foglalkoztatást és az európai gazdaság versenyképességének növekedését kell eredményeznie egy olyan keretben, amely nem gyengíti a szabad versenyt. Ki kell használni az alkalmat arra, hogy előrelépést érjünk el a kutatás és az innovatív technológiák terén. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a spektrumliberalizáció támogatása előtt garantálja, hogy a frekvenciaspektrumon működő üzemeltetők közötti nagyobb verseny összességében a munkahelyek számának növekedéséhez vezessen. Ennek kapcsán – az Európa 2020 stratégiával összhangban – kiemelt figyelmet kellene fordítani a gazdasági és pénzügyi sokk által érintett államok helyzetére.

1.5 Az EGSZB reméli, hogy az Európai Bizottság elfogad egy ajánlást egy olyan közös modellről, amely a rádiófrekvenciákhoz való megosztott hozzáféréssel kapcsolatos jogokat és a megosztott használat szabályainak és feltételeinek dokumentálására szolgáló közös terminológiát szabályozza.

2. Bevezetés

2.1 A rádiófrekvencia számos, társadalmunk számára különösen fontos szolgáltatás és ágazat alapvető nyilvános erőforrása: a mobilhírközlés, a vezeték nélküli széles sávú és műholdas hírközlés, a televíziós és a rádiós műsorszórás, a közlekedés, a rádiós helymeghatározás és több más alkalmazás (riasztórendszerek, távirányítók, hallókészülékek, mikrofonok, gyógyászati készülékek stb.).

2.2 A rádiótechnológia az olyan közszolgáltatások zökkenőmentes működését is támogatja, mint például a biztonsági és védelmi szolgáltatások, ezen belül a polgári védelem, valamint a különböző tudományos tevékenységek (például meteorológia, Földünk megfigyelése, rádiócsillagászat, űrkutatás).

2.3 A spektrumhoz való könnyű hozzáférés fontos szerepet tölt be továbbá az elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtása szempontjából, különösen a gyéribben lakott vagy távoli területeken, például vidéki területeken vagy szigeteken élő felhasználók és az ott működő vállalkozások számára.

2.4 A frekvenciahasználat szabályozásának gazdasági, biztonsági, egészségügyi, a közérdeket érintő, kulturális, tudományos, társadalmi és környezeti vonatkozásai is lehetnek.

2.5 2002-ben a rádióspektrum-határozat lefektette a rádiófrekvenciákról szóló politika jogi keretének alapjait, 2012-ben pedig mindezt kibővítették azzal a határozattal, amely az ezzel az uniós politikával kapcsolatos többéves programról szól. Erről az EGSZB már készített véleményt.

2.6 Az uniós jogi keret megpróbálja megkönnyíteni a spektrumhoz való hozzáférést, még hozzá a lehető legkisebb tehertéssel járó engedélyezési rendszer révén. Ez a szabályozási keret az általános felhatalmazást részesíti előnyben, kivéve, ha nyilvánvalóan egyéni engedélyre van szükség. A szabályozási keret a hatékony frekvenciahasználat és az eredményes frekvenciagazdálkodás, továbbá a technológia- és a szolgáltatássemlegesség elvére épül.

Van elegendő jogalap ahhoz, hogy az Európai Bizottság foglalkozzon a frekvenciagazdálkodással: ilyen az elektronikus hírközlésre vonatkozó szabályozási keret, a belső piaci, a közlekedési és azok a szabályozások, amelyek elejét veszik a szabad verseny gyengítésének.

2.7 Mivel a frekvenciagazdálkodás az egységes digitális piac működésének egyik alapfeltétele, ez a kezdeményezés közvetlenül hozzájárul az Európa 2020 stratégiában szereplő célok

eléréséhez. Az Európai Bizottság, a rádióspektrum-politikai programmal összhangban, széles körű konszenzust kíván elérni a javasolt intézkedéseket illetően, hogy ösztönözni lehessen a vezeték nélküli innovatív alkalmazások fejlesztését az EU-ban. Ennek az a célja, hogy minél jobban ki lehessen használni a jelenleg kiosztott frekvenciákat.

3. Az Európai Bizottság közleménye

3.1 A közlemény áttekinti azokat a tényezőket, amelyek lehetővé teszik és fokozzák a megosztott spektrumhasználatot. Ilyenek a vezeték nélküli széles sávú adatátvitel, a vezeték nélküli társadalom, valamint a kutatás és az innovációs technológiák. A közlemény a következőket emeli ki:

— Az engedélyköteles és az engedélymentes vezeték nélküli széles sávú frekvenciák megosztott használata lehetővé teszi a költségmegtakarítást a mobilhálózat-üzemeltetők számára, továbbá megfizethető internet-kapcsolatot és infrastruktúra-megosztási lehetőségeket teremt.

— A behálózott társadalom felé mutató trend egyben azzal jár, hogy a könnyű spektrumhozzáférés hozzáadott értéket jelent az engedélymentes megosztott frekvenciasávokban, amelyek az innováció ideális színterei a vezeték nélküli hírközlés terén, és ösztönzőleg hatnak az egyre rugalmasabb és ellenállóképesebb vezeték nélküli technológiák kifejlesztésére és bevezetésére.

— A kutatás lehetővé tette a megosztott spektrumhozzáférést, biztosítva egyúttal az elsődleges szolgáltatások védelmét. A kognitív rádiótechnológiák jó ütemben fejlődnek a harmonizált szabványokra vonatkozó megbízásoknak és az európai kutatási projektek keretében zajló kísérleteknek köszönhetően. További előrelépés várható az érzékeléstechnika és a kis cellás bázisállomások alkalmazása terén.

3.2 A közlemény kitér arra, hogy milyen kihívások állnak a megosztott spektrumhasználat növelése előtt, megemlítve a káros zavarás kezelését a bizonytalanságok kiküszöbölése céljából, elegendő ösztönzés és biztosítékok létesítését minden érdekelt számára, illetve az engedélymentes frekvenciasávok kapacitását.

3.2.1 A megosztott spektrumhasználat ilyen növelése érdekében:

— a felhasználóknak kölcsönösen felelősséget kell vállalniuk a zavarás elfogadható szintjével és a megfelelő csökkentési stratégiákkal kapcsolatban;

- jogbiztonságot kell teremteni a vonatkozó szabályok és feltételek, valamint a végrehajtási eljárások terén, valamint biztosítani kell az átláthatóságot a vélemezett összeférhetőség és a védelemhez fűződő jogok tekintetében;
- ösztönözni kell a beruházásokat a meglévő és az új felhasználók szempontjából egyaránt előnyös továbbfejlesztett technológiák terén, valamint meg kell őrizni és elő kell mozdítani a versenyt;
- széles frekvenciacsatornákat kell kijelölni a rádiós helyi hálózatok fejlesztése céljából, valamint torlódási előrejelzésekről kell gondoskodni a legjelentősebb megosztott sávok fokozott kiszámíthatósága és megbízhatósága érdekében;
- biztosítani kell, hogy a kizárólagos sávhasználatról a megosztott használatra való áttérés növelje a versenyt az új felhasználók részéről, valamint kiváltképp azt, hogy ez az áttérés ne eredményezzen indokolatlan versenyelőnyt a jelenlegi vagy a jövőbeni jogbirtokosoknak.

3.3 Az Európai Bizottság két eszközt javasol a meglévő spektrumforrások nagyobb fokú és hatékonyabb kiaknázásának ösztönzésére:

- uniós szintű megközelítés az előnyös megosztási lehetőségek feltárására a harmonizált és a harmonizálatlan sávokban;
- megosztott spektrum-hozzáférési jogok mint szabályozási eszközök, melyek lehetővé teszik az engedélyköteles frekvenciasávok megosztását, egyben bizonyos szintű védelmet garantálva a zavarással szemben.

3.4 Mivel a technológiai fejlődés növeli az előnyös megosztási lehetőségeket a belső piacon, az Európai Bizottság szerint elő kell segíteni a beruházásokat, és ösztönözni kell a frekvenciahasználókat a rendelkezésükre álló spektrum jobb kihasználására, és ennek eszközeként – a tagállamokkal együttműködésben – meg kell határozni az előnyös megosztási lehetőségek feltárásának uniós szintű folyamatát és fő kritériumait (például ajánlás formájában).

3.5 Az Európai Bizottság szerint a spektrummegosztási szerződések jogbiztonságot teremthetnek a felhasználók részére, egyúttal piaci ösztönzők – egyebek mellett pénzügyi ellentételezés – révén elősegítik további előnyös megosztási lehetőségek feltárását a belső piacon, amennyiben a nemzeti szabályozó hatóságok megosztott spektrum-hozzáférési jogokat nyújtanak az egyes frekvenciasávok további felhasználóinak.

3.6 Következő lépésként az Európai Bizottság az alábbi intézkedéseket javasolja:

- 1) fel kell tárni az előnyös megosztási lehetőségeket az engedélyköteles és az engedélymentes frekvenciasávokban egyaránt;

- 2) elegendő, uniós szinten harmonizált engedélymentes spektrumot kell indokolt esetben a vezeték nélküli innovatív adatátvitel céljaira hozzáférhetővé tenni;
- 3) a tagállamokkal együttműködésben meg kell határozni, hogy a felhasználók közötti szerződéses megállapodásokat alapul véve mely intézkedésekkel lehet növelni a megosztási lehetőségeket;
- 4) olyan szerződéses megállapodásokat kell kötni a felhasználók között, amelyek nagyobb jogbiztonságot tudnak biztosítani számukra.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB kedvezően vélekedik az európai bizottsági közlemény tartalmáról, mivel úgy véli, hogy el kell kezdeni gondolkodni arról, hogy miként lehet a jövőben összehangolni az uniós szabályozási keretet a rádióspektrummal foglalkozó politika többéves programjában szereplő célkitűzésekkel.

4.1.1 A közlemény áttekinti azokat a módszereket, amelyekkel ellensúlyozható a szabad spektrum hiánya, illetve azok a magas költségek, amelyek akkor jelentkeznek, amikor a frekvenciákat újraosztják olyan új felhasználási módokra, amelyek komolyan korlátozzák a vezeték nélküli kapcsolatok használatát. Az Európai Bizottság alapvető változtatásokat is szorgalmaz a frekvenciagazdálkodásban.

4.2 Az olyan szabályozási jellegű akadályok megszüntetésére, amelyek jelenleg a frekvencia-hozzáférést szolgáló innovatív technológiák elterjedésének útjában állnak, illetve a megosztott spektrumhasználat megkönnyítésére az Európai Bizottság egy teljesen átfogó megközelítést javasol, amelyben a nemzeti szabályozó hatóságoknak, illetve a már meglévő és az új frekvenciahasználók közötti megállapodásoknak aktívan meg kell könnyíteniük a frekvenciák közös és megosztott használatát.

4.3 A dokumentum azt is leszögezi, hogy az elektronikus hírközlésre vonatkozó jelenlegi uniós szabályozási keret alapján – a hatékony frekvenciahasználat és az eredményes frekvenciagazdálkodás elveinek, továbbá a technológia- és a szolgáltatássemlegesség elvének kidolgozásával és alkalmazásával – kell fellépni. Az EGSZB szerint nagyon célszerű ez a megközelítés. Következésképpen az Európai Bizottság teljes mértékben élni kíván az erre a területre vonatkozó jogköreivel, hogy minél jobban javítsa és általánossá tegye a rádiófrekvenciák használatát. A szabad verseny alkalmazásáról és a nemzeti szabályozó hatóságok által alkalmazott használatengedélyezési kritériumok összehangolásáról van szó, külön kihangsúlyozva a megosztott engedélyek révén történő hozzáférést.

4.4 Az EGSZB ugyanakkor szeretne hangsúlyozni néhány szempontot az európai bizottsági közlemény tartalmával kapcsolatban: a cél a rádióspektrumra vonatkozó jövőbeli szabályozási lépések kialakításának minél nagyobb mértékű megkönnyítése úgy, hogy azok szilárd elvekre épüljenek, különösen a demokrácia, az átláthatóság és az alapjogok tiszteletben tartásának elveire, illetve a fogyasztói jogokra és az elektronikus hírközlés felhasználóinak jogaira. Különösen a fogyasztók és a felhasználók jogait kell egyértelműen megvédeni a visszaélésekkel szemben: egyrészt olyan kritériumok kialakításával, amelyek segítik a tisztességes árképzést és a frekvenciákhoz való általános hozzáférést, másrészt pedig hatékony reklamációs és kártalanítási mechanizmusok kidolgozásával. Azt is biztosítani kell, hogy a független felügyeleti szervek megfelelő kapacitással rendelkezzenek a frekvenciahasználat terén kialakuló nemzetközi konfliktusok elsimításához, elkerülve egymás káros zavarását. Az Európai Bizottságnak rendszeres jelentésekkel kell majd megállapítania, hogy az említett jogokkal és kötelezettségekkel kapcsolatban milyen intézkedések születtek, és mely célokat sikerült elérni.

4.5 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy az idevonatkozó jogi keret jövőbeli kialakítása kapcsán készítsen egy minél teljesebb listát arról, hogy milyen szabályozási jellegű akadályok állnak a rádióspektrumhoz való hozzáférést szolgáló innovatív technológiák útjában.

4.6 El kell kerülni, hogy – a felhasználók hamis, túlzott védelmének ürügyére hivatkozva – a valódi cél az legyen, hogy nemzeti vagy más hasonló protekcionista megfontolásból megpróbálják megakadályozni a rádióspektrum – új felhasználók és innovatív technológiák megjelenését is segítő – minél nagyobb mértékű megnyitását. Az EGSZB szerint a közlemény végrehajtásának oda kell vezetnie, hogy a fogyatékkal élő emberek számára garantált legyen az új technológiákhoz való szélesebb körű hozzáférés.

4.7 Ez azt is eredményezné, hogy nőnének a frekvenciahasználati díjakból származó bevételek, melynek hasznosságához nem férhet kétség. Ugyanakkor hangsúlyozni kell, hogy mivel a spektrumnak térben fizikai korlátai vannak, és a tervezett intézkedések miatt nőni fog a felhasználók által generált forgalom, gondosan mérlegelni kell majd néhány kérdést. Ilyenek például a jelenleg használati engedéllyel rendelkezők kompenzációja; a spektrum összeomlása vagy összehúzódása a túlzott mértékű használat miatt; innovatívabb technológiák bevezetésének garantálása stb. Bár ennek a véleménynek a tárgya nem kapcsolódik szorosan más korábbi EGSZB-véleményekéhez, amelyek az olyan technológiai váltással kapcsolatos uniós intézkedések végrehajtásáról szólnak, mint például az úgynevezett digitális hozadék, végig kellene gondolni, hogy ezek az intézkedések milyen tényleges hatásokkal járnak, annak érdekében, hogy ne támasszunk ésszerűtlen elvárásokat az uniós rádióspektrum-politika kidolgozásával szemben.

4.8 Másrésztől az EGSZB azt szeretné, ha a nemzeti szabályozó hatóságok minél jobban korlátoznák az egyéni engedélyek

kibocsátását, és lényegesen nagyobb hozzáférést szorgalmaz, feltéve, hogy a fizikai kapacitás és a frekvenciahasználók szerzett jogainak tiszteletben tartása ezt lehetővé teszi. Ennélfogva arra kéri a nemzeti szabályozó hatóságokat, hogy a lényegesen nagyobb hozzáférés biztosítása érdekében csak korlátozott mértékben és csak nagyon indokolt esetben adjanak ki egyéni engedélyt.

4.9 A közleményből más fontos célok mellett az is kiderül, hogy csökkenteni kell a technológiai szakadékok az elektronikus hírközlési eszközök európai és harmadik országbeli gyártói között. Ennek a szakadéknak az egyik oka a hatályos szabályozási keret elaprózódottsága. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy mellékeljen hatásvizsgálatot arról, hogy a spektrum megnyitása milyen előnyöket jelenthetne az uniós tagállamok közötti digitális szakadék csökkentése terén. Az EGSZB szerint ezért mielőbb ki kell igazítani ezt a keretet, és bízik benne, hogy a komitológiai eljárások révén az Európai Bizottság képes lesz a megfelelő szabályozásra.

4.9.1 Másrésztől az EGSZB hangsúlyozza, hogy az EU határozottan elkötelezett az alapjogok érvényesítése iránt, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a megfelelő kiigazítási szabályok kidolgozásakor nagyon körültekintően járjon el az olyan alapvető jogok védelmével illetően, mint a magánélethez való jog, az üzleti titok védelme vagy az olyan adatok bizalmas kezelése, amelyeket az elektronikus hírközlési szolgáltatók tárolhatnak.

4.9.2 Tanácsos lenne kiépíteni egyfajta hatékony felügyeleti rendszert az új felhasználók engedély nélküli hullámsáv-hozzáféréseire is azokban az esetekben, amikor technológiai innovációik hozzáadott értéke révén ezek a felhasználók dominánssá válnak. Ez különösen akkor igaz, amikor ezek a felhasználók zavarják olyan harmadik felhasználók békés frekvenciahasználatát, akik védelemhez való jogait nem garantálja egy nemzeti engedélyezési hatóság sem. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság aggodalommal állapítja meg, hogy ez a liberalizációs folyamat igen hátrányos hatással lehet az általános érdekű szolgáltatásokhoz (rendőrség, sürgősségi betegellátás, mentőszolgálatok stb.) való hozzáférés elvének megvalósulására.

4.9.3 Alaposan meg kellene vizsgálni az olyan frekvenciahasználók helyzetét is, akik hozzáférést szeretnének a rádióspektrumhoz, és általános érdekű szolgáltatást nyújtanak. Nemzetközi rendelkezéssel vagy esetleg egy megfelelő jogszabály elfogadásával fel lehetne menteni őket a fizetési kötelezettség alól, vagy pedig csak egy szimbolikus összeget kellene megfizettetni velük.

4.9.3.1 A fentieket mind úgy kell megvalósítani, hogy ne sérüljön az a szempont, hogy az általános érdekeket szolgáló célokat támogatni kell – az uniós joggal összhangban, különös tekintettel a tartalmakról szóló jogszabályokra és az audiovizuális politikára, valamint a tagállamok azon jogára, hogy rádiófrekvenciáikkal a közrendet és a közbiztonságot szem előtt tartva gázdálkodhatnak, illetve használhatják őket.

4.10 A függetlenségre és a jogbiztonságra való tekintettel az EGSZB azt is ajánlja, hogy a nemzeti szabályozó hatóságok és adott esetben az Elektronikus Hírközlést Szabályozó Európai Hatóságok Testülete (BEREC) legyen felelős a felhasználók között a megosztott használatról kötött megállapodások felügyeletéért, illetve ezek létezéséről és a versenyszabályoknak való megfeleléséről való jelentéstételért. Mindez különösen akkor fontos, amikor – elsősorban az általános felhatalmazások megadásával vagy az egyéni frekvenciahasználati jogok engedélyezésével összefüggő eljárások kapcsán – stratégiai tervezésre, koordinációra és harmonizációra van szükség a belső piac fejlődésének útjában álló akadályok leküzdéséhez.

4.11 A fogyasztói szervezetek és a vállalatok képviselőivel együttműködve az Európai Bizottságnak ki kellene dolgoznia egy bevált gyakorlatokat tartalmazó kódexet az előnyös megosztott használatra vonatkozó kérvényekkel, illetve az ilyen kérvények elfogadásával kapcsolatos uniós szintű tájékoztatásról. Ez megkönnyítené az átlátható eljárások elterjedését és az optimális gazdálkodást a „spektrumnyilvántartásban” lévő rádióspektrum-erőforrásokkal.

4.12 Végezetül az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a rádióspektrum-politikával foglalkozó csoport (RSPG) munkájára építve dolgozzon ki egy végrehajtási jogi aktust, ahogy arról az EUMSZ 291. cikke is rendelkezik. Ez az aktus segítené elérni az olyan célokat, mint a megosztott hozzáférési engedélyek közös koncepciója, illetve az ilyen engedélyek kibocsátására vonatkozó közös kritériumok Unión belüli használatát ösztönző ajánlások feltételei, elősegítendő ezek használatát az összes tagállamban.

4.12.1 Egy ilyen jogszabálynak többek között az alábbiakat kellene tartalmaznia: a szabad verseny elveinek védelme, az elektronikus hírközlési eszközöket használók jogainak és biztonságának védelme, kiemelt figyelmet fordítva az elektronikus hírközlési szolgáltatók által nyújtott szolgáltatások költségeinek csökkentésére.

4.13 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy azok a technológiai innovációk, amelyek a frekvenciaspektrumon jelen lévő üzemeltetők nagyobb számából adódhatnak, az EU alapjaiból finanszírozhatók lennének, hogy ezáltal a technológia a kevésbé fejlett uniós tagállamokban nagyobb ösztönzést kapjon.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A belső energiapiac működőképessé tételéről

(COM(2012) 663 final)

(2013/C 133/05)

Előadó: **Pierre-Jean COULON**

2012. november 15-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

„A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A belső energiapiac működőképessé tételéről”

COM(2012) 663 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2013. január 23-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. február 13–14-én tartott, 487. plenáris ülésén (a február 13-i ülésnapon) 94 szavazattal 2 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB a belső energiapiacot jó lehetőségnek tartja arra, hogy az Európában meghozott különböző energiaügyi döntésekből hasznot húzhassunk, valamint hogy biztosítsuk a teljes rendszernek az – egybekapcsolt infrastruktúrákon keresztül történő – optimális működését az ipari és lakossági fogyasztók javára.

1.2 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság megközelítését, amennyiben annak célja az, hogy felszámolja azokat az intézkedéseket, amelyek a végső fogyasztót megfosztják az energiával kapcsolatos különféle választási lehetőségek előnyeitől.

1.3 A középpontba újból a fogyasztót kell állítani, és az intelligens hálózatokra és fogyasztásmérőkre vonatkozó valamennyi új megoldást a fogyasztó érdekeit szem előtt tartva kell megvalósítani.

1.4 A belső energiapiac végcéljait és megvalósítási módokat illetően jelentős információhiány figyelhető meg, melyet csak egy, a civil társadalom valamennyi képviselőjének bevonásával folytatott nagyszabású uniós információs kampány ellenőrizhet.

1.5 Az uniós közpolitikák prioritását az energiaszegénység/-bizonytalanság elleni küzdelem kell, hogy képezze. Az EGSZB felszólítja a Tanácsot és az Európai Bizottságot, hogy ezt tegye

meg a 2013 májusában megrendezendő energiaügyi csúcstalálkozó elsőbbségi témájának.

2. A belső energiapiac tökéletlensége

2.1 Közleményében az Európai Bizottság jogosan száll síkra a belső energiapiac megfelelő működése mellett az uniós állam- és kormányfők által 2011 februárjában 2014-re meghatározott célkitűzés elérése érdekében. Az utóbbiak akkor leszögezték, hogy 2014-re meg kell valósítani a belső energiapiacot, teljes szabadságot biztosítva minden európai fogyasztó számára áram- vagy gázszolgáltatójának megválasztásához.

2.2 A belső áram- és gázpiac létrehozása ugyanis 1996-tól kezdve azon a kettős elven nyugodott, hogy egyrészt minden európai fogyasztó a saját maga által választott szolgáltatótól (függetlenül ez utóbbi nemzeti hovatartozásától) szerezheti be az energiát a termelőktől függetlenül energiatermelési infrastruktúrákon keresztül, másrészt pedig, hogy az egységes piac jótékony hatással lesz az energiaárakra, és erőteljes és pozitív jelzéseket fog adni a megvalósítandó beruházásokhoz.

2.3 E célkitűzés teljes megvalósítása még várat magára. A belső energiapiac egyes országokban lehetővé tette rugalmasabb választék és versenyképesebb árképzés felkínálását a fogyasztók számára, aminek révén mérséklődött az elsődleges energiaforrások költségénövekedésével összefüggő áremelkedési tendencia. Emellett megkönnyítette a rugalmasabb és átláthatóbb nagykereskedelmi piacok létrejöttét, ami megerősítette az energiaellátás biztonságát az Európai Unióban. A legtöbb tagállamban az energiapiacok változását a (nemzeti vagy regionális) monopóliumoktól a továbbra is nemzeti vagy regionális oligopóliumok felé való elmozdulás jellemezte, miközben ezek egymással igen csekély mértékben kerültek átfedésbe vagy versenyhelyetbe.

2.4 A létrejött új eszközök (energiatőzsdék, „piac-összekapcsolás” stb.) csupán kis tételekre terjednek ki, az árucseré döntő része továbbra is nagyrészt nemzeti szinten szerveződik. A villanyáram termelését illetően egyes országokban csak elméleti szinten lehet versenyről beszélni, hiszen a 27-ből 8 országban a hagyományos piaci szereplők ellenőrzik az áramtermelés 80 %-át. A nemzeti gázszolgáltatók domináns (sőt egyes országokban kizárólagos) helyzetét figyelembe véve pedig a belső gázpiaci jórészt szintén csak elméletben létezik.

2.5 A belső energiapiac mai működése tehát inkább jellemezhető az elmúlt húsz év során elfogadott európai szabályozásokat egymástól függetlenül alkalmazó nemzeti gyakorlatok, piacok és ipari szereplők együtteseként, amelyek az egyes országok szabályozó hatóságai és az ACER ellenőrzése mellett léteznek, mintsem az európai ipar és a fogyasztók számára a valódi versenynek köszönhetően hasznot hozó egységes gazdasági térségként. Az energetikai kérdésekre adott nemzeti válaszok azonban a szomszédos országok energiaáira is hatással vannak, egyoldalú döntéshozatalra pedig ebben a kérdésben nincs lehetőség.

2.6 Az alkalmazott árakat torzítják a gyakran túlzott mértékű és nem átlátható helyi vagy nemzeti adótételek, melyek egyes esetekben 15 év alatt 1 000 %-kal nőttek, ami komoly hátrányba hozta az egyéni fogyasztókat és a villamosenergia-igényes iparágakat. A megújuló energiák fejlesztésére buzdító, de az egyes országok között nem egyeztetett nemzeti politikák – amennyiben nem kívánjuk az európai áramellátó rendszer irányításának ellehetetlenülését – az európai piac újrarajzolását követelik meg, mivel ezek az energiahordozók emberi beavatkozással nem befolyásolhatóak, és elsőbbséget élveznek a hálózaton. Bármilyen energiatípról legyen szó, a tagállamok által alkalmazott támogatási (vagy felmentési) politikák teljes átláthatósága szükséges ahhoz, hogy bizonyosak lehessünk a piac valamennyi szereplőjének tisztességes magatartásáról és az uniós versenyszabályoknak az energiaszektorban történő tényleges betartásáról.

2.7 Az az elterjedt gyakorlat, hogy az árakat nemzeti szinten szabályozzák, nem ad olyan dinamikus árjelzéseket, melyek képesek lennének a fogyasztókat fogyasztásuk mérséklésére és energiaszámlájuk kordában tartására ösztönözni. Ez a gyakorlat emellett nem biztosítja az energiaszolgáltatás és –termelés valós költségeinek fedezését sem, ami megbillenti az energiacegek pénzügyi egyensúlyát, és ellehetetleníti a következő évtizedekben szükségessé váló beruházásokat a termelés és a hálózat-fenntartás tekintetében.

2.8 Végül a megfelelő tájékoztatás és információ, valamint az átláthatóság hiánya miatt a belső energiapiac az európai polgár/fogyasztó részéről mind céljait, mind módjait illetően széleskörű értetlenségbe ütközik. Bár a lakossági fogyasztók piaca elméletileg már 2007. január 1-jén megnyílt, a szolgáltatóváltá-

soknak az Unió egyes országaiban tapasztalt kis száma az államok, a szabályozók és az ipari szereplők részéről megnyilvánuló idült információ- és kommunikációhiány következménye.

3. Elsőbbségi irányvonalak a belső energiapiac megvalósítása érdekében

3.1 Az Európa előtt álló nagy kihívásokkal (gazdasági világválság, klímaváltozás, ellátásbiztonság stb.) szemben nagyobb átláthatóságra, rugalmasságra, a tagállamok közötti fokozott energiakeresére és összefonódásra van szükség a hatékonyság és a szolidaritás terén nyilvánvaló nyereség elérése, valamint a megkezdett beruházások optimalizálása érdekében.

3.2 Az EGSZB egyértelműen támogatja az Európai Bizottság által elindított kezdeményezéseket, és úgy véli, hogy az 500 millió fogyasztóra kiterjedő valódi közös energetikai térség megvalósítása – túl az Európai Energiaközösség létrejöttén is – nélkülözhetetlen eleme az európai növekedés újbóli beindításának. Az EGSZB szerint a bőven rendelkezésre álló, megosztott és versenyképes energia kulcsfontosságú eleme az európai gazdasági fejlődésnek és munkahelyteremtésnek. Az európai iparnak a fennmaradáshoz és a további fejlődéshez versenyképes energiaárakra van szüksége.

3.3 Ennek szellemében ellenőrizni kell, hogy az 1996 decembere óta elfogadott rendeletek és irányelvek formális alkalmazásán túl a tagállamok a belső energiapiacra vonatkozó jogszabályok szelleme szerint járnak-e el, valamint, hogy regionális, nemzeti és európai szinten elősegítik-e a valódi versenyt. Az EGSZB támogatja az energiahordozók szállítóhálózatainak használatát könnyítő és hatékonyságát növelő kezdeményezéseket, melyek a megújuló energiák tetemes fejlődése miatt gyorsított szabványosító munkával járnak. Helyesli az energiahálózatok összekapcsolását és a piac-összekapcsolást, valamint az olyan többoldalú együttműködések, mint amilyen a Coreso (a nyugat-európai villanyhálózatot koordináló szerv) létrehozása, amely egy európai áramelosztó rendszer kezdeti stádiumának tekinthető.

3.4 Az államilag meghatározott energiaárak létezése, mely elsősorban nemzeti politikai megfontolásoknak tudható be, az Unió érdekeivel ellentétes protekcionista megközelítést tükröz, és fékezi az energia tényleges árának a fogyasztók magatartásában való visszatükröződését: csak időleges jelleggel fogadható el a vele élni kívánó tagállamok vonatkozásában. A költségeknek (a széndioxiddal kapcsolatos költségeket is beszámítva) tényleges változását tükröző árjelzéseket kell a fogyasztókhoz és a beruházókhoz eljuttatni, hogy jövőbeli döntéseiket ésszerűen hozhassák meg. A valós költségekhez igazodó energiaár egyik eleme a fogyasztás kordában tartásának, valamint annak, hogy a fogyasztók szükségképpen változtassanak magatartásukon, és tevékenyebb szerepet vállaljanak a most kiépülő új modell megvalósításában.

3.5 Emellett tisztázni és egységesíteni kell a helyi és nemzeti energiaadókat, amelyek uniószerre nagyon eltérőek. Így a villanyáramot tekintve az illetékek és a hía mértéke az Egyesült Királyságban meglévő 4,7 %-tól a dániai 54,6 %-ig terjed, függetlenül a megtermelt villanyáram energiatartalmától. Az EGSZB ezért helyesli az energia egységes, intelligensebb európai megadóztatására irányuló európai bizottsági kezdeményezéseket. A 3x20-as célkitűzések megvalósítása és a széndioxid-kibocsátás 2050-ig történő 80–95 %-os csökkentése olyan közös adókeret létrehozását igényli, mely objektív alapokon állapítja meg a megújuló és a fosszilis energiákat sújtó adóterheket, amennyiben minden egyes termékre nézve figyelembe veszi az energiatartalmat és a szén-dioxid-kibocsátást is.

3.6 Az európai háztartások 13 %-át, azaz 65 millió európai lakost sújtó energiaszegénységet/-bizonytalanságot nem lehet elválasztani a belső energiapiac építésétől. A kezdeti célkitűzésekben szereplő versenyhelyzetre csak valamennyi európai fogyasztó érdekeit szem előtt tartva szabad törekedni. Ez azzal jár, hogy a polgárt-fogyasztót helyezzük ismét a középpontba, miközben minél gyorsabban fel kell vázolnunk az energiaszegénység európai meghatározását, mely a regionális támogatások európai politikájának mintájára képes nemzeti támogatási politikákat életre kelteni. Az Európai Uniónak ügyelnie kell arra, hogy világosan elkülönítse ezeket az energiaszegénység elleni küzdelmet célzó, szükséges és sürgős politikákat a belső piac szellemétől idegen protekcionista díjszabási gyakorlatoktól. Az EGSZB azt javasolja, hogy a 2013 májusában megrendezendő európai energiaügyi csúcstalálkozót szenteljék elsősorban ennek a kérdésnek, mintegy előképeként egy európai energiaügyi közszolgáltatásnak.

3.7 Az EGSZB energiaügyben elsőbbségi kérdésként kezeli az oktatást, a tájékoztatást és az átláthatóságot⁽¹⁾, hogy a fogyasztók a legmegfelelőbb döntéseket hozhassák meg mind gazdasági, mind energiahatékonysági szempontból, és így a legolcsóbb szolgáltatókhoz fordulhassanak. Az Európai Uniónak komoly kommunikációs erőfeszítésekre van szüksége ahhoz,

hogy világossá tegye a mindannyiunkat közösen érintő kihívásokat, valamint, hogy egyszerű és szemléletes módon eljuttassa az alapvető információkat az európai fogyasztókhoz.

3.8 Az EGSZB szerint az intelligens mérőórák sikeres bevezetéséhez – ami hozzájárulhat az energiahatékonyság növeléséhez – elengedhetetlen a fogyasztók elkötelezettsége. Továbbra is sok azonban a nyitott kérdés, például hogy a lehetséges előnyök többet nyomnak-e a latban, mint a fogyasztói költségek, valamint az interoperabilitás és az adatvédelem kérdései. Ezeket a problémákat valamennyi energiaszolgáltató érdekében minél előbb meg kell oldani.

3.9 A holnap európai energiapiacát nem szabad, hogy továbbra is csak a kínálat logikája határozza meg, hanem elő kell segítenie az ipari és lakossági energiaszolgáltatás csökkenését is, miközben a lehető legnagyobb hasznot húzza a hálózatokhoz és az intelligens fogyasztásmérőkhöz kapcsolódó új funkciókból. Az EGSZB ezért támogatja olyan koordinált kapacitási mechanizmusok európai szintű kidolgozását, melyek képesek mérsékelni a fogyasztási csúcsokat, biztonságosabbá tenni az európai áramrendszerek működését (főként a fogyasztási csúcsidőszakban), illetve rábírtani a fogyasztókat az áramfogyasztás csökkentésére.

3.10 Az EGSZB valódi európai vitát tart szükségesnek a fenntartható energiaellátás felé való átmenetről, annak kihívásairól, költségeiről és a tagállamok között történő megszervezéséről. Európa nem állhat 27 különböző, önző módon végrehajtott energiapolitika összeadásából. Az Unió képes kell, hogy legyen felmérni egy adott tagállam döntéseinek más tagállamokra gyakorolt hatásait. Ehhez alapvetően fontos a civil társadalom bevonása. A különböző fórumok megléte üdvözlendő dolog. Olyan valódi európai vitát kell elindítani az energiáról elsősorban a tagállamokban, amely minden érdekelt felet bevonva összeegyeztethető az ügy európai dimenziójával.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁾ HL C 191., 2012.6.29., 11–17. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról szóló 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvtől való ideiglenes eltérésről

(COM(2012) 697 final – 2012/328 (COD))

(2013/C 133/06)

Előadó: **Antonello PEZZINI**

2012. december 5-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 192. cikkének (1) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról szóló 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvtől való ideiglenes eltérésről

COM(2012) 697 final - 2012/328 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció Antonello PEZZINI-t bízta meg a vélemény kidolgozásával, és 2013. január 29-én fogadta el véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. február 13–14-én tartott 487. plenáris ülésén (a február 13-i ülésnapon) 136 szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB ismét hangot ad korábbi véleményekben már kifejezett, abbéli meggyőződésének, hogy a globális éghajlatváltozás elleni küzdelemben és az európai légi közlekedési ágazat versenyképességéhez – a működőképes Egységes Európai Égbolt mellett – az is nagyon fontos, hogy átfogó megoldást találjunk a kibocsátás-kereskedelem terén, valamint egy sor, a fenti célokkal összhangban álló szabályozást vezessünk be.

1.2 Az EGSZB üdvözlí tehát a kezdeményezést, amely moratóriumot irányoz elő a kibocsátáskereskedelmi rendszer (Emissions Trading System, ETS) alkalmazását illetően az Európai Gazdasági Térségből (EGT) induló és oda érkező légitársaságok számára, amíg a globális tárgyalások lezárulnak.

1.3 Az EGSZB azonban úgy véli, fontos, hogy a világ valamennyi régiója megállapodjon a régióközi repülőjáratok okozta CO₂-kibocsátás korlátozásában.

1.4 Az EGSZB hangsúlyozza az európai szállítási ágazat versenyképessége számára jelentett kockázatokat. Az EGT számára előírt moratórium idején az EU-n belüli járatok utasait megadóztnák, míg a többi utast nem.

1.5 Az EGSZB azt kéri ezért, hogy a Tanács és a Parlament – az Európai Bizottság támogatásával – ösztönözze erőteljesen a globális megközelítésen alapuló, gyors megoldást, amely megelőzné a méltánytalan szankciókat és a verseny torzulásait,

amelyek akadályozzák a versenyképesség és a foglalkoztatás fejlődését, nyilvánvaló ellentétben a mindenki által helyeselt Európa 2020 stratégiával.

2. Bevezetés

2.1 A 2008/101/EK irányelvet, amely 2012-től kezdve a légi közlekedést (és az EU-n kívüli országok légitársaságait) is belefoglalja a szén-dioxidra vonatkozó európai kibocsátáskereskedelmi rendszerbe (ETS), az Európai Bíróság egy közelmúltbeli határozatában legitimnek ítélte egy több észak-amerikai légitársaság által benyújtott kereset ügyében, amelyek szerint az európai szabályozás több nemzetközi megállapodást⁽¹⁾ is megsérti.

2.2 A Bíróság szerint „A kibocsátási egységek kereskedelmi rendszerének a légi közlekedésre történő alkalmazása nem sérti sem a nemzetközi szokásjog elveit, sem pedig a Nyitott Égbolt Megállapodást”. Az európai szabályozás tehát követi a kiotói jegyzőkönyv célkitűzéseit, amely megállapodás kötését irányozta elő a repülőgépek üvegházhatásúgáz-kibocsátása kapcsán az ENSZ-hez tartozó **Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet** (ICAO) belül.

2.3 Az Európai Bizottság – a nemzetközi tárgyalások fejleményeire válaszul, és hogy e tárgyalásokhoz kedvező légkört alakítson ki – *ideiglenesen* ki kívánja venni a nem európai járatokat a **kibocsátáskereskedelmi rendszer** (ETS) hatálya alól.

⁽¹⁾ Európai Bíróság – ítélet a C-366/10 sz. ügyben – Air Transport Association of America e a./Secretary of State for Energy and Climate Change – Luxembourg, 2011. december 21.

2.4 A kibocsátáskereskedelmi rendszer jelenleg azt **irányozza elő**, hogy a kibocsátásaik csökkentésére kötelezett vállalkozások számára osszanak ki a számukra engedélyezett **szén-dioxid-kibocsátás tonnában kifejezett mennyiségének megfelelő krediteket, évről-évre csökkenő mértékben**. A kibocsátásaikat a kötelezőnél nagyobb mértékben csökkentő cégek különböző nagyságú krediteket kapnak, amelyeket értékesíthetnek a kevésbé jól teljesítő és így azokat jobban igénylő cégek számára. Az ETS-irányelvet 2012-től kezdve a légi közlekedésre és azon belül valamennyi európai reptérrel induló vagy oda érkező járatra is kiterjesztették. Ez a kibocsátások nyilván tartása és az ETS-mechanizmusban való részvétel kötelezettségével jár, az első kvótavisszatérítések határideje pedig 2013 áprilisa.

2.5 Az ICAO-nál kötendő globális megállapodás elősegítéséhez ideiglenes eltérés vált szükségessé az ETS-re vonatkozó uniós irányelv alól annak biztosítására, hogy ne történjenek intézkedések azon repülőüzemeltetőkkel szemben, amelyek nem teljesítik az irányelvből eredően 2014. január 1-jét megelőzően az EU-n kívüli repterek felé irányuló vagy azokról induló járatok tekintetében keletkező beszámolási és megfelelési kötelezettségeiket.

2.6 A javasolt eljárás azonban – éppen a gazdasági visszaesés idején – korlátozhatná az európai légi közlekedés versenyképességét a nemzetközivel szemben: az ETS-jogszabálynak egy évre, a légi közlekedés kibocsátásairól szóló világszintű szabályozás (Market Based Mechanism, MBM) megszületéséig történő „befagyasztása” nem vonatkozna az EU-n belüli légi közlekedésre.

2.7 Pontosan az ilyen szankciók és versenytorzulások elkerülése érdekében tartja fontosnak az EGSZB, hogy ez az eltérés szigorúan időleges legyen, és kizárólag azokra a légijármű-üzemeltetőkre vonatkozzon, amelyek nem részesültek 2012-ben ilyen tevékenységük után ingyenes kibocsátási egységekben, vagy visszatérítették ezeket. Ugyanezen okból e kibocsátási egységeket nem szabadna figyelembe venni a vonatkozó jogszabályok kiszámítása során.

3. Az európai bizottsági javaslat

3.1 A határozatjavaslat célja:

— „megállítani az időt” az Európai Gazdasági Térségen (EGT) belül érkező és induló járatokat kezelő légijármű-üzemeltetők kibocsátáskereskedelmi (ETS-sel összefüggő) kötelezettségei végrehajtásának átmeneti felfüggesztésével;

— biztosítani, hogy ne hozzanak intézkedéseket azon légijárat-üzemeltetőkkel szemben, amelyek az EGT-n belül érkező és

induló járatokat szerveznek, és amelyek nem teljesítik a 2008/101/EK irányelvből eredően 2014. január 1-jét megelőzően keletkezett jelentéstételi és megfelelési kötelezettségeiket;

— továbbra is maradéktalanul alkalmazni az ETS-szabályozást az EGT-n belüli repterek közötti járatokra az éghajlatváltozás elleni küzdelemre közösen vállalt kötelezettség alapján.

3.2 A javaslat szándéka továbbá a versenytorzulások elkerülése azáltal, hogy ezt az eltérést kizárólag azokra a légijármű-üzemeltetőkre alkalmazza, amelyek vagy nem részesültek 2012-ben az ilyen tevékenység gyakorlása tekintetében kiosztott ingyenes kibocsátási egységekben, vagy visszatérítették ezeket.

4. Észrevételek

4.1 Az EGSZB korábbi véleményében már hangsúlyozta, hogy az alábbiak alapvetően fontosak az európai légiközlekedési ágazat szempontjából:

— a kibocsátás-kereskedelem globális megoldása;

— a lehető leghatékonyabban működő Egységes Európai Égbolt és

— a megfelelő szabályozás.

„Az egységes európai égbolt létrehozása az EU légiközlekedési ipara világszintű versenyképességének biztosításához is létfontosságú”⁽²⁾, tekintettel arra, hogy a légiközlekedési ágazat számottevő eleme az európai gazdaságnak: évente 748 millió utast és több mint 11 millió tonna árut szállít, 359 milliárd euróval járul hozzá a GDP-hez és több mint 5 millió főt foglalkoztat.

4.2 Az EGSZB egyetért tehát az arra irányuló döntéssel, hogy alkalmazzanak moratóriumot az ETS-rendszer végrehajtását illetően az EGT-n belül induló és érkező repülőjáratokra vonatkozóan, amíg a globális tárgyalások le nem zárulnak. Úgy véli azonban, hogy a világ valamennyi régiójának meg kell állapodnia abban, hogy az ETS-rendszert régióközi járataik tekintetében is bevezetik.

⁽²⁾ CESE 1391/2011, HL C 376., 2011.12.22., 38. o.

4.3 Az EGSZB kiemeli az ebből az európai szállítási ágazat versenyképessége számára esetleg eredő kockázatokat. Abban az időszakban, amelyben érvényben lesz az ETS-rendszert illetően a moratórium, az EU-n belüli járatok utasait – indokolt környezetvédelmi követelmények alapján – meg fogják adóztatni, míg a többi ország utasait nem.

4.4 A fenti szempontok alapján az EGSZB azt kéri, hogy hamar szülessen globális megközelítésen alapuló megoldás, amelynek révén elkerülhetők a méltánytalan szankciók és a versenytorzulás, hiszen a kibocsátás-kereskedelemmel összefüggő átfogó megoldás hiánya kétségtelenül gátolná az európai piacot, amely egyedülként maradna egy ilyen szabályozás hatálya alatt.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 13-án.

*az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke*

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2011/92/EU irányelv módosításáról

(COM(2012) 628 final – 2012/0297 (NLE))

(2013/C 133/07)

Előadó: **Josef ZBOŘIL**

2012. november 19-én az Európai Parlament, 2012. november 16-án pedig a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. cikkének (1) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyról:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2011/92/EU irányelv módosításáról

COM(2012) 628 final – 2012/0297 (NLE).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2013. január 29-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. február 13–14-én tartott, 487. plenáris ülésén (a február 13-i ülésnapon) 116 szavazattal 11 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli, hogy a környezeti hatásvizsgálat koncepciója hozzájárult ahhoz, hogy a tagállamokban és az EU egészében javult a környezet állapota.

1.2 Az, hogy a projektek környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatban sikerül-e megalapozott, hatékony döntéseket hozni, nagymértékben a környezeti hatásvizsgálati dokumentáció és az abban felhasznált információ minőségétől és függetlenségétől függ. A minőség értékelésekor az arányosság elvét kell alkalmazni, és az engedélyező hatóságoknak is biztosítaniuk kell a minőséget a civil társadalommal folytatandó építő jellegű párbeszéd alapján.

1.3 Az EGSZB véleménye szerint mindenképpen le kell szögezni, hogy az ezekkel járó költségek – pénzben, illetve főként időben kifejezve – fékezhetik a kkv-k projektjeit, különösen akkor, ha nem tartják tiszteletben az arányosság elvét az alternatívák előírásával kapcsolatban.

1.4 A környezeti hatásvizsgálatról szóló irányelvet rugalmasan és arányosan kell végrehajtani, hogy az olyan projektek esetében, amelyeknél már előre tudhatóan vagy bizonyítottan jelentéktelenek a környezeti hatások, kombinálni lehessen egymással a környezetvédelmi és az építési engedélyeztetési eljárásokat. Az EGSZB üdvözli és támogatja az Európai Bizottság által meghozott intézkedéseket, amelyek révén nő majd a jogbiztonság a környezeti hatásvizsgálati eljárásban részt vevők számára.

1.5 Az EGSZB igen nagy örömmel fogadja, hogy a javaslat időkereteket állapít meg az irányelvben meghatározott legfontosabb eljárási szakaszokra (nyilvános konzultáció, előszűrési döntés, végső határozat a környezeti hatásvizsgálatról), és hogy mechanizmust vezet be a környezeti hatásvizsgálati folyamatok harmonizálásának és koordinálásának biztosítása érdekében az egész EU-ban.

1.6 Az EGSZB szerint a környezeti hatásvizsgálattal kapcsolatos határozatban csak indokolt esetben és csupán a feltétlenül szükséges mértékben kellene nyomon követést előírni.

1.7 Azzal a javaslattal kapcsolatban, hogy rendelkezzenek „a környezeti hatásvizsgálat hozzáigazításáról az új kihívásokhoz”, az EGSZB úgy véli, hogy az irányelv hatályát bármely olyan projekt esetében ki kell terjeszteni, amelynek megvalósítása hatással jár a vizsgálatba bevont környezetvédelmi szempontok vonatkozásában, az arányosság elvének pedig fontos szerepet kell játszania, és a projekt különböző előkészítési és megvalósítási szakaszait világosan meg kell különböztetni.

1.8 Az EGSZB támogatja, hogy a polgároknak jogukban álljon hozzájutni információkhoz és részt venni a környezeti hatásvizsgálati eljárásokban. Azt kéri ugyanakkor, hogy az egyes projektek környezeti hatásvizsgálatára vonatkozó eljárások szabályait úgy alakítsák ki, hogy a környezeti hatásvizsgálatról szóló irányelv rendelkezéseivel ne lehessen korrupt célokra visszaélni és a határidőket indokolatlanul kitolni. Az EGSZB azt szeretné, ha a fellebbezéseket az összes érintett fél érdekében ésszerű határidőn belül bírálják el.

2. Az európai bizottsági dokumentum

2.1 A 2011/92/EU irányelv, amely minimumkövetelmények bevezetésével harmonizálta az egyes projektek környezeti hatásvizsgálatára vonatkozó elveket, hozzájárul a környezet és az emberi egészség magas szintű védelméhez.

2.2 A környezeti tárgyú vizsgálatokra irányuló eljárások minőségének javítása, az eljárás különböző lépéseinek egyszerűbbé tétele, valamint a más uniós jogi aktusok és szakpolitikák, illetve a tagállamok által nemzeti hatáskörben kialakított stratégiák és politikák viszonylatában fennálló koherencia és szinergiák növelése érdekében a 2011/92/EU irányelvet módosítani kell.

2.3 Az Unió által a biológiai sokféleségről szóló ENSZ-egyezménnyel összefüggésben vállalt kötelezettségeknek, valamint a biológiai sokféleségre vonatkozó, 2020-ig szóló EU-stratégiának megfelelően a környezetre gyakorolt jelentős káros hatások elkerülése, csökkentése és lehetőség szerinti ellentételezése érdekében tett intézkedéseknek hozzá kell járulniuk ahhoz, hogy ne romoljon a környezet minősége, és összességében ne csökkenjen a biológiai sokféleség.

2.4 Az éghajlatváltozás a jövőben is károsítani fogja a környezetet és hátráltatni fogja a gazdasági fejlődést. Ezzel összefüggésben ahhoz, hogy az éghajlatváltozás hatásait az Unió teljes területén hatékonyan kezelni lehessen, elő kell segíteni az Unió környezeti, társadalmi és gazdasági értelemben vett ellenálló képességének megerősítését. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást és az éghajlatváltozás hatásainak mérséklését célzó intézkedéseknek az európai uniós jog számos szegmensére ki kell terjedniük.

2.5 Az Európai Bizottság „Európa 2020: Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája” című közleményében meghatározott célkitűzésekkel összhangban, az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés beindítása érdekében a 2011/92/EU irányelv alkalmazása során – különösen a kis- és középvállalkozások számára – versenyalapú üzleti környezetet szükséges biztosítani.

2.6 A folyamat minőségének javítása és a környezeti szempontoknak a projektre vonatkozó tervezési munka korai

szakaszában történő figyelembevétele érdekében a projektgazda által a projektről benyújtandó környezetvédelmi jelentésnek indokolt tartalmaznia a tervezett projekt ésszerű alternatíváinak értékelését, beleértve annak értékelését is, hogy a projekt megvalósítása nélkül valószínűsíthetően hogyan változna idővel a környezet állapota („alapforgatókönyv”).

2.7 Az átláthatóság és az elszámoltathatóság biztosítása érdekében meg kell követelni, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóság az engedélyt megadó határozatát indokolja, valamint hogy az indokolás tanúskodjék arról, hogy a hatóság figyelembe vette a lefolytatott konzultációk eredményeit és az összegyűjtött információkat.

2.8 A hatékonyabb döntéshozatal ösztönzése és a jogbiztonság növelése érdekében, figyelemmel a tervezett projekt jellegére, összetettségére, helyére és méretére is, meg kell állapítani a projektek hatásvizsgálatának különböző szakaszaiban igénybe vehető időkereteket. Ezeknek az időkereteknek semmilyen körülmények között sem szabad hátrányosan befolyásolniuk a környezetvédelem szintjét – különösen abban az esetben, ha ez a szint más környezetvédelmi tárgyú uniós jogi aktusból fakad –, sem a nyilvánosság tényleges részvételét vagy az igazságszolgáltatáshoz való jogot.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB üdvözlí, hogy a környezeti hatásvizsgálat koncepciója hozzájárult ahhoz, hogy a tagállamokban és az EU egészében javult a környezet állapota. Olyan eszközről van szó, amely átfogja az EU és a tagállamok környezetvédelmi politikáját és jogrendszerét, valamint az ehhez a szakpolitikához tartozó szabályozási keret gyakorlati átültetését.

3.2 A projektekre irányuló környezeti hatásvizsgálat rendszerét továbbfejlesztő európai bizottsági javaslat a környezeti hatásvizsgálatokkal 27 év alatt – azaz az első irányelv óta – szerzett rendkívül sok tapasztalatra épít⁽¹⁾. Nyilvános konzultációkra is sor került, és ezek következtetéseit beépítették a javasolt módosítások megfogalmazásába és a 2011/92/EU irányelv⁽²⁾ kodifikált változatának kiigazításába azzal a céllal, hogy kiküszöböljék a hiányosságokat, figyelembe vegyék a jelenlegi környezetvédelmi és társadalmi-gazdasági változásokat és kihívásokat, illetve érvényesítsék az intelligens szabályozás elveit.

⁽¹⁾ A Tanács 85/337/EGK irányelve (1985. június 27.).

⁽²⁾ A 2011/92/EU irányelv (HL L 26., 2012.1.28., 1. o.) egységes szerkezetbe foglalja a 85/337/EGK irányelvet és annak három módosítását (97/11/EK, 2003/35/EK és 2009/31/EK irányelv).

3.3 Az, hogy a projektek környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatban sikerül-e megalapozott, hatékony döntéseket hozni, nagymértékben a környezeti hatásvizsgálat során felhasznált információk minőségétől, illetve magának a hatásvizsgálat folyamatának a minőségétől függ. A minőséget objektíven kell meghatározni, és a rá vonatkozó követelményeket az arányosság elvével összhangban – azaz a területkijelölés engedélyezési szakaszában rendelkezésre álló információk minősége és mennyisége alapján – kell megállapítani. Az információ minőségén és függetlenségén túlmenően az eljárás felelőseitől – főként az engedélyező szerveknél – el kell várni, hogy rendelkezzenek a szükséges kompetenciákkal és folyamatosan fejleszték azokat. Az EGSZB szerint célszerűnek tűnik meghatározni, hogy a polgárok milyen körülmények között igényelhetnek ellenőrző szakvéleményt.

3.4 Bár nem lehet valamiféle általános megközelítést alkalmazni, mivel minden javasolt projekt sajátos kölcsönhatásban van a környezetével, jobban figyelembe kell venni azokat az alapelveket, amelyek jobb adatminőséget biztosítanak az alapinformációk összeállításához, valamint a lehetséges hatások, az alternatívák és általában az adatminőség értékeléséhez. A környezeti hatásvizsgálat során – a hatékonyság érdekében – a követelmények arányosságában megmutatkozó rugalmasság kell, hogy játssza a döntő szerepet. Ez az elv alapvető feltétele annak is, hogy erősödjön a koherencia más uniós jogi eszközökkel, és egyszerűsödjön az irányítás a felesleges bürokrácia csökkentése érdekében.

3.5 A jobb végrehajtást kiemelten kell kezelni és egy közös európai keret segítségével kell szabályozni. E keretnek azonban biztosítania kell a szükséges rugalmasságot, illetve annak lehetőségét, hogy hozzáigazítsák különösen az egészség- és környezetvédelemmel kapcsolatos konkrét helyi és regionális szükségletekhez. Ha pedig a projektek határokon átnyúló hatásainak vizsgálatáról van szó, a keretet olyan pontosan és világosan kell meghatározni, hogy ki lehessen védeni a jogosulatlan érdekvényesítést.

3.6 A helyi, regionális és nemzeti szintű vizsgálatok során stratégiai szinten hozzáférésre van szükség a jó minőségű adatokhoz, hogy ezek háttérrel nyújthassanak a projektspecifikus vizsgálatokhoz. Ezeknek az adatoknak az összeállításáért és a vizsgálati eljárás számára való hozzáférhetővé tételéért valamennyi ágazat vonatkozásában az állami hatóságok felelnek.

3.7 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság az előkészítő szakaszban több lehetőséget is fontolóra vett a környezeti hatásvizsgálatra vonatkozó irányelv szükséges módosításával kapcsolatban, és hogy a javaslatot – átfogó elemzés után – végül egy olyan változat alapján dolgozta ki, amelynél – a hatásvizsgálat szerint – mind a gazdasági költségek, mind pedig a környezeti előnyök megfelelőek. Felhívja azonban a figyelmet

arra, hogy a fentiek „ára” – pénzben, illetve főként időben kifejezve – akadályt jelenthet a kvv-k számára, különösen az alternatívákra vonatkozó előírás, melynek hatása akár végzetes is lehet a projektekre nézve.

3.8 A környezeti hatásvizsgálatról szóló irányelvet rugalmasan és arányosan kell végrehajtani, hogy az olyan projektek esetében, amelyeknél a már előre ismert vagy bizonyított környezeti hatás jelentéktelen, kombinálni lehessen egymással a környezetvédelmi és az építési engedélyeztetési eljárásokat. Ezzel az engedélyeztetési eljárás egészében elkerülhetők a túlzott és szükségtelen késedelmek. Ez az ajánlás most különösen fontos, mivel már folyamatban van a villamos energia és a földgáz piacainak egységesítéséhez, valamint a közlekedési infrastruktúra kiépítéséhez nélkülözhetetlen transzeurópai hálózatok engedélyezése.

4. Konkrét megjegyzések

4.1 Az EGSZB határozottan üdvözli az Európai Bizottság arra irányuló szándékát, hogy a környezeti hatásvizsgálatról szóló irányelv javasolt átdolgozása révén jobban összehangolja az uniós jogszabályokat többek között azáltal, hogy ahol szükséges, pontosítja a legfontosabb fogalmak meghatározását. Egy adott projekt gazdájának és az illetékes hatóságnak azonban értékelnie kell és közösen fel kell állítania a környezeti hatásvizsgálathoz szükséges megfelelő információk és kiválasztási feltételek jegyzékét, az arányosság elvének megfelelően.

4.2 Üdvözli emellett, hogy a javaslat időkereteket állapít meg az irányelvben meghatározott legfontosabb eljárási szakaszokra (nyilvános konzultáció, előszűrési döntés, végső határozat a környezeti hatásvizsgálatról), és egy egyfajta „egyablakos ügyintézés” megvalósító mechanizmust vezet be annak érdekében, hogy a környezeti hatásvizsgálat alapján elvégzendő környezeti tárgyú vizsgálatok végrehajtása koordinált vagy egyezett eljárás keretében történjék. Kontraproduktívnak tűnik azonban, ha lehetővé tesszük az illetékes hatóság számára az alapértelmezett három hónapos határidő további három hónappal történő meghosszabbítását a kötelező ellenőrzés elvégzéséhez. Egyszerűen elengedhetetlen az eljárás harmonizálása az egész EU-ban, és a maximum három plusz egy hónapos határidő elegendő időt biztosít arra, hogy az illetékes hatóság kidolgozza megállapításait.

4.3 Az EGSZB támogatja azt a javaslatot, hogy rendkívüli helyzetekben engedélyezzék a tagállamoknak, hogy szükséges és indokolt esetben ne végezzék el a környezeti hatásvizsgálatot. Az EGSZB üdvözli továbbá az Európai Bizottságnak a nagyobb átláthatóság és jobb elszámoltathatóság érdekében tett lépéseit, valamint azt a követelményt, hogy az illetékes hatóság kellően indokolja meg az adott projekttel kapcsolatos (kedvező vagy elutasító) döntését.

4.4 Az EGSZB üdvözli és támogatja az Európai Bizottság által meghozott intézkedéseket, amelyek révén nő majd a jogbiztonság a környezeti hatásvizsgálati eljárásban részt vevők számára. Meggyőződése szerint azonban e cél eléréséhez elengedhetetlen, hogy ne csak a környezeti hatásvizsgálat egyes lépéseire, hanem a teljes eljárás lezárásához és a javasolt projektekre vonatkozó döntés elfogadásához is határozzanak meg kötelező érvényű időkereteket. Különösen fontos, hogy korlátozzák a visszaélések kockázatát a környezeti hatásvizsgálati eljárás alkotóelemeit illetően, mivel olyan mértékben késleltetik a döntéshozatalt, hogy csökken a jogbiztonság az eljárásban részt vevők számára.

4.5 Ha alternatív megoldások alkalmazásáról van szó – és ez már több alkalommal, több helyen megvitásra került –, az EGSZB szerint igen körültekintően kell eljárni. Nyilvánvaló, hogy az úgynevezett „alapforgatókönyv” – különösen a helyreállítási beruházások tekintetében – indokolt és logikus eszköz. Az alternatív megoldások számának és a kidolgozásukkal kapcsolatos részleteknek meg kell felelniük a projekt súlyának és jellegének, és erről az illetékes hatósággal előzetesen meg kell állapodni.

4.6 A jobb végrehajtás szempontjából az alábbi konkrét területekre kell figyelni:

- Garantálni kell, hogy a vizsgálat során ne hagyják figyelmen kívül a biodiverzitásra gyakorolt hatásokat. Az ilyen környezeti hatások gyakran kumulatívak, és mértékük miatt nem elemzik őket, pedig akár jelentősek is lehetnek.
- Biztosítani kell a nyilvános részvételt már a környezeti hatásvizsgálati folyamat első fázisaiban is.
- Egyértelművé kell tenni, hogy miként lehet beépíteni a vizsgálatokba a harmadik felek észrevételeit és szakértelmét.
- Biztosítani kell a környezetvédelmi beszámolók és vizsgálatok függetlenségét és magas színvonalát.
- Vizsgálatokra és egyértelmű eljárásokra van szükség azokban az esetekben, amikor a javasolt hatásméréselés nem eredményes, és jelentős negatív környezeti hatások lépnek fel.
- Biztosítani kell, hogy a javasolt hatásméréselési intézkedéseket ténylegesen végre is hajtsák.

4.7 Gondot jelent a nyomon követésre vonatkozó követelmény is: az EGSZB szerint a környezeti hatásvizsgálati döntésbe csak indokolt esetben és olyan mértékben szabad beépíteni a nyomon követést, amely feltétlenül szükséges a projekt végrehajtásakor felmerülő legfontosabb hatások feltérképezéséhez, összhangban a javasolt módosítás 8. cikkének (2) bekezdésével; hiszen a környezetszennyezés integrált megelőzésével és csökkentésével kapcsolatos hatályos jogszabályok (IPPC) meghatározzák a nyomon követésre vonatkozó követelményeket, amint a projekt/berendezés működésbe lép, és ezek a rendelkezések pl. az ipari kibocsátásról szóló irányelvben is érvényben maradnak.

4.8 Azzal a javaslattal kapcsolatban, hogy rendelkezzenek „a környezeti hatásvizsgálat hozzáigazításáról az új kihívásokhoz”, az EGSZB úgy véli, hogy az irányelv hatályát bármely olyan projekt esetében ki kell terjeszteni, amelynek megvalósítása hatással jár a vizsgálatba bevont környezetvédelmi szempontok vonatkozásában. Az EGSZB az alábbi szempontok mérlegelését ajánlja:

4.8.1 A biológiai sokféleség védelme terén az adott projekt hatásait akkor is vizsgálni kellene, ha ezek regionális szinten jelentkeznek, és akkor is, ha helyi szinten. A környezet egyes elemeit (ilyenek többek között a nemzeti parkok, a természetvédelmi területek és a NATURA 2000 területek) védik ugyan egyéb jogi eszközök, de feltétlenül szükség van egy átfogóbb, mind nemzeti, mind uniós rendelkezések által szabályozott értékelési eljárásra, amelyet a környezeti hatásvizsgálat biztosít.

4.8.2 Az éghajlatváltozás helyi szintű következményekkel járó és helyi szintű fellépéseket igénylő globális jelenség. A fejlesztési projektek globális éghajlatváltozásra gyakorolt hatásának szakértő vizsgálata, valamint az éghajlatváltozás megfelelő kezelése jelentős kihívást jelent. Az ilyen esetekben az arányosság elvét kell alkalmazni, valamint útmutatásra van szükség nemzeti és helyi szinten. Éghajlatvédelmi téren tehát a vizsgálat középpontjában a projektnek a helyi klímára (földhasználat, víztartalom stb.) gyakorolt tényleges, közvetlen hatásai, valamint regionális szintű hatásai kell, hogy álljanak. Az EGSZB fontosnak tartja annak felmérését is, hogy milyen lehetőségek vannak az éghajlatváltozás (helyi, regionális és globális szinten) várható hatásainak enyhítésére.

4.8.3 Ezzel összefüggésben az EGSZB kiemeli, hogy az egyes projektek globális éghajlatváltozásra gyakorolt hatásainak értékelésére javasolt kritérium – nevezetesen az üvegházhatásúgáz-kibocsátás – nem megfelelő. Ezért útmutatást kér ennek az aspektusnak a végrehajtásához, valamint szorgalmazza, hogy az éghajlatváltozásra gyakorolt hatás vizsgálatát is építsék be a tervek és programok stratégiai környezetvédelmi vizsgálatának szakaszába.

4.8.4 Fontos, hogy a katasztrófakockázatok értékelése ne a teljességgel hipotetikus esetekre vagy ezek feltételezett kombinációjára irányuljon. Egy ilyen vizsgálat, mely tiszteletben tartja az arányosság elvét, alapvetően nem új követelmény, amennyiben továbbra is potenciálisan előre látható természeti katasztrófákról (árvizekről, nagy kiterjedésű tüzekről, földrengésekről stb.) van szó.

4.8.5 Az EGSZB megítélése szerint az engedélyezési eljárások keretében fel kell mérni a (természeti) erőforrások iránti igényt a környezeti hatásvizsgálat során. Az erőforrások gazdaságos felhasználása minden olyan projektnél magától értetődő gazdasági alapelvnek számít, amelynek esélye van a megvalósulásra, de a biológiai sokféleség csökkenése rámutat, hogy továbbra is szükség van ezen túlmutató proaktív intézkedésekre. A környezeti hatásvizsgálat szakaszában azonban egy ilyen értékelés elvégzéséhez nem áll rendelkezésre elegendő információ. A környezeti hatásvizsgálat szóban forgó szempontjának értékelé-

séhez nélkülözhetetlen az iránymutatás és az adatgyűjtés. Igaz, hogy az ipari kibocsátásról szóló irányelv értelmében a nyersanyagok, a természeti erőforrások és az energia iránti igény felmérése a produktív beruházásokkal kapcsolatban az integrált engedélyezési eljárás körébe tartozik, de ez az irányelv nem foglalkozik a biológiai sokféleség csökkenésével.

4.9 Az EGSZB támogatja, hogy a polgároknak jogában álljon hozzájutni információkhoz és részt venni a környezeti hatásvizsgálati eljárásokban. Azt kéri ugyanakkor, hogy az egyes projektek környezeti hatásvizsgálatára vonatkozó eljárások szabályait úgy alakítsák ki, hogy a környezeti hatásvizsgálatról szóló irányelv rendelkezéseivel ne lehessen korrupt módon visszaélni, és a határidőket se lehessen indokolatlanul kitolni. 27 hónap egy döntés meghozatalához egyszerűen elfogadhatatlan időtáv, az EU ezzel kizárná magát az új beruházások számára megfelelő gazdasági térségek köréből.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

I. MELLÉKLET

az EGSZB véleményéhez

A szekcióvélemény alábbi pontjai a Közgyűlés által elfogadott módosító indítványok alapján változtak, de a leadott szavazatok több mint egynegyedét megkapták (eljárási szabályzat 54. cikk (4) bekezdés).

1.1. és 3.1. pont (összevont szavazás)

Az EGSZB üdvözlöi, hogy a környezeti hatásvizsgálat koncepciója számottevően hozzájárult ahhoz, hogy a tagállamokban és az EU egészében fokozatosan, de összességében jelentősen javult a környezet állapota. Olyan eszközről van szó, amely átfogja az EU és a tagállamok környezetvédelmi politikáját és jogrendszerét, valamint az ehhez a szakpolitikához tartozó szabályozási keret gyakorlati átültetését.

A szavazás eredménye:

Mellette: 55

Ellene: 41

Tartózkodott: 19

1.2. és 3.3. pont (összevont szavazás)

Az, hogy a projektek környezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatban sikerül-e megalapozott, hatékony döntéseket hozni, nagymértékben a környezeti hatásvizsgálat során felhasznált információk minőségétől, illetve magának a hatásvizsgálat folyamatának a minőségétől függ. A gondot csak az jelenti, hogy a folyamatban részt vevők mit értenek „minőségen”. A minőséget objektíven kell meghatározni, és a rá vonatkozó követelményeket az arányosság elvével összhangban – azaz a területfejlesztés szakaszában rendelkezésre álló információk minősége és mennyisége alapján – kell megállapítani. Az információ minőségén túlmenően az eljárás felelőseitől – főként az engedélyező szerveknél – elvárt, hogy rendelkezzenek a szükséges kompetenciákkal és folyamatosan fejlesszék azokat.

A szavazás eredménye:

Mellette: 65

Ellene: 44

Tartózkodott: 13

3.4. pont

Más szóval: nem lehet valamiféle általános megközelítést alkalmazni, mivel minden javasolt projekt sajátos kölcsönhatásban van a környezettel. A környezeti hatásvizsgálat során – a hatékonyság érdekében – a követelmények arányosságában megmutatkozó rugalmasság kell, hogy játssza a döntő szerepet. Ez az elv alapvető feltétele annak is, hogy erősödjön a koherencia más uniós jogi eszközökkel, és egyszerűsödjön az irányítás a felesleges bürokrácia csökkentése érdekében.

A szavazás eredménye:

Mellette: 68

Ellene: 51

Tartózkodott: 11

4.6. pont

Az alábbi pont nem szerepel a szekcióvéleményben:

4.6 A jobb végrehajtás szempontjából az alábbi konkrét területekre kell figyelni:

— Garantálni kell, hogy a vizsgálat során ne hagyják figyelmen kívül a biodiverzitásra gyakorolt hatásokat. Az ilyen környezeti hatások gyakran kumulatívak, és mértékük miatt nem elemzik őket, pedig akár jelentősek is lehetnek.

- Biztosítani kell a nyilvános részvételt már a környezeti hatásvizsgálati folyamat első fázisaiban is.
- Egyértelművé kell tenni, hogy miként lehet beépíteni a vizsgálatokba a harmadik felek észrevételeit és szakértelmét.
- Biztosítani kell a környezetvédelmi beszámolók és vizsgálatok függetlenségét és magas színvonalát.
- Vizsgálatokra és egyértelmű eljárásokra van szükség azokban az esetekben, amikor a javasolt hatásméréséklés nem eredményes, és jelentős negatív környezeti hatások lépnek fel.
- Biztosítani kell, hogy a javasolt hatásméréséklési intézkedéseket ténylegesen végre is hajtják.

A szavazás eredménye:

Mellette: 20

Ellene: 54

Tartózkodott: 8

4.7. pont (új 4.8.)

Azzal a javaslattal kapcsolatban, hogy rendelkezzenek „a környezeti hatásvizsgálat hozzáigazításáról az új kihívásokhoz”, az EGSZB úgy véli, hogy az irányelv hatályát kizárólag olyan projektek esetében szabad csak így kiterjeszteni, amelyek megvalósítása jelentős és számszerűsíthető hatással jár a vizsgálatba bevont környezetvédelmi szempontok vonatkozásában. Az EGSZB az alábbi szempontok mérlegelését ajánlja:

A szavazás eredménye:

Mellette: 69

Ellene: 52

Tartózkodott: 11

4.7.1. pont (új 4.8.1.)

A biológiai sokféleség védelme terén csak akkor kellene vizsgálni az adott projekt hatásait, ha ezek legalább regionális szinten jelentkeznek, illetve ha helyi jelentőségűek ugyan, de külön jogszabályok alapján védett területeket érintenek. (Ilyenek többek között a nemzeti parkok, a természetvédelmi területek és a NATURA 2000 területek.)

A szavazás eredménye:

Mellette: 71

Ellene: 56

Tartózkodott: 5

4.7.2. pont (új 4.8.2.)

Az éghajlatváltozás globális jelenség, de csak kevés kérelmező képes szakértő módon értékelni fejlesztési projektjének a globális éghajlatváltozásra gyakorolt hatását. Ezért az ilyen esetekben az arányosság elvét kell alkalmazni. Éghajlatvédelmi téren tehát a vizsgálat középpontjában a projektnek a helyi klímára (földhasználat, víztartalék stb.) gyakorolt tényleges, közvetlen hatásai, valamint regionális szintű hatásai kell, hogy álljanak. Az EGSZB fontosnak tartja annak felmérését is, hogy milyen lehetőségek vannak az éghajlatváltozás (helyi, regionális és globális szinten) várható hatásainak enyhítésére.

A szavazás eredménye:

Mellette: 84

Ellene: 53

Tartózkodott: 6

4.7.3. pont (új 4.8.3.)

Ezzel összefüggésben az EGSZB kiemeli, hogy az egyes projektek globális éghajlatváltozásra gyakorolt hatásainak értékelésére javasolt kritérium – nevezetesen az üvegházhatásúgáz-kibocsátás – nem megfelelő. Ezért kéri, hogy az éghajlatváltozásra gyakorolt hatás vizsgálatát építsék be a tervek és programok stratégiai környezetvédelmi vizsgálatának szakaszába – az arányosság elvének megfelelően –, illetve tekintsenek el az irányelv hatályának a globális éghajlat-változási kérdésekre történő kiterjesztésétől.

A szavazás eredménye:

Mellette: 74

Ellene: 51

Tartózkodott: 7

4.7.5. pont (új 4.8.5.)

Az EGSZB megítélése szerint az engedélyezési eljárások keretében túlságosan korai felmérni a (természeti) erőforrások iránti igényt a környezeti hatásvizsgálat során. Az erőforrások gazdaságos felhasználása minden olyan projektnél magától értetődő gazdasági alapelvnek számít, amelynek esélye van a megvalósulásra. Ráadásul a környezeti hatásvizsgálat szakaszában egy ilyen értékelés elvégzéséhez nem áll rendelkezésre elegendő információ. Az ipari kibocsátásról szóló irányelv értelmében a nyersanyagok, a természeti erőforrások és az energia iránti igény felmérése a produktív beruházásokkal kapcsolatban az integrált engedélyezési eljárás körébe tartozik.

A szavazás eredménye:

Mellette: 78

Ellene: 53

Tartózkodott: 6

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a mélytengeri állományoknak az Atlanti-óceán északkeleti részén történő halászatára vonatkozó egyedi feltételek és az Atlanti-óceán északkeleti részének nemzetközi vizein folytatott halászatra vonatkozó rendelkezések megállapításáról, valamint a 2347/2012/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

(COM(2012) 371 final)

(2013/C 133/08)

Előadó: **Mário SOARES**

2012. szeptember 3-án a Tanács, szeptember 11-én pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a mélytengeri állományoknak az Atlanti-óceán északkeleti részén történő halászatára vonatkozó egyedi feltételek és az Atlanti-óceán északkeleti részének nemzetközi vizein folytatott halászatra vonatkozó rendelkezések megállapításáról, valamint a 2347/2012/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

COM(2012) 371 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2013. január 29-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. február 13–14-én tartott, 487. plenáris ülésén (a február 13-i ülésnapon) 89 szavazattal 3 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB helyénvalónak és sürgősnek tartja a mélytengeri fajok fenntarthatóságának és a tengerfenék védelmének biztosítását. Bonyolult problémáról van szó, és olyan megoldásra van szükség, amely széles körű adatokra és átfogó tudományos elemzésre támaszkodik. Elővigyázatossági megközelítést kell elfogadni, hogy elkerüljük az olyan nagyobb beavatkozásokat a mélytengeri környezetbe, mint például a fenékvonóhálók kiterjedt használata, melynek még nem ismerjük teljesen a hatásait, és amely tartós károkat okozhat.

1.2 Ezenkívül az EGSZB úgy véli, hogy az ezekkel a halászati tevékenységekkel kapcsolatos bármilyen változtatás során a környezetvédelmi és társadalmi-gazdasági fenntarthatóságot is tekintetbe kell venni, mivel számos munkahely – tengeri és szárazföldi egyaránt –, és végső soron a part menti közösségek életképessége függ tőlük. Az összes érdekelt felet be kell vonni a konzultációkba és a tárgyalásokba a halászati tevékenységekre vonatkozó megfelelő ellenőrzési mechanizmusok kidolgozása, illetve ezek kooperatív megvalósítása és életbe léptetése során.

1.3 Az EGSZB úgy ítéli meg, hogy ha a halászati engedélyek visszavonásáról szóló cikket (ami jelenleg az ellenőrzésről szóló fejezetben szerepel) áttennék a halászati engedélyekről szóló fejezetbe, az koherensebbé tenné a javaslatot, és minden lehetséges félreértést eloszlatna a szóban forgó cikkben említett – semmiképpen nem ellenőrnék tekintendő – tudományos megfigyelők szerepével kapcsolatban.

1.4 Az EGSZB ismételten hangsúlyozza, hogy bármilyen, ezen a területen hozandó intézkedésnek tudományos

kutatásokon kell alapulnia, amelyek eddig kiváló eredményekhez vezettek.

2. Háttér

2.1 A közös halászati politikának (KHP) az európai bizottsági zöld könyvvel ⁽¹⁾, 2009-ben elindított reformjában ⁽²⁾ a rendeletek más módosításai is szerepelnek, amelyek a KHP konkrét területekre és/vagy fajokra történő alkalmazását szabályozzák. Az ebben a véleményben tárgyalta javaslat is ilyen módon értelmezhető, és bizonyos mértékig az Atlanti-óceán északkeleti részén folytatott mélytengeri halászatra általános jelleggel alkalmazni lehetne azokat a módosításokat, amelyeket meg kell határozni a KHP számára, különösen arra vonatkozóan, hogy a halászati tevékenység alapjának a fenntarthatóság és a tudományos kutatás elveit kell tekinteni.

2.2 A 2002. december 20-án elfogadott 2371/EK tanácsi rendeletnek az új javaslatban szereplő felülvizsgálata egyrészt az ENSZ Közgyűlése által elfogadott 61/105. és 64/72. határozatok végrehajtását szolgálja, amelyek felkérik az államokat és a regionális halászati gazdálkodási szervezeteket, hogy hozzanak intézkedéseket a veszélyeztetett mélytengeri ökoszisztémák védelmére bármilyen, halászati tevékenységek által okozott kárral szemben, hogy minden tevékenység általános normája az erőforrások felelősségteljes kiaknázása legyen. Másrészt az Európai Bizottság felismerte, hogy orvosolni kell a jelenlegi rendelet alkalmazásának bizonyos hiányosságait, amelyekre menet közben derült fény.

⁽¹⁾ HL C 18., 2011.1.19., 53–58. o.

⁽²⁾ HL C 181., 2012.6.21., 183–195. o.

2.3 Az átmeneti időszakban, tekintettel a 2371/2002/EK rendelet gyakorlati alkalmazása során jelentkezett problémákra, az Európai Bizottság olyan szabályokat tett közzé, amelyek bizonyos mértékig módosították a rendelet tartalmát.

2.4 Ezzel kapcsolatban említést érdemel a 2007. január 29-i közlemény, amely többek között a mélytengeri halállományokat, valamint a megszabott TAC (teljes kifogható mennyiségek) és a ténylegesen kifogott mennyiségek közötti eltéréseket tárgyalta, rámutatva, hogy ez a helyzet részben annak tulajdonítható, hogy hiányzik a megfelelő tudományos tudáslap a rendeletben felsorolt fajokra, valamint azon flották valódi kapacitására vonatkozóan, amelyek az Atlanti-óceán északkeleti részében halásznak, és amelyek kvótáit még e rendelet elfogadása előtt szabták meg. A közlemény azt is szükségesnek tartotta, hogy műholdas hajómegfigyelési rendszerek (VMS) segítségével figyeljék meg és ellenőrizzék ezeket a halászhajókat.

2.5 A halászati ágazatban az adatok gyűjtésére, kezelésére és felhasználására szolgáló közösségi keretrendszer létrehozásáról szóló 199/2008/EK rendelet bizonyos mértékig átvette azokat az európai bizottsági javaslatokat, amelyek egy, a halászati tevékenység tudományos alapokon álló kezelésére és ellenőrzésére vonatkozó uniós program kidolgozását célozzák.

2.6 Végül az uniós halászhajók egyes mélytengeri halállományokra vonatkozó halászati lehetőségeinek a 2013. és 2014. évre történő meghatározásáról szóló 1262/2012/EU rendelet teljesíti a kétéves halászati tervek kidolgozására vonatkozó kötelezettséget, mivel megállapítja a TAC-okat, és – ami még fontosabb – ezek kiosztását.

3. A javaslat elemzése

3.1 A kiindulópont annak elismerése, hogy a 2347/2002/EK rendelet céljaihoz képest az eredmény nem megfelelő, különösen a következők tekintetében:

- sok mélytengeri állomány veszélyeztetettsége,
- a fenékvonóhálós halászat káros hatásai a veszélyeztetett tengeri ökoszisztémákra,
- a nem szándékos kifogás magas aránya,
- megfelelő tudományos adatok hiányában nehéz a halászati terhelés fenntartható szintjét meghatározni.

3.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a rendelet 2003. évi hatálybalépése óta annyi iránymutatás készült ezzel a témával kapcsolatban, hogy az mind környezetvédelmi, mind gazdasági szempontból károkat okozhatott a halászhajóknak. Ezért – egyben ez

az új javaslat vitájával kapcsolatos általános elvként is megfogalmazható – egyszerűsítésre, szabályozási stabilitásra és jogbiztonságra kell törekedni a tagállamok, valamint az érintett gazdasági és társadalmi szereplők számára.

3.3 A mélytengeri állományok éppúgy lehetnek célfajok, mint – más halászatok esetében – járulékos fogások. A javaslat általános célja az, hogy a lehető legnagyobb mértékben biztosítsa a mélytengeri állományok fenntartható kiaknázását, miközben csökkenti e halászat környezeti hatását, és hogy fejlessze a tudományos értékelés adatbázisát. E cél elérése érdekében a javaslat az alábbiakban felsorolt intézkedésekről rendelkezik.

3.4 A mélytengeri fajok fenntartható kiaknázása

3.4.1 Általános szabályként a halászati lehetőségeket az érintett mélytengeri fajok kiaknázásának olyan szintjén kell meghatározni, amely összhangban van a legnagyobb fenntartható hozammal. E fenntarthatóság biztosítása érdekében több intézkedésről is rendelkezik a javaslat: először is, ki kell dolgozni a halászati engedélyek egy olyan rendszerét, amelynek értelmében minden vállalkozónak célfajként meg kell jelölnie egy vagy több fajt a kialakított listákon szereplő fajok közül. Az EGSZB megállapítja, hogy az ebben a javaslatban szereplő listák, amelyek az Északkelet-atlanti Halászati Bizottság (NEAFC) keretében kötött megállapodásokból származnak, hosszabbak, mint a jelenlegiek, és olyan halászati tevékenységeket is tartalmaznak, amelyeket nem említ a mélytengeri halászatról szóló rendelet. Másodszor, nagyobb szerepet kapnak a tudományos adatok, bár megjegyzendő, hogy a tagállamok többségében működnek olyan tudományos testületek és szervezetek, amelyek a fenntartható halászat számára felhasználható, példás munkát végeztek.

3.4.2 A mélytengeri halászhálózathoz halászati engedélyekre van szükség, és egy kétéves átmeneti időszak után tilos lesz bizonyos halászeszközöket (fenékvonóhálót és fenékhez rögzített kopolyúhálót) használni. A más célfajokat halászó hajók olyan halászati engedélyek birtokában léphetnek ezekbe az övezetekbe, amelyek egy bizonyos szint alatt a mélytengeri fajok járulékos fogásként tüntetnek fel.

3.4.3 Jelenleg bizonyos fajokat (például a szárnyas rombuszhalat vagy a norvég homárt) csak fenékvonóhálós halászkorvával lehet hatékonyan halászni. Ha ezt rövid határidővel tiltanák be, anélkül, hogy tárgyaltak volna erről az érdekelt felekkel, az veszteségeket idézhetne elő ebben az ágazatban gazdasági és foglalkoztatási tekintetben. Az EGSZB úgy véli, hogy az ezekre a fajokra vonatkozó jobb tudományos ismeretek és e fajok szabályozott halászata révén – egyéb technikai és támogatási intézkedésekkel együtt – környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból lehetővé válna a halállományokkal történő fenntartható gazdálkodás. Ezért támogatni kellene azoknak az új halászeszközöknek a terjesztését, amelyek technikai megoldásai révén a jelenleg használt fenékvonóhálók helyett más mélytengeri halászati módszereket lehet majd használni.

3.5 Tudományos alap

3.5.1 Ez a célkitűzés az egész KHP állandó kritériuma: a tengeri környezetnek és annak élőhelyeinek tudományos ismerete nélkül nem lehet olyan kiaknázási arányt megállapítani, amely összhangban van az állományok fenntartható használatával. A halászati gazdálkodást a legnagyobb fenntartható hozamhoz kialakított kiaknázási arányok alapján kell végezni.

3.5.2 A zöld könyvről szóló véleményében és több e témával kapcsolatos más véleményében az EGSZB lándzsát tört a tengeri környezetre és az állományok állapotára vonatkozó tudományos ismeretek javítása mellett, és azt javasolta, hogy a regionális halászati gazdálkodási szervezetek hangolják össze a kutatást és az adatgyűjtést.

3.5.3 Ezenkívül az EGSZB kitart a KHP finanszírozásáról készült véleményben ⁽³⁾ megfogalmazott javaslata mellett, azaz hogy ezt a tevékenységet a halászok, illetve ezek szervezetei mellett független tudományos testületek végezzék. Ebben a vonatkozásban az EGSZB ismételtén rámutat arra, hogy az egész életen át tartó tanulás keretében támogatnunk kell a humántőkét, mindenekelőtt azzal, hogy a tengeri kutatást vonzóvá tesszük a fiatal kutatók számára.

3.6 Az állománygazdálkodás technikai intézkedései

3.6.1 A javaslat szerint a halászati lehetőségeket, amelyeket jelenleg mind a halászati erőfelfejtés korlátozása, mind a fogási korlátozások tekintetében határoznak meg, kizárólag halászati-erőfelfejtés-korlátozások formájában fogják megállapítani. Ezzel kapcsolatban az EGSZB megismétli azt a véleményét, hogy bármilyen korlátozást tudományos alapon kell megindokolni.

3.6.2 A tagállamoknak intézkedéseket kell hozniuk annak érdekében, hogy megelőzzék a teljes fogási kapacitás növelését, a veszélyeztetett fajok járulékos fogásainak növelését és a visszasdobást.

3.6.3 Annak érdekében, hogy elkerüljük az uniós halászokkal szembeni diszkriminációt, akikre vonatkoznak a fogási és erőfelfejtés-korlátozások, miközben harmadik országbeli versenytársaik korlátozások nélkül halászhatnak, az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy mindent tegyen meg olyan erőforrás-megőrzési regionális megállapodások megkötéséért, amelyek az összes félre kötelező érvényűek.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal a javaslat következő pontjaival kapcsolatban:

- A mélytengeri ökoszisztémákat és fajokat különösen veszélyeztetik az emberi tevékenységek.
- A halászok már együttműködnek a tudósokkal a mélytengeri ökoszisztémák és tengeri fajok kutatásában. A halászhajókon már rendszeresen jelen vannak tudósok.
- A javaslat fő célja az kell, hogy legyen, hogy biztosítsa a mélytengeri állományok fenntartható kiaknázását, miközben csökkenti az ilyen jellegű halászat környezeti hatását, ami azt jelenti, hogy javítani kell az adatbázist, amely a tudományos értékeléseknek és az ezeknek a vizeknek a használatára vonatkozó jogalkotási rendelkezések elfogadásának alapjául kell hogy szolgáljon.
- A mélytengeri halászatra vonatkozó engedélyezési rendszer megfelelő eszköz az ehhez a mélytengeri halászhoz történő hozzáférés ellenőrzésére.

4.2 Másrészt az EGSZB annak is tudatában van, hogy a fenékvonóháló nemcsak a mélytengeri fajok, hanem a veszélyeztetett területeken a tengerfenék számára is fenyegetést jelenthet. Ez az eszköz azonban nem démonizálható, mert megfelelően használva ez az egyetlen, amely lehetővé teszi más halászati területek kiaknázását fenntarthatóságuk veszélyeztetése nélkül. Az EGSZB azt javasolja, hogy állapítsanak meg tudományos kritériumokat felhasználásuk korlátainak meghatározására.

4.3 Végül soron az EGSZB úgy véli, hogy a javaslat a megfelelő úton halad, de meg kell találni a megfelelő egyensúlyt a veszélyeztetett élőhelyek és fajok védelme, illetve az állományokkal történő – környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból – fenntartható gazdálkodás között. Ezért úgy ítéli meg, hogy a tudományos értékelések figyelembevétele nélkül a fenékhálászati eszközök (fenékvonóháló és fenékhez rögzített kopolt-yúháló) betiltása aránytalan intézkedésnek bizonyulhatna.

4.4 A tilalom alternatívájaként az EGSZB azt javasolja, hogy tartsák be a nyílt tengeren folytatott mélytengeri halászat kezelésére vonatkozó nemzetközi FAO-iránymutatást, melynek nemzetközi szintű és különösen az Európai Unióban történő alkalmazását kedvezően értékelte az ENSZ. Ugyanakkor üdvözlöi, hogy az Európai Bizottság elismeri, hogy pénzügyi támogatást kell nyújtani a halászeszközök lecseréléséhez és a legénységek képzéséhez, és megjegyzi, hogy ezt a támogatást az európai gazdasági és társadalmi válság aktuális helyzetéhez kellene igazítani.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽³⁾ HL C 299., 2012.10.4., 133–140. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Ajánlás tanácsi ajánlásra az azon tagállamok gazdaságpolitikáira vonatkozó átfogó iránymutatások végrehajtásáról, amelyek pénzneme az euro

(COM(2012) 301 final)

(2013/C 133/09)

Előadó: **Thomas DELAPINA**

2012. augusztus 14-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Ajánlás tanácsi ajánlásra az azon tagállamok gazdaságpolitikáira vonatkozó átfogó iránymutatások végrehajtásáról, amelyek pénzneme az euro

COM(2012) 301 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2013. január 21-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. február 13–14-én tartott, 487. plenáris ülésén (a 2013. február 13-i ülésnapon) 161 szavazattal 3 ellenében, 9 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözli, hogy az euróövezet országai számára általános gazdaságpolitikai iránymutatásokat határoztak meg, amelyek átfogó keretet biztosítanak a szükséges mélyebb integrációhoz, valamint a jobb és hatékonyabb koordinációhoz.

1.2 Támogatja továbbá, hogy országonként más-más módon fogalmazzák meg az ajánlásokat és vizsgálják a végrehajtást. Így figyelembe lehet venni a gazdasági teljesítőképességbeli különbségeket és a válság országonként eltérő okait.

1.3 Kihasnálva azonban azt az alkalmat, amelyet a gazdaságpolitikára vonatkozó átfogó iránymutatások átültetésével kapcsolatos ajánlások kínáltak, az EGSZB utalni szeretne arra, hogy – különös tekintettel az iránymutatások 2014-re várható megújítására – több szempontból is szükség van a gazdaságpolitikai koncepció reformjára. A makrogazdasági politika jelenleg domináns eszköztára az EGSZB szerint nem kiegyensúlyozott, mivel elhanyagolja a keresleti oldal és az igazságos tehermegosztás jelentőségét. Néhány reformkísérlet mutat arra utaló jeleket, hogy stabilizálja a pénzügyi piacokat, ami lehetővé kell, hogy tegye a gazdaságpolitika eddigi megközelítése számára, hogy nagyobb hangsúlyt helyezzen a növekedéssel kapcsolatos politikákra és a munkahelyteremtésre. A bankszektor és a pénzügyi piacok működési kapacitása azonban még nem állt teljesen helyre. A megszorító politika ugyanakkor nem teszi lehetővé, hogy az államadósságot és a munkanélküliséget hiteles gazdaságélénkítő programmal csökkentsék. Ellenkezőleg: a válság súlyosbodott – az euróövezet ahelyett, hogy kilábalt volna a válságból, kettős mélypontú recesszióba süllyedt, amelynek mélyreható gazdasági és – főként – társadalmi következményei vannak. E társadalmi következmények elhanyagolása hosszú távon még nagyobb veszélyt jelent az európai gazdaság növekedésére.

1.4 A nemzeti politika stabilizációs erőfeszítései kudarcra vannak ítélve, ha spekuláció és pénzügyi fejlemények akadályozzák. Ezért az EGSZB a pénzügyi piacok szigorúbb, a párhuzamos bankrendszerekre is kiterő és a G-20-ak szintjén összehangolt újraszabályozását kéri, illetve a pénzügyi rendszer átalakítását oly módon, hogy e rendszer ismét összhangba kerüljön a reálgazdaság szükségleteivel. Az EGSZB „reálgazdasági megújulást” sürget Európában, amely elősegíti, hogy a spekulatív szándékokkal szemben ismét a vállalkozói fellépés kerüljön előtérbe.

1.5 Egy, a kiérdemelt bizalom szilárd alapján álló hiteles, szolidaritáson alapuló biztonsági hálózat gondoskodhatna arról, hogy jószerivel kilátástalan legyen a problémákkal küzdő országok elleni spekuláció, és ezáltal csökkenjenek ezek finanszírozási költségei. A válság sújtotta országok finanszírozási költségeinek csökkentését a közös európai kötvények és a hitelminősítő intézetektől való függőség lazítása is elősegítheti.

1.6 Az államháztartások konszolidációjához szükséges intézkedések meghozatala – ami számos okból, így például a banktámogatásokkal és a gazdaságélénkítő intézkedésekkel összefüggő költségek, valamint egyes országokban az ingatlanpiaci és lakásépítési buborék kipukkanása miatt elkerülhetetlen – eltérő sürgősségű, ezért tágabb és rugalmasabb időkeretet igényel. Ezenkívül figyelembe kell venni a keresletre gyakorolt hatásokat is, és az intézkedéseket össze kell hangolni az Európa 2020 stratégia szociál- és foglalkoztatáspolitikai céljaival is. A növekedés és a foglalkoztatás tekinthető ugyanis a sikeres konszolidáció legfontosabb tényezőinek. Az alacsony költségvetési hiány mindenekelőtt eredménye, nem pedig feltétele a kedvező összgazdasági fejlődésnek és a megfelelő irányításnak.

1.7 Az államháztartási konszolidáció akkor fenntartható, ha kiegyensúlyozott, azaz egyfelől tekintetbe veszi a kínálatra és keresletre gyakorolt hatások egyensúlyát, másfelől egyformán figyeli a kiadásokat és a bevételeket. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az integrált költségvetési keret („fiskális unió”) nemcsak a közkiadásokat érinti, hanem az állami bevételekre is kiterjed. Az EGSZB kéri, hogy az igazságos tehermegosztás figyelembevételével alapjaiban gondolják újra nemcsak a kiadásokat, hanem az adórendszereket is. Utal az adóbevételek megerősítését szolgáló számos lehetséges intézkedésre, amelyekkel biztosítható a szociális rendszerek megkívánt szintjének és az állami szektorba irányuló, jövőorientált beruházásoknak a finanszírozása. Érdemes törekedni arra, hogy az EU-n belüli különböző gazdasági rendszerek mélyreható elemzéséből kiindulva harmonizálják az adóalapokat és -rendszereket. Ezzel elkerülhetők lennének a versenytorzulások az Unión belül, és az adócsökkentési verseny nem súlyosbítaná tovább az állami bevételek erózióját.

1.8 Az EGSZB a fiskális multiplikátorok újraértékelését szorgalmazza olyan jelentős nemzetközi kutatások fényében, melyek azt mutatják, hogy recesszióban a fiskális multiplikátorok országokként különbözőek, és hatásuk a gazdasági növekedésre és a foglalkoztatásra sokkal negatívabb annál, mint ahogy eddig gondoltuk. A politikának jobban ki kell használnia azt a körülményt, hogy a bevételi oldalon hozott intézkedések általában nem járnak olyan negatív jövedelmi és foglalkoztatási multiplikátorhatással, mint a kiadási oldalon eszközölt megtakarítások, különösen, ha a bevételi oldalon hozott intézkedések alacsonyabb fogyasztási hajlandóságú népességi csoportokat érintenek. Ez lehetőséget teremthet arra, hogy költségvetési szempontból semleges átcsoportosításokkal munkahelyeket és keresletet hozzunk létre, mivel eszközök szabadulnak fel expanzív intézkedésekre, például képzési és foglalkoztatási programokra, illetve ipari, kutatási és szociális szolgáltatási beruházásokra, ami pedig elősegíti a vállalkozói és fogyasztói bizalom sürgősen szükséges megerősítését.

1.9 Az ilyen expanzív intézkedések – különösen a többlettel rendelkező országokban – az importot is ösztönöznék. Ezeknek az intézkedéseknek az egész EU-ra kiterjedő koordinálása még sokkal hatékonyabb lenne, mivel az euróövezet importkvótája összességében (vagyis a harmadik országokkal szemben) jelentősen kisebb, mint akkor, ha az egyes nemzetgazdaságokat külön-külön tekintjük.

1.10 A külgazdasági egyensúlyzavarok felszámolása során a szükséges szimmetria érdekében fontos, hogy a többlettel rendelkező országok az exportból származó nyereségüket a széles körű népesség jólétének növelésére fordítsák. A belföldi kereslet ilyen jellegű fellendítése az „importdeficit” csökkenéséhez is hozzájárulna.

1.11 A makrogazdasági politikai eszköztár kért átalakítása mellett a szociálisan vállalható strukturális reformok is erősíthetik a keresletet, és javíthatják a gazdaság teljesítőképességét.

1.12 Általában nem vezet célra, ha a külgazdasági egyensúlyzavarok felszámolása során az árak versenyképessége áll a figyelem középpontjában, gyakran bércsökkentési követelésekkel övezve. Ha az euróövezet minden országában egyszerre szorítják le a béreket az export fellendítése érdekében, az nemcsak súlyos újraelosztási következményekkel jár, de összességében csökkenti is a keresletet, és ördögi körhöz vezet, amelyben minden ország csak veszíthet.

1.13 Az EGSZB ismételten kéri egy olyan bérpolitika kidolgozását, amely kiaknázza a termelékenység mozgásterét. A kollektív szerződéseket illető autonóm politikával kapcsolatos állami követelményeket és beavatkozásokat teljességgel elfogadhatatlannak tartja, és ezért elutasítja.

1.14 Többnyire háttérbe szorultak más, a bérnél gyakran fontosabb költségvetéyzők. Figyelmen kívül marad a versenyképesség nem ár jellegű tényezőinek jelentősége is. Pedig Európa csak akkor lehet sikeres a globális versenyben, ha minőségi értéktéremtésre irányuló, úgynevezett „high road” stratégiát követ. A világ más térségeivel folytatott költségverseny jellemezte „low road” stratégia kudarcra lenne ítélve.

1.15 Az európai szociális modell a szociális biztonsági rendszerek automatikus stabilizátorai révén összességében segítette a válságkezelést, mivel alátámasztotta a keresletet és a bizalmat. E rendszer szűkítése az 1930-as évekhez hasonló, súlyos válság kialakulásának veszélyét hordozza magában.

1.16 Az EGSZB általánosságban a szociális partnerek szerepének erősítését szorgalmazza mind nemzeti, mind európai szinten, és fontosnak tartja, hogy – például az euróövezetben is bevezetésre javasolt makrogazdasági párbeszéd felértékelése révén – fokozzák a bérpolitika egész Európát átfogó koordinációját. Az iránymutatások átdolgozásakor figyelembe kell venni, hogy a működő szociális partnerséggel rendelkező országok a többenél sikeresebben tudták enyhíteni a válság hatásait.

1.17 Az EGSZB ezen túlmenően ismételten kéri a szociális partnereknek és a civil társadalom más reprezentatív szervezeteinek minél korábbi szakaszban történő és minél átfogóbb bevonását a politikák kialakításába. A szükséges változások és reformok csak akkor kecsegtetnek sikerrel és számíthatnak támogatásra, ha az emberek méltányosnak érzik a terhek megosztását.

1.18 Összefoglalásképpen megállapítható, hogy Európának új növekedési modellre van szüksége, amelyet az elfogadhatatlan munkanélküliség elleni küzdelem, illetve a jövőre, a társadalomra és a gazdaságra irányuló beruházásoknak biztosított elegendő mozgástér jellemez, így generálva növekedést és keresletet. Költségvetési átcsoportosítások révén és azáltal, hogy az igazságos tehermegosztás figyelembevétele mellett biztosított az elegendő bevétel, meg kell erősíteni a termelékenység növelésére, valamint a kereslet és a bizalom stabilizálására irányuló szociális rendszereket. Egy ilyen növekedési modellel az államháztartások fenntartható konszolidációja is lehetővé válik.

2. Háttér

2.1 Az uniós tagállamok gazdaságpolitikájára vonatkozó átfogó iránymutatásokról szóló, 2010. július 13-i tanácsi ajánlásban az alábbi iránymutatásokat határozták meg. Ezek 2014-ig változatlanok maradnak, hogy a hangsúlyt a végrehajtásra lehessen helyezni.

- 1. iránymutatás: Az államháztartás minőségének és fenntarthatóságának biztosítása,
- 2. iránymutatás: A makrogazdasági egyensúlyhiányok kezelése,
- 3. iránymutatás: Az euróövezeten belüli egyensúlyhiányok csökkentése,
- 4. iránymutatás: A K+F-hez és az innovációhoz nyújtott támogatások optimalizálása, a tudásháromszög erősítése és a digitális gazdaság potenciáljának felszabadítása,
- 5. iránymutatás: Az erőforrás-hatékonyság növelése és az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkentése,
- 6. iránymutatás: Az üzleti és a fogyasztói környezet javítása, valamint az ipari bázis korszerűsítése a belső piac teljes körű működésének biztosítása érdekében.

2.2 2012. május 30-án az Európai Bizottság ezek szellemében terjesztette elő ajánlását tanácsi ajánlásra „az azon tagállamok gazdaságpolitikáira vonatkozó átfogó iránymutatások végrehajtásáról, amelyek pénzneme az euró”. Ez a dokumentum naprakészé teszi az euróövezet gazdaságpolitikájának általános kialakítására vonatkozó ajánlásokat. Ezen túlmenően mind a 27 uniós tagállam számára országspecifikus ajánlásokat kerültek megfogalmazásra. 2012. július 6-án az Európai Unió Tanácsa elfogadta a megfelelő dokumentumokat.

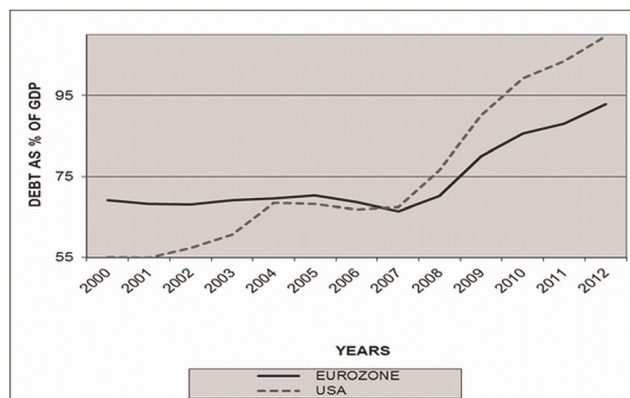
3. Általános megjegyzések

3.1 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy az európai gazdaságpolitika jobb koordinálása végett – amire sürgősen szükség van – koherens keretet hozzon létre. Ez nélkülözhetetlen, ha tartósan vissza akarunk térni a növekedés és a munkahelyteremtés útjára. Fennáll ugyanis annak a veszélye, hogy az egyensúlyzavarok felszámolására tett intézkedések egy-egy elszigetelten vizsgált ország számára hasznosak lehetnek ugyan, de az euróövezet egésze szempontjából a kívánttal ellentétes hatást váltják ki.

3.2 Összeurópai szemléletre, európai szintű gondolkodásra és felfogásra van tehát szükség. Az EGSZB így egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy elmélyített integrációra, illetve jobb és hatékonyabb koordinációra van szükség ahhoz, hogy – legalább az eurózónában – tényleges gazdaságpolitikai együttműködés valósulhasson meg. Ennek kapcsán viszont figyelembe kell venni, hogy az egyes tagállamok gazdasági teljesítménye eltérő (GDP, növekedési szint, munkanélküliségi ráták és trendek, a költségvetési hiány és az eladósodottság mértéke és szerkezete, a kutatás-fejlesztéssel kapcsolatos kiadások, szociális kiadások, a folyó fizetési mérleg egyenlege, energiaellátás stb.)

3.3 A 2008 óta tartó válság az Egyesült Államokból indult, majd világméretűvé nőtte ki magát. A válság következményei egyértelműen rávilágítottak arra, hogy a monetáris unió úgy épült fel, hogy túlságosan a piaci erőkhöz bízott, és nem kezeli megfelelően az aránytalanságokból eredő veszélyt. Az euróövezeti országok államháztartásainak 2008-ig történő általános alakulása is mutatja, hogy nem a hiányzó költségvetési fegyelem volt a válság kirobbanásának fő oka.

Az adósság GDP-hez viszonyított aránya %-ban (Forrás: AMECO 2012/11)

3.4 Az euróövezetben általában csak azután kezdtek nőni a hiányok, illetve az eladósodottság mértéke, hogy egyrészt komoly mértékben kezdtek közpénzeket felhasználni a pénzügyi rendszer megmentéséhez, illetve a pénzügyi válság miatt ⁽¹⁾ visszaesett kereslet és meggyengült munkaerőpiac konszolidációjához, másrészt pedig hogy a foglalkoztatás visszaesése következtében csökkenni kezdtek az állami bevételek. Ez a szempont rendkívül fontos a gazdaságpolitikai stratégiák kidolgozásának szempontjából, hiszen a téves diagnózis rossz kezeléshez vezet. **Az EGSZB ezért elviekben üdvözli, hogy az iránymutatások végrehajtásának értékelésekor különbségeket tesznek az egyes országok között.** Nem lehet mindenkit egy kalap alá venni, hiszen a válság okai is nagyon eltérőek az egyes országok esetében.

3.5 Az EGSZB mindenesetre szeretné kihasználni az alkalmat arra, hogy felhívja a figyelmet, hogy **a gazdaságpolitikai felfogás újragondolására van szükség.** Ez nemcsak az évenkénti ellenőrzéseket érinti, hanem nagyon fontos a gazdaságpolitikai iránymutatások következő, 2014-es verziójának szempontjából is.

3.6 Európában 2012-ben már ötödik éve tartott a válság. Nem sokkal az aktuális iránymutatások meghatározása után az Európai Bizottság 2010. őszi előrejelzésében 2012-re még 1,6 %-os GDP-növekedést és 9,6 %-os munkanélküliségi rátát jósoltak az euróövezetben. Az euróövezetben ebben az évben valóban recesszió volt, a munkanélküliségi ráta pedig 11 % fölé emelkedett, sőt, egyes országokban 25 % körüli értékeket is elért.

3.7 Ezzel szemben az Egyesült Államok gazdasága mintegy 2 %-kal nő – csekély mértékben ugyan, de folyamatosan. Ennek hátterében egy tartósan erős expanzív monetáris politika, illetve a kormányzati szociál- és költségvetési politika irányvonala áll. Intenzíven nő a fogyasztás, a beruházások és az ipari termelés, így a munkanélküliség ráta jóval alacsonyabb a 2009 októberében mért negatív rekordnál ⁽²⁾.

3.8 Bár az európai gazdasági fellendülés 2008-as terve még teljes mértékben a Lehman-csőd után várható gyors gazdasági visszaesés szellemében készült, és felismerte, hogy aktívan erősíteni kell a belső piaci keresletet és szabályozni a piacokat, maga a gazdaságpolitika hamar visszatért a megszokott régi kerékvágásba. Az EGSZB többször figyelmeztetett arra, hogy Európának növekedéssel kell kilábalnia a válságból és nem szabad megszorításokkal belesodródnia a következő válságba.

Senki nem figyelt erre, a *dupla fenekű recesszió (double dip recession)* pedig, amittől mindenki félt, be is következett.

3.9 Az európai gazdaságpolitika kudarca először is a pénzügyi piacok sikertelen stabilizációjában mutatkozik meg. A nagy volatilitás, a magas felárak, illetve túl magas hosszúlejáratú kamatlábak és a bankok nagy pénzforgalma mind azt mutatja, hogy a bankunió irányába mutató első fontos lépések ellenére még mindig nem állt teljesen helyre a pénzügyi rendszer működése. A növekedési esélyeket még mindig rontja, hogy a vállalkozások és a fogyasztók nem érzik biztonságban magukat.

3.10 Másodszor pedig nem sikerült a gazdaságpolitikának a belső és külső keresletben mutatkozó hiányt leküzdeni. A tagállami költségvetési politikák célszámainak feltűnő szigorítása, valamint az, hogy túl korán, túl radikálisan és ráadásul ezzel párhuzamosan az összes országban átálltak a költségvetési megszorításokra, a belső piaci kereslet valamennyi fontos összetevőjét visszafogta. Az is egyértelmű, hogy a külföldi kereslet is csak korlátozott hatással van a növekedésre, ha a legfontosabb kereskedelmi partnerek – azaz a többi tagállam – is megszorításokat vezet be. A belső piaci kereslet visszaesése tehát még kiegészül az exportesélyek kölcsönös csökkentésével is.

3.11 Nem kiegyensúlyozott a **makrogazdasági politika** jelenlegi **eszköztára**, mivel elhanyagolja a keresleti oldallal és az elosztással kapcsolatos szempontokat. Ugyanaz a politika köszön vissza belőle, amelyik már egyszer a lisszaboni stratégia bukásához vezetett azzal, hogy figyelmen kívül hagyta a hiányos belső piaci keresletet a fontos, nagy tagállamokban, illetve az elosztásban mutatkozó egyre nagyobb aránytalanságokat. Ez a politika egyoldalúan a költségvetési konszolidációra, illetve egy olyan stratégiára helyezi a hangsúlyt, amely költségcsökkentéssel az árbeli versenyképesség növelését célozza. Az EGSZB üdvözli ugyan, hogy az Európai Bizottság növekedésbarát költségvetési konszolidációt szorgalmaz, amelyet az olyan további bizottsági dokumentumok is hangsúlyoznak, mint a 2013-as éves növekedési jelentés ⁽³⁾, ez azonban úgy tűnik, hogy csak papíron létezik, hiszen eddig nem tapasztalható semmi kézzelfogható jele annak, hogy mindezt a gyakorlatban végre is hajtják.

3.12 Az európai szintű gazdaságpolitikának nem sikerült olyan intézkedéseket hozni, amelyek egy hiteles növekedési program keretében lehetővé tennék az államadósságok és ezzel párhuzamosan a munkanélküliség csökkentését. Az állami kiadások jelentős megkurtítása, különösen a szociális kiadások területén, illetve az átlagemberek adóterheinek növelése katasztrofális következményekkel jár a már egyébként is visszaeső

⁽¹⁾ Részletes és differenciált leírás a pénzügyi és gazdasági válság kialakulásáról: HL C 182., 2009.8.4., 71. o.

⁽²⁾ Lásd az Európai Bizottság 2012-es őszi előrejelzését.

⁽³⁾ COM(2012) 750 final.

gazdaságokban. Csökken a rendelkezésre álló jövedelem és ezzel a fogyasztási kereslet, a termelés és a foglalkoztatás is. A megszorítási politika így egyértelműen jobban csökkenti az adóbevételeket annál, mint ahogy azt eredetileg gondolták. Legfrissebb előrejelzésében az IMF-nek is be kellett ezt látnia ⁽⁴⁾. Ez tovább súlyosbítja a recessziót, aminek következtében pedig még nagyobbak lesznek a költségvetési hiányok – olyan ördögi körről van szó, amelynek még nem lehet látni a végét. A magas gazdasági és szociális költségek pedig drasztikusan emelkedő munkanélküliségben éreztetik hatásukat.

3.13 Magától értetődik, hogy – elsősorban a banktámogatásokkal, a gazdaságélénkítő intézkedésekkel kapcsolatos költségek, valamint az ingatlanpiaci és lakásépítési buborék kipukkanása miatt – országonként eltérő konszolidációs mechanizmusokra van szükség az államháztartások fenntarthatóságának biztosításához. Az EGSZB ugyanakkor utal arra, hogy az adósságcsökkentő programokat úgy kell kialakítani, hogy összhangban legyenek az Európa 2020 stratégia gazdaságélénkítéssel kapcsolatos, illetve szociális és foglalkoztatáspolitikai céljaival. A növekedés és a foglalkoztatás jelentik a sikeres konszolidáció fő elemeit, a radikális megszorító intézkedések viszont a komoly szociális károk mellett még akár az eladósodottság mértékét is növelhetik.

3.14 Még ha az EGSZB ebben a véleményében elsősorban a makrogazdasági politikai eszköztár szempontjaival foglalkozik is, ez nem kicsinyítheti a **strukturális reformok** jelentőségét. A szociálisan vállalható strukturális reformoknak hozzá kell járulniuk a kereslet és a teljesítőképesség növeléséhez például az olyan területeken, mint a járulékrendszer, az energiaellátás, a közigazgatás, az oktatás, az egészségügy, a lakásépítés, a közlekedés és a nyugdíjak, de közben figyelembe kell venni az egyes országok eltérő versenyképességét is.

3.15 A regionális és strukturális politikának is hangsúlyt kell helyeznie a termelékenység növelésére, hogy modernizálni lehessen, illetve fel lehessen építeni egy fenntartható iparpolitikát és szolgáltatási ágazatot. Általánosan az mondható el, hogy a válság kevésbé érzékenyen érintette azokat az országokat, amelyekben az iparnak nagyobb a részaránya a teljes gazdaságon belül. Ezért megfelelő iparosítási stratégiákat kell mérlegelni.

3.16 Az EGSZB mindenestre szeretné kiszélesíteni a „strukturális reform” jelenleg elterjedt és jobbra szűken értelmezett

fogalmát. Strukturális reformok szorgalmazásakor például gondolni kellene a pénzügyi piacok szabályozásának struktúrájára, az adórendszerek koordinációjának struktúrájára és az állami kiadások és bevételek struktúrájára is.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Pénzügyi rendszer

4.1.1 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy fontos a pénzügyi rendszer stabilitása és zavartalan működése. Minden sikeres válságkezelés és válságmegelőzés alapfeltétele ugyanis, hogy a pénzügyi piacokon történő spekuláció ne szűkítse vagy gátolja a gazdaságpolitika mozgásterét. Ezért egyértelmű és hatékony felügyeleti struktúrára és a pénzügyi piacok (ideértve az árnyékbanki rendszert is) szigorúbb felügyeletére van szükség. Ezek hiánya ugyanis nagyobb destabilizációs veszélyekkel járhat, mint a versenyképesség hiánya. Megfelelő lépéseket kell egyeztetni a G-20-akon belül annak elkerülése érdekében, hogy egyesek kitérjenek ezek elől. A pénzügyi piacokat ésszerű mértékűre kell csökkenteni. Ismét a realgazdaságot kell szolgálniuk, és nem szabad, hogy annak konkurensei legyenek ⁽⁵⁾.

4.1.2 Ahhoz, hogy csökkenteni lehessen a válságba jutott országoknak a spekuláció révén mesterségesen feltornázott finanszírozási költségeit, csökkenteni kell a magán hitelminősítő ügynökségektől való függést. Ugyanakkor egy, a kiérdemelt bizalom szilárd alapján álló hiteles, szolidaritáson alapuló biztonsági hálózat gondoskodhatna arról, hogy jószerivel kilátástalan legyen a problémákkal küzdő országok elleni spekuláció, és így az megakadályozható legyen. A közelmúltban történtek fontos lépések ebbe az irányba (az EKB legújabb államkötvény-felvásárlási programja, az Európai Stabilitási Mechanizmus végérvényes hatálybalépése és teljes működőképessége stb.). Megfelelő keretfeltételek mellett közös európai kötvényekkel is enyhíteni lehet a válságba jutott országok súlyos költségvetési helyzetén ⁽⁶⁾.

4.1.3 Az EGSZB szerint meg kell akadályozni a kereskedelmi bankok és az államadósság bármilyen összefonódását. A pénzügyi piacok stabilizációjával pedig vissza kell fordítani az ágazat szétaprózódásának és újbóli nemzeti hatáskörbe vonásának folyamatát. Az is hozzájárulhat a stabilizációhoz, ha fokozzák a bankunió létrehozására tett erőfeszítéseket, illetve európai és nemzeti szinten hatékony eszközöket vetnek be a hitelintézetek helyzetének rendezésére ⁽⁷⁾.

⁽⁴⁾ Az IMF október 9-i előrejelzése megállapítja, hogy a válságban a kiadási multiplikátorok 0,9 – 1,7-es értékeket érhetnek el, holott eredetileg 0,5 körüli értékkel számoltak (lásd IMF 2012, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2012/02/pdf/text.pdf>).

⁽⁵⁾ HL C 11., 2013.1.15., 34. o.

⁽⁶⁾ A stabilitási kötvényekről, eurókötvényekről és projektötvényekről folyó vita kapcsán lásd HL C 299., 2012.10.4., 60. o., illetve, HL C 143., 2012.5.22., 10. o.

⁽⁷⁾ HL C 44., 2013.2.15., 68. o.

4.2 Államháztartások

4.2.1 Az államháztartások tartós konszolidációjakor nemcsak a keresleti és kínálati hatások egyensúlyára kell ügyelni, hanem egyensúlyba kell hozni a kiadási és a bevételi oldalt is. Számos országban túlzottak a munkát sújtó terhek is. Célszerű ezért általánosan átgondolni nemcsak a kiadásokat, hanem az egész adórendszert is, ennek során pedig figyelembe kell majd venni a különböző típusú jövedelmek és vagyonok közötti igazságos tehermegosztás kérdéseit. Ennek értelmében megfelelő hozzájárulást kell kérni azoktól, akik jelentős mértékben profitáltak a pénzügyi piacokon végbement káros folyamatokból és az adófizetők pénzéből finanszírozott bankmentő csomagokból.

4.2.2 A bevételi oldalon számos megközelítésmód létezik az adóbevételi alap erősítésére: pénzügyi tranzakciós adó (melyet az EGSZB több alkalommal sürgetett⁽⁸⁾), energetikai és környezeti illetékek, az adóparadicsomok felszámolása⁽⁹⁾, határozott küzdelem az adóelkerülés ellen, a nagy vagyonok, ingatlanok és örökségek megadóztatása, a bankok megadóztatása a külső költségek internalizálása érdekében⁽¹⁰⁾, az adókivetési alapok és rendszerek összehangolása az EU-ban a versenytorzulások elkerülése érdekében – ahelyett, hogy az eddigiekhez hasonlóan minél nagyobb csökkentés révén az állami bevételek erőzóját mozdítanák elő. Gyakran figyelmen kívül hagyják, hogy egy integrált költségvetési keret („fiskális unió”) a bevételi oldalra is kiterjed, nem csak a közkiadásokra vonatkozik.

4.2.3 Egyes tagállamokban az adókivetési rendszer hatékonyságának egyértelmű növelésére is szükség van.

4.2.4 A költségvetési konszolidáció hagyományos megközelítése a közkiadások csökkentéséből áll. Nem bizonyított azonban, hogy a kiadások csökkentése több sikert ígér, mint a bevételek növelése. A válság által sújtott országokban, például Görögországban szerzett empirikus tapasztalatok azt mutatják, hogy az úgynevezett „nem-keynesi hatásokban” hiába reménykedtek. A kiadások csökkentése esetén ugyanis a megnövekedett bizalom nem vezethet a magánberuházásokat erősítő (crowding in) hatáshoz, ha a monetáris unió egészében gyenge a belső kereslet a megszorítási politika miatt. Ezenkívül a kiadások csökkentése, például a szociális rendszerek vagy a közszolgáltatások esetében, általában regresszív hatással jár; ezáltal erősíti az elosztás egyenlőtlenségét és visszafogja a fogyasztást. Ugyanakkor van mozgáster bizonyos nem produktív kiadások csökkentésére is, például a fegyverkezés terén.

4.2.5 A politikának sokkal inkább a különböző költségvetéspolitikai intézkedések jövedelmi és foglalkoztatási szorzói

közötti nagy különbségeket kellene kihasználnia. Az adóügyi intézkedések szorzótényezői csaknem minden empirikus vizsgálat szerint kisebbek, mint a kiadási oldalt érintő intézkedésekéi. Az állami bevételek célzott növelésére irányuló politika így felszabadíthatná azokat az eszközöket, amelyekre sürgősen szükség van például a – főként a fiatalokat érintő – foglalkoztatási programokhoz.

4.2.6 Egy ilyen, a költségvetési szaldóra nézve semleges átszervezés azonnal foglalkoztatást és keresletet teremtené, a költségvetések terhelése nélkül. A belföldi gazdaságra gyakorolt kedvező hatások mellett az ilyen intézkedések, különösen a többlettel rendelkező országokban, az import ösztönzésén túl expanzív lendületet adnának a monetáris unió egészének is.

4.2.7 Az ilyen expanzív intézkedések egész EU-ra kiterjedő koordinálása lényegesen hatékonyabb lenne, mivel az euróövezet importkvótája összességében (vagyis harmadik országokkal szemben) jelentősen kisebb, mint az egyes nemzetgazdaságokat külön tekintve.

4.3 Külgazdasági egyensúlyzavarok

4.3.1 Az egyes tagállamok termelékenységési problémáit és az ebből eredő magán- és közszférabeli finanszírozási problémákat tekintve a teljesítménymérleg és összetevői fejlődésének megfigyelésére van szükség ahhoz, hogy lehetséges legyen az időben történő fellépés, illetve reagálás. A kereskedelmi mérleg egyenlőtlenségeinek megszüntetése során mindenesetre figyelmet kell fordítani a szimmetriára: az egyik országból történő kivitel egyben egy másik országba való behozatal. A megszüntetés tehát nemcsak a deficitese országokban való csökkentéssel következhet be, hanem ugyanúgy az is szükséges, hogy a többlettel rendelkező országok a belföldi kereslet erősítésével élénkítsék a behozatalt, vagyis csökkenték „importdeficit-jüket”.

4.3.2 Európai nézőpontból éppen az energia területe jelent kivételt, amelyen a gyakorlatban valamennyi tagállam nagy kereskedelmimérleg-deficittel rendelkezik⁽¹¹⁾. Az európai belső piac ökológiai átszervezése csökkentené a fosszilis energiabehozataltól való függőséget a saját alternatív energiaforrások Európán belüli felhasználása révén. Ezenkívül a déli peremvidékek esetében a napenergia terén lehetőség adódik az Európán belüli kereskedelmi egyenlegek javítására is.

⁽⁸⁾ Legutóbb: HL C 181., 2012.6.21., 55. o.

⁽⁹⁾ HL C 229., 2012.7.31., 7. o.

⁽¹⁰⁾ A cél annak biztosítása, hogy a jövőbeli bankválságok költségeit ne az adófizetőknek kelljen finanszírozniuk.

⁽¹¹⁾ EU-27: a 2010. évi GDP 2,5 %-a.

4.3.3 A külgazdasági deficit leküzdése terén többnyire túl nagy hangsúlyt kap az árverseny szerepe. Veszélyes lenne csupán az árbeli versenyre összpontosítani: A „német modell” (a bérek visszatartása az export támogatása, illetve az import csökkentése érdekében) egyszerre minden országra való alkalmazása a belkereskedelem nagy aránya mellett az euróövezetben csak káros versenyhez („*race to the bottom*”) vezethet.

4.3.4 Az egységnyi termékre jutó bérköltségek különböző alakulását általában a válság egyik legfontosabb okának tekintik, és ebből vezethető le a bérköltségek csökkentése iránti követelés. A bérhányad csökkentéséből adódó, jelentős következményekkel járó átszervezési hatásoktól eltekintve, amelyek csökkentik a keresletet, más fontos költség tényezők (mint az energia-, anyag- és finanszírozási költségek) sem kapnak elegendő figyelmet⁽¹²⁾.

4.3.5 Így például a válság előtt Portugáliában, Spanyolországban és Görögországban 2000 és 2007 között csökkentek az egységnyi termékre jutó bérköltségek⁽¹³⁾. Az eltúlzott névleges profitnövekedések nyilvánvalóan éppen annyira árfelhajtó hatással jártak, mint a nominálbér-emelkedések.

4.3.6 Az EU-ban a kereslet mintegy 90 %-a jelenleg is az uniós tagállamokban jelentkezik. A bérek alakulását illetően az EGSZB ezért megismétli a 2011. évi növekedési jelentésről szóló véleményében megfogalmazott álláspontját: „A válság leküzdésében központi szerepe van a megfelelő bérpolitikának. Makrogazdasági szempontból a bérnövekedésnek az adott tagállam összességében vett gazdaságán belül a termelékenység-növekedéshez való igazítása és célzottsága biztosítja az egyensúlyt a kereslet megfelelő növekedése és az árak versenyképességének megőrzése között. A szociális partnereknek ezért arra kell törekedniük, hogy elkerüljék a »beggar-thy-neighbour« (azaz más kárára jól jární igyekvő) politika jegyében végrehajtott bérmegszorításokat, és hogy a bérpolitikát ehelyett a termelékenység alakulásához igazítsák”⁽¹⁴⁾.

4.3.7 Ezenkívül többnyire alábecsülik a versenyképesség nem árbeli tényezőinek jelentőségét is⁽¹⁵⁾. Ebben az összefüggésben utalunk a „versenyképesség” Európai Bizottság általi meghatározására is: a gazdaságnak azt a képességét jelenti, hogy a lakosság számára fenntartható módon magas és növekvő élet-színvonalat, valamint magas szintű foglalkoztatást biztosítson⁽¹⁶⁾.

4.3.8 Nem utolsósorban az erősen megnövekedett nemzeti kamatfelárak miatt nőtt a vagyonból eredő jövedelmek

mérlegének jelentősége a válság által sújtott országokban. Az egyenlőtlenségek elemzését ezért nem szabad a kereskedelmi mérleg alakulására korlátozni.

4.4 Európai szociális modell és társadalmi párbeszéd

4.4.1 Az európai szociális modell komparatív előnyt jelent Európa számára a globális versenyben. A szociális állam ugyanis a gazdasági sikerhez is hozzájárul, amennyiben a gazdaság teljesítőképességét és a szociális egyensúlyt nem ellentétként tekintik, hanem úgy értelmezik, hogy ezek egymást támogatják.

4.4.2 A szociális biztonsági rendszerek automatikus stabilizáló tényezői Európában segítettek a válság leküzdését, támogatták a keresletet, és megakadályozták a harmincas évekbelihez hasonló depresszióba sodródást. A szociális védelmi rendszerek pszichológiai szempontból is nagy jelentőségűek, mivel csökkentik a pánikszerű takarékoskodást, és ezzel stabilizálják a fogyasztást.

4.4.3 Egyes, jól működő szociális párbeszéddel rendelkező országokban (például Ausztria, Németország és Svédország) a szociális partnerek jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy mérséklődjön a munkanélküliség növekedésének kockázata, amelyet a termelés visszaesése idézhet elő. A gazdaság- és szociálpolitikai intézkedések általi támogatások révén ugyanis a szociális partnerek üzemi és ágazati szinten hozott megállapodásai jelentősen hozzájárultak a fennálló foglalkoztatási viszonyok megtartásához (pl. munkaidő-csökkentés, a túlórázás mérséklése, a szabadság-jogosultságok érvényesítése, tanulmányi szabadság stb.). Ezeket a tapasztalatokat figyelembe kell venni az iránymutatások átdolgozása során és az éves országjelentésekben.

4.4.4 Az európai kormányokat arra kérjük, hogy európai és nemzeti szinten erősítsék a szociális partnerek szerepét. Támogatni kell őket abban, hogy fokozzák a bérpolitika európai szintű koordinációja érdekében tett erőfeszítéseket. Ehhez törekedni kell a makrogazdasági párbeszéd felértékelésére is; ilyen párbeszédet az euróövezetre vonatkozóan is be kellene vezetni.

4.4.5 A kollektív szerződésekkel kapcsolatos autonómiát a válság idején is minden esetben meg kell őrizni: A bérpolitikát a munkaadók és munkavállalók kollektív szerződésekkel foglalkozó szervezeteinek autonómiája keretében kell alakítani. Az állam által kitűzött célok, sőt állami beavatkozások, mint az állam által elrendelt bércsökkentések, elutasítandók és elfogadhatatlanok⁽¹⁷⁾.

⁽¹²⁾ Így például Spanyolország kiviteli ágazatában a bérköltségek az összköltségnek csak 13 %-át teszik ki. Forrás: Carlos Gutiérrez Calderón/Fernando Luengo Escalonilla, *Competitividad y costes laborales en España*, Estudios de la Fundación 49 (2011, <http://www.lmayo.ccoo.es/nova/files/1018/Estudio49.pdf>).

⁽¹³⁾ Vö.: Statistical Annex of European Economy, Autumn 2012.

⁽¹⁴⁾ HL C 132., 2011.5.3., 26. o., 2.3. pont.

⁽¹⁵⁾ HL C 132., 2011.5.3., 26. o., 2.2. pont.

⁽¹⁶⁾ COM(2002) 714 final (magyar nyelven nem elérhető).

⁽¹⁷⁾ HL C 132., 2011.5.3., 26. o., 2.4. pont.

4.4.6 A szociális partnerek mellett méltányolni kell a civil társadalom, vagyis a fogyasztók többi reprezentatív szervezetének jelentős szerepét is. Ezek a szervezetek a polgárok szócsöveként és civil társadalmi partnerként főként válság idején nélkülözhetetlenek.

4.4.7 A szükséges módosítások és reformok csak akkor ígérkeznek sikeresnek, ha sikerül egyensúlyt találni a gazdasági és szociális célok között, valamint méltányosnak érezhető a terhek megosztása (az egyes országok, jövedelmi csoportok, a tőke és a munka, az ágazatok, különböző népességcsoportok stb. között). Az igazságosság és a szociális egyensúly elengedhetetlen feltétele a konszolidációs lépések elfogadottságának, különben veszélybe kerül a társadalmi kohézió, és veszélyes lendületet vesz a populizmus és az EU-ellenesség. Az EGSZB ebben az összefüggésben megemlíti, hogy sürgősen ajánlja a szociális partnerek és más reprezentatív civil szervezetek mielőbbi és átfogó bevonását a politika kidolgozásába.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az orvostechnikai eszközökről, valamint a 2001/83/EK irányelv, a 178/2002/EK rendelet és az 1223/2009/EK rendelet módosításáról

(COM(2002) 542 final – 2012/0266 (COD))

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az *in vitro* diagnosztikai orvostechnikai eszközökről

(COM(2012) 541 final – 2012/0267 (COD))

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Biztonságos, hatékony és innovatív orvostechnikai eszközök és *in vitro* diagnosztikai orvostechnikai eszközök a betegek, fogyasztók és egészségügyi szakemberek érdekében

(COM(2012) 540 final)

(2013/C 133/10)

Előadó: **Cveto STANTIČ**

2012. október 15-én a Tanács, 2012. október 22-én pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke és 168. cikke (4) bekezdésének c) pontja alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az orvostechnikai eszközökről, valamint a 2001/83/EK irányelv, a 178/2002/EK rendelet és az 1223/2009/EK rendelet módosításáról

COM(2012) 542 final – 2012/0266 (COD).

2012. október 15-én a Tanács, 2012. október 22-én pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikke és 168. cikke (4) bekezdésének c) pontja alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

*Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az *in vitro* diagnosztikai orvostechnikai eszközökről*

COM(2012) 541 final – 2012/0267 (COD).

2012. szeptember 26-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

*A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Biztonságos, hatékony és innovatív orvostechnikai eszközök és *in vitro* diagnosztikai orvostechnikai eszközök a betegek, fogyasztók és egészségügyi szakemberek érdekében*

COM(2012) 540 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2013. február 5-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. február 13–14-én tartott, 487. plenáris ülésén (a február 14-i ülésnapon) 136 szavazattal, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az egészség kiemelt prioritás Európa polgárai számára, és megerősíti, hogy az orvostechnikai eszközök ⁽¹⁾ és az *in vitro* diagnosztikai orvostechnikai

eszközök ⁽²⁾ alapvetően fontos szerepet játszanak a betegségek megelőzésében, diagnosztizálásában és kezelésében. Központi jelentőségük van egészségünk és a betegségeiktől, fogyatékos-ságaiktól szenvedő, azokkal együtt élő emberek életminősége szempontjából.

⁽¹⁾ Az orvostechnikai eszközök közé olyan termékek tartoznak, mint például a ragtapaszok, kontaktlencsék, hallókészülékek, fogászati tömőanyagok, csípőprotézisek, illetve olyan bonyolult eszközök, mint a röntgengkészülékek, pacemakerek stb.

⁽²⁾ Az *in vitro* diagnosztikai orvostechnikai eszközök közé tartoznak például a vérvizsgálatok biztonságának garantálására, fertőző betegségek (pl. HIV) kimutatására, betegségek (pl. cukorbetegség) nyomon követésére, illetve vérkémiai értékek vizsgálatára használt termékek.

1.2 Az EGSZB üdvözlí a jelenlegi szabályozási rendszer Európai Bizottság általi átdolgozását, amely a szabályozási keret pusztá egyszerűsítésén túllepve hatékonyabb szabályokat léptet életbe, erősítve a forgalomba hozatal megelőző jóváhagyási eljárásokat és mindenekelőtt a forgalomba hozatal követő felügyeletet. Figyelembe véve nemcsak a hibás mellimplantátumokkal kapcsolatos, nemrégiben kiobbant botrányt, amelynek nyomán az Európai Parlament 2012 júniusában végül állásfoglalást adott ki, hanem a magas kockázatú orvostechnikai eszközökkel és implantátumokkal kapcsolatos más, jelentős problémákat is, az EGSZB az Európai Parlamenthez ⁽³⁾ hasonlóan amellet foglal állást, hogy ezeket forgalomba hozatal előtt egy további magas színvonalú eljárásnak vessék alá. Ez megfelel a polgárok betegbiztonság és hatékonyság iránti igényének.

1.3 A magas kockázatú orvostechnikai eszközöket (III. osztályba tartozó és beültethető termékek), valamint a magas kockázatú in vitro diagnosztikai orvostechnikai eszközöket forgalomba hozatal előtt megfelelő, szigorú, EU-szerte egységes jóváhagyási eljárásnak kell alávetni, amelynek során magas színvonalú klinikai vizsgálatok eredményeivel kell bizonyítani a termék biztonságosságát, hatékonyságát és az előny/kockázat viszony pozitív voltát. Valamennyi eredményt egy nyilvánosan hozzáférhető központi adatbázisban kell tárolni. A már forgalomban lévő magas kockázatú orvostechnikai eszközök és in vitro diagnosztikai orvostechnikai eszközök esetében biztosítani kell, hogy ezek megfeleljenek a rendeletjavaslat 45. cikkének, hogy garantált legyen a termék biztonságossága és hatékonysága.

1.4 Az EGSZB az „irányelv” formával szemben határozottan a „rendelet” jogi formáját támogatja, hogy az egyes tagállamok részéről minél kevésbé legyen lehetőség az eltérő értelmezésekre, s így az európai betegek számára nagyobb esélyegyenlőséget, a szállítók számára pedig egyenlő versenyfeltételeket biztosíthassunk.

1.5 A biztonság mellett a **legújabb orvosi technológiákhoz való gyors hozzáférés** is fontos előny a betegek számára. Ha az új eszközök csak jelentős késéssel válnak hozzáférhetővé, az árt a betegeknek, mivel szűkíti a választható (esetleg életmentő) kezelési lehetőségeket, vagy legalábbis meggátolja a betegeket abban, hogy fogyatékoságukat enyhítve javítsanak életminőségükön.

1.6 Az EGSZB kiemeli, hogy az orvostechnikai eszközök, illetve in vitro diagnosztikai orvostechnikai eszközök ágazata, amelyet nagyfokú innovációs kapacitás és magas szakképzettséget igénylő munkahelyek jellemeznek, az európai gazdaság fontos részét képezi, és tartósan hozzájárulhat az Európa 2020 stratégia és az abban foglalt kiemelt kezdeményezések megvalósításához. Fontosak tehát a megfelelő jogszabályok, nem csupán a lehető legmagasabb szintű egészségvédelem biztosítása érdekében, hanem azért is, hogy innovatív és a versenyt elősegítő környezetet teremtsünk az iparág számára, amelynek gyártói 80%-ban kis-, közép- vagy mikrovállalkozások.

1.7 Az EGSZB támogatja, hogy a magas kockázatú orvostechnikai eszközökre, illetve in vitro diagnosztikai orvostechnikai eszközökre a piacra kerülés előtt szigorú jóváhagyási eljárások vonatkozzanak, amelyek során megfelelő klinikai tesztek és vizsgálatok eredményei alapján igazolni kell a biztonságot és a hatékonyságot. Fenntartásai vannak azonban a központosított forgalomba hozatal előtti engedélyezési rendszer európai bevezetésével kapcsolatban, amely további késlekedéseket okozhatna a jóváhagyási időkb, megakadályozná a betegek gyors hozzáférését a legújabb orvosi technológiákhoz, emellet jelentősen megemelné a kkv-k költségeit és veszélyeztetné innovációs kapacitásaikat.

1.8 Ha az orvostechnikai eszközök és az in vitro diagnosztikai orvostechnikai eszközök bármely jóváhagyási kritériumát szigorítani kívánják, azt átlátható és kiszámítható módon kell megtenni, ami nem veszélyezteteti még jobban a szabályozási folyamat eredményességét és nem fogja vissza a jövőbeli innovációkat.

1.9 Az EGSZB üdvözlí a minden egyes eszközhöz hozzárendelendő **egyedi eszközazonosító (UDI)** bevezetését, amely gyorsabb azonosítást és jobb nyomomonkövethetőséget tesz lehetővé. Ugyancsak üdvözlíne egy maradéktalanul működőképes **központi regisztrációs eszközt (Eudamed)** is, amely kiküszöbölne a többszörös regisztrációt és jelentősen csökkentené a kkv-k költségeit.

1.10 Az EGSZB támogatja a **betegek helyzetének erősítését**. Kár esetén a megfelelő pénzügyi biztosíték garatálása érdekében fontos, hogy a sértett félnek jogában álljon közvetlenül kárigényt bejelenteni és megfelelő kompenzációban részesülni. Azokban az esetekben, amikor a sértetteknek bizonyítaniuk kell egy hibás orvostechnikai eszköz által okozott kárt, a gyártónak a beteg (és/vagy a kezelés költségét fedező kifizető) rendelkezésére kell bocsátania a kérdéses eszköz biztonságosságával és hatékonyságával kapcsolatos minden szükséges dokumentációt és információit. Az EGSZB emellet arra kéri az Európai Bizottságot, hogy megfelelő mechanizmusok révén biztosítsa, hogy olyan kártérítést fizessenek ki, amely nem vezet az orvostechnikai eszközök árának jelentős emelkedéséhez.

1.11 Az EGSZB tudatában van annak, hogy a **civil társadalom kevésbé vett részt** a javasolt szabályozási keret kidolgozásában. Az, hogy a civil társadalom csupán megfigyelői státusszal rendelkezik az újonnan megalakított, **orvostechnikai eszközökkel foglalkozó koordinációs csoport** által létrehozott ideiglenes alcsoportokban, nem elegendő. Az EGSZB egy, az európai szinten szervezetbe tömörült legitim érdekcsoportok képviselőiből álló **„tanácsadó bizottság”** felállítását javasolja. Ez a bizottság párhuzamosan lépne fel az orvostechnikai eszközökkel foglalkozó koordinációs csoporttal, és együttműködne vele, tanácsokat adva az Európai Bizottság és a tagállamok számára az orvostechnológiához, illetve a jogszabályok végrehajtásához kapcsolódó különféle kérdésekben.

⁽³⁾ 2012. június 14-i állásfoglalás (2012/2621(RSP)); P7_TA-PROV(2012)0262.

1.12 Az EGSZB ismét kijelenti, hogy megfelelő rendelkezésekre van szükség **az egészségügyi dolgozók oktatását és képzését** illetően. Ezeket az EU Tanácsának az orvostechnikai eszközök ágazatában megvalósuló innovációról kiadott következtetésében ⁽⁴⁾ szereplő ajánlások nyomán kell kidolgozni és a javasolt rendeletekhez kell csatolni.

1.13 **Megfelelő kapcsolódást kell létrehozni más jogi ügyiratokkal és testületekkel:** Az EGSZB hangsúlyozza, hogy biztosítani kell, hogy az in vitro diagnosztikai orvostechnikai eszközök és a kísérő diagnosztikában használt eszközök klinikai teljesítőképesség-vizsgálataira vonatkozó új szabályok összhangban legyenek a gyógyszerekkel végzett klinikai vizsgálatokra vonatkozó, jelenleg megvitatás alatt álló új jogi keretből majdan adódó szabályokkal, ahogy azt az EGSZB egy közel-múltbeli véleményében ⁽⁵⁾ is kifejtette.

1.14 **Az in vitro orvostechnikai eszközök házon belüli tesztjei:** az EGSZB azt javasolja, hogy az egészségügyi eszközök kockázatait és előnyeit felmérésének elvét alkalmazza minden termékre, függetlenül attól, hogy azok kereskedelmi forgalomba kerültek-e, vagy csupán egy intézményen belül fejlesztették ki és használják őket (házon belüli teszt).

1.15 A hatálybalépés után három évvel hivatalosan meg kell vizsgálni, hogy a gyakorlatban hogyan működnek a rendeletek. Ezt a vizsgálatot a hatóságoknak és a civil társadalom körébe tartozó érdekelteknek közösen kell elvégezniük annak biztosítása érdekében, hogy a rendelet célkitűzései valóban megvalósuljanak.

2. Bevezetés és háttér

2.1 Az orvostechnikai eszközök és az in vitro diagnosztikai orvostechnikai eszközök igen fontos szerepet játszanak a betegségek megelőzésében, diagnosztizálásában és kezelésében. Központi jelentőségük van egészségünk és a fogyatékoságoktól szenvedő emberek életminősége szempontjából.

2.2 Az orvostechnikai eszközök és az in vitro diagnosztikai orvostechnikai eszközök ágazata az európai gazdaság innovatív és fontos része, amely évente mintegy 95 milliárd euró forgalmat generál (85 milliárd euró az orvostechnikai eszközök és 10 milliárd euró az in vitro diagnosztikai orvostechnikai eszközök forgalma), és jelentős összeget (évi 7,5 milliárd eurót) ruház be a kutatásba és az innovációba. A két ágazat mintegy 25 000 vállalata együttesen több mint 500 000 főt alkalmaz (nagyreszt magasan képzett szakembereket). E cégek több mint 80%-a kis-, közép- vagy mikrovállalkozás.

2.3 A rohamos demográfiai és társadalmi változások és a tudomány hatalmas előrelépései, a hibás szilikon mellimplantátumokkal kapcsolatos legutóbbi botrány ⁽⁶⁾ vagy a „fém a fém” típusú csípőprotézisek és néhány más termék problémái ⁽⁷⁾ mind felvetették és egyre sürgetőbbé tették a jelenlegi szabályozási keret átdolgozásának igényét.

2.4 A magas kockázatú orvostechnikai eszközök között az implantátumoknak nagy a jelentősége: világszerte mintegy 400 000 PIP márkájú szilikon mellimplantátumot adtak el. Igen sok nő – az Egyesült Királyságban 40 000, Franciaországban 30 000, Spanyolországban 10 000, Németországban 7 500, Portugáliában 2000 fő – kapott olyan PIP márkájú szilikon mellimplantátumot, amelyek 10-15%-a a behelyezéstől számított 10 éven belül kiszakad ⁽⁸⁾. 2010-ben, csak Németországban mintegy 390 000 csípő- és térd-endoprotézist ültettek be; ebből körülbelül 37 000 operációt e műizületek szükségessé vált kicserélése céljából végeztek el ⁽⁹⁾.

2.5 Az EGSZB összegezve az alábbiakat látja a meglévő rendszer fő hibáinak:

- az uniós országok másként értelmezik és hajtják végre a szabályokat, ami egyenlőtlenséget hoz létre az uniós polgárok között, és akadályokat teremt az egységes piacon;
- nem mindig lehet kideríteni, hogy az egyes orvostechnikai eszközöknek ki a gyártója;
- a betegek és az egészségügyi dolgozók nem férnek hozzá a klinikai vizsgálatokkal kapcsolatos alapvető információkhoz és bizonyítékokhoz;
- hiányzik a koordináció a nemzeti hatóságok között, illetve az Európai Bizottsággal;
- szabályozási hiányosságok egyes termékek tekintetében ⁽¹⁰⁾.

3. Az orvostechnikai eszközökre és az in vitro diagnosztikai orvostechnikai eszközökre vonatkozó átdolgozott szabályozási keret új csomagjának lényegi tartalma

3.1 A csomag a közleményből ⁽¹¹⁾, egy, az orvostechnikai eszközökről szóló rendeletjavaslatból ⁽¹²⁾ (amely az aktív, beültethető orvostechnikai eszközök tekintetében a 90/385/EGK irányelvet, az orvostechnikai eszközök tekintetében pedig a 93/42/EGK irányelvet váltja fel), valamint egy, az in vitro diagnosztikai orvostechnikai eszközökre vonatkozó rendeletjavaslatból ⁽¹³⁾ áll (amely az in vitro diagnosztikai orvostechnikai eszközök tekintetében a 98/79/EK irányelvet váltja fel).

⁽⁸⁾ Európai Parlament: 2012. június 14-i állásfoglalás (2012/2621(RSP)); P7_TA-PROV(2012)0262.

⁽⁹⁾ A német helyi általános betegbiztosító pénztár országos elnökségének (AOK-Bundesvorstand) 2012. január 12-i közleménye.

⁽¹⁰⁾ Életképtelen emberi szöveteket vagy sejteket felhasználó termékek, genetikai tesztek, esztétikai célú implantátumok stb.

⁽¹¹⁾ COM(2012) 540 final.

⁽¹²⁾ COM(2012) 542 final.

⁽¹³⁾ COM(2012) 541 final.

⁽⁴⁾ HL C 202., 2011.7.8., 7. o.

⁽⁵⁾ Az EGSZB „Az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek klinikai vizsgálata” című véleménye, HL C 44., 2013.2.15.

⁽⁶⁾ A Poly Implant Prothèse (PIP) nevű francia cég – azzal, hogy néhány beültethető termékében nem engedélyezett ipari szilikont használt fel – megsértette az előírásokat.

⁽⁷⁾ http://www.aok-bv.de/presse/medienservice/politik/index_06262.html

3.2 A rendeletjavaslatok fő elemei:

- a jogszabályok szélesebb és egyértelműbben meghatározott körre terjednek ki, amely most már az esztétikai célú implantátumokkal, a genetikai tesztekkel és az orvosi szoftverekkel is kibővült;
- az értékelő (kijelölt) szervezetek fokozottabb felügyelete a nemzeti hatóságok részéről, az eszközök hatékony forgalomba hozatal előtti értékelésének biztosítása érdekében;
- világosabb jogok és felelősségi körök a gyártók, importőrök és forgalmazók számára;
- az orvostechonikai eszközök és az *in vitro* diagnosztikai orvostechonikai eszközök kibővített és központosított európai adatbázisa (EUDAMED), amely az egészségügyi szakemberek, a betegek és részben a nagyközönség számára is hozzáférhető;
- az eszközök jobb végigkövethetősége a szállítói láncban, ideértve az egyedi eszközazonosító (UDI) rendszert is, amely gyors és hatékony választ tesz lehetővé mindenfajta biztonsági aggályra;
- szigorúbb követelmények a klinikai bizonyítékok és értékelés tekintetében az eszköz használatának teljes időszakán keresztül;
- szigorúbb előírások a piacfelügyelet és a vigilancia szabályozására;
- jobb koordináció a nemzeti hatóságok között az Európai Bizottság tudományos támogatásával, a jogszabályok egységes alkalmazásának biztosítása érdekében;
- igazodás a nemzetközi irányelvekhez, az orvostechonikai eszközök világpiacához való jobb alkalmazkodás érdekében.

3.3 Az orvostechonikai eszközök és az *in vitro* diagnosztikai orvostechonikai eszközök ágazata, amelyet nagyfokú innováció jellemez, és amely munkahelyeket képes teremteni a magasan képzett munkaerő számára, jelentős mértékben hozzá tud járulni az **Európa 2020 stratégia** célkitűzéseéhez. A két ágazat központi helyet foglal el több kiemelt kezdeményezésben is, mindenekelőtt az Európai digitális menetrend⁽¹⁴⁾ és az Innovatív Unió⁽¹⁵⁾ kezdeményezéseiben.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB határozottan támogatja, hogy a jogszabályok rendeletek formájában jelenjenek meg, amelyek közvetlenül

alkalmazandók, így nem áll fenn az a kockázat, hogy az egyes tagállamok eltérően ültessék át és hajtsák végre őket. Ez előnyös módja annak, hogy nagyobb fokú egyenlőséget érjünk el az EU egyes részeiben élő betegek között, illetve egyenlő versenyfeltételeket a szállítók számára.

4.2 Jóváhagyási rendszer és értékelési eljárások

4.2.1 A magas kockázatú orvostechonikai eszközöket (III. osztályba tartozó és beültethető termékek), valamint az *in vitro* diagnosztikai orvostechonikai eszközöket forgalomba hozatal előtt megfelelő, szigorú, EU-szerte egységes jóváhagyási eljárásnak kell alávetni, amelynek során magas színvonalú klinikai vizsgálatok eredményeivel kell bizonyítani a termék biztonságosságát, hatékonyságát és előnyeinek/kockázatainak kedvező viszonyát. Valamennyi eredményt egy nyilvánosan hozzáférhető központi adatbázisban kell tárolni. A már forgalomban lévő magas kockázatú orvostechonikai eszközök és *in vitro* diagnosztikai orvostechonikai eszközök esetében biztosítani kell, hogy ezek megfeleljenek a rendeletjavaslat 45. cikkének, hogy garantált legyen a termék biztonságossága és hatékonysága.

4.2.2 Ezzel összefüggésben az EGSZB támogatja a magas kockázatú orvostechonikai eszközökre vonatkozó meglévő szabályozási keret szigorítását, a javasolt rendeleteknek megfelelően a megfelelőségértékelés és a decentralizált szabályozószervek koncepciójára alapozva. Támogatjuk, hogy a megfelelőségi igazolás elnyerésének feltételei szigorúbbak legyenek a dokumentáció és más feltételek, például a preklinikai és a klinikai adatok, a klinikai értékelések és vizsgálatok vagy a kockázathaszon elemzés tekintetében.⁽¹⁶⁾ Ezek jelentősen emelhetik a jelenlegi uniós jóváhagyási normák szintjét, anélkül hogy túlságosan akadályoznák az új termékekhez való gyors hozzáférést.

4.2.3 Az EGSZB határozottan támogatja a szigorú, magas szintű, forgalomba hozatal megelőző jóváhagyási eljárásokat, de fenntartásai vannak egy, az USA-ban érvényben levőhöz hasonló, központosított forgalomba hozatal előtti engedélyezési rendszer (PMA) európai bevezetésével kapcsolatban. Egy ilyen rendszer meghosszabbítaná a jóváhagyási időket. A betegek így később juthatnának hozzá a legújabb életmentő orvosi technológiákhoz. Másrészt egy központosított PMA rendszer kedvezőtlenül hatna az orvostechonikai eszközök terén tevékenkedő legtöbb európai kkv-ra, jelentősen megnövelve költségeiket és komoly veszélybe sodorva innovációs képességüket. Nehézséget jelentene számukra a hosszadalmas piaci jóváhagyási eljárások finanszírozása és kivárása.

4.2.4 Újonnan javasolt ellenőrző mechanizmus – (44./42. cikk): Az EGSZB megjegyzi, hogy az orvostechonikai eszközökkel foglalkozó koordinációs csoport véleményével beavatkozhat a kijelölt szervezet által benyújtott kérelmezési fájlba. Az EGSZB

⁽¹⁴⁾ COM(2010) 245 final/2 és HL C 54., 2011.2.19., 58. o.

⁽¹⁵⁾ COM(2010) 546 final és HL C 132., 2011.5.3., 39. o.

⁽¹⁶⁾ Lásd az uniós megfelelőségi igazolás elnyerésének követelményeit rögzítő II, III., V., IX., XII. és XIV. mellékletet.

nagyon is tisztában van a megbiztonság jelentőségével. A gyártókat (és így a betegeket) érintő további kiszámíthatatlan késedelmek elkerülése érdekében mindezt átlátható és kiszámítható módon kell megtenni, úgy, hogy az ne veszélyeztesse a szabályozási folyamat eredményességét és ne fogja vissza a jövőbeli innovációt.

4.3 Vigilancia és piacfelügyelet

4.3.1 Az EGSZB üdvözlí a vigilanciarendszer javasolt fejlesztését és szigorítását, különösen annak az **EU-portálnak** a bevezetését, ahol a gyártóknak jelenteniük kell a baleseteket és az ismétlődésük elkerülésére tett korrekciós lépéseket (61./59. cikk). Az, hogy ez valamennyi érdekelt nemzeti hatóság számára automatikusan rendelkezésre áll, jobb koordinációt tesz lehetővé e hatóságok között.

4.3.2 Az orvostechnikai eszközök biztonságának további garantálása – és különösen az implantátumokkal kapcsolatos hosszú távú biztonsági kérdések figyelembevétele – érdekében a jogszabályokat a forgalomba hozatal utáni időszakra vonatkozó rendelkezések és mindenekelőtt a forgalomba hozatal utáni klinikai nyomon követés, vigilancia és piacfelügyelet tekintetében szigorítani kell.

4.4 Átláthatóság

4.4.1 Az EGSZB számára mindkét rendeletátdolgozás esetében az egyik legfontosabb kérdés a teljes rendszer nagyobb átláthatóságára irányuló javaslat.

4.4.2 E tekintetben támogatja a minden egyes eszközhöz hozzárendelendő **egyedi eszközazonosító (UDI)** bevezetését, amely gyorsabb azonosítást és jobb visszakövethetőséget tesz lehetővé, támogatva az Európai Parlament június 14-i állásfoglalását⁽¹⁷⁾.

4.4.3 Az EGSZB úgy véli, hogy egy teljesen működőképes **Eudamed** létrehozása nagyon alkalmas eszköz az átláthatóság növelésére. Egy ilyen központi regisztrációs eszköz (Eudamed) létrehozása kiküszöböli majd a különböző tagállamokban történő többszörös regisztrációt, akár 157 millió euróval is csökkentve a kérelmezők adminisztratív költségeit.

4.5 A károsult betegek pozíciójának erősítése

4.5.1 A jelenleg érvényes 85/374/EGK termékfelelősségi irányelv szabályozza az orvostechnikai eszközök gyártóira vonatkozó anyagi felelősséget, azonban annak a személynek, akit kár ért (vagy a kezelés költségét fedező fizető félnek) bizonyítani kell az orvostechnikai eszköz által okozott kárt és az eszköz hibás voltát. A betegnek gyakran nem áll rendelkezésre az eszköz hibájának bizonyításához szükséges információ. Kötelezni kellene ezért a gyártót, hogy az eszköz biztonságosságával és hatékonyságával kapcsolatos összes dokumentumot és információt bocsássa a károsult személy rendelkezésére.

4.5.2 Az EGSZB azt is elismeri, hogy életbe kell léptetni egy olyan mechanizmust, amely kártérítést biztosít a hibás orvostechnikai eszközök vagy in vitro orvostechnikai eszközök révén kárt szenvedett betegek számára. Kár esetén a megfelelő pénzügyi biztosíték garantálása érdekében fontos, hogy a sértett félnek jogában álljon közvetlenül kárigényt bejelenteni és megfelelő kompenzációban részesülni. A bizonyítás terhére – hogy egy egészségkárosodás egy hibás orvostechnikai eszközzel vezethető-e vissza – a betegről a gyártóra kell áthelyezni. A beteget csak az orvostechnikai eszköz révén való károkozás objektív lehetőségének bizonyításával kellene terhelni. Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy megfelelő mechanizmusok révén biztosítsa, hogy olyan kártérítést fizesse ki, amely nem vezet az orvostechnikai eszközök árának jelentős emelkedéséhez.

4.6 Kijelölt szervezetek és illetékes hatóságok

4.6.1 Az EGSZB támogatja az **illetékes hatóságok kinevezésének és figyelemmel kísérésének** megszorgítását, hogy egységesen magas szakmai színvonalat lehessen teremteni az egész Unióban. Kinevezésük tagállamok részéről történő központi felügyeletét ugyancsak üdvözljük.

4.6.2 Az EGSZB támogat minden olyan javaslatot, amely egyrészt az illetékes hatóságok, másrészt pedig a szállítók jogainak és kötelezettségeinek megerősítésére irányul (előbbieket esetében az eljárások jobb koordinációjáról és tisztázásáról, helyszíni és előre be nem jelentett ellenőrzésekről, utóbbiak esetében pedig a „képesített személy” megköveteléséről van szó).

4.6.3 Az EGSZB értékeli az Európa-szerte működő kijelölt szervezetekre vonatkozó magas szintű normák és hatáskörök egységesítését, de aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy ha a kijelölt szervezetek száma olyan magas marad, mint jelenleg (80), akkor ezt a célt nem lehet elérni. Az EGSZB a mennyiség helyett inkább a minőség pártján áll.

4.7 Oktatás és képzés

4.7.1 Az EGSZB megjegyzi, hogy a tagállamok az EU Tanácsának az orvostechnikai eszközök ágazatában megvalósuló innovációról kiadott következtetésében⁽¹⁸⁾ arra kéri fel az Európai Bizottságot, hogy az eszközök megfelelő használatát illetően javítsa az egészségügyi dolgozók, valamint a betegek és hozzátartozóik tájékoztatását és képzését. Az orvostechnikai eszközök csak akkor fejtik ki hatásukat, ha azokat helyesen használják. Eredményességük az őket használó orvos és labor-személyzet tudásán és tapasztalatán múlik.

4.7.2 Az EGSZB ezért arra kéri a tagállamokat, hogy a rendeletjavaslatokba illesszenek be a szakembergárda oktatására és képzésére vonatkozó megfelelő javaslatokat.

⁽¹⁷⁾ Lásd a 3. lábjegyzetet.

⁽¹⁸⁾ Lásd a 4. lábjegyzetet.

4.8 A civil társadalom bevonása

4.8.1 Az EGSZB úgy véli, hogy a javasolt orvostechikai eszközökkel foglalkozó koordinációs csoport nem kínál elég részvételi lehetőséget valamennyi érdekelt számára. A rendeletjavaslatok szerint az orvostechikai eszközökkel foglalkozó koordinációs csoport állandó vagy ideiglenes alcsoportokat is létrehozhat, de az EGSZB ezt kevésnek találja, ha a fogyasztók, az egészségügyi dolgozók és az orvostechikaeszköz-ipar érdekeit uniós szinten képviselő szervezeteket csak megfigyelői minőségben hívják meg ezekbe az alcsoportokba. Biztosítani kell, hogy aktív, tanácsadói szerepet tölthessenek be.

4.8.2 A tapasztalat azt mutatja, hogy az EU-ban csak akkor lehet előrelépéseket elérni, ha a különböző szereplők közös jövőképet és irányt követnek. A rendszert ma egy, az orvostechikai eszközök szakértői csoportján belüli, aktívan működő „tanácsadó bizottság” segíti. Ezt fenn kellene tartani, és a jogszabályban külön meg kellene említeni, ellenkező esetben a döntéseket és a szakpolitikát nem tudják kellőképpen támogatni a betegektől, egészségügyi szakemberektől, az ipárból és a civil társadalom más szegmenseiből kellő időben érkező, jogos észrevételek.

4.9 Felülvizsgálati záradék

4.9.1 Annak biztosításához, hogy a rendeletek mögötti szándék ténylegesen megvalósuljon, szükség lesz a rendeletek működésének felülvizsgálatára. Egy bizonyos ponton – legkésőbb a javaslatok hatálybalépésétől számított három év múlva – a hatóságoknak és a civil társadalmi érdekelteknek együttesen, hivatalos formában át kell tekinteniük a rendelet működését annak érdekében, hogy biztosítani lehessen a benne foglalt célok megvalósulását.

5. Részletes megjegyzések az in vitro diagnosztikai orvostechikai eszközökről szóló rendelethez a kapcsolódó diagnosztikát (CDx) illetően

5.1 **Meghatározás:** Az EGSZB-t aggasztja, hogy a kísérő diagnosztikának a 2. cikk 6. bekezdésében javasolt

meghatározása túl tág, és így jogbizonytalansághoz vezethet. Az EGSZB a következő meghatározást javasolja: „*kísérő diagnosztika*: olyan betegek ~~ellenőrzésére~~ konkrét gyógyszerrel való kezelésre történő kiválasztására szolgáló eszköz, akiknél előzetesen diagnosztizáltak egy állapotot, vagy arra való hajlamot.”

5.2 **Klinikai bizonyítékok:** az in vitro diagnosztikai orvostechikai eszközökről szóló rendelet átfogó szabálycsomagot tartalmaz az ilyen eszközökkel végzett klinikai teljesítőképesség-vizsgálatok végzésére vonatkozóan, és bevezeti azt a lehetőséget is, hogy a beavatkozással járó, több ország részvételével zajló klinikai teljesítőképesség-vizsgálatok „megbízója” egyetlen kérelmet nyújtson be az Európai Bizottság által kialakítandó elektronikus portálon keresztül.

5.2.1 A rendeletjavaslatnak azonban biztosítania kellene, hogy a klinikai teljesítőképesség-vizsgálatokra vonatkozó új szabályok összhangban legyenek a gyógyszerekkel végzett klinikai vizsgálatokra vonatkozó, jelenleg megvitatás alatt álló új jogi keretből majdan adódó szabályokkal, ahogy azt az EGSZB egy korábbi véleményében⁽¹⁹⁾ már kifejtette. Az EGSZB emellett úgy véli, hogy a kísérletek regisztrálására szolgáló adatbázisok közt meg kell teremteni az adatcsere lehetőségét.

5.3 **„Házon belüli tesztek”:** az in vitro diagnosztikai orvostechikai eszközökről szóló rendeletjavaslat szerint a magas kockázatú (D osztályú) házon belüli tesztekre ugyanazok a követelmények vonatkoznak, mint a kereskedelmi D osztályú tesztekre. A más osztályokhoz (így például a C és CDx osztályhoz) kapcsolódó házon belüli tesztek esetében viszont az in vitro diagnosztikai orvostechikai eszközökre vonatkozó rendelet nem alkalmazható teljes mértékben. Az EGSZB azt javasolja, hogy az egészségügyi termékek kockázatai és előnyei felmérésének elvét alkalmazzák minden termékre, függetlenül attól, hogy azok kereskedelmi forgalomba kerültek-e, vagy csupán egy intézményen belül fejlesztették ki és használják őket (házon belüli teszt).

Kelt Brüsszelben, 2013. február 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

⁽¹⁹⁾ Az EGSZB „Az emberi felhasználásra szánt gyógyszerek klinikai vizsgálata” című véleménye, HL C 44., 2013.2.15.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a rádióberendezések forgalmazására vonatkozó tagállami jogszabályok harmonizációjáról

COM(2012) 584 final – 2012/0283(COD)

(2013/C 133/11)

Előadó: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

2012. október 25-én az Európai Parlament, illetve november 5-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 26. és 114. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a rádióberendezések forgalmazására vonatkozó tagállami jogszabályok harmonizációjáról

COM(2012) 584 final – 2012/0283 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2013. február 5-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. február 13–14-én tartott, 487. plenáris ülésén (a február 13-i ülésnapon) 74 szavazattal, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság javaslatát, mivel az leegyszerűsíti a jogi keretet és egyértelműsíti a létező jogszabályokat, növelve az uniós jog koherenciáját a termékek piaci bevezetésére vonatkozóan.

1.2 Nagyon fontos, hogy a fogyasztók egészsége és biztonsága magas szintű védelmének biztosítása érdekében minden gazdasági szereplő az ellátási láncban betöltött szerepétől függően felelősséget vállaljon a termékek megfelelőségéért. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy saját hatásköreik keretén belül gondoskodjanak arról, hogy a harmadik országokból az uniós piacra lépő termékek megfeleljenek az irányelv rendelkezéseinek.

1.3 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot a szankciók rendszerét illetően, hogy pontosítsa a szupranacionális szintű szankciók jellegét és minimális szintjét és a szankcionált magatartásformákat, még akkor is, ha azokat a tagállami jogszabályok garantálják. E célból nagy érdeklődéssel várja, hogy az Európai Bizottság jóváhagyja az úgynevezett „piacfelügyeleti intézkedéscsomagot”, amely részletesen előírja a fokozott együttműködést és harmonizációt.

1.4 Az Európai Bizottságnak, a gyártóknak és a fogyasztóknak meg kellene vizsgálniuk, hogy miként lehet a jövőben egy olyan új jelölési rendszert létrehozni, amely a fogyasztók jobb tájékoztatása érdekében meghatározza a termékek eredetét és garantálja nyomonkövethetőségüket.

2. Bevezetés

2.1 A rádióberendezések és távközlő végberendezések forgalomba hozatalának, szabad mozgásának és üzembe helyezésének jelenlegi, 1999 óta érvényben lévő uniós szintű jogi kerete⁽¹⁾ meghatározó szerepet játszott a terület belső piacának megteremtésében.

2.2 Az EGSZB annak idején támogatta⁽²⁾ ezt a jogszabályt, mely alapvető követelményeket állapított meg az egészség és a biztonság védelme tekintetében, garantálva az elektromágneses összeférhetőséget, valamint a káros zavarás elkerülését. Az irányelv a jogalkotás „új megközelítését” képviselte, mely szerint – a jogszabályi követelményeket csak a legszükségesebbre korlátozva⁽³⁾ – a műszaki követelményeket nem kötelező harmonizált szabványok formájában vezeték be.

2.2.1 A jelenlegi szabályozási keret bonyolult, mert az 1999/5/EK irányelv alapján csak az irányelv rendelkezéseinek megfelelő berendezések hozhatók forgalomba; a tagállamok ugyanakkor ugyanezekkel a követelményekkel – az egészség és a biztonság védelmével, az elektromágneses összeférhetőséggel, valamint a káros zavarás elkerülésével – kapcsolatban nem vezethetnek be nemzeti szinten korlátozóbb előírásokat.

2.2.2 E termékekre más uniós környezetvédelmi jogszabályok is vonatkoznak, különösen a veszélyes anyagok alkalmazásának korlátozásáról szóló irányelv, az elektromos és elektronikus berendezések hulladékairól szóló irányelv, az akkumulátorokról szóló irányelv, valamint a környezetbarát tervezésről szóló irányelv végrehajtásához kapcsolódó intézkedések.

2.2.3 Másrészt a rádióberendezések üzembe helyezése és használata nemzeti jogszabályok tárgyát képezi. E hatáskörük gyakorlása során a tagállamoknak be kell tartaniuk a vonatkozó uniós jogszabályokat, különösen az alábbiakat:

— a rádióspektrum-politikai programban meghatározott általános spektrumpolitikai keretrendszer,

⁽²⁾ HL C 73., 1998.3.9., 10. o.

⁽³⁾ Lásd a mára hatályon kívül helyezett 90/683/EGK (HL L 380., 1990.12.31., 13. o.) és a 93/465/EGK (HL L 220., 1993.8.30., 23. o.), tanácsi határozatokat.

⁽¹⁾ HL L 91., 1999.4.7., 10. o.

- az elektronikus hírközlésről szóló keretirányelvben meghatározott általános kritériumok,
- a spektrumhasználatnak az elektronikus hírközlésről szóló engedélyezési irányelvben meghatározott engedélyezési feltételei,
- az egyes spektrumsávok EU-n belüli használatára vonatkozó műszaki feltételeket harmonizáló rádióspektrum-határozat szerinti végrehajtási intézkedések, amelyek valamennyi tagállamra nézve kötelezőek.

2.3 Mindemellett a többi uniós politikával és célkitűzéssel való összhangot is figyelembe kell venni, különös tekintettel a termékek forgalomba helyezéséről szóló, 2008-ban elfogadott új jogi keretre ⁽⁴⁾, melynek céljaival az EGSZB egyetértett ⁽⁵⁾, mivel közös keretet hozott létre:

- a termékek forgalomba hozatalára és
- a termékek forgalomba hozatalára vonatkozó feltételeket harmonizáló jogszabályokra vonatkozó általános elvek és referenciarendelkezések számára, hogy ezáltal egységes alapot biztosítson e jogszabályok felülvizsgálatához, illetve átdolgozásához.

2.4 A fent vázolt bonyolult jogi keret áttekinthetőbbé tétele érdekében az Európai Bizottság javaslatot terjesztett elő, melynek célja az, hogy pontosítsa az 1999/5/EK irányelv alkalmazásával járó kötelezettségeket, valamint az irányelvet hatályon kívül helyezve a spektrumgazdálkodás rugalmasságának növelésével és a spektrumhasználat adminisztratív eljárásainak egyszerűsítésével felszámolja a vállalatokra és közigazgatásokra háruló felesleges adminisztratív terheket.

3. Az Európai Bizottság javaslata

Az irányelv felülvizsgálatát illetően a javaslat legfontosabb elemei a következők:

3.1 A termékek forgalomba hozatalának közös keretrendszeréről szóló 768/2008/EK határozattal való összehangolás (ideértve a 768/2008/EK határozat R1. fejezetében meghatározott fogalmakat), a gazdasági szereplők kötelezettségeit, a megfelelőség-értékelési eljárásokra vonatkozó három modul; a megfelelőségértékelő szervezetek bejelentési kötelezettségeit, és az egyszerűsített védintézkedési eljárásokat.

3.2 A 768/2008/EK határozat, illetve az akkreditálásról és piacfelügyeletről szóló, vele együtt elfogadott 765/2008/EK rendelet irányvonalakat határozott meg a belső piac működésének javítására, koherensebb megközelítést teremtve a termékek biztonságát illető műszaki harmonizáció politikája terén, és hatékonyabb felügyeleti rendszert létrehozva az EU-

ból vagy harmadik országokból származó minden piacra vitt áru tekintetében, és megerősítette az egységes piacon a fogyasztók védelmét.

3.3 A „rádióberendezés” fogalma új meghatározást kap, amely szerint most már csakis olyan berendezések tartoznak ide, amelyek rendeltetésszerűen továbbítanak jeleket a rádióspektrumban, függetlenül attól, hogy mindez a kommunikáció célját vagy más célokat szolgál-e. Ezért lett az új cím „a rádióberendezések forgalmazásáról szóló irányelv”. A vezetékveségberendezésekre nem vonatkozik az irányelv.

3.4 A javaslat értelmében:

- elő lehet írni, hogy a rádióberendezések együttműködjenek olyan tartozékokkal, mint pl. a töltők;

- elő lehet írni, hogy szoftverirányítású rádióberendezések esetében csak megfelelő szoftver-hardver kombinációk kerüljenek alkalmazásra, és ezért intézkedéseket lehet elfogadni annak érdekében, hogy ez a szabályozási előírás ne teremtsen akadályokat a független szoftverszolgáltatók számára.

3.5 A javaslat értelmében elő lehet írni, hogy a csak kis mértékben megfelelő kategóriákba tartozó termékeket központi adatbázisban vegyék nyilvántartásba, a tagállamok által szolgáltatott megfelelőségi információk alapján.

3.6 A javaslat pontosítja az 1999/5/EK irányelv, valamint a rádióspektrum használatát szabályozó uniós és tagállami jogszabályok viszonyát.

3.7 Egyszerűsíti és csökkenti az alábbi adminisztratív kötelezettségeket:

- a) a rádióberendezés új fogalom meghatározása egyértelműen elhatárolja az irányelv hatályát az elektromágneses összeférhetőségi irányelv hatályától,
- b) a csak vevőkészülékek és a vezetékveségberendezések kikerülnek az irányelv hatálya alól, és az elektromágneses összeférhetőségi irányelv vagy a meghatározott feszültség határon belüli használatra tervezett elektromos berendezésekről szóló irányelv fog vonatkozni rájuk, illetve feszültségüktől függően az elektromágneses összeférhetőségi irányelv és az általános termékbiztonságról szóló irányelv hatálya alá fognak tartozni, ami az adminisztratív kötelezettségek bizonyos fokú csökkenésével jár;
- c) megszűnik az a követelmény, hogy az EU-ban nem harmonizált frekvenciasávot használó rádióberendezések forgalomba hozatalát be kell jelenteni;

⁽⁴⁾ HL L 218., 2008.8.13., 30. és 82. o.

⁽⁵⁾ HL C 120., 2008.5.16., 1. o.

d) a gyártók kötelezettségei közül megszűnik az, hogy:

— a termékeken el kell helyezni a berendezéscsoport azonosítóját;

— a használati utasításon fel kell tüntetni a CE-jelölést;

e) kikerülnek az irányelv szövegéből a végberendezések kereskedelmével kapcsolatos versenyt elősegítő rendelkezések (az interfészekre vonatkozó előírásokra, valamint a távközlő végberendezéseknek az interfészekhez való kapcsolódásának műszaki jellemzőire vonatkozóan), mivel a távközlési végberendezések piacán folyó versenyről szóló irányelvben vannak hasonló követelmények.

3.8 Végül az irányelvjavaslat összehangolja az EUMSZ-szel, valamint az Európai Bizottság végrehajtási hatásköreinek gyakorlásáról szóló 182/2011/EU rendelettel a végrehajtási és felhatalmazáson alapuló hatáskörök gyakorlására, valamint a felhatalmazásra vonatkozó eljárásokat, konkrétan:

— végrehajtási hatásköröket a berendezéscsoportok meghatározása és a földrajzi területre vonatkozó információk és a rádióberendezés használatára vonatkozó korlátozások feltüntetése kapcsán javasolnak,

— felhatalmazáson alapuló hatáskört pedig az alábbiak kapcsán javasolnak: a rádióberendezések fogalmába tartozó vagy azon kívül eső berendezéseket felsoroló II. mellékletnek a műszaki fejlődéshez történő hozzáigazítása, a kiegészítő alapvető követelmények, a szoftverirányítású rádióberendezések megfelelőségére vonatkozó információk közzétele és a rádióberendezések kötelező nyilvántartásba vétele bizonyos kategóriákon belül.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB támogatja az európai bizottsági javaslatot, amely az EUMSZ 7. cikkének megfelelően koherensebbé teszi az uniós jogot azáltal, hogy azt a jogi technikát választotta, hogy „felváltja” a régi jogszabályt, azaz átdolgozza egy olyan új jogi aktus elfogadásával, amely egyetlen szövegbe foglalja a korábbi aktuson végrehajtott érdemi módosításokat és az aktus változatlan rendelkezéseit. Az új aktus ugyanis – a 768/2008/EK határozat szóhasználatának és a Lisszaboni Szerződésnek megfelelően – a korábbi helyébe lép és hatályon kívül helyezi azt.

4.2 Az áruk szabad mozgása a Szerződésekben lefektetett négy alapvető szabadság egyike, az irányelv pedig ösztönzi a biztonságos áruk szabad mozgását, javítva ezzel a fogyasztók védelmét és a vállalkozások versenyképességét, és egyenlő versenyfeltételeket teremtve a gazdasági szereplők számára.

4.3 Ahhoz, hogy az európai ipar versenyképességének fellerősítéséhez szükséges feltételek garantálva legyenek, az EGSZB

elengedhetetlennek tartja, hogy a belső piacon teljes körű legyen az interoperabilitás, csökkentve mind a tagállami piacok, mind pedig a kutatási és innovációs beruházások széttöredezettességét.

4.4 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy olyan proaktív iparpolitikát kell kialakítani, amely jobban tükrözi a gyártók termelési kapacitásai közötti egyensúlyt, továbbá szükség van egy a szellemi tulajdonjogokra és főként azokra a terméktípusokra vonatkozó műszaki-szabályozási keretre, amelyek meg tudnak felelni a közös szabványoknak, szabályozásoknak és harmonizált eljárásoknak.

4.5 A műszaki-szabályozási normákat az új szabványosítási politika elveinek megfelelően kellene elfogadni, az ezzel kapcsolatos tevékenységeket nyilvánosan és átláthatóan végezve, a szociális partnerek és a szervezett civil társadalom teljes körű bevonásával.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Az alkalmazási kört illetően az 1. cikk (3) bekezdése kizár egy sor olyan rádióberendezést, amelyeket kizárólag a „közbiztonsággal” kapcsolatban alkalmaznak, ez pedig a védelmen és az állam biztonságán kívül olyan fogalmakat is magában foglal, mint „az állam gazdasági jóléte”, melyeket a jogszabály egyértelműbbé tétele érdekében definiálni vagy tisztázni kellene.

5.1.1 Ugyanakkor amellet, hogy ezeket a berendezéseket az 1. cikk (3) bekezdése kizárja az alkalmazási körből, „az irányelv hatályán kívül eső berendezéseket” felsoroló I. melléklet nem tartalmazza őket.

5.2 Az EGSZB egyetért azzal, hogy támogatni kell az egész EU-ra kiterjedően más rádióberendezésekkel való, hálózatokon keresztül történő együttműködést, illetve a megfelelő típusú interfészekkel való összekapcsolódást, ami egyszerűbbé teszi a berendezések használatát, elősegítve a rádióberendezések és a tartozékok közötti interoperabilitást.

5.3 A felhasználók személyes adatai és a magánéletük védelmének javítása érdekében a biztonságtechnológiai alkalmazások társadalmi elfogadottságát biztosítandó már a tervezéskor ki kell alakítani ezek etikai és szociális dimenzióját. A polgárok alapvető jogainak védelmét a tervezéstől kezdve egészen a szabványosításig és a helyi technológiai alkalmazásig minden szakaszban a kezdetektől fogva garantálni kell.

5.4 Tisztázni kellene a forgalombahozatali követelményeket, mind az Unión belül, mind az azon kívül előállított termékek esetében. E célból a 6. cikkben utalni kellene azokra a helyzetekre, amelyekben feltételezhetően teljesültek az irányelvben meghatározott alapvető követelmények (harmonizált uniós szabványok, az Európai Bizottság által közzétett nemzetközi szabványok) és az esetleges kiegészítő tagállami szabványokra.

5.5 Az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak, hogy biztosítsák, hogy a forgalomba hozott termékek megfeleljenek az adott frekvenciasávra vonatkozó követelményeknek, hogy ne jöjjön létre interferencia a 800 MHz-es frekvenciasávban, illetve hogy ne alakuljon ki a rádióspektrum felesleges zavara. Ez az ajánlás különösen indokolt olyan határon átnyúló régiókban, amelyekben szükség lenne az alkalmazandó ütemtervek és technológiák összehangolására.

5.6 Az EGSZB támogatja a segélyhívó szolgálatok hozzáférhetőségét, különösen a fogatékkal élők számára, ezért a rádióberendezéseket úgy kell kialakítani, hogy támogassák az ehhez szükséges funkciókat.

5.7 Nagyon fontos, hogy a fogyasztók egészsége és biztonsága magas szintű védelmének biztosítása, továbbá az uniós piacon megvalósuló tisztességes verseny garantálása érdekében minden gazdasági szereplő az ellátási láncban betöltött szerepétől függően felelősséget vállaljon a termékek megfelelőségéért.

5.8 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot és a tagállamokat, hogy saját hatásköreik keretén belül gondoskodjanak arról, hogy a harmadik országokból az uniós piacra lépő termékek megfeleljenek az irányelv rendelkezéseinek. Biztosítaniuk kell, hogy az importőrök megfeleljenek az összes követelménynek, és ne hozzanak forgalomba olyan termékeket, amelyek vagy nem felelnek meg e követelményeknek, vagy kockázatot jelentenek.

5.9 A teljes ellátási láncban biztosítani kell rádióberendezések nyomomonkövethetőségét. Ez olyan piacfelügyeleti eszközt jelent, amely megkönnyíti a fogyasztók tájékoztatáshoz való jogának érvényesülését.

5.10 Az EGSZB megismétli, ⁽⁶⁾ hogy a jelenlegi jelölési rendszer nem garantálja, hogy a termék átment egy minőséget és biztonságot garantáló rendszeren, így tehát nem felel meg a fogyasztók elvárásainak.

5.11 Az akkreditációs és megfelelőségértékelési rendszert illetően az EGSZB egyetért azzal, hogy a bejelentett megfelelőségértékelő szervezetek azonos felelősségi szinttel rendelkezzenek, a megfelelőségértékeléshez pedig szigorúbb kiválasztási kritériumokat és harmonizált kiválasztási eljárásokat alkalmazzanak.

5.12 Az EGSZB úgy látja továbbá, hogy meg kellene erősíteni a bejelentett megfelelőségértékelő szervezetek függetlenségét biztosító feltételeket, kiterjesztve a 26. cikk (4) bekezdésében meghatározott inkompatibilitási eseteket az értékelés elvégzését megelőző két vagy három évben folytatott tevékenységekre.

5.13 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki a javaslatban szereplő „felhatalmazáson alapuló jogi aktusok” kapcsán, melyek esetenként nincsenek kellőképpen meghatározva. Ez a helyzet például a bizonyos kategóriákon belüli rádióberendezések nyilvántartásba vételét szabályozó 5. cikk esetében is, amely felhatalmazza az Európai Bizottságot a berendezések utólagos azonosítására. Ehhez azonban semmiféle konkrét kritériumot nem nevez meg, így túl nagy mozgásteret hagy az Európai Bizottság számára.

5.14 A szankciók rendszerét illetően a javaslatban pontosítani kellene azoknak a szupranacionális szintű szankcióknak a típusát és minimális szintjét, amelyeket a tagállami jogszabályoknak kell majd garantálniuk, hiszen az irányelvjavaslatból csak az következik, hogy a nemzeti hatóságoknak „hatékony, visszatartó erejű és arányos” intézkedések elfogadásával meg kell állapítaniuk az ilyen magatartásformákért járó szankciók szabályait, ez pedig azt eredményezheti, hogy egyes szereplők a saját érdekeiknek legkedvezőbb igazságszolgáltatási fórumot választják (*forum shopping*), vagy pedig – azonos tárgyú szankciók esetén – sérül a „ne bis in idem” elve.

5.15 Az EGSZB azt ajánlja, hogy – tekintettel az ágazat dinamikus fejlődésére – csökkentsék a 47. cikk (2) bekezdésében előírt 5 éves időszakot.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁶⁾ HL C 181., 2012.6.21., 105. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a leginkább rászoruló személyeket támogató európai segítségnyújtási alapról

(COM(2012) 617 final – 2012/295 (COD))

(2013/C 133/12)

Előadó: **Krzysztof BALON**

2012. november 22-én a Tanács és 2012. november 19-én az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a leginkább rászoruló személyeket támogató európai segítségnyújtási alapról

COM(2012) 617 final – 2012/295 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2013. január 25-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. február 13–14-én tartott, 487. plenáris ülésén (a február 14-i ülésnapon) 182 szavazattal 7 ellenében, 12 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB támogatja a rendelettervezet alapvető elveit. Ezzel egyidejűleg megállapítja, hogy a leginkább rászoruló személyeket támogató európai segítségnyújtási alap tervezetében szereplő pénzügyi források nem elegendőek ezen alap célkitűzéseinek megvalósításához.

1.2 Tekintettel arra, hogy az Európai Unió népességének 24,2 %-a van kitéve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának, valamint hogy e tendenciák várhatóan erősödni fognak, az EGSZB sürgeti, hogy az új alap költségvetését a szükségleteknek megfelelő módon állapítsák meg. Az új alap költségvetésének összhangban kell állnia az Európa 2020 stratégia azon célkitűzésével, amelynek értelmében 2020-ig legalább 20 millióval csökkenteni kell a szegénységben és társadalmi kirekesztésben élő vagy ilyen kockázatnak kitett személyek számát. A költségvetés nagysága semmiképpen sem térhet el az eddigi anyagi támogatási programokra elkülönített források nagyságától.

1.3 Az EGSZB aggodalmának ad hangot, hogy a tagállami társfinanszírozás nehézségekhez vezethet az új alapokból történő pénzügyi tranzakciók esetében, ezért támogatja, hogy az alapot 100 %-ban az európai uniós költségvetésből finanszírozzák, ahogyan ez a korábbi években végrehajtott anyagi támogatási programok esetében is történt.

1.4 Az EGSZB a rendelettervezet megállapításaival összhangban támogatja az egyszerűsített eljárásokat és az adminisztratív terhek csökkentését a tagállamok tekintetében, és különösen a partnerszervezetek esetében. Ezzel összefüggésben az EGSZB nem tanácsolja azonban, hogy a tagállamok az Európai Szociális Alaptól átvett bonyolult eljárásokat alkalmazzák.

1.5 Az EGSZB üdvözli azokat a rendelkezéseket, amelyek értelmében biztosítani kell a partnerszervezetek számára az intézkedések hatékony megvalósításához szükséges megfelelő szintű likviditást, valamint azt, hogy az alap keretében rendelkezésre álljanak források egyrészt az igazgatási, szállítási és raktározási költségekhez, másrészt pedig a partnerszervezeti kapacitásépítéshez.

1.6 Az EGSZB támogatja a tapasztalatok és a bevált gyakorlatok cseréjét szolgáló uniós szintű platform létrehozását. Ezzel egyidejűleg a civil szervezetek bevonását sürgeti az új alap operatív programjainak tagállami szintű nyomkövetési és értékelési eljárásába.

1.7 Az EGSZB az Unió tagállamainak eltérő helyzetét figyelembe véve egyúttal arra is felkéri a tagállamok kormányait, hogy a civil szervezetekkel közösen oly módon határozzák meg az új alap helyét és szerepét, hogy az olyan eszközzé váljon, amely hatékonyan kiegészíti a nemzeti stratégiák keretében, valamint a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelmet szolgáló tervekben kidolgozott egyéb intézkedéseket, ideértve az Európai Szociális Alap által támogatott intézkedéseket is.

1.8 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az EU és a tagállamok szociálpolitikájukat az európai szociális modellre, a társadalomtudományi normákra és az Európa 2020 stratégiára alapozzák. Ezekhez célkitűzésként kötődnek a jogilag biztosított szociális juttatások, az EU illetékességei köreinek tiszteletben tartása, a társadalmi integráció és szolidaritás a tagállamokban és az EU-ban. Biztosítani kell a megbízható szociális állami struktúrákat és különösen a szociális szolgáltatások hozzáférhetőségét, többek között azért, hogy ne kerülhessen sor egzisztenciális vészhelyzetek kialakulására. A segítségnyújtás minden formája esetében el kell kerülni a szegénység állandósulását és az érintett emberek megbélyegzését.

1.9 Ezen túlmenően figyelembe véve azt, hogy az Unió tagállamaiban a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelem nemzeti politikái sokfélék, valamint tekintettel az alap messzemenően elégtelen forrásaira, az EGSZB annak bevezetését szorgalmazza, hogy az egyes tagállamok opcionálisan használhassák az alap eszközeit. Ez nem vezethet azonban az Európai Szociális Alap forrásainak csökkenéséhez azon tagállamok esetében, amelyek nem veszik igénybe az alap forrásait.

2. Háttér

2.1 A jelen EGSZB-vélemény az Európai Unióban leginkább rászoruló személyeket támogató új programra, vagyis a leginkább rászoruló személyeket támogató európai segítségnyújtási alaphoz vonatkozik, amely a leginkább rászoruló személyeknek szóló uniós élelmiszer-osztási program, valamint az utóbbit felváltó, a leginkább rászoruló személyeket támogató 2012-2013-as program helyébe lép.

2.2 A leginkább rászoruló személyeknek szóló uniós élelmiszer-osztási programot 1987-ben indították útnak, amikor megállapították azokat az általános szabályokat, amelyek alapján ellátták a kijelölt szervezeteket az intervenció készletekből származó élelmiszerekkel, hogy azokat szétosszák a Közösség leginkább rászoruló személyei között. Ez a program a gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése révén hozzájárult az uniós társadalmi kohézióhoz.

2.3 A leginkább rászoruló személyeknek szóló uniós élelmiszer-osztási program keretében a civil szervezetek (az akkreditált karitatív szervezetek) élelmiszersegélyt biztosítottak a leginkább rászoruló személyeknek az Európai Unió legtöbb tagállamában. E támogatás sok esetben alapvető jelentőséggel bírt a hátrányos helyzetben lévő csoportok társadalmi integrációjára irányuló további intézkedések vonatkozásában, egyúttal az európai szolidaritás világos és látható megnyilvánulását is jelentette.

2.4 A program költségvetése az évek folyamán az 1988. évi 97 millió euróról 2009-ig 500 millió euróra növekedett (elsősorban az Európai Unió egymást követő bővítéseivel összefüggésben). A leginkább rászoruló személyeknek szóló uniós élelmiszer-osztási program a legszegényebb európaiak közül mindaddig (2011-es adat) megközelítőleg 19 millió személyen segített ⁽¹⁾.

2.5 Néhány tagállam azonban nem vett részt a programban, azzal érvelve, hogy nincs rá szükségük, vagy hogy ez a program nem áll összhangban a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelemre vonatkozó nemzeti politikáikkal. Az ezekben az országokban aktív civil szervezetek egy része kiemeli a

közvetlen anyagi támogatás megőrző jellegét, és úgy véli, hogy előnyösebb, ha az állam biztosítja az összes alapvető szükséglet fedezéséhez szükséges pénzügyi támogatást. Azonban a tagállamokban is léteznek olyan személyek és csoportok, akikhez az állami segélyprogramok keretében nyújtott pénzügyi támogatások különböző okok miatt nem jutnak el.

2.6 A leginkább rászoruló személyeknek szóló uniós élelmiszer-osztási program – társadalmi dimenziójától függetlenül – az EU mezőgazdasági politikájának eszközeként vált, elősegítve a mezőgazdasági piacok stabilitását az intervenció készletek felhasználása révén. A KAP egymást követő reformjai az intervenció készletek jelentős csökkenéséhez vezettek, és az elmúlt évek folyamán a készletek már kevésnek bizonyultak az élelmiszersegélyek terén mutatkozó szükségletek kielégítéséhez. Erre való tekintettel és többek között a civil szervezetek képviselőivel egyeztetve egy rendelettervezetet dolgoztak ki, amelynek célja, hogy a leginkább rászorulókat segítő támogatási rendszer állandó jelleggel kapjon. Az ezzel összefüggő módosítások nagy része – ideértve a társfinanszírozás szakaszos bevezetését, a hároméves elosztási terveket, a tagállamok által végrehajtandó, prioritást élvező intézkedések meghatározását és a rendelkezésre álló költségvetés növelését – nem kapta meg a szükséges többséget a Tanácsban.

2.7 Az Európai Unió Bíróságának 2011. április 13-i ítélete értelmében az uniós piacon történő élelmiszer-beszerezéseket nem lehet a lecsökkent intervenció készletek rendszeres pótlására használni. Az Európai Parlament ezt követően felkérte az Európai Bizottságot és a Tanácsot (2011. július 7-i állásfoglalás), hogy a jelenlegi többéves pénzügyi keret hátralévő évei tekintetében dolgozzon ki egy átmeneti megoldást annak érdekében, hogy elkerülhető legyen az élelmiszersegélyek nagymértékű csökkenése. 2012. február 15-én elfogadták a 2012. és 2013. évi élelmiszerelosztás ideiglenes programjának létrehozásáról szóló európai parlamenti és tanácsi rendeletet. Ez a program a 2013. évi terv megvalósulásával le fog zárulni ⁽²⁾.

2.8 2011-ben (a 2010. évi 23,4 %-kal és a 2008. évi 23,5 %-kal összehasonlítva) az Európai Unió népességének 24,2 %-a – kb. 120 millió személy – volt kitéve a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés kockázatának ⁽³⁾. A továbbra is fennálló gazdasági és pénzügyi válsággal összefüggésben majdnem minden tagállamban a tendencia további erősödése várható. Ezen túlmenően a szegénység és a társadalmi kirekesztés igen összetett jelenség. Nemcsak a munkanélkülieket érinti, hanem azokat a munkával rendelkező személyeket is, akik munkájuk révén nem jutnak az alapvető életszükségleteik fedezéséhez szükséges jövedelemhez.

⁽¹⁾ *Main results of the distribution plan in the last years* [Az elosztási terv fő eredményei az elmúlt években] – AGRI C5, az érdekelt felek találkozója – 2012. július 5., Brüsszel, http://ec.europa.eu/agriculture/most-deprived-persons/meetings/05-07-2012/dg-agri-1_en.pdf, 9–10. o.

⁽²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2012. február 15-i 121/2012/EK rendelete.

⁽³⁾ Az Eurostat 171/2012 sz. sajtóközleménye – 2012. december 3.

2.9 Az Európa 2020 stratégia keretében az Európai Unió célul tűzte ki, hogy 2020-ig legalább 20 millióval csökkenjen a szegénységben és társadalmi kirekesztésben élő vagy ilyen kockázatnak kitett személyek száma. 2010-et a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évének nyilvánították. Ezzel is összefüggésben az EGSZB emlékeztet arra, hogy a gazdasági válság a szegénység és a társadalmi kirekesztés további súlyosbodását okozta, ami aggodalmat kelt a tekintetben, hogy képesek lesznek-e egyes tagállamok az Európa 2020 stratégia ezen célkitűzésének elérésére, különösképpen akkor, ha az Európai Unió nem biztosít megfelelő pénzügyi támogatást.

2.10 A leginkább rászorulókat támogatásának kérdése több alkalommal is aktív érdeklődés és vita tárgyát képezte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságban. 2011-et tekintve az EGSZB egyetlen éven belül két olyan véleményt fogadott el, amelyek a támogatás folytatásának és továbbfejlesztésének szükségességére figyelmeztettek⁽⁴⁾. Az Európa 2020 stratégia keretén belül felvázolt társadalmi integrációs célok összességét vizsgálva, az EGSZB 2012-ben egy év leforgása alatt több olyan véleményt is elfogadott, amelyek a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelem különböző szempontjait tárgyalják, ideértve az idős emberek helyzetével, a fogyatékkal élővel, a mentális egészségre vonatkozó veszélyekkel, valamint a szociális mezőgazdaság és a szociális lakhatás fejlődésével kapcsolatos szempontokat⁽⁵⁾.

2.11 Az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata értelmében „minden személynek joga van saját maga és családja egészségének és jólétének biztosítására alkalmas életszínvonalhoz, nevezetesen élelemhez, ruházathoz, lakáshoz, orvosi gondozáshoz, valamint a szükséges szociális szolgáltatásokhoz”.⁽⁶⁾ Ezek a rendelkezések összhangban vannak az Európai Unióról szóló szerződésnek az emberi méltóság tiszteletben tartására vonatkozó rendelkezéseivel, köztük azokkal, amelyek az Európai Unió Alapjogi Chartájában a tisztes megélhetés biztosításáról szólnak mindazok számára, akik nem rendelkeznek elégséges pénzeszközökkel⁽⁷⁾. Ahogy azt kontinensünk történelmi tapasztalatai mutatják, az európai társadalom egyik legfontosabb alapelve a szolidaritás⁽⁸⁾. Fontos, hogy ez az elv a mélyszegénységben élő és társadalmi kirekesztéssel szembesülő európai uniós polgárokat is – sőt: mindenekelőtt rájuk – vonatkozzon.

3. A rendelettervezet (azaz az európai bizottsági javaslat) legfontosabb megállapításai

3.1 Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 175. cikkének (3) bekezdésén alapuló rendelettervezet az EUMSZ 174. cikkére hivatkozva a leginkább rászoruló személyeket támogató, új európai segítségnyújtási alapot – az eddigi élelmiszer-segélyezési programoktól eltérően – a kohéziós

politika keretébe emeli. A rendelettervezet megjegyzi továbbá, hogy a rendelet célját, nevezetesen az uniós társadalmi kohézió javítását és a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem előmozdítását tagállami szinten nem lehet kielégítően megvalósítani, uniós szinten azonban több esély van a sikerre. Ezért az Unió az Európai Unióról szóló szerződés 5. cikkében meghatározott arányosság elvét követve megfelelő intézkedéseket fogadhat el az ugyanebben a cikkben meghatározott szubszidiaritási elvvel összhangban⁽⁹⁾.

3.2 A leginkább rászorulókat támogató, új európai segítségnyújtási alap (a továbbiakban: az alap) elősegíti az Unióban a társadalmi kohézió megteremtését azáltal, hogy hozzájárul az Európa 2020 stratégiában szereplő, a szegénység leküzdésével kapcsolatos célok eléréséhez. A javasolt eszköz célja, hogy az alapszükségletek kielégítése révén hozzájáruljon a szegénység és a társadalmi kirekesztés szintjének csökkentéséhez az Unióban. Az új alap részben az élelmiszer-segélyprogram tapasztalataira épít, de az anyagi támogatásnyújtásra szánt eszközeinek egy részét egyfelől olyan fogyasztási cikkek formájában osztja szét a hajléktalanok és/vagy gyermekek között, amelyek nem élelmiszer-jellegűek, másfelől a társadalmi beilleszkedést előmozdító kísérőintézkedésekre fordítja.

3.3 Az alap keretében nyújtott támogatás az élelmiszerhiánnyal küzdőket, a hajléktalanokat és az anyagi nélkülözésnek kitett gyermekeket célozza. A célcsoporttal és a támogatás formájával kapcsolatos konkrét döntések továbbra is tagállami hatáskörbe tartoznak.

3.4 Azoknak a szervezeteknek, amelyek az alaphoz támogatásban részesülő valamely művelet keretében közvetlenül szállítanak élelmiszert és más termékeket, az anyagi támogatásnyújtást kiegészítő tevékenységeket kell vállalniuk, amelyek célja a leginkább rászoruló személyek társadalmi integrációjának megvalósítása. A tagállamok szabadon dönthetnek arról, hogy fel kívánják-e használni az alapot ilyen jellegű kísérőintézkedések támogatására.

3.5 Az egyes tagállamok operatív programjaihoz az alaphoz biztosított társfinanszírozás arányát a támogatható közkiadások legfeljebb 85 %-ában határozták meg, de az átmeneti költségvetési nehézségekkel küzdő tagállamok esetében kivételeket tesznek.

4. Megjegyzések az európai bizottsági javaslatához

4.1 Az alap költségvetése és a támogatás köre

4.1.1 Az EGSZB sajnálattal állapítja meg, hogy az alap tervezett pénzügyi forrásai közel sem elegendőek célkitűzéseinek megvalósításához.

⁽⁴⁾ HL C 84, 2011.3.17., 49–52. o. és HL C 43, 2012.2.15., 94–97. o.

⁽⁵⁾ HL C 11, 2013.1.15., 16–20. o.; HL C 44, 2013.2.15., 28–35. o.; HL C 44, 2013.2.15., 36–43. o.; HL C 44, 2013.2.15., 44–48. o. HL C 44, 2013.2.15., 53–58. o.

⁽⁶⁾ Az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 25. cikkének (1) bekezdése.

⁽⁷⁾ Lásd többek között az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikkét és az Európai Unió Alapjogi Chartája 34. cikkének (3) bekezdését.

⁽⁸⁾ Lásd az Európai Unióról szóló szerződés 2. cikkét.

⁽⁹⁾ Lásd az európai bizottsági javaslat preambuluma (3) és (42) bekezdését.

4.1.2 Az élelmiszer-beszerzésnél biztosítani kell, hogy a versenyszabályokat ne sértsék meg, valamint hogy megfelelő mértékben figyelembe vegyék a kkv-ke, továbbá az ökológiai szempontból érzékeny és társadalmi szempontból befogadó jellegű regionális szolgáltatókat. Az élelmiszer-osztással foglalkozó szervezetek nem követhetnek privát haszonszerző célokat.

4.1.3 Köztudomású ugyanis, hogy a 2014 és 2020 közötti időszakra szóló pénzügyi keretben az Európai Bizottság 2,5 milliárd eurós, azaz évi 360 millió eurós költségvetést különített el a leginkább rászoruló személyeket támogató, új európai segítségnyújtási alap tevékenységeire. Az Európai Unió költségvetésének végleges paramétereiről szóló vita azonban aggodalmat kelt, mivel előfordulhat, hogy ezt a kvótát még csökkentik. Már a 2012–2013-as időszakra szóló, jelenlegi program keretében elkülönített évi 500 millió eurós kvóta sem felel meg teljes mértékben a tagállami szükségleteknek, melyek kielégítéséhez becslések szerint évente mintegy 680 millió euróra lenne szükség⁽¹⁰⁾. Az új alaptól részesülő tagállamok (jelenleg 20)⁽¹¹⁾ körének esetleges bővítése és a javasolt támogatás rugalmassága (vagyis az a lehetőség, hogy élelmiszeren kívül alapvető fogyasztási cikkeket is szétosztanak személyes használatra a hajléktalanok vagy gyermekek között), illetve a társadalmi beilleszkedést szolgáló intézkedéstervezetek alighanem oda vezetnek majd, hogy az igények számottevően meghaladják a jelenlegi költségvetést. Az alaphoz javasolt költségvetés ezért nyilvánvalóan nem felel meg azoknak a szükségleteknek, amelyek kielégítésére hivatott. Ráadásul annak a kilátásnak az ismeretében, hogy a 2014 és 2020 közötti időszakra szóló európai uniós költségvetés megőrzi eddigi szintjét vagy csak jelentéktelen mértékben csökken, nehéz elfogadni, hogy az anyagi támogatásnyújtásra szánt eszközöket legalább 28 %-kal csökkentik (a 2012–2013-as programhoz képest).

4.1.4 Az Európai Bizottság úgy ítéli meg, hogy „összesen mintegy négy millió embernek nyújtható segítség közvetlenül az alaptól, a tagállami társfinanszírozásból, valamint a partnerszervezetektől származó természetbeni juttatásokon keresztül⁽¹²⁾”. Még ha feltételezzük is, hogy ez a cél teljességgel megvalósul, felmerül a kérdés, hogy az alap mennyire lesz sikeres az Európa 2020 stratégia céljainak elérésében (a szegénységben élők számának legalább 20 millióval való csökkentése az

Európai Unióban). Ezzel összefüggésben az EGSZB kéri, hogy az új alapot európai szinten kellő, azaz kiemelt prioritással kezeljék, illetve lássák el a meglévő szükségleteknek megfelelő költségvetéssel.

4.1.5 Ennek kapcsán az EGSZB felhívja a figyelmet a Régiók Bizottsága álláspontjára, amely a 2012–2013-as segélyprogrammal kapcsolatban „sürgeti az Európai Bizottságot, hogy rendszeresen mérlegelje, hogy a program időtartamára az összkiadásokra előirányzott évi maximum 500 millió euró elegendő-e, ha a gazdasági válság miatt esetleg tovább nő a kormányokra nehezedő, a közkiadások csökkentésére irányuló nyomás, és ha a gazdasági bizonytalanság miatt sok országban nő a munkanélküliség⁽¹³⁾”.

4.1.6 Ezen túlmenően az EGSZB amellet szól, hogy az alapot – az elmúlt években megvalósított élelmiszersegély-programokhoz hasonlóan – 100 %-ban az európai uniós költségvetésből finanszírozzák. Az EGSZB szerint a tagállami társfinanszírozás pénzügyi nehézségeket okozhat a program megvalósításában, és ez nem csak az ideiglenes költségvetési problémákkal küzdő tagállamokra igaz (amelyek számára biztosított a magasabb kifizetések lehetősége)⁽¹⁴⁾.

4.1.7 Az EGSZB támogatja a rendeletben azt a rendelkezést, amely lehetővé teszi intervenciós készletek felhasználását élelmiszersegélyezés céljából, habár nem várható, hogy ezekből a közeljövőben jelentős mennyiség gyűlik össze⁽¹⁵⁾. Tekintettel azonban az alap kifejezetten elégtelen költségvetésére, az EGSZB ellenzi, hogy a felhasznált intervenciós készletek értékét beemeljék ebbe a költségvetésbe.

4.1.8 Végül tekintettel az alap nagyon karcsú költségvetésére és néhány tagállam azon álláspontjára, mely szerint pl. nincs szükség az alapra vagy hogy az nem kompatibilis a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni küzdelem nemzeti politikáival, az EGSZB annak bevezetését szorgalmazza, hogy az egyes tagállamok opcionálisan (önkéntes alapon) használhassák az alap eszközeit (ami hozzájárulhat ahhoz is, hogy azoknak a tagállamoknak, amelyek igénybe veszik, több forrást lehessen juttatni az alaptól).

⁽¹⁰⁾ European food aid programme for the most deprived persons in the EU [Európai élelmiszersegély-program a leginkább rászoruló személyek számára az EU-ban], AGRI C.5, az érdekelt felek 2012. július 5-i megbeszélése Brüsszelben, http://ec.europa.eu/agriculture/most-deprived-persons/meetings/05-07-2012/dg-agri-2_en.pdf, 12. o.

⁽¹¹⁾ Belgium, Bulgária, Cseh Köztársaság, Észtország, Finnország, Franciaország, Görögország, Írország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Luxemburg, Magyarország, Málta, Olaszország, Portugália, Románia, Spanyolország, Szlovákia, Szlovénia.

⁽¹²⁾ MEMO/12/800, 2012. október 24.: „Szegénység: A Bizottság a leginkább rászoruló személyek támogatását szolgáló új európai segítségnyújtási alap létrehozását javasolja – gyakran feltett kérdések”, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-12-800_hu.htm.

⁽¹³⁾ HL C 104., 2011.4.2., 44–46. o., a vélemény 22. pontja.

⁽¹⁴⁾ Lásd az európai bizottsági javaslat 18. és 19. cikkét.

⁽¹⁵⁾ Lásd az európai bizottsági javaslat 21. cikkének (3) bekezdését.

4.2 Az alap célcsoportjai és az elosztandó segély típusa

4.2.1 Az EGSZB úgy véli, hogy amikor támogatást nyújtunk, akkor a javaslatban említett mindhárom helyzetet – élelmiszerhiány, hajléktalanság és gyermekek anyagi nélkülözése – le kell fedni, illetve gondolni kell azokra a csoportokra és személyekre is, akik speciális, így például történelmi okokból ki vannak rekesztve a társadalomból. A segélyezés elsősorban élelmiszerosztást kell hogy jelentsen. Az élelmiszerhez való hozzáférés ugyanis az első lépés az integráció és a kirekesztettek társadalmi beilleszkedése felé. Figyelembe véve azonban, hogy a körülmények tagállamonként különbözőek, az EGSZB javasolja, hogy az egyes célcsoportokra irányuló támogatás típusainak meghatározását hagyják teljességgel a tagállamokra.

4.2.2 Az EGSZB ellenzi azonban, hogy az élelmiszert vagy más termékeket közvetlenül szállító szervezetek számára kötelezővé tegyék az anyagi támogatásnyújtást kiegészítő tevékenységeket abban az esetben, ha ezeket nem támogatja az adott tagállam operatív programja az alap keretein belül ⁽¹⁶⁾.

4.3 A pénzalap kezelése

4.3.1 Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság álláspontját azzal kapcsolatban, hogy egyszerűsítsék az eljárásokat és csökkentsék az adminisztratív terheket a tagállamok, és különösen a partnerszervezetek számára ⁽¹⁷⁾. A műveletek megvalósításával kapcsolatos eljárások egyszerűsítésének és egyszerűsítésének összhangban kell lennie az alap konkrét céljaival és célcsoportjaival. Ezzel összefüggésben az EGSZB nem tanácsolja az Európai Szociális Alap eljárásainak alkalmazását ⁽¹⁸⁾. Ezek az eljárások

ugyanis néhány tagállamban igen bonyolultak, és alkalmatlannak bizonyulhatnak a partnerszervezetek számára.

4.3.2 Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy uniós szinten hozzanak létre platformokat, amelyek tevékenységét a technikai segítségnyújtás keretében finanszírozzák. Az uniós intézmények, tagállamok, szociális partnerek és egyéb civil társadalmi szereplők közötti tapasztalatcsere, illetve bevált gyakorlataik átadása hozzáadott értéket képvisel majd az alap szempontjából ⁽¹⁹⁾.

4.3.3 Az EGSZB üdvözlözi azt a kötelezettséget, hogy a tagállamok a civil társadalom képviselői szerveivel együttműködésben dolgozzák ki az operatív programokat ⁽²⁰⁾. Az EGSZB javasolja egyúttal, hogy a tagállamokban legyen kötelező olyan monitoring-bizottságok vagy hasonló testületek létrehozása is, melyek feladata az operatív programok nyomon követése és értékelése a civil társadalmi szervezeteknek, illetve a közvetlenül szegénységben élőknek vagy ezek képviselőinek a bevonásával.

4.3.4 Az EGSZB üdvözlözi, hogy az alap keretében eszközöket különítenek el az igazgatási költségekre, illetve az élelmiszerek és fogyasztási cikkek szállítási és raktározási költségeire, és lehetőség van a partnerszervezetek kapacitásépítésének finanszírozására is ⁽²¹⁾. Ez lehetővé teszi, hogy a partnerszervezetek hatékonyan részt vegyenek az alap keretében tervezett műveletek sikeres végrehajtásában.

4.3.5 Az EGSZB üdvözlözi azt a rendelkezést, amely a partnerszervezetek számára megfelelő likviditási szintet biztosít a műveletek tényleges végrehajtásához ⁽²²⁾.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 14-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁶⁾ Lásd az európai bizottsági javaslat 4. cikkének (2) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését.

⁽¹⁷⁾ Lásd az európai bizottsági javaslat 23. cikkét.

⁽¹⁸⁾ Lásd az európai bizottsági javaslat 32. cikkének (4) bekezdését.

⁽¹⁹⁾ Lásd az európai bizottsági javaslat 10. cikkét.

⁽²⁰⁾ Lásd az európai bizottsági javaslat 7. cikkének (2) bekezdését.

⁽²¹⁾ Lásd az európai bizottsági javaslat 24. cikk (1) bekezdésének c) pontját és 25. cikkének (2) bekezdését.

⁽²²⁾ Lásd az európai bizottsági javaslat 39. és 41. cikkét.

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították:

4.1.3. pont

A következőképpen módosítandó:

Az Európai Bizottság úgy ítéli meg, hogy „összesen mintegy négymillió embernek nyújtható segítség közvetlenül az alapból, a tagállami társfinanszírozásból, valamint a partnerszervezetektől származó természetbeni juttatásokon keresztül.” Még ha feltételezzük is, hogy ez a cél teljességgel megvalósul, felmerül a kérdés, hogy az alap mennyire lesz sikeres az Európa 2020 stratégia céljainak elérésében (a szegénységben élők számának legalább 20 millióval való csökkentése az Európai Unióban). ~~Ezzel összefüggésben az EGSZB kéri, hogy az új alapot európai szinten kellő, azaz kiemelt prioritással kezeljék, illetve lássák el a meglévő szükségleteknek megfelelő költségvetéssel.~~

A szavazás eredménye:

Mellette: 55

Ellene: 102

Tartózkodott: 15

4.2.1. pont

A következőképpen módosítandó:

Az EGSZB úgy véli, hogy amikor támogatást nyújtunk, akkor a javaslatban említett mindhárom helyzetet – élelmiszerhiány, hajléktalanság és gyermekek anyagi nélkülözése – le kell fedni, illetve gondolni kell azokra a csoportokra és személyekre is, akik speciális, így például történelmi okokból ki vannak rekesztve a társadalomból. ~~A segélyezés elsősorban élelmiszerelosztást kell hogy jelentsen. Az élelmiszerhez való hozzáférés ugyanis az első lépés lehet az integráció és a kirekesztettek társadalmi beilleszkedése felé. Figyelembe véve azonban, hogy a körülmények tagállamonként különbözőek, az EGSZB javasolja, hogy az egyes célcsoportokra irányuló támogatás típusainak meghatározását hagyják teljességgel a tagállamokra.~~

Mellette: 54

Ellene: 108

Tartózkodott: 21

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a tőzsdén jegyzett társaságok nem ügyvezető igazgatói körében a nemek közötti egyensúly javításáról és kapcsolódó intézkedésekről

(COM(2012) 614 final – 2012/0299 (COD))

(2013/C 133/13)

Előadó: **Madi SHARMA**

Az Európai Parlament 2012. november 22-én, a Tanács pedig 2012. december 10-én úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a tőzsdén jegyzett társaságok nem-ügyvezető igazgatói körében a nemek közötti egyensúly javításáról és kapcsolódó intézkedésekről

COM(2012) 614 final – 2012/0299 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2013. január 25-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2013. február 13–14-én tartott, 487. plenáris ülésén (a 2013. február 13-i ülésnapon) 128 szavazattal 58 ellenében, 10 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A vizsgált szövegben az Európai Bizottság a tőzsdén jegyzett társaságok nem-ügyvezető igazgatói körében a nemek közötti egyensúly javítására vonatkozó irányelvre tesz javaslatot, és a nők részvételére vonatkozóan legalább 40%-os részesedési célt határoz meg, amelyet 2020-ra el kell érni.

1.2 Az EGSZB üdvözlí a javaslatot. Jóllehet a kvóták meghatározásával szemben előnyben részesíti az önkéntes intézkedéseket, elismeri, hogy jogszabályba foglalt célok nélkül a tőzsdén jegyzett uniós vállalatok körében aligha remélhetünk változást e téren. Jelenleg a női igazgatótanácsi tagok aránya mindössze 13,7%, ami nyilvánvaló diszkriminációt mutat.

1.3 Az EGSZB és az Európai Bizottság elismeri, hogy tisztelben kell tartani a szabad üzletvitelt. Ez az irányelv minimumszabályt jelent, amely javítani kívánja az üzleti siker feltételeit, és a tagállamoknak lehetőséget ad az ajánlott intézkedések meghaladására. Az uniós szociális partnerek már 2005-ben maguk is előálltak egy tervvel, amely számos érvet felsorakoztatott a nemek közötti egyenlőség mellett, és felhívta a figyelmet a tagállamok és a vállalatok számára hasznos eszközökre ⁽¹⁾.

1.4 A változást az indokolja, hogy a tagállamokban bizonyítottan vannak magasán képzett nők, ezért a nemek közti

egyensúly melletti érveknek az érdem és a preferencia szabályán kell alapulniuk, nem pedig pozitív diszkrimináción. Mindemellett továbbra is vannak a nők vezető pozícióba kerülését hátráltató tényezők, így például a munka és a családi élet összeegyeztetését megkönnyítő intézkedések hiánya, a magasabb pozíciók betöltéséhez fontos hálózatokhoz való korlátozott hozzáférés, önbizalomhiány stb.

1.5 További jogszabályok elkerülése érdekében az EGSZB reméli, hogy az önszabályozás szellemében minden magán és állami döntéshozó testület el tudja fogadni ezt a minimumszabályt. Ez vonatkozhat az ügyvezető igazgatókra, a tőzsdén jegyzett kkv-k igazgatótanácsaira és minden közzsférabeli testületre, előmozdítva a nemek szempontjából méltányosabb környezet létrejöttét, az átlátható jelentkezés és kinevezés feltételét, valamint a befogadás és a „választás” kultúráját az egész társadalomban.

1.6 Az EGSZB ezenkívül javasolja, hogy a döntéshozók és a vállalatok vizsgálják meg az alábbi kérdéseket, hogy biztosítsák a 40%-os cél elérését, illetve meghaladását:

— a magasabb beosztású nők szélesebb körű ismertsége;

— nagyobb átláthatóság a fejedáaszat terén;

⁽¹⁾ http://www.etuc.org/IMG/pdf/framework_of_actions_gender_equality_010305-2.pdf

- kritikus tömeg elérése és megtartása;
- a női/férfiszerepekkel kapcsolatos sztereotípiák megdöntése;
- a vezetők utódlásának tervezése;
- tehetségek kinevelése;
- a legjobb gyakorlatok terjesztése;
- uniós szinten összehangolt adatbázis létrehozása az igazgatónácsi pozíciók betöltéséhez megfelelően képzett nőkről.

1.7 Az EGSZB gratulál Reding biztosnak és európai bizottsági, európai parlamenti és más intézményekbeli támogatóinak ahhoz, hogy megtették az első lépéseket Európa kiegyensúlyozottabbá válása felé, és szembeszálltak az azzal kapcsolatos nézetekkel, hogy kinek van helye az igazgatónácsban, hogy ezzel befogadóbb társadalmat biztosítsanak. Jelentős szemléletváltás tapasztalható. Az EGSZB elismeri, hogy kiterjedt kutatás, jogi elemzés és civil konzultáció folyt annak érdekében, hogy olyan, gyakorlatias irányelv szülessen, amely mind a vállalatok, mind a tagállamok számára kellő rugalmasságot enged a végrehajtást és a határidőket illetően, ugyanakkor tiszteletben tartja a szubszidiaritás és az arányosság elvét.

1.8 A döntéshozatalban megvalósítandó nemi egyenlőség akadályai sokkal mélyebben gyökereznek, mint amit a nemekkel kapcsolatos sztereotípiákról és „kínálati” nehézségekről szóló, unalomig ismételt érvek sugallnak. Aligha érhetünk el bármit is, ha mind a férfiak, mind a nők nem szánják el magukat arra, hogy a szavakon túl azonnali lépéseket is tegyenek, és tiszteljék egymás nézeteit. **Európa ereje „sokféleségében lakozó egységében” rejlik, a sokféleség előnyeit azonban előbb ki kell tudni aknázni.**

1.9 Az EGSZB, szem előtt tartva az alkalmazottakat képviselő igazgatónácsi tagok kinevezésének speciális feltételeit, az irányelvjavaslat olyan konkrét rendelkezésekkel való kiegészítését szorgalmazza, amelyek e posztok vonatkozásában kezelik a nemek közötti egyensúlyt.

2. Háttér

A igazgatónácsi tagok 86,3%-a férfi

2.1 A nemek közötti egyenlőség az EU egyik alapvető célkitűzése, amit mind alapító szerződése (EUSZ 3. cikk (3) bekezdés), mind pedig az Alapjogi Charta (23. cikk) tükröz. Az EUMSZ 8. cikke értelmében az Uniónak törekednie kell az egyenlőtlenségek felszámolására és az egyenlőség előmozdítására. Az EU-nak az EUMSZ 157. cikkének (3) bekezdése értelmében joga van fellépni foglalkoztatási és munkaügyi területen a nemek közötti egyenlőség érdekében.

2.2 Az egyes tagállamok között az eltérő politikákból adódóan jelentős különbségek vannak a igazgatónácsok női tagjainak számában. A nők által e testületekben betöltött szerepet évtizedek óta vizsgálják, az elmúlt két évben pedig különösen, mivel az EU megújította elkötelezettségét aziránt, hogy előmozdítsa a nemek közötti egyenlőséget a tőzsdén jegyzett vállalatok igazgatónácsaiban. A vita során a kötelező érvényű kvóták bevezetésétől a következmények nélküli önszabályozásig több megoldás felmerült. Hatékony önkéntes megközelítésből egyelőre nincs sok. **Az elmúlt évben mindössze 0,6%-kal javult a nők igazgatónácsi aránya**, és csak 24 vállalat írta alá a 2011-es szándéknyilatkozatot.

2.3 A tagállamok által hozott intézkedések széles spektrumon mozognak, a kötelező érvényű kvóták szankciók melletti bevezetésétől az egyes ágazatokban alkalmazott önszabályozásig, és a várakozásoknak megfelelően így a nők igazgatónácsi képviselője is igen eltérő arányú. **A kötelező érvényű kvótákat bevezető országokban azonban általában 20%-kal nőtt a nők aránya az igazgatónácsokban.** Hat olyan országban, ahol semmiféle intézkedést nem hoztak, csökkent a nők igazgatónácsi aránya. (Lásd az I. mellékletet.)

2.4 2011 végéig 11 tagállam fogadott el jogszabályt a vállalati igazgatónácsok nemi képviselőire vonatkozó kvóták vagy célok bevezetéséről. Franciaország, Olaszország és Belgium szankciókkal bünteti a kvóták nemteljesítését; Spanyolország és Hollandia kvótatörvénye nem alkalmaz szankciókat; Dánia, Finnország, Görögország, Ausztria és Szlovénia csak az államilag ellenőrzött vállalatokra vonatkozóan fogadott el szabályokat; Németországban pedig a nemi dimenziót a munkavállalók igazgatónácsi képviselőtéről szóló rendelkezések szabályozzák.

2.5 A tagállamok közti különbségek elkerülhetetlenül befolyásolták a nők igazgatónácsi jelenlétét. A kötelező kvótát bevezető országok 20%-os növekedést tapasztaltak, bár Olaszországban csak 4%-os volt az emelkedés. Azokban az országokban, ahol vállalatirányítási kódexet vezettek be, 2% és 11% közötti aránynövekedést mértek.

2.6 A jelenlegi teljesítési szintek mellett **Franciaország az egyetlen, amely jó úton halad afelé, hogy 2020-ra elérje a 40%-os női képviseleti szintet.** A jelenlegi igazgatótanácsi arányokat kivétíve az EU egészében még 2040-ig sem valósul meg a 40%-os cél ⁽²⁾.

2.7 A célok csak akkor hoznak eredményt, ha szankciók kísérik őket, azaz kellően szigorú büntetéseket kell kilátásba helyezni a nemteljesítésért. Az irányelv minden esetben lehetővé teszi a nemteljesítés indoklását, úgy, hogy a vállalatnak bizonyítania kell, hogy a felvételi eljárás során minden tőle telhetőt megtett. Mivel a szankciók akkor a leghatékonyabbak, ha konkrétak, az érintett ország határozza meg és érvényesíti őket, ajánlásaival az Európai Bizottság csak iránymutatásokat adott lehetséges szankciókra.

2.8 Az Európai Bizottság elismeri, hogy tiszteletben kell tartani a vállalkozások alapvető jogát a beavatkozás nélküli, szabad üzletvitelhez, de úgy véli, hogy e szabadság nem írhatja felül a jogállamiságot vagy az alapvető jogokat. Az irányelv minimumszabályt jelent, amely javítani igyekszik a társaságok és a belső piac feltételeit, egyenlő versenyfeltételeket biztosítva a több tagállamban működő társaságok számára.

2.9 Az irányelv a 40%-os mennyiségi cél elérésére 2020-at tűzi ki határidőként, figyelembe véve az egyes cégek igazgatótanácsi kinevezési ciklusait. Az irányelv hatályvesztésre vonatkozó rendelkezést is tartalmaz, melynek értelmében 2028 után elvileg nem lesz rá szükség.

2.10 A tehetséges nőkben rejlő lehetőségek csak egy olyan uniós szintű intézkedéssel aknázhatók ki optimálisan, amely rugalmasan figyelembe veszi a tagállami különbségeket, ugyanakkor maradéktalanul tiszteletben tartja a szubszidiaritás elvét.

3. A nemek közötti egyenlőség alapvető jog és az Unió közös értéke

3.1 Az EGSZB megítélése szerint a döntéshozói tisztségeket betöltő nők arányának növelése közös célja mindazon civil társadalmi szereplőknek, akik aktívan fellépnek a nemek közötti méltányosságért. Az EGSZB több véleményt írt már a nemek közötti társadalmi egyenlőségről, *A gazdasági és szociális tanácsok és hasonló intézmények szerepe a világ új gazdasági, szociális és környezetvédelmi irányításában* című jelentése pedig hangsúlyozta, hogy a „(...) politikai paritás, a valódi demokrácia és egyenlőség azonban nem fog létrejönni az egyenlő képviseliet megkövetelő jogi felhatalmazás nélkül”.

3.2 Amellett, hogy ez a valódi demokrácia és a méltányos társadalom előfeltétele, az Unió intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó célkitűzéseinek teljesítéséhez is alapvető. A Világbank és a Transparency International kutatása azt mutatja, hogy ott, ahol a nők megfelelő arányban jelen vannak a döntéshozók között, az átláthatóság nő, a korrupció pedig csökken. A helyes kormányzás az élet minden területén a társadalom javára válik.

3.3 Az EU népességének több mint 51%-a és a foglalkoztatottak 45%-a nő, és a vásárlási döntések több mint 70%-a mögött is nők állnak. Ezért az EGSZB szerette volna, ha minden társadalmi szintre és minden döntéshozó testületre vonatkozóan kötelező erejű, szankciókkal támogatott jogi intézkedéseket vezetnek be a nemek arányának javítására. Ez megváltoztatná az arról alkotott elképzeléseket, hogy kinek kellene részt vennie a döntéshozatali folyamatban, és befogadó társadalmat eredményezne.

„Immár egyértelmű, hogy nem engedhető meg a nők és a férfiak nemi alapon történő hátrányos megkülönböztetése” ⁽³⁾

ENNEK ELLENÉRE valójában a vállalatvezetők 96,8%-a férfi.

3.4 A globális gazdaságok növekedése az emberi tudás közvetlen eredménye. Ebben vezető szerepet játszanak az egészre, az oktatásra, a szociális jólétre, a környezetre és a gazdasági termelékenységre kiható geopolitikai változást előmozdító nők, ez pedig nyomós érv a nők igazgatótanácsi részvétele mellett. A nemi sokszínűség nemcsak a vállalati imáznak tesz jót, hanem elmélyíti a kapcsolatokat a társaság, a munkavállalók, a részvényesek és az ügyfelek között is. Ezért a sokszínűség az általa képviselt érték miatt minden magánszektorbeli CSR-politika egyik alapvető tényezője, csak számos társaság a gyakorlatban még nem alkalmazza.

3.5 Akármilyen kényelmetlen megoldást jelentenek is, kvótákkal hatékonyan lehet biztosítani a nők igazgatótanácsi helyét, amint azt Laurence Parisot, a MEDEF elnöke hangsúlyozta az EGSZB egyik 2012-es plenáris ülésén tartott beszédében: **„Jó volna, ha nem lenne szükségünk kvótákra, de a kvóták jelentik az egyetlen megoldást arra, hogy leromboljuk a férfiaknak a nők inkompetenciájával kapcsolatos előítéleteit”.**

⁽²⁾ Hatásvizsgálati dokumentum.

⁽³⁾ COM(2012) 615 final.

3.6 Másrészt bizonyos vezető pozícióban lévő nők határozottan állást foglaltak a kötelező jogi érvényű kvótákkal szemben, mivel az érzésük szerint leértékelné saját teljesítményüket. Konkrétan megfogalmazódik az a félelem, hogy a kvóták megbélyegeznék a vezető pozícióba kerülő nőket.

3.7 Azt elősegítendő, hogy a nők igazgatótanácsi taggá váljanak, fontos, hogy kialakítsuk a szükséges politikákat, amelyek ösztönzik a nőket a vezető pozíciók betöltésére. Ebbe beletartoznak a munka és a családi élet összehangolását segítő intézkedések, a hálózatepítés és a karrierépítés ösztönzése minden szinten, valamint a problémával kapcsolatos tudatosság erősítése és a magatartásminták megváltoztatása.

4. Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés motorjai

4.1 Gazdasági potenciál

4.1.1 Európa még mindig gazdasági nehézségekkel küzd, és a fellendülés a maximálisan bevezethető munkaerő aktivitásán múlik, ez pedig a nők aktív részvételét jelenti. Az uniós szociális partnerek, az UNICE/UEAPME, a CEEP és az ESZSZ már a válság előtt is elkötelezetten törekedtek a nemek közötti egyenlőség munkaerő-piaci és munkahelyi növelésére. 2005-ben egyik kulcsprioritásukká nyilvánították a döntéshozói szerepkörben lévő nők számának növelését, jelentésükben pedig gyakorlati eszközöket javasoltak a nők bevonásának előmozdítására ⁽⁴⁾.

4.1.2 Az európai társaságok versenyképessége miatt a növekedésen van a hangsúly, ezt pedig innovációval, kutatással, képzéssel, készségekkel, fogyasztóvédelemmel és társadalmi felelősségvállalással (CSR) igyekeznek elérni – melyek az Európai Bizottság számára is a legfontosabb célok az üzleti lehetőségek növelésének előmozdítására irányuló fellépések esetében. Ahhoz, hogy fenntartható eredményeket érjünk el, mindezeknek a nemi egyensúly dimenziójával is rendelkezniük kell.

4.1.3 Az EU népességének 51%-a nő. Sokan magasan képzettek, ezért fontos szerepük van a munkaerőben. A felsőfokú oktatásban a női hallgatók vannak többségben, ebből adódóan **a munkaerőpiacon 50%-kal több a magasan képzett nő, mint a férfi**. A Davies-jelentés megállapította, hogy az Egyesült Királyság munkaerőpiacán tátongó úrt úgy lehetne megszüntetni, ha az elkövetkező 10 évben 2 millió szakképzett munkavállalót vennének fel, ezek többségének pedig magasan képzett nőnek kell lennie ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ http://www.etuc.org/IMG/pdf/framework_of_actions_gender_equality_010305-2.pdf

⁽⁵⁾ Mervyn Davies: *Women on Boards, One Year On* [Nők az igazgatótanácsban – Egy évvel később], 2012. március <http://www.bis.gov.uk/assets/biscore/business-law/docs/w/12-p135-women-on-boards-2012.pdf>

4.1.4 Ezen túlmenően a nők gazdasági részvétele nagy hatású pénzügyi és szociális előnyökkel jár az egyes országok számára. A 2011-es globális nemi egyenlőtlenségi index azt mutatta, hogy **azokban az országokban, ahol nagyobb a nemek közötti egyenlőség, magasabb az egy főre jutó GDP** ⁽⁶⁾.

4.1.5 A Goldman Sachs szerint a nők nagyobb arányú munkaerő-piaci részvételével az alábbi mértékű GDP-növekedést lehetne elérni:

— Olaszországban 21%,

— Spanyolországban 19%,

— Franciaországban és Németországban 9%, valamint

— az Egyesült Királyságban 8%.

4.1.6 A nők igazgatótanácsi részvételének gazdasági megalapozottságára vonatkozó számos kutatás cáfolhatatlanul bizonyítja a vállalati teljesítmény javulását. A Credit Suisse (2012) ⁽⁷⁾, a McKinsey (2007) ⁽⁸⁾ és a Catalyst (2004) ⁽⁹⁾ kutatása egymástól függetlenül korrelációt fedezett fel a nők igazgatótanácsi aránya és a vállalat pénzügyi teljesítménye között. Például:

— a McKinsey-jelentés megállapította, hogy **azok a vállalatok, melyeknek igazgatótanácsában a legmagasabb a nők aránya, 41%-kal magasabb tőkearányos jövedelmezőséget (ROE) értek el**, mint azok, ahol a tanácsnak egyáltalán nincs női tagja;

— a Catalyst azt találta, hogy **azok a társaságok, amelyek felső vezetőinek 14,3–38,3%-a nő, 34,1%-kal magasabb ROE-t értek el**, mint azok, ahol nincsenek ilyen arányban nők vezető pozíciókban;

⁽⁶⁾ Global Gender Gap Index 2011; Világ gazdasági Fórum, <http://www.uis.unesco.org/>

⁽⁷⁾ Credit Suisse Research Institute, 2012. augusztus; *Gender diversity and corporate performance* [Nemi sokszínűség és vállalati teljesítmény].

⁽⁸⁾ McKinsey: *Women Matter: Gender Diversity: a corporate performance driver* [A nők számítanak: Nemi sokszínűség: a vállalati teljesítmény mozgatórugója] (2007).

⁽⁹⁾ *The Bottom Line: Connecting Corporate Performance and Gender Diversity* [A kiindulási pont: A vállalati teljesítmény és a nemi sokszínűség összekapcsolása], 2004. január, Catalyst.

— a Credit Suisse **megállapította, hogy azoknak a társaságoknak, amelyek igazgatótanácsában nők is helyet foglalnak, jobb a részvényárfolyama**, mint azoknak, ahol a tanácsnak egyáltalán nincs női tagja.

4.1.7 Egyes tanulmányok azt mutatják, hogy az igazgatótanácson belüli nemi sokszínűség alig vagy egyáltalán nem hat a pénzügyi teljesítményre, az uralkodó tendencia szerint azonban általánosságban pozitív korreláció áll fenn a nők igazgatótanácsi tagsága és a vállalatok pénzügyi teljesítménye között.

4.2 Döntő érvek

4.2.1 A vegyes nemi képviselőtű igazgatótanáccsal rendelkező társaságok jobb teljesítménye több okkal magyarázható. Az egyik fő érv az, hogy a cég kész sokoldalúan és kritikusan átgondolni az üzleti döntéseket, ami proaktívabb üzleti modellt teremt.

4.2.2 A piac sokrétságának megértése óriási pénzügyi értéket képvisel, a nemzetközi piacon működő vállalatok számára pedig alapfeltétel.

4.2.3 Innováció és az igazgatótanács teljesítménye – A nők sokszínűségükkel, tapasztalatukkal és azzal erősítik a tanácsot, hogy saját fogyasztói tapasztalataikból kiindulva hogyan közelítik meg a problémákat, az új piacokat és lehetőségeket. A sokszínű gondolkodás az innováció és a jobb üzleti teljesítmény alapja; megkérdőjelezi a sztereotípiákat, valamint a meglévő és új piacokra irányuló, erősebb külső összpontosításra ösztönöz. Az ötletek újabb ötleteket szülnek, ennek óriási hatása pedig alkalmazható az igazgatótanácsi képviselővel kapcsolatos határokon átnyúló lehetőségek terén. Az igazgatótanácsok feladata az, hogy igazodjanak a valóban sokszínű tagsághoz, és felismerjék, hogyan tudják produktívan kiaknázni az üzleti lehetőségeket.

4.2.4 Az igazgatótanácsok tagságának sokszínűsége a legtagabb értelemben vett sokszínűséget jelent. Az EGSZB nem támogatja azt, hogy ezek a pozíciók csak néhány nő számára álljanak nyitva, akik egyszerre több igazgatótanácsban is helyet foglalnak. Ez az „aranyzoknyásokként” is emlegetett gyakorlat az igazgatótanácsok sokszínűségének fő pillérét ássa alá. Norvégiai felmérések azt mutatják, hogy a férfiak 62%-a foglal helyet mindössze egy igazgatótanácsban, míg a nőknél ugyanez az arány 79%. Az EGSZB azért emel szót, hogy a férfiaknak és a

nőknek is érdemeik alapján joguk legyen választani és egyenlő eséllyel hozzáférni az igazgatótanácsi helyekhez.

5. Végrehajtás

5.1 Az igazgatótanácsokban helyet foglaló nők számára vonatkozó mennyiségi célok sikeres teljesítéséhez valódi intézkedések kellenek. Rövid és középtávú intézkedések kombinációját kell bevezetni ahhoz, hogy a tanácsok sokszínűsége 2028 után is garantált legyen. A következőket kell figyelembe venni:

5.1.1 **A magasabb beosztásban lévő nők szélesebb körű ismertsége** – Az igazgatótanácsi szintű pozícióba jutott nők példájának ismertetése a tagállamokban, a szélesebb üzleti közönség figyelmének rájuk irányítása és annak bizonyítása, hogy az igazgatótanács sokszínűsége üzleti sikertényező.

5.1.2 **Nagyobb átláthatóság a fejedáaszok munkájában** – Az igazgatótanácsi tagok toborzása meglehetősen homályos, főként személyes kapcsolatokon alapul. A legkülönbébbb tehetségek vonzása érdekében a lehetőségeket reklámozni kell, és olyan formában kell ismertetni, hogy minden tehetséges embert jelentkezésre sarkalljon.

5.1.3 **Kritikus tömeg elérése és megtartása** – A sokszínű gondolkodás értékét csak akkor ismerik fel a tanácsban, ha megvan a kritikus tömeg a meglévő előítéletekkel való szembeálláshoz; ezért mindenképpen el kell érni, hogy a tanácsok 40%-t nők tegyék ki. A kiválasztási eljárás átláthatóbbá tétele garantálja, hogy a jelentkezők minél szélesebb körét meghallgassák, és megszünteti az „aranyzoknya-szabály” érvényesülésének kockázatát⁽¹⁰⁾.

5.1.4 **A női/férfiszerepekkel kapcsolatos sztereotípiák megdöntése** – Jelentős előrelépés történt azzal kapcsolatban, hogy a hagyományos családi szerepek mennyiben akadályozzák a nők gazdasági részvételét. Ezek az intézkedések jó irányba mutatnak, és segítenek növelni a nők igazgatótanácsi részvételét.

⁽¹⁰⁾ „Golden Skirts fill the board rooms” („Aranyzoknyások töltik meg az igazgatótanácsokat”), a BI Norwegian Business School 2012. október 31-i cikke, Morten Huse (2011): „The „Golden Skirts”. Changes in board composition following gender quotas on corporate boards” című munkájából merítve.

5.1.5 **A tehetségek kinevelése** – Ahhoz, hogy a sokszínű igazgatótanácsok előnyei tartósan megmutatkozzanak, folyamatosan szükség van megfelelő utánpótlásra olyan magasan képzett személyekből, akikben az ambíció és a képesség is megvan ahhoz, hogy igazgatótanácsai pozíciót töltsenek be. Olyan környezetet kell teremteni, ahol a nők karrierjük során végig tudnak menni az igazgatótanácsba vezető labirintuson ⁽¹⁾. A fent említett intézkedésekkel a tehetségek komoly támogatása érhető el; a női példaképek, az átláthatóbb felvételi eljárások és az egyértelmű utódlási tervek jelentik az igazgatótanácsok sokszínűségének alapjait.

5.1.6 **Uniói szinten összehangolt adatbázis létrehozása** – Részletes információkkal az igazgatótanácsai pozíciók betöltéséhez megfelelően képzett nőkről. Ez lehetővé tenné az azzal kapcsolatos aggodalmak orvoslását, hogy nem ismertek az igazgatótanácsai pozíciók betöltésére alkalmas nők. Az adatbázis emellett csökkentené annak kockázatát, hogy nők elenyészően kis csoportját vegyék fel több tisztség betöltésére, illetve átláthatóbbá tenné a munkaerő-felvétel folyamatát. Egy európai szintű adatbázis alátámasztaná a különböző tagállamokban szerzett készségek és tapasztalatok termékeny együttműködésére vonatkozó érvet, és lehetővé tenné a különböző ágazatokban történő munkavállalást.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁾ Lásd: Alice Eagly és Linda Carli: *Through the Labyrinth: The Truth About How Women Become Leaders* [A labirintuson át: Valójában hogyan lesz egy nőből vezető].

I. MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították:

1.2. pont

A következőképpen módosítandó:

Az EGSZB üdvözli azt a tényt, hogy a női igazgatótanácsi tagok aránya 2012 januárja és 2013 januárja között 13,7 %-ról 15,8 %-ra emelkedett. A vállalatokon belüli elkötelezettség a tendencia folytatódásának alapfeltétele, ezért az EGSZB általában nem támogathatja a kvótákat. Elismeri azonban, hogy az Európai Bizottság javaslata jelentős mértékben hozzájárult a figyelem felkeltéséhez és így a tendencia fokozása melletti elkötelezettség növeléséhez javaslatot. Jóllehet a kvóták meghatározásával szemben előnyben részesíti az önkéntes intézkedéseket, elismeri, hogy jogszabályba foglalt célok nélkül a tőzsdén jegyzett uniós vállalatok körében aligha remélhetünk változást e téren. Jelenleg a női igazgatótanácsi tagok aránya mindössze 13,7 %, ami nyilvánvaló diszkriminációt mutat.

A szavazás eredménye:

Mellette: 78

Ellene: 102

Tartózkodás: 5

1.5. pont

A következőképpen módosítandó:

További jogszabályok elkerülése érdekében az EGSZB reméli, hogy az önszabályozást és a „puha” intézkedéseket szellemében minden magán és állami döntéshozó testület el tudja fogadni ezt a minimumszabályt, mert úgy véli, hogy a 40%-os célt minden állami és magánszférabeli döntéshozó testület képes elérni önkéntes intézkedések, „csoportnyomás” és a felsővezetői szinten rendelkezésre álló nők (és férfiak) számának növelése segítségével az összes érintett szektorban. Ez vonatkozhat az ügyvezető igazgatókra, a tőzsdén jegyzett kkv-k igazgatótanácsaira és minden közsférabeli testületre, előmozdítva a nemek szempontjából méltányosabb környezet létrejöttét, az átlátható jelentkezés és kinevezés feltételét, valamint a befogadás és a „választás” kultúráját az egész társadalomban. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy számos tagállam már kezdeményezések széles körét indította el annak érdekében, hogy növelje a nők számát a vállalati igazgatótanácsokban. Minden uniós fellépésnek tiszteletben kell tartania az ilyen nemzeti kezdeményezéseket.

A szavazás eredménye:

Mellette: 75

Ellene: 107

Tartózkodás: 3

1.7. pont

A szöveg egy része törlendő:

Az EGSZB gratulál Reding biztosnak és európai bizottsági, európai parlamenti és más intézményekbeli támogatóinak ahhoz, hogy megtették az első lépéseket Európa kiegyensúlyozottabbá válása felé, és szembeszálltak az azzal kapcsolatos nézetekkel, hogy kinek van helye az igazgatótanácsban, hogy ezzel befogadóbb társadalmat biztosítsanak. Jelentős szemléletváltás tapasztalható. Az EGSZB elismeri, hogy kiterjedt kutatás, jogi elemzés és civil konzultáció folyt annak érdekében, hogy olyan, gyakorlatias irányelv szülessen, amely mind a vállalatok, mind a tagállamok számára kellő rugalmasságot enged a végrehajtást és a határidőket illetően, ugyanakkor tiszteletben tartja a szubsidiaritás és az arányosság elvét.

A szavazás eredménye:

Mellette: 79

Ellene: 107

Tartózkodás: 5

2.2. pont

A következőképpen egészítendő ki:

Az egyes tagállamok között az eltérő politikákból adódóan jelentős különbségek vannak a igazgatótanácsok női tagjainak számában. A nők által e testületekben betöltött szerepet évtizedek óta vizsgálják, az elmúlt két évben pedig különösen, mivel az EU megújította elkötelezettségét aziránt, hogy előmozdítsa a nemek közti egyenlőséget a tőzsdén jegyzett vállalatok igazgatótanácsaiban. A vita során a kötelező érvényű kvóták bevezetésétől a következmények nélküli önszabályozásig több megoldás felmerült. Hatékony önkéntes megközelítésből egyelőre nincs sok. **Az elmúlt évben mindössze 0,6 %-kal javult a nők igazgatótanácsai aránya,** és csak 24 vállalat írta alá a 2011-es szándéknyilatkozatot. Az EGSZB azonban rámutat, hogy az ügyvezetésben nem részt vevő igazgatók megbízatása általában három és öt év között van. Ezért jobbnak tartotta volna, ha az európai vállalatok több időt kapnak a nők igazgatótanácsai tagságának növelésére vonatkozó 2011-es kötelezettségvállalás aláírására.

A szavazás eredménye:

Mellette: 82

Ellene: 90

Tartózkodás: 8

2.7. pont

A következőképpen módosítendő:

~~A célok csak akkor hoznak eredményt, ha szankciók kísérik őket, azaz kellően szigorú büntetéseket kell kilátásba helyezni a nemteljesítésért.~~ Az irányelv minden esetben lehetővé teszi a nemteljesítés indoklását, úgy, hogy a vállalatnak bizonyítania kell, hogy a felvételi eljárás során minden tőle telhetőt megtett. Mivel a szankciók akkor a leghatékonyabbak, ha konkrétak, az érintett ország határozza meg és érvényesíti őket, ajánlásaival az Európai Bizottság csak iránymutatásokat adott lehetséges szankciókra. Az EGSZB azonban biztosítékot kér arra vonatkozóan, hogy a szankció, amelynek értelmében semmissé nyilváníthatják az ügyvezetésben nem részt vevő igazgatók kinevezését vagy megválasztását, nem érinti a szóban forgó igazgatótanács által hozott döntéseket, különben ugyanis súlyos károk érnék az érintett vállalatokat.

A szavazás eredménye:

Mellette: 71

Ellene: 93

Tartózkodás: 7

2.10. pont

A következőképpen egészítendő ki:

A tehetséges nőkben rejlő lehetőségek csak egy olyan uniós szintű intézkedéssel aknázhatók ki optimálisan, amely rugalmasan figyelembe veszi a tagállami és a vállalatigazgatási struktúrák sokféleségéből adódó különbségeket, ugyanakkor maradéktalanul tiszteltetben tartja a szubszidiaritás elvét és a magántulajdonhoz fűződő jogot. Az egyes vállalatok igényei eltérőek termékskálájuk és ügyfeleik függvényében. Ezen túlmenően az idővel változnak, és függenek a vállalat típusától, méretétől, tulajdonosi szerkezetétől, működésétől, fejlődési stádiumától stb.

A szavazás eredménye:

Mellette: 80

Ellene: 100

Tartózkodás: 8

Új, 2.11. pont

Ezért az EGSZB helyesebbnek tartotta volna, ha az önszabályozás merül fel a helyzet javításának megfelelő módjaként, mivel az képes lenne minden szinten a szükséges rugalmassággal kezelni az esélyegyenlőség kérdését, továbbá biztosítani a két nem helyes és megfelelő képviselését az igazgatótanácsokban, tekintetbe véve az egyes vállalatokra jellemző ciklusokat, tisztújításokat és hosszú távú növekedési kilátásokat. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy számos tagállam már a kezdeményezések széles körével állt elő a nők igazgatótanácsi tagságának előmozdítása érdekében. Az uniós kezdeményezéseknek tiszteletben kell tartaniuk az ilyen tagállami kezdeményezéseket.

A szavazás eredménye:

Mellette: 78

Ellene: 99

Tartózkodás: 9

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi határozatra a tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó iránymutatásokról

(COM(2012) 709 final – 2012/0335 (NLE))

(2013/C 133/14)

Főelőadó: **Wolfgang GREIF**

2012. december 11-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 148. cikke (2) bekezdése és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat tanácsi határozatra a tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó iránymutatásokról

COM(2012) 709 végleges – 2012/0335 (NLE).

Az EGSZB Elnöksége 2012. december 11-én megbízta a „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekciót az ezzel kapcsolatos bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. február 13–14-én tartott 487. plenáris ülésén (a 2013. február 13-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Wolfgang Greif személyében, továbbá 170 szavazattal 5 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Európának mindeddig még nem sikerült kilábalnia a válságból, ezért egyre növekszik megosztottsága. Az EU által a válság legyűrése érdekében kikényszerített megszorító intézkedések közepette az EGSZB ismételten kifejezi mélységes aggodalmát afelett, hogy az Európa 2020 stratégiájának sem a foglalkoztatási, sem a szegénység leküzdését célzó célkitűzései nem teljesülhetnek.

1.2 Az EGSZB ezért egy európai ösztönző csomagot tart szükségesnek, amely a GDP 2%-ának megfelelő, jelentős munkaerőpiac-politikai hatással járna. Emellett további nemzeti beruházásokra van szükség, az európai beruházási projekteket pedig gyorsan, célzottan és összehangoltan kell kijelölni a foglalkoztatás fellendítése érdekében.

1.3 A szociális partnerek és a civil társadalom átfogó részvétele döntő jelentőségű a politikai egyeztetés sikeréhez, és minden szakaszban biztosítani kell azt. Az EGSZB nyomatékosan kéri, hogy a soron következő javaslat közzététele és a határozat elfogadásának határideje között valamennyi jelentős érdekelt félnek, így az EGSZB-nek is, elegendő ideje álljon rendelkezésre a javaslat alapos megvitatásához. Ez különösen fontos a 2014-ben elfogadandó új iránymutatások vonatkozásában.

1.4 Az EGSZB emellett javaslatokat fogalmazott meg az alábbi címszavak szerint:

- az ifjúsági garanciának minél korábban életbe kell lépnie, ideális esetben már a munkaügyi központban történő bejelentkezés során;
- ha az ESZA-eszközök nem elegendőek, akkor a különlegesen nehéz helyzetű országok számára egy külön ifjúsági szolidaritási alapot kell felállítani;
- a minőségi szabványok, az első munkatapasztalatok és a munkahelyi képzés előmozdítására van szükség;
- fel kell térképezni a szakoktatás duális rendszerét annak szélesebb területen történő alkalmazása céljából, ahol a szociális partnerek alapvető szerephez jutnak;
- küzdeni kell a bizonytalan munkahelyek ellen, például a rugalmas biztonságot előtérbe helyező megközelítés kiterjesztése révén, a belső rugalmasságnak szentelt nagyobb figyelem mellett;
- jobban el kell ismerni a cégek, és különösen a kkv-k szerepét a munkahelyteremtésben;
- erősíteni kell a munkaerő-piaci intézményeknek a nemzeti reformprogramokban játszott szerepét;
- a kedvezőtlen munkaerő-piaci helyzetű országoknak könnyebb hozzáférést kell biztosítani az uniós pénzeszközökhöz;
- elegendő európai finanszírozásra van szükség, amit teljes mértékben figyelembe kell venni a többéves pénzügyi keret elkészítése során.
- az általános európai foglalkoztatási célkitűzéseket a sajátos helyzetű csoportokra szabott célkitűzésekkel kell kiegészíteni;

2. Bevezetés

2.1 2010. október 21-én az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy 2014-ig nem módosítja az új foglalkoztatáspolitikai iránymutatásokat, hanem inkább a végrehajtásra helyezi a hangsúlyt.⁽¹⁾ 2012. november 28-án az Európai Bizottság benyújtotta javaslatát tanácsi határozatra arról, hogy az iránymutatások 2013-ban továbbra is érvényben maradjanak.

2.2 Miközben a legtöbb uniós tagállamban romlott a foglalkoztatási helyzet, a fiatalok munkanélkülisége és az állandósuló tartós munkanélküliség pedig különösen drámai módon megnőtt, az iránymutatások jövő évben esedékes felülvizsgálatát előkészítendő az EGSZB az EUMSZ 148. cikkének (2) bekezdésében említett évenkénti felkérésből kiindulva megragadja az alkalmat, hogy megismételje az iránymutatásokra és azok végrehajtására vonatkozó ajánlását.⁽²⁾

3. Általános megjegyzések

3.1 Az EU 2020 stratégia foglalkoztatási célkitűzései lehet, hogy nem fognak megvalósulni.

3.1.1 Az elkövetkező években Európa rendkívül feszült helyzetbe kerül a foglalkoztatás terén. Egyes csoportok a többenél is jobban érintettek ebben: fiatalok, alacsony képzettségűek, tartós munkanélküliek, fogyatékosok, bevándorlók, gyermeküket egyedül nevelők. A válság ötödik évében minden előrejelzés, beleértve az Európai Bizottság foglalkoztatási felmérését is, arra utal, hogy a munkaerőpiac helyzete egész Európában továbbra is gyengén alakul, legalábbis 2013-ban. Európának mindeddig még nem sikerült kilábalnia a válságból, ezért egyre növekszik megosztottsága.

3.1.2 A foglalkoztatás bővülése megakadt. A foglalkoztatás csökken. A munkahelyteremtés az egyes munkaigényes ágazatokban tapasztalható kihasználatlan kapacitások ellenére az egységes piac egész területén mérsékelt maradt. Erősödött a munkaerőpiac szegmentációja: növekedett a határozott idejű munkaviszony és a részmunka aránya. A munkát terhelő adók továbbra is magasak és a tagállamban tovább növekedtek. Ismét nő, és az euróövezetben korábban soha nem látott szintre emelkedett a munkanélküliség, miközben a tartósan munka nélkül lévők száma – mindenekelőtt a jelentős költségvetési konszolidációt végrehajtó tagállamokban – aggasztóan magas. Számos tagállamban csökken a háztartások átlagijövedelme, és

a legfrissebb adatok szerint egyre tágabb kört érint és mélyül a szegénység és a társadalmi kirekesztettség, miközben több tagállamban emelkedik az aktív keresők szegénységi rátája, és erősödik a szociális polarizáció.⁽³⁾

3.1.3 Mindezek alapján, az EU által a válság legyűrése érdekében kikényszerített megszorító intézkedések közepette az EGSZB ismételten kifejezi mélyszégyen aggodalmát afelett, hogy az Európa 2020 stratégiának sem a foglalkoztatási, sem a szegénység elleni célkitűzései nem teljesülhetnek.

3.2 Az európai ösztönző csomag által előmozdított munkahelyteremtő fellendülés elősegítése

3.2.1 A takarékosági intézkedések, amelyek csökkentik a tagállami keresletet, láncreakciókat váltanak ki más államokban, ami hanyatló tendenciához vezet. Takarékosági programok egyidejűleg több államban történő bevezetése révén még borúsabbá válnak a növekedési kilátások, és előfordulhat, hogy ezáltal többek között az alap- és továbbképzésbe, a kutatásba és innovációba, a foglalkoztatásba, valamint a fogyasztásba való befektetéseket illetően a bizonytalanság ördögi köre alakul ki.

3.2.2 A foglalkoztatási politika ugyanakkor nem képes ellensúlyozni a makrogazdasági politika irányítási hibáit. Az EGSZB ezért központi jelentőségűnek tartja az európai infrastruktúra és a minőségi növekedés kiépítésének foglalkoztatáspolitikai intézkedésekkel való kiegészítését. Olyan gyors és célzott európai és nemzeti beruházásokra van szükség, melyek jelentős hatással vannak a foglalkoztatásra. Összehangolt módon kellene ezeket végrehajtani, hogy ezzel is növeljük a foglalkoztatáspolitikai hatásait. Minden erőfeszítést meg kell tenni a magán- és közberuházások mozgósítása és a szükséges reformok végrehajtása érdekében.

3.2.3 Az EGSZB egyetért az Európai Bizottság elemzésével, amely szerint a foglalkoztatás növekedésének kilátásai nagymértékben attól függenek, hogy az EU megfelelő makrogazdasági, ipari és innovációs szakpolitikák révén milyen mértékben tudja ösztönözni a gazdasági növekedést, és képes-e ezt olyan foglalkoztatáspolitikával kiegészíteni, amely a munkahelyteremtő fellendülés megteremtésére irányul. Az EGSZB azonban attól tart, hogy a 2012 áprilisában elfogadott foglalkoztatási csomag számos pozitív javaslata nem valósítható meg, ha folytatódik az uniós megszorítási politika.

⁽¹⁾ A Tanács 2010/707/EU határozata.

⁽²⁾ Lásd különösen az EGSZB 2010. május 27-i véleményét a „Foglalkoztatáspolitikai iránymutatásokról” (HL C 21, 2011.1.21., 66. o.), az EGSZB 2012. február 22-i véleményét a „Foglalkoztatási iránymutatásokról” (HL C 143, 2012.5.22., 44. o.), az EGSZB 2012. február 22-i véleményét „Az új gazdasági kormányzásra vonatkozó jogszabályok szociális következményeiről” (HL C 143, 2012.5.22., 23. o.), az EGSZB 2012. április 25-i véleményét „A strukturális alapokra vonatkozó általános rendelkezésekről” (HL C 191, 2012.6.29., 30. o.), az EGSZB 2012. július 12-i véleményét a „Több lehetőséget a fiataloknak” elnevezésű kezdeményezésről (HL C 299, 2012.10.4., 97. o.), az EGSZB 2012. november 15-i véleményét az „Út a munkahelyteremtő fellendülés felé” című dokumentumról (HL C 11, 2013.1.15., 65. o.).

⁽³⁾ COM(2012) 750 final: Éves növekedési jelentés 2013, melléklet: Közös foglalkoztatási jelentéstervezet

3.2.4 Az EGSZB attól is tart, hogy pusztán a javasolt intézkedésekkel nem lehet majd elérni az uniós foglalkoztatási stratégiában kitűzött célokat. Az EGSZB ezért ismét egy európai ösztönző csomagot követel, amely a GDP 2%-ának megfelelő, jelentős munkaerőpiac-politikai hatással járna. A 2012. júniusi csúcstalálkozón elfogadott növekedési és foglalkoztatási paktummal sor került az első lépésekre e téren, ezt most tartalommal kell megtölteni ahhoz, hogy Európa-szerte meg lehessen teremteni a fenntartható növekedéshez és a foglalkoztatáshoz sürögősen szükséges mozgásteret. Az EGSZB egy szociális beruházási paktum létrehozása mellett is érvelt, melynek célja a válságok tartós leküzdése és a jövőbe való beruházás, emellett pedig közelről nyomon fogja követni a szociális beruházási csomagot, melynek bizottsági elfogadása februárban várható.

3.3 A civil társadalom és a szociális partnerek bevonása

3.3.1 Az EGSZB több alkalommal helyeselte a szakpolitikai koordinációnak az EU 2020 stratégiájában megvalósuló többéves megközelítését, és több ízben utalt arra, hogy a parlamentek, a szociális partnerek és a civil társadalom átfogó részvétele európai és nemzeti szinten döntő jelentőségű a politikai koordináció sikeréhez, és a foglalkoztatási politika kialakításának és végrehajtásának minden szakaszában biztosítani kell azt.

3.3.2 Mivel az iránymutatások a tagállamok számára megszabják a nemzeti szakpolitikák tervezéséhez, végrehajtásához és nyomon követéséhez szükséges keretet az átfogó uniós stratégián belül, az EGSZB nyomatékosan kéri, hogy a soron következő javaslat közzététele és a határozat elfogadásának határideje között valamennyi jelentős érdekelt félnek és az EGSZB-nek egyaránt álljon rendelkezésre elegendő ideje a javaslat alapos megvitatásához. Ez azért is olyan fontos, mert az európai foglalkoztatáspolitikának az eddigieknél nagyobb mértékben kell hozzájárulnia a válság leküzdésére irányuló tagállami erőfeszítésekhez.

3.3.3 Az „európai szemeszter” menetrend értelmében az európai szociális partnerek véleményét az éves növekedési jelentés előkészítésének korai szakaszában ki kell kérni a foglalkoztatáspolitikai stratégiai kulcsfontosságú prioritásainak meghatározása során, valamint a foglalkoztatáspolitikai iránymutatások megfogalmazása, végrehajtása és értékelése folyamán. Ez különösen fontos a 2014-ben elfogadandó új iránymutatások vonatkozásában.

4. Részletes megjegyzések és konkrét javaslatok

4.1 **Az általános foglalkoztatási célkitűzéseket a külön célcsoportokra vonatkozó európai célkitűzésekkel kell kiegészíteni:** az uniós szinten elérendő általános foglalkoztatási célkvóta kiegészítéseként a jövőben elő kellene írni olyan uniós szintű, mérhető célszámokat, amelyek külön célcsoportokra vonatkoznak, így például a tartós munkanélküliekre, nőkre, idősekre, fogyatékkal élőkre és főként a fiatalokra. A foglalkoztatáspolitikában eddig nem sok eredményt hozott az, hogy a konkrét célok megfogalmazásának feladatát nagymértékben a

tagállamokra ruházták át. Ezzel összefüggésben egy olyan mutatóra van szükség, amely az olyan fiatalok számának jelentős csökkentésére vonatkozik, akik nem dolgoznak, nem is tanulnak és szakképzésen sem vesznek részt (úgynevezett NEET-ek).

4.2 **Az ifjúsági garanciának minél előbb életbe kellene lépnie:** az EGSZB határozottan üdvözlí az Európai Bizottság ifjúsági garanciára vonatkozó javaslatát, melynek célja, hogy a 25 év alatti fiatalok minőségi munkahelykínálatban, folyamatos oktatásban, szakmai képzésben vagy időben hozzáférhető szakmai gyakorlatban részesülhessenek.⁽⁴⁾ Az EGSZB szerint ugyanakkor a négy hónap eltelte után történő beavatkozás túl késői. Ideális esetben az ifjúsági garanciát a lehető leghamarabb, vagyis rögtön a munkaügyi hivataloknál való regisztráció során kell alkalmazni. A nem jól sikerült átmenet ugyanis ártalmas a nemzetgazdaságra nézve, és egész életre nyomot hagy. A nemzeti reformprogramok keretében erre vonatkozóan konkrét intézkedéseket kell kidolgozni.

4.3 **Szükség van egy külön Ifjúsági Szolidaritási Alap létrehozására a sajátos nehézségekkel küzdő országok számára, amennyiben az Európai Szociális Alap nem bizonyul elegendőnek.** Az EGSZB megjegyzi, hogy a 2014–2020-as időszakra szóló pénzügyi terv kidolgozásakor kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy az Európai Szociális Alap keretében különítsenek el eszközöket a fiatalok számára. Az EGSZB szerint a helyzet súlyossága miatt – a globalizációs alaphoz hasonló szolidáris megoldások mintájára – külön ifjúsági szolidaritási alapra van szükség. A különös nehézségekkel küszködő országok átmenetileg kapjanak támogatást az ifjúsági garancia megvalósításának idejére. Ha ez pusztán ESZA-eszközökből nem valósítható meg, akkor további európai forrásokat (ifjúsági szolidaritási alap) kell felhasználni ennek finanszírozására. A bankokra milliárdos összegeket lehetett fordítani, ezért hasonló összegeknek itt is mobilizálhatónak kell lenniük.

4.4 **A minőségi szabványok, az első munkatapasztalatok és a munkahelyi képzés előmozdítása.** Az EGSZB támogatja a munkaerőpiac szempontjából alapvetően fontos képességek fejlesztését a munka világa és az oktatási intézmények közötti aktív együttműködés révén. Az EGSZB célravezetőnek tartja az első munkatapasztalatok támogatását és a minőségi munkahelyi továbbképzések fejlesztését, és egyetért azzal, hogy a tanulószereződéses gyakorlati képzés és a szakmai gyakorlat, valamint az önkéntes szolgálattal kapcsolatos programok fontos eszközei annak, hogy a fiatalok ismeretekkel és szakmai tapasztalatokkal gazdagodjanak. Az EGSZB kiemeli a tanulószereződéses gyakorlati képzés és a szakmai gyakorlat minőségi szabványainak jelentőségét. Ezzel összefüggésben üdvözlí az Európai Bizottság arra irányuló kezdeményezését, hogy minőségbiztosítási keretet fogadjon el a jobb minőségű szakmai gyakorlatok kínálatának és teljesítésének támogatására.

4.5 **Fel kell térképezni a szakoktatás duális rendszerét annak szélesebb területen történő alkalmazása céljából.** Fontos a munkaerő-piaci igények, valamint a fiatalok képzettsége és elvárásai közötti szakadék áthidalása. Ennek egyik módja

⁽⁴⁾ Az EGSZB 2013. március 21-i véleménye a „Fiatalok foglalkoztatásáról” szóló csomagról (a Hivatalos Lapban még nem tették közzé).

a magas szintű szakmai képzési rendszerek kialakításának ösztönzése és támogatása. Az EGSZB üdvözlí az ezzel kapcsolatban javasolt európai bizottsági iránymutatásokat. Meg kell vizsgálni, hogy a szakképzés keretében a szakmai gyakorlatot iskolai oktatással ötvöző duális oktatási rendszert miként lehet más országokban is meghonosítani. A duális szakképzési rendszerrel rendelkező országokban lényegesen alacsonyabb a fiatalok munkanélküliségi rátája, mint ez ilyen rendszert nem alkalmazó országokban. A válság által leginkább sújtott országok némelyikében is van érdeklődés a duális képzési rendszerek bevezetése iránt. Az EGSZB evvel kapcsolatban hatékonyabb tapasztalatcserére szólít fel, valamint szorgalmazza a szakképzési rendszerek ESZA általi támogatását. Támogatni kell a bevált gyakorlatok megosztását, a kezdőfinanszírozást és a duális képzés minőségi keretének kidolgozását. Az EGSZB fontosnak tartja, hogy a szakoktatásba bevonják a szociális partnereket. Az EGSZB kiemeli a szociális partnerek szoros bevonásának jelentőségét az ilyen rendszerek megtervezésében, megvalósításában és nyomon követésében.

4.6 Küzdeni kell a munkahelyek bizonytalansága ellen. Az EGSZB már több alkalommal kifejtette véleményét a rugalmas biztonság elvéről. Üdvözlí, hogy a válság kezelése terén szerzett tapasztalatok a rugalmas biztonság megközelítésének kiterjesztését eredményezték. A belső rugalmasság javításának a rugalmas biztonságról folytatott viták keretében eddig még nem szenteltek elegendő figyelmet. A határozott idejű foglalkoztatás és az időszakos munka rövid távon átmeneteket tesz lehetővé és esetenként szükséges lehet a különösen hátrányos helyzetű csoportok számára az elsődleges munkaerőpiacra való átmenet megkönnyítéséhez. Az ezzel járó bizonytalan foglalkoztatási helyzet azonban csak átmeneti lehet, és a szociális védelem révén enyhíteni kell a bizonytalanságot. A fiatalok munkavállalásával kapcsolatban az EGSZB szerint a munkaerőpiaci integráció terén nem szerencsések a rövid távú és jövőképet nem nyújtó megoldások: bizonytalan foglalkoztatás helyett inkább olyan intézkedésekre van szükség, amelyek biztosítják, hogy ne a határozott idejű foglalkoztatás és az alacsony fizetést és kevés szociális biztonságot nyújtó munkahelyek jelentsék a normát a fiatalok számára.

4.7 Jobban el kell ismerni a cégek szerepét a munkahelyteremtésben. A vállalatok Európában központi szereplői a munkaerőpiaci válság leküzdésének. Főként a kis- és középvállalatok azok, amelyeknek az elmúlt években kedvező a mérlegük az alkalmazásokat tekintve. Ezért létfontosságú a kkv-k tőkéhez való hozzáféréseinek javítása és a vállalkozásindítás költségeinek csökkentése. Az Európai Bizottság szerint ez jelentős gazdasági hatással járna az EU gazdaságára: a GDP

kb. 1,5%-kal, vagyis mintegy 150 milliárd euróval növekedne, anélkül, hogy ugyanakkor csökkenne a munkavállalók védelme. A szociális vállalkozások és a civil társadalmi szervezetek is hozzájárulhatnak a foglalkoztatottság növeléséhez, amint azt az EGSZB véleményeiben is több ízben hangsúlyozta. Ezenkívül nemrég a CCMI egyik saját kezdeményezésű véleménye is utalt arra, hogy a szövetkezetek, különösen a munkavállalói szövetkezetek, a válságos időkben is több munkahelyet biztosítanak, amennyiben a munkahelyek védelme érdekében csökkentik a nyereséget.⁽⁵⁾

4.8 Meg kell erősíteni a munkaerő-piaci intézményeknek a nemzeti reformprogramokban játszott szerepét. Ehhez sok országban arra lesz szükség, hogy jelentősen kiterjesszék az állami munkaügyi központok által biztosított célzott támogatásokat, aminek során külön figyelmet kell szentelni a hátrányos helyzetű csoportoknak. Felül kell vizsgálni, illetve adott esetben javítani kell a támogatásokhoz való hozzáférés feltételeit az olyan fiatal és tartós munkanélküliek esetében, akik munkahelyet keresnek, vagy valamilyen képzésben akarnak részt venni. Szerencsés lenne megfelelő célszámokat kitűzni a nemzeti reformprogramokban.

4.9 A kedvezőtlen munkaerő-piaci helyzetű országoknak könnyebb hozzáférést kell biztosítani az uniós pénzeszközökhöz. A tagállamok nehéz költségvetési helyzete ellenére továbbra is nemzeti és európai forrásokat kell biztosítani az aktív munkaerő-piaci beavatkozáshoz, illetve a fiatalok és a tartós munkanélküliek képzéséhez és foglalkoztatásához, illetve ahol szükséges, ott növelni is kell ezeket az eszközöket. Azoknak a tagállamoknak, amelyekben különösen súlyos a munkaerő-piaci helyzet, és amelyeknek egyszersmind költségvetési megszorításokat is véghez kell vinniük, könnyebb hozzáférést kell biztosítani az uniós alapokból származó forrásokhoz. A forrásfelhasználás egyszerűsítésére és a vele kapcsolatos eljárások gyakorlatiasabbá és rugalmasabbá tételére van szükség, egészen odáig, hogy az ESZA-ból, illetve egyéb európai alapokból származó források elkülönítése révén akár ideiglenesen megszüntethetik a nemzeti társfinanszírozást.

4.10 További európai finanszírozásra van szükség. A gazdasági válság súlyosságából látszik, hogy az Európai Bizottság által a 2014–2020. közötti időszakra a strukturális alapok számára jelenleg javasolt összeg nem lesz elegendő ahhoz, hogy növelje a gazdaságot és a foglalkoztatást, valamint, hogy fokozza a gazdasági, társadalmi és területi kohéziót az EU-ban. Ezt teljes mértékben figyelembe kell venni a többéves pénzügyi keret előkészítése során.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ Az EGSZB 2012. április 25-i véleménye a következő tárgyban: „Szövetkezetek és szerkezetátalakítás” (HL C 191/24, 2012.6.29.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Bizottság közleménye: 2013. évi növekedési jelentés

(COM(2012) 750 final)

(2013/C 133/15)

Főelőadó: **Xavier VERBOVEN**

2012. december 19-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Az Európai Bizottság közleménye: 2013. évi növekedési jelentés

COM(2012) 750 final.

2012. november 13-án az Elnökség megbízta az Európa 2020 irányítóbizottságot a bizottsági munka előkészítésével.

A munka sürgősségére való tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. február 13–14-én tartott, 487. plenáris ülésén (a 2013. február 13-i ülésnapon) főelőadót jelölt ki Xavier VERBOVEN személyében, és 180 szavazattal 4 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy az idei növekedési jelentést **kedvezőtlen gazdasági és foglalkoztatási kilátások** közepette adták ki, de egyben olyan **új intézkedések és kötelezettségvállalások** időszakában, mint például a Növekedési és Munkahely-teremtési Paktum vagy az EU gazdasági kormányzásának gyökeres átalakítása. Az EGSZB szorgalmazza, hogy a Növekedési és Munkahely-teremtési Paktumot, illetve a bankok és az államháztartások egymásrautaltságát felszámoló intézkedéseket, köztük a bankunót és az EKB új programját (végleges értékpapír-adásvételi műveletek – Outright Monetary Transaction, OMT) gyorsan és kiegyensúlyozottan hajtsák végre, mivel ezek a gazdaságélénkítésnek és a bizalom helyreállításának fontos sarokkövei.

1.2 Miközben kétségek merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy az EU képes-e időben elérni az Európa 2020 célokat, az EGSZB sajnálja, hogy **a 2013-as növekedési jelentés nem elemzi, hogy miért nem sikerült előrelépést elérni** ezeknek a céloknak a megvalósításában.

1.3 A siralmas gazdasági helyzet, a társadalmi kohézióval kapcsolatos kedvezőtlen következmények, a magas és tovább növekvő munkanélküliség és a növekvő szegénység fényében **az EGSZB óva int a jelenlegi megszorító politika folytatásától, valamint az elmélyülő és elhúzódó recesszió súlyos következményeitől**, melyek strukturálisan gyengíthetik a gazdaságot és veszélyeztethetik egy környezetileg fenntartható modellre történő gazdasági áttérést. Sok más nemzetközi politikai szereplő is hasonló aggályokat fogalmaz meg Európa helyzetéről, illetve arról, hogy a megszorítások milyen hatással lehetnek a gazdasági növekedésre.

1.4 A **növekedésorientált konszolidáció** elképzelésével kapcsolatban az EGSZB már korábban is szorgalmazta⁽¹⁾ a közfinanszírozás minél rugalmasabb időtartamú konszolidációját, hogy ne fékezzük meg a növekedés dinamizmusát, illetve

hogy intelligens egyensúlyt lehessen elérni a bevételek és kiadások, valamint a kínálat és kereslet között. Az EGSZB megismétli, hogy óva int a közszolgáltatások és a kollektív szolidaritás rendszereinek aláásával járó veszélytől: nem szabad meggyengíteni a nagy társadalmi kockázatokkal (munkanélküliség, betegség, idősödés) szembeni szociális biztonsági rendszert, hogy elkerüljük az elővigyázatossági megtakarítások felhalmozását.

1.5 A **differenciált konszolidáció** koncepciójával és azzal a javaslattal kapcsolatban, hogy a pénzügyi nehézségekkel küzdő tagállamok fogadjanak el akár „egy gyors ütemű költségvetési kiigazítást”, míg a többi tagállam hagyhatja, hogy az automatikus stabilizátorok betölthessék szerepüket, az EGSZB-nek kétségei vannak, és nem hiszi, hogy ez a fajta politikai mix működőképes. Ez kimondottan negatív hatással járhat az euróövezet egészére, illetve különösen azokra a tagállamokra, amelyekben már most is mély, megszorításokból eredő recesszió van. Ugyanakkor az is világos, hogy a válságból való kilábalás során egyes gazdaságoknak a többiekénél jóval nagyobb erőfeszítéseket kell tenniük a stabilitás és a növekedés helyreállításához.

1.6 Az EGSZB-t nyugtalanítják a kiegyensúlyozatlan gazdaságpolitikák és az, hogy nagy szerepet szánnak a megszorításoknak. Az EGSZB úgy véli, hogy a pénzügyi egyensúly nagyfokú hiányának orvoslását célzó költségvetési konszolidációnak **nagyobb időkeretre** van szüksége, és kéri, hogy a költségvetési konszolidációra szánt időkeretet hozzák egyensúlyba egy **jelen-tősen megerősített és tényleges Növekedési és Munkahely-teremtési Paktummal**.

1.7 A 2013-as növekedési jelentés szemmel láthatóan azzal igazolja a költségvetési konszolidációt, hogy bizalomra van szükség, elsősorban a pénzügyi piacok bizalmára. Az EGSZB elismeri, hogy fontos a hitelhez jutás és a pénzügyi piacok szektorának megerősítése, ám szeretné felhívni a figyelmet arra, hogy a háztartások és az üzleti szféra bizalmának visszaszerzése ugyancsak fontos, és hogy nem lehet bizalmi légkört

⁽¹⁾ HL C 248., 2011.8.25., 8–15. o.

teremteni úgy, ha a vállalatok aggódnak a kereslet miatt, az emberek pedig féltik a munkájukat, és aggódnak a fizetésük vagy a szociális biztonságuk miatt. A **pénzügyi piacok bizalmát a fogyasztók és a termelésben érdekeltkezők bizalmával együtt kell megnyerni.**

1.8 Az EGSZB **határozott intézkedéseket** szorgalmaz a **növekedésnek, a munkahelyeknek és az európai gazdaság versenyképességének a helyreállítására**, és arra kéri a soros elnökséget, hogy munkájában egyértelműen helyezze előtérbe a növekedés szempontjait. Ambiciózus növekedési és foglalkoztatási intézkedésekre és egy olyan beruházási politikára van szükség, amely rövid távon az európai gazdaság beindítására, illetve strukturális átalakítására összpontosít, hogy válasszal szolgáljon a fenntarthatósággal, a több és jobb munkahellyel, a felfelé irányuló szociális konvergenciával és az innovációalapú versenyképességgel kapcsolatos alapvető kihívásokra.

1.9 **Ötvözni kell egymással** a gazdaságélénkítő és a költségvetési szigorítást célzó intézkedéseket ⁽²⁾.

Az Európa jövőjére vonatkozó új politikai megközelítésnek több elvre kell épülnie. Integrált európai és szupranacionális, illetve többéves megközelítést kell érvényesíteni, nem hagyva, hogy a tagállamok egymás versenytársai legyenek. Demokratikusan meghatározott politikai prioritások alapján kell ellenőrizni és irányítani a piaci erőket, főként a pénzügyi piacokon. Bőséges finanszírozásra van szükség, de nem kevésbé fontos a források méltányos és igazságos elosztása. Az erősebb régióknak támogatniuk kell a gyengébbeket, segítve őket a produktívabb, innovatívabb és erős gazdaság felé való felzárkózásban. Cserében pedig azoknak a tagállamoknak, melyek extra adóbevételekre tesznek szert, az államadósságot kell csökkenteniük ezzel.

1.10 Az EGSZB üdvözli a **Növekedési és Munkahelyteremtési Paktumot**, és arra kéri az Európai Bizottságot és az Európai Tanácsot, hogy mielőbb hajtsa azt végre és bővítse tovább átfogó európai beruházási programmá. Az EGSZB ezért ismét azt kéri, hogy az EU törekvéseivel és az aktuális kihívásokkal összhangban **bővítse a költségvetést**, mielőbb állapodjanak meg a következő többéves pénzügyi keretben és szánjanak fontos szerepet az **EBB-nek**, amely magas szintű foglalkoztatást célzó projekteken dolgozik (például kkv-knak szóló, kiemelt infrastrukturális, energiaügyi és éghajlati projekteken).

1.11 Az EGSZB megismétli azt is, hogy a **kohéziós politikának** fontos szerepe van abban, hogy a konvergencia az EU egészére kiterjedjen.

1.12 A növekedés beindításával kapcsolatban az EGSZB emlékeztet **az egységes piacon** rejlő lehetőségekre és arra, hogy az európai gazdaság versenyképességéhez **innovációra**

van szükség. Hangsúlyozza a **vállalkozások** (és különösen a **kkv-k**), a **vállalkozói kedv**, a **vállalkozásalapítás**, a **szociális vállalatok és szövetkezetek fontos szerepét** a gazdaságélénkítésben.

1.13 Mivel a válság pénzügyi, gazdasági, társadalmi és környezeti szempontjai szorosan kapcsolódnak egymáshoz, az EGSZB szerint nagyobb figyelmet kellene fordítani a gazdaság és az európai szemeszter környezetbarátabbá tételére, és jobban be kell vonni a civil társadalmat az ezzel kapcsolatos kérdések megtárgyalásába.

1.14 A **foglalkoztatással** és a **készségek** továbbfejlesztésével kapcsolatban az EGSZB újból kijelenti, hogy beruházásokra van szükség az oktatás, a képzés és az egész életen át tartó tanulás terén (munkahelyi képzésekkel, a szakmai gyakorlatot iskolai oktatással ötvöző duális oktatási rendszerrel), hogy foglalkozni lehessen a szaktudás hiányával, valamint a készségigények és a készségkínálat közötti összhang hiányával.

Az EGSZB ismét kéri, hogy könnyítsék meg a munkaerő-piaci részvételt, javítva a közfoglalkoztatással kapcsolatos szolgáltatásokat, fokozva az aktív munkaerő-piaci intézkedéseket, illetve serkentve a vállalkozó kedvet és ösztönözve az önfoglalkoztatást. Mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy ösztönözzük a sok munkahelyet teremtő beruházásokat.

Az EGSZB utal az ezekről a témákról nemrégiben készült véleményeire, valamint arra, hogy jelenleg a fiatalok foglalkoztatásáról szóló csomagról ⁽³⁾ és a tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó jövőbeli iránymutatásokról ⁽⁴⁾ készít véleményeket.

Az EGSZB megállapítja, hogy a 2013-as növekedési jelentés a rugalmasságot támogatja a munkaerőpiacon anélkül, hogy alaposan – vagy egyáltalán – mérlegelné a biztonsági szempontokat. Emlékeztet korábbi véleményeire, hivatkozva arra az elképzelésre, hogy **egyensúlyt kell biztosítani a rugalmasság és a biztonsági igények között**, és hogy a rugalmas biztonság kapcsán „**olyan alapos és élénk szociális párbeszédre** van szükség, amelyben a szociális partnerek aktívan részt vesznek, megvitathatják a rugalmas biztonság meghatározását, összetevőit, kiértékelhetik az eredményeit, és felelősséget vállalhatnak mindezért” ⁽⁵⁾.

A **munkabérek** kapcsán az EGSZB aggódik amiatt, hogy a strukturális reformok munkabér-csökkentési versenyhez vezethetnek a tagállamok között. Megismétli, hogy a bérek meghatározásával kapcsolatos reformokhoz nemzeti szinten kell tárgyalásokat folytatni a szociális partnerek között, és arra kéri az Európai Bizottságot, hogy pontosítsa álláspontját a fizetésekkel, az inflációval és a termelékenységssel kapcsolatban.

⁽²⁾ ETUC/CES, BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP, Közös nyilatkozat az Európa 2020 stratégiáról, 2010. június 4.

⁽³⁾ Az EGSZB véleménye a Bizottság „A fiatalok bevonása a foglalkoztatásba” című közleményéről, COM(2012)727 final, (Hivatalos Lapban még nem jelent meg.)

⁽⁴⁾ HL C 143., 2012.5.22., 94–101. o.

⁽⁵⁾ HL C 211/48., 2008.8.19., 48–53. o.

1.15 Az EGSZB szerint több figyelmet kellene szentelni a **méltányosság és a társadalmi igazságosság** kérdésének. Tisztelegesen kell mindenki (dolgozók, háztartások, vállalkozások) között elosztani a reformok költségeit és előnyeit.

1.16 Az EGSZB szerint további erőfeszítésekre van szükség ahhoz, hogy a **szociális védelmi rendszerek hatékonyan** enyhíthessék a válság hatásait, és erősíteni kell a társadalmi befogadást, illetve az inkluzív munkaerőpiac garantálása és a szegénység kezelése érdekében aktív befogadási stratégiát kell végrehajtani.

1.17 Végezetül az EGSZB megismétli, hogy javítani kell **az európai szemeszter különböző folyamatainak demokratikus elszámoltathatóságán és legitimitációján**, illetve a nemzeti gazdaságpolitikák koordinációján. A politikák és a reformok megfelelő kialakításához és végrehajtásához szociális és civil párbeszédre van szükség. Ezért **szorosan együtt kell működni és egyeztetni kell a szociális partnerekkel**. Az EGSZB szerint uniós, és főként nemzeti szinten fontosabb szerepet kell kapniuk a szociális partnereknek és a szervezett civil társadalomnak. A szociális partnerek nagyobb mértékű bevonása jó eséllyel eredményesebb végrehajtást fog eredményezni.

2. Bevezetés

2.1 A 2013-as éves növekedési jelentésről szóló európai bizottsági közlemény, amely megnyitja az európai szemesztert, lefekteti, hogy az Európai Bizottság szerint melyek legyenek 2013-ban az általános költségvetési, gazdasági és szociális prioritások. Az európai szemeszter folyamatának célja, hogy javítsa a gazdaság- és szociális politikák koordinációját Európában, hogy hatékonyan el lehessen érni az Európa 2020 stratégiának az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre vonatkozó fő céljait.

2.2 Az éves növekedési jelentésnek be kell épülnie azokba a nemzeti gazdasági és költségvetési döntésekbe, amelyeket a tagállamok a stabilitási és konvergenciaprogramokban és a nemzeti reformprogramokban fognak meghozni.

2.3 Az Európai Bizottság úgy vélte, hogy a gazdaság fellenédítésének és a bizalom helyreállításának az igénye miatt a 2012-re meghatározott öt prioritás 2013-ra is érvényes marad: differenciált, növekedésbarát költségvetési konszolidáció; a gazdaság normális hitelhez jutási mechanizmusainak visszaállítása; a jelenlegi és jövőbeni növekedés és versenyképesség ösztönzése; a munkanélküliség és a válság társadalmi következményeinek kezelése; valamint a közigazgatás korszerűsítése.

2.4 Ez a véleménytervezet elemzéssel, észrevételekkel és javaslatokkal szolgál a 2013-as növekedési jelentéssel kapcsolatban.

— A 3. rész néhány általános jellegű észrevételt tartalmaz az ideai jelentés háttérével kapcsolatban.

— A 4. rész részletes megjegyzéseket és javaslatokat tartalmaz: mivel úgy tűnik, hogy Európa nem halad jó úton az Európa 2020-as célok eléréséhez, a vélemény foglalkozik a pénzügyi megszorító politika melletti döntéssel és azzal, hogy mindez milyen következményekkel jár a gazdaságra, a munkahelyekre és a társadalmi kohézióra. A vélemény szerint most a reálgazdaságot, a növekedést és a foglalkoztatást előmozdító intézkedéseket kell előtérbe helyezni. Arra kéri az európai politikusokat – különösen a 2013. márciusi Európai Tanács fényében –, hogy válasszanak másfajta politikai megközelítésmódot, és intézkedéseiket egy Európa-központú beruházási megközelítéshez igazítsák, a gazdaságélénkítésre, a munkahelyekre és a fenntartható fejlődés szempontjaira helyezve a hangsúlyt. Végül a vélemény megismétli, hogy fontos bevonni a szervezett civil társadalmat és a szociális partnereket mind az uniós, mind pedig a nemzeti szintű politikaalkotásba.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az idei növekedési jelentés olyan nehéz időszakban jelent meg, melyet nagyon kedvezőtlen foglalkoztatási és növekedési kilátások jellemeznek. Az EGSZB is osztja a jelentés aggályait, mely szerint a válság elhúzódása nem segítette a tagállamokat céljaik elérésében a foglalkoztatás, a K+F, az éghajlat/energiaügy, az oktatás és a szegénység elleni küzdelem terén, valamint hogy egyre nagyobb a kétely azzal kapcsolatban, hogy az EU egyáltalán képes-e elérni ezeket a célokat.

Az EGSZB azt is megjegyzi, hogy a 2013-as jelentés elkészítésének idején a világban példanélküli fejlemények történtek. Egyrészt a 2012. júniusi Európai Tanács elfogadta a Növekedési és Munkahely-teremtési Paktumot⁽⁶⁾. Másrészt alapvető változások álltak be az Unió irányítási struktúrájában (különösen a költségvetési politikák fokozott kölcsönös ellenőrzése), ami abból adódott, hogy a meglévő struktúra nem volt képes megbirkózni a gazdasági válsággal és megfékezni annak továbbgyűrűzését, amely amellett, hogy létben fenyegeti az eurót és az Európai Uniót, elhúzódó válságot és általa magas munkanélküliséget okoz. Az EGSZB szorgalmazza, hogy ezeket az intézkedéseket gyorsan és kiegyensúlyozottan hajtsák végre, mivel ezek a gazdaságélénkítésnek és a befektetői, üzleti és fogyasztói bizalom helyreállításának sarokkövei.

3.2 Az EGSZB utal két fontos dokumentum közelmúltbeli megjelenésére: „A valódi gazdasági és monetáris unió felé”⁽⁷⁾ és „A valódi, szoros gazdasági és monetáris unió tervezete”⁽⁸⁾, melyekről az EGSZB jelenleg készíti véleményét.

⁽⁶⁾ EUCO 76/12., 7–15. o.

⁽⁷⁾ Herman Van Rompuy, az Európai Tanács elnökének jelentése, 2012. december 5.

⁽⁸⁾ COM(2012) 777 final/2, 2012. november 30.

Az EGSZB üdvözlöi egyrészt azt a feltett szándékot, hogy mindenképpen fel akarják számolni a bankok és az államháztartások egymásrautaltságát, másrészt pedig a bankunió irányába tett első lépéseket⁽⁹⁾. Kötelezettséget vállaltak a pénzügyi stabilitás megteremtése érdekében szükséges lépések megtételére, az EKB pedig vállalta, hogy komoly lépéseket tesz a nehéz helyzetben levő európai államadósság-piacok megnyugtatóására.

A bankunió elősegítené, hogy az EU egész területén valamennyi háztartás és vállalkozás egyformán hitelhez jusson, és lehetővé tenné, hogy az Európa 2020 célok teljesítése érdekében az egységes piac visszanyerje versenyképességét.

4. Részletes megjegyzések és javaslatok

4.1 *Európa nem halad jó úton az Európa 2020 célok eléréséhez, a politikusoknak pedig mielőbb rá kell ébredniük erre.*

4.1.1 Az EGSZB sajnálattal állapítja meg, hogy egy, az Eurostat-jelentésre való rövid lábjegyzet-hivatkozáson⁽¹⁰⁾ kívül az európai bizottsági növekedési jelentés alapvetően nem tesz említést az Európa 2020 stratégiáról. A közlemény csupán annyit állapít meg, hogy „Európa általában véve le van maradva célkitűzései kapcsán”. A jelentés azonban nem elemzi megfelelően, hogy melyek a pontos okai annak, hogy nem sikerült előrelépést elérni az Európa 2020 célok teljesítésében, és a dokumentum még csak fel sem teszi a kérdést, hogy vajon a jelenlegi politikai döntések felelőssé tehető-e azért, hogy az EU messzebb került az Európa 2020 stratégiától. Az EGSZB azt kéri, hogy áthatóan vizsgálják felül az Európa 2020 folyamatot és osszák újra a strukturális alapokat a fenti célok eléréséhez, egyensúlyba hozva a versenyképességet és a megszorító politikákat a növekedéssel, a munkahelyekkel és a szociális politikákkal.

4.1.2 Az EGSZB aggodalmának ad hangot a 20 és 64 év közötti korosztály foglalkoztatási rátájának folyamatos csökkenése miatt. Ez a ráta a 2008-as 70,3 %-ról 68,6 %-ra esett 2011-re, miközben az Európa 2020-as cél az volt, hogy a 20–64 év közötti korosztály 75 %-ának legyen munkája. Számokban kifejezve ez azt jelenti, hogy a vizsgált időszakban 5 millió munkahely szűnt meg Európában⁽¹¹⁾. Ennek hatásai a növekvő munkanélküliségi rátákban mutatkoznak meg, amelyek mostanra a 10,7 %-ot is elérték az EU 27-ben, az euróövezetben pedig már a 11,8 %-ot is⁽¹²⁾.

A válság magas munkanélküliséget okozott, a szociális közkiadások megkurtításával együtt pedig 2009 és 2011 között további 5,9 millió fővel bővült annak a 113,8 millió embernek

a száma, aki ki van téve a szegénység és a társadalmi kirekesztés veszélyének az EU-ban (a népesség 24,2 %-a)⁽¹³⁾.

Nehezen látható, hogy ilyen tendenciák folytatódása mellett miként lennének elérhetőek az Európa 2020 stratégia foglalkoztatással, illetve azzal kapcsolatos céljai, hogy 20 millió embert kiemeljünk a szegénységből.

4.1.3 A világ más jelentős gazdaságaival merőben ellentétben az európai gazdaság 2012-ben recesszióba esett vissza, a gazdasági előrejelzések pedig rendkívül csekély növekedést jósolnak 2013-ra és bizonytalan, de ugyanilyen csekély fellendülést 2014-re. Mindez azt jelenti, hogy ha a fiskális politika iránya nem változik, és nem valószínű, hogy további gazdasági és foglalkoztatásélénkítő politikákat, akkor a munkanélküliség és a szociális helyzet még rosszabbra fordul.

4.1.4 Az EGSZB úgy látja, hogy számos egyéb nemzetközi politikai szereplő is hasonlóan aggasztónak tartja Európa helyzetét. Az ILO arra figyelmeztet, hogy az eurózónában további 4,5 millió munkahely szűnhet meg, amennyiben nem térnek le a megszorítási stratégia által kijelölt pályáról.⁽¹⁴⁾ Az ENSZ „A világ gazdasági helyzete és kilátásai 2013-ra” című globális előrejelzése⁽¹⁵⁾ arra figyelmeztet, hogy a 2012-es recesszió tovább folytatódik és tovább mélyül egészen 2015-ig⁽¹⁶⁾, ha Görögország, Olaszország, Portugália és Spanyolország még súlyosabb költségvetési megszorításokat visz véghez 2013-ban. Az Egyesült Államok költségvetési szakadéka (fiscal cliff) és a kínai gazdasági növekedés hirtelen és drámai megtorpanása mellett az európai költségvetési konszolidációs stratégiát tartják a globális gazdasági tevékenység egyik kockázatának. Világgazdasági kilátásaiban⁽¹⁷⁾ még az IMF is komoly kétségeket fogalmaz meg, és elismeri, hogy jelentősen alulértékelték a megszorítások hatását a gazdasági növekedésre és megkérdőjelezi az alkalmazott fiskális multiplikátorok mértékét.

4.1.5 Az EGSZB arra figyelmezteti az európai politikusokat, hogy egy elhúzódó recesszió strukturálisan meggyengítheti a gazdaságot és alááshatja az egy másik környezeti és energetikai modellre való áttérést.

A hosszú távú munkanélküliség a készségek elvesztéséhez, kiábrándultsághoz, diszkriminatív munkaerő-felvételhez és a munkaerőpiac elhagyásához vezethet, és így tartós strukturális problémákat okozhat a termelékenységben és a növekedési kilátásokban.

⁽¹³⁾ Eurostat táblázat http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=0&language=en&pcode=t2020_50

⁽¹⁴⁾ ILO 2012., Munkahelyválság az eurózónában: trendek és politikai reakciók, pl. 11. o.

⁽¹⁵⁾ ENSZ, A világ gazdasági helyzete és kilátásai 2013-ra – globális kitekintés, megjelent 2012 decemberében, 28. o.

⁽¹⁶⁾ – 0,9 % 2013-ban, – 2,1 % 2014-ben, és – 3,3 % 2015-ben.

⁽¹⁷⁾ IMF 2012., Világgazdasági kilátások, *Coping with High Debt and Sluggish Growth*, 2012. október, pl. 21. o. vagy 41. o. 1.1. keretes szövegrész.

⁽⁹⁾ HL C 11., 2013.1.15., 34–38. o.

⁽¹⁰⁾ Eurostat, Statistics in focus [Statistika fókuszban], 2012/39. szám, Európa 2020 stratégia – intelligensebb, környezetbarátabb és inkluzívabb uniós gazdaság felé?

⁽¹¹⁾ COM(2012) 750 final.

⁽¹²⁾ Az Eurostat 4/2013. sz. közleménye: 2013. január 8.

Az állami és magánberuházások elmaradása (mivel a cégeknek nincsenek jó kilátásaik a keresletre) kihathat a gazdasági növekedési lehetőségekre, mivel a technikai fejlődés és az innováció nem csapódik le a gazdaságban. Ennek ellensúlyozásához mielőbb felül kell vizsgálni a makrogazdasági politikák kialakítását, és olyan reformintézkedéseket kell ösztönözni, mint az aktív munkaerő-piaci politikák, a beruházási ösztönzők és a társadalmi befogadási politikák.

Differenciált és növekedésbarát költségvetési konszolidáció

4.1.6 Bár a 2013-as növekedési jelentés elismeri, hogy a költségvetési konszolidáció rövid távon káros hatással lehet a gazdaságra, rögtön két olyan érvet is felhoz, amely minimalizálja ezt a hatást. Az EGSZB mindkét érveléssel foglalkozni kíván.

1) A 2013-as növekedési jelentés hivatkozik a „növekedésbarát költségvetési konszolidáció” koncepciójára, amely kapcsán úgy véli, hogy „a viszonylag magas adómértékkel rendelkező országokban az adóbevételek növelése helyett a kiadások csökkentése révén elért költségvetési konszolidáció jobban támogatja a növekedést”. Az EGSZB egyrészt megjegyzi, hogy az Európai Bizottság nem pontosítja, mit jelent a „magas” adómérték, másrészt emlékeztet az államháztartások konszolidációjának intelligens módjairól írt 2011-es véleményére⁽¹⁸⁾, amelyben a közfinanszírozás minél rugalmasabb időtartamú konszolidációja mellett foglalt állást, hogy ne fékezzük meg a növekedés dinamizmusát, illetve hogy intelligens egyensúlyt lehessen elérni a bevételek és kiadások, valamint a teljes kínálat és kereslet között. Ugyanebben a véleményében az EGSZB óva intett a közszolgáltatások és a kollektív szolidaritás rendszereinek aláásával járó veszélytől is. Amennyiben ugyanis – ahogy az jelenleg számos tagállamban történik – jelentősen meggyengül a nagy kockázatokkal (munkanélküliség, betegség, öregedés) szembeni szociális biztonsági rendszer, akkor a háztartások értelemszerűen úgy reagálnak erre az általánosság való bizonytalanságra, hogy növelik elővigyázatossági megtakarításait. Ez pedig az utolsó dolog, amire egy recesszióban levő gazdaságnak szüksége van.

2) A másik érv pedig az, hogy a pénzügyi nehézségekkel küzdő tagállamok fogadjanak el akár „egy gyors ütemű költségvetési kiigazítást”, míg a többi tagállam hagyhatja, hogy az automatikus stabilizátorok betölthessék szerepüket.

Miközben világos, hogy a válságból való kilábalás során egyes gazdaságoknak a többiekénél jóval nagyobb erőfeszítéseket kell tenniük a stabilitás és a növekedés helyreállításához, az EGSZB-nek kétségei vannak, és nem hiszi, hogy ez a fajta politikai mix működőképes. A több tagállamban alkalmazott komoly megszorító költségvetési politikának és a kevés tagállamban alkalmazott semleges költségvetési politikának a kombinációja még mindig kimondottan negatív hatással járhat az euróövezet egészére, illetve különösen azokra a tagállamokra, amelyekben már most is mély, megszorításokból eredő recesszió van.

⁽¹⁸⁾ HL C 248., 2011.8.25., 8–15. o.

4.1.7 Összegezve: az EGSZB aggodalmát fejezi ki a kiegyensúlyozatlan gazdaságpolitikák miatt. Túlságosan nagy hangsúlyt kaptak a megszorítások, és a pénzügyi egyensúly nagyfokú hiányának orvoslását célzó költségvetési konszolidációnak nagyobb időkeretre van szüksége. Ezt igazolják az IMF költségvetési kitekintőjének (Fiscal Monitor) adatai is⁽¹⁹⁾. Az euróövezet gazdaságából rövid időn belül (2011–2012) kiadáscsökkentések és adóemelések formájában a GDP 3 %-nak megfelelő összeget⁽²⁰⁾ vettek ki, ami új recessziót váltott ki. Ez háromszorosa annak a tempónak, amelyben az európai döntéshozók a konszolidáció tekintetében előzőleg, az átdolgozott stabilitási paktumban megállapodtak (ott az áll, hogy a strukturális hiány csökkentése legalább a GDP 0,5 %-ának feleljen meg évente).

Annak elkerülése érdekében, hogy ugyanazok az okok továbbra is ugyanazokhoz a következményekhez vezessenek, az EGSZB kéri, hogy a költségvetési konszolidációra szánt időkeretet hozzák egyensúlyba egy jelentősen megerősített és valódi növekedési és foglalkoztatási paktummal.

4.1.8 A 2013-as éves növekedési jelentés azon az elképzelésen alapul, hogy mindennél fontosabb a bizalom helyreállítása és megőrzése – különösen, ami a pénzügyi piacok bizalmát illeti, mivel ezek vissza tudják szorítani a finanszírozási lehetőségeket a tagállamokban. A 2013-as növekedési jelentés ebből kiindulva marad a megszorító politikák útján.

4.1.9 Az EGSZB tudatában van annak, hogy a pénzügyi piacok kulcsszerepet játszanak a válságban, és a fellendüléshez alapvetően fontos a szektor stabilizálása. Valóban a hitelhez való hozzáférés az, ami élteti a gazdaságot, hiszen hitel nélkül a vállalkozások képtelenek beruházni vagy kereskedni, és a fogyasztók sem tudnak árukat vagy házakat vásárolni.

Az EGSZB azonban úgy véli, hogy ugyanennyire fontos a többi gazdasági szereplő (háztartások és vállalkozások) bizalma. Még ha a hitelhez való jobb hozzáférés lehetővé is teszi, hogy a cégek kereskedjenek és növekedjenek, az alacsonyabb kamatok és a bőséges hitellehetőségek nem vezetnek ugyanarra az eredményre, ha az emberek aggnak munkahelyük, fizetésük és/vagy szociális biztonságuk miatt, a vállalkozásoknak pedig komoly kételyeik vannak a keresleti kilátásokkal kapcsolatban.

Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a pénzügyi piacok bizalma és a fogyasztói/termelői bizalom nincs feltétlenül ellentétben egymással. Ha helyreáll a finanszírozáshoz való hozzáférés, következképpen különösen a kkv-k, de más vállalkozások is visszatérhetnek szokásos üzleti tevékenységükhöz, a fogyasztók bizalma is fokozatosan megerősödik.

⁽¹⁹⁾ IMF Fiscal Monitor, *Taking stock – a progress report on fiscal adjustment* [Felmérés – Helyzetjelentés a költségvetési kiigazításokról], 2012. október.

⁽²⁰⁾ A 3 % a 2010 és 2012 közötti strukturális deficit terén bekövetkezett változás mértékének felel meg; a strukturális deficitet a gazdasági ciklus hatása nélkül számolták. Ez a deficit korrekcióra szorul.

Ezen túlmenően, ha a piacok már a magas államadósság miatt is aggódnak, még jobban megijednek, ha összeomlás fenyegeti a gazdaságot.

Az EGSZB emlékeztet a 2012-es éves növekedési jelentésről kidolgozott véleményének egyik legfontosabb megállapítására: „[m]egfelelő mértékű növekedés nélkül nem lehet megoldani az államadósság-válságot”⁽²¹⁾. Ha a növekedést nem kezelik kiemelt helyen, a gazdaság könnyen recesszióba süllyedhet, ami azonnal meggyengíti az adósság fenntarthatóságát.

4.2 A válságintézkedések helyett immár a realgazdaságot, a növekedést és a foglalkoztatásra irányuló intézkedéseket kell prioritásnak tekinteni.

A Növekedési és Munkahely-teremtési Paktumot fenntarthatóságra irányuló, átfogó európai beruházási programmá kell alakítani

4.2.1 Az EGSZB határozott intézkedéseket szorgalmaz a növekedésnek, a munkahelyeknek és az európai gazdaság versenyképességének a helyreállítására, és arra kéri a soros elnökséget, hogy munkájában egyértelműen helyezze előtérbe a növekedés szempontjait. Az Európai Tanács túlságosan gyakran támogatott minimalista intézkedéseket a válságból való kilábalás érdekében, és csak akkor jött lendületbe, amikor a piaci nyomás miatt bukás fenyegette az európrojektet. Nagyobb meggyőződéssel kell kitartani a szilárd és kiegyensúlyozott gazdasági kormányzás mellett, olyan reformokkal övezve, amelyek az egész EU-ban fellendítik a strukturális versenyképességet, és az Európa 2020 stratégia végrehajtását az európai szemeszter középpontjába helyezik. Minden költségvetési kiigazítás megszorítással jár, de ha úgy hajtják végre ezeket az intézkedéseket, hogy közben megmaradnak a növekedési potenciált erősítő kiadások (oktatás, munkanélküliek képzése, K+F, támogatás a kkv-knak), és érzékelhető előre lépések történnek a pénzügyi ágazat szétaprózottságának felszámolása felé, akkor a közép- és hosszú távú növekedési és foglalkoztatási kilátások változatlanok maradhatnak.

4.2.2 Az EGSZB üdvözlí a Növekedési és Munkahely-teremtési Paktumot, amely az első fontos lépést jelenti annak elismerése felé, hogy a növekedés a válságkezelés alapvetően fontos eleme. Arra kéri egyben az Európai Bizottságot és az Európai Tanácsot, hogy mielőbb hajtásák végre a paktumot, és alakítsák át kézzelfogható és átfogó európai beruházási programmá.

4.2.3 Kiemelt helyen kell kezelni a „növekedést ösztönző kiadásokat” (ilyen az oktatás, a készségfejlesztés vagy az innováció), melyek kulcsfontosságúak az európai gazdaság versenyképessége és a gazdaság környezetbarát tétele szempontjából – ami lendületet kell hogy adjon a következő ipari forradalomnak és a nagy hálózatoknak, például a nagy sebességű internetnek vagy az energia- és közlekedési hálózatok összekapcsolásának. Alapvetően fontos, hogy kiaknázzuk a munkahelyben gazdag ágazatok lehetőségeit – gondolhatunk itt az egészségügyre, a környezetbarát gazdaságra, az ezüstgazdaságra, az építőiparra, az üzleti szolgáltatásokra, a turizmusra stb.

4.2.4 Az egységes piac még mindig szolgál olyan lehetőségekkel, amelyek közvetlen előnyt jelentenek a vállalkozóknak, fogyasztóknak és polgároknak, de további előrelépésekre van szükség például a szolgáltatások, a mobilitás, az e-kereskedelem, a digitális menetrend, az e-közbeszerzés, a mikro- és családi vállalkozások, az új vállalkozások elindításának támogatásával kapcsolatos intézkedések, a fogyasztóvédelmi intézkedések és az egységes piac szociális vetülete terén. Nélkülözhetetlen továbbá a jobb átláthatóság, illetve a civil társadalom tudatossága, részvétele és felelősségvállalása⁽²²⁾.

4.2.5 Az EGSZB hangsúlyozza a vállalkozások (és különösen a kkv-k), a vállalkozói kedv és a vállalkozásalapítás fontos szerepét a gazdaságélénkítésben, illetve a gazdasági növekedés, az innováció, a készségek és a munkahelyteremtés ösztönzésében. A kkv-k lehetőségeinek kiaknázásához különféle intézkedések szükségesek. Gondolhatunk itt nemzetközi piacra lépésük megkönnyítésére, az adminisztratív terhek felszámolására, a vállalkozás-indítási költségek csökkentésére vagy arra, hogy megkönnyítsük hozzáférésüket a hitelhez, a tőkepiacokhoz, a kkv-kra irányuló kötvényplatformokhoz, a strukturális alapokhoz és a hitelgaranciákhoz.

4.2.6 Az EGSZB kiemeli továbbá, hogy a szociális vállalkozások az európai szociális modell és az egységes piac központi elemei. Határozott elismerést és támogatást érdemelnek, különösen a jelenlegi nehéz gazdasági viszonyok között, és az európai szakpolitikák kidolgozásakor figyelembe kell venni sajátosságait.

4.2.7 Meg kell említeni a szövetkezetek szerepét is, hiszen elősegítik a társadalmi és területi kohéziót, új vállalkozási kezdeményezéseket dolgoznak ki, és a többi vállalkozástípusnál stabilabb, ellenállóbb szerkezetűeknek köszönhetően még válság idején is képesek megőrizni a munkahelyeket⁽²³⁾.

4.2.8 Az EGSZB üdvözlí, hogy a 2013-as növekedési jelentés kiemeli annak jelentőségét, hogy az Európa 2020 stratégia éghajlati/energiaügyi céljainak elérése érdekében a fenntartható fejlődés, a megújuló energiák és az energiahatékonyság irányába haladjunk⁽²⁴⁾. A gazdasági versenyképesség fenntartásához és a foglalkoztatás növeléséhez mindenképpen ösztönözni kell az erőforrás-hatékonyság és alacsony szén-dioxid-kibocsátású, környezetbarát gazdaságra való áttérést. Fontosak az energia-hatékonyság javítását célzó, széles körű épület-felújítások, illetve

⁽²²⁾ HL C 76., 2013.3.14., 24–30. o.

⁽²³⁾ HL C 191., 2012.6.29., 24–29. o.

⁽²⁴⁾ Az Európa 2020 stratégia céljai: az 1990-es években mért értéknél 20 %-kal kevesebb legyen az üvegházhatásúgáz-kibocsátás, 2020-ra az energia 20 %-a megújuló forrásokból származzon, 2020-ra 20 %-kal növekedjen az energiahatékonyság.

⁽²¹⁾ HL C 143., 2012.5.22., 51–68. o., 16. pont.

a környezetbarát szállításra, a hulladékkezelésre és a vízgazdálkodásra irányuló beruházások is. Ezek mellé nagyobb teljesítményű villamosenergia-átviteli hálózatokat kell rendelni, hogy Európa-szerte lehetővé váljon a nagy volumenű szállítás és villamosenergia-kereskedelem. Európa versenyképességének növelése érdekében mindezt ki kellene egészíteni nagy teljesítményű transzeurópai közlekedési hálózatokba történő beruházásokkal és a szélessávú hálózatok infrastruktúrájának bővítésével.

4.2.9 A fenntartható növekedés megteremtéséhez az iparpolitika, a hatékonyan felhasznált természeti erőforrások és az innováció összjátékára van szükség.

4.2.10 Sok beruházásra van szükség ahhoz, hogy ösztö-
nözzük a strukturális változásokat, és az EU gazdaságát az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés útjára tereljük.

Az EGSZB tudomásul veszi az állam- és kormányfőknek a következő többéves pénzügyi kerettel kapcsolatban elért megállapodását, valamint ismételten rámutat arra, hogy olyan többéves pénzügyi keretre van szükség, amely lehetővé teszi az Európa 2020 stratégia céljainak elérését.

Az EGSZB utal közelmúltbeli véleményeire az EU költségvetésről⁽²⁵⁾, melyekben következetesen mellett érvelt, hogy napjaink kihívásainak kezeléséhez meg kell erősíteni az EU költségvetését. Az EU költségvetésére nem egyfajta teherként kell tekinteni, hanem úgy, mint a méretgazdaságosság javításának, a költségek csökkentésének, illetve a versenyképességi, növekedési és foglalkoztatási lehetőségek maximális kihasználásának egyik intelligens módjára.

Újabb finanszírozási források révén további eszközöket lehetne mozgósítani. Az EGSZB támogatja az EBB intézkedését, amely hosszú távú finanszírozást bocsát rendelkezésre reálgazdasági beruházások számára, és további magánfinanszírozást vonz. Az EGSZB üdvözlí, hogy azok a projektek állnak a figyelem középpontjában, amelyek a leginkább hatnak a fenntartható növekedésre és a foglalkoztatási lehetőségekre (ilyenek a kkv-kra, a tudásalapú gazdaságra, a humántőkére, az energia-hatékonyságra és az éghajlatváltozásra irányuló projektek), és kéri, hogy az EBB megemelt pénzügyi keretéből mielőbb támogassák a kkv-k ágazatát. Az EGSZB örömmel látja azt is, hogy EBB-garanciákat alkalmaznak az energia-hatékonyság javítását célzó épület-felújítási magánberuházásokra.

Az EGSZB támogatja emellett a közlekedéssel, energiával és íktal kapcsolatos főbb infrastrukturális projektek finanszírozásának ösztönzését célzó projektkötvények bevezetését. Ez fontos első lépést jelent egy az elkövetkező évekre szóló, rendkívül szükséges uniós beruházási program felé.

⁽²⁵⁾ HL C 229., 2012.7.31., 32–38. o. és HL C 248., 2011.8.25., 75–80. o.

4.2.11 Az EGSZB felhívja a figyelmet a kohéziós politika fontos szerepére abban, hogy – az Európa 2020 stratégiával összhangban – az egész EU-ban el lehessen érni a gazdasági, társadalmi és területi konvergenciát. Az EGSZB ismételten kéri, hogy egyetlen és egységes kohéziós politikát határozzanak meg, amely aktívan bevonja a civil társadalmat, nagyobb hangsúlyt fektet a valóban tartós eredményekre, illetve támogatni képes a kevésbé fejlett uniós tagállamokat, ahogy azokat is, amelyeket a legerékenyebben érintett a válság⁽²⁶⁾.

4.2.12 Az EGSZB üdvözlí, hogy az éves növekedési jelentés fontosnak tartja a közigazgatás modernizációját. Az EGSZB szerint ehhez többek között hozzátartozik a közbeszerzések felhasználása az innováció ösztönzésére, a korrupció elleni küzdelem, az adóbeszedés hatékonyságának növelése, a kellő pénzügyi források biztosítása és a strukturális alapok felhasználására való képesség fokozása.

Munkahelyteremtés és készségfejlesztés

4.2.13 A 2013-as növekedési jelentés elismeri, hogy „[t]öbb éven át tartó gyenge növekedést követően a válság súlyos társadalmi következményekkel jár”, valamint „[j]elentősen emelkedett a munkanélküliség mértéke, és a nélkülözés és szegénység szintje is nő”. Egyes csoportok az átlagnál is jobban érintettek ebben. Ilyenek a fiatalok, az alacsony képzettségűek, a tartós munkanélküliek, a gyermeküket egyedül nevelők és a bevándorló háttérrel rendelkezők⁽²⁷⁾.

A foglalkoztatás támogatása érdekében mind a magán-, mind a közszférában mobilizálni kell a beruházásokat. Az EGSZB már több ízben kérte egy, a GDP 2 %-ának megfelelő európai konjunktúraprogram bevezetését, amely számottevő hatással van a munkaerő-piaci politikára⁽²⁸⁾. Felszólított egy „szociális befektetési paktum” kidolgozására is, amely a válság fenntartható kezelését szolgálja, és a jövőbe mutató befektetésnek tekinthető⁽²⁹⁾.

Az EGSZB ismét kéri, hogy növeljék a munkaerő-piaci részvételt, javítva a képzettségi szinten, megkönnyítve a mobilitást, javítva a közfoglalkoztatással kapcsolatos szolgáltatásokat, fokozva az aktív munkaerő-piaci intézkedéseket és serkentve a vállalkozó kedvet és az önfoglalkoztatást. Egyes régiók, illetve ágazatok esetében az EGSZB egyetért azzal az európai bizottsági helyzetleírással, hogy egyfelől magas a munkanélküliség, másfelől pedig hiányos a szaktudás, valamint nincs meg az összhang a készségigények és a készségkínálat között.

Olyan intézkedéseket is szorgalmaz, amelyekkel a megfelelő szinten lehet ösztönözni a munkaidő elosztásáról folytatott szociális párbeszédet.

⁽²⁶⁾ HL C 44., 2013.2.15., 76–82. o.

⁽²⁷⁾ HL C 143., 2012.5.22., 94–101 o.

⁽²⁸⁾ HL C 11., 2013.1.15., 65–70. o.

⁽²⁹⁾ HL C 143., 2012.5.22., 23–28. o.

Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság által nemrégiben közzétett, a fiatalok foglalkoztatásával foglalkozó jogszabálycsomagot⁽³⁰⁾. Fontos, hogy a csomagban szereplő javaslatokat – többek között az „Ifjúsági garanciát” – időben és kötelező erővel vezessék be, és elegendő forrással támogassák. Minden tagállam lehetőséget kell hogy kapjon a javaslatok elfogadására.

4.2.14 Az EGSZB továbbra is beruházásokat kér az oktatás, a képzés és az egész életen át tartó tanulás terén (munkahelyi képzésekkel, a szakmai gyakorlatot iskolai oktatással ötvöző duális oktatási rendszerrel), hogy kezelni lehessen a képesítésekkel kapcsolatos problémákat és ellentmondásokat⁽³¹⁾.

4.2.15 Az Európai Szociális Alapnak az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alappal kiegészítve arra kell összpontosítania, hogy a hátrányos helyzetű embereket megvédje a válság hatásaitól⁽³²⁾, és létre kellene hozni egy specifikus ifjúsági szolidaritási alapot⁽³³⁾.

A munkaerő-piaci reformok kiegyensúlyozott megközelítésének jelentősége

4.2.16 Az EGSZB megállapítja, hogy a 2013-as növekedési jelentés a rugalmasságot támogatja a munkaerőpiacon anélkül, hogy alaposan – vagy egyáltalán – mérlegelné a biztonsági szempontokat.

Az EGSZB tudomásul veszi, hogy a munkaerő-piaci szegregáció oly módon való elkerülése, hogy a foglalkoztatásvédelem terén csökkentik a különbségeket a különböző típusú munkaszerződések között, hozzájárulhat a magasabb szintű munkanélküliséghez

Az EGSZB emlékeztet korábbi véleményére⁽³⁴⁾, amelyben leszögezi, hogy egyensúlyt kell találni a rugalmasság és a biztonság között. „A rugalmas biztonság fogalma nem a munkavállalók jogainak egyoldalú és jogszerűtlen korlátozását jelenti.” Az EGSZB már több ízben kiemelte, hogy „[o]lyan alapos és élénk szociális párbeszédre van szükség, amelyben a szociális partnerek aktívan részt vesznek, megvitathatják a rugalmas biztonság meghatározását, összetevőit, kiértékelhetik az eredményeit, és felelősséget vállalhatnak mindeztért”⁽³⁵⁾. Az EGSZB azt is megismétli, hogy a szegmentált piacok kezeléséhez „megfelelő biztonságra van szükség minden dolgozó számára – függetlenül azok szerződésének típusától”⁽³⁶⁾.

Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a rugalmasság nem képes korrigálni a makrogazdasági keresletben vétett hibákat, és tovább súlyosbíthatja a helyzetet, ha a stabil és minőségi munkahelyeket bizonytalan foglalkoztatási szerződések váltják fel.

Nem beszélve arról, hogy a „lengéscsillapítók” (munkahelyvédelem, munkanélküli juttatások) eltávolítása sokkal érzékenyebbet teheti a gazdaságot a negatív gazdasági hatásokra.

A béreket érintő strukturális reform

4.2.17 Az EGSZB megismétli, hogy a bérek meghatározásával kapcsolatos reformokhoz nemzeti szinten kell tárgyalásokat folytatni a szociális partnerek között. Egyensúlyt kell kialakítani a kereslet kellő mértékű növelése, az árstabilitás, a nagy és/vagy növekvő egyenlőtlenségek kordában tartása és az árak versenyképességének megőrzése között. Az EGSZB aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy a béreket érintő strukturális reformok negatív versenyt idézhetnek elő a tagállamok között, ami csökkenti a belső keresletet az EU-ban és – az euróövezet külső feleslegének növekedése révén – elősegíti az euró érzékenyebb túlértékelését. Az ILO megerősíti ezt a trendet⁽³⁷⁾, és messzemenő gazdasági és társadalmi következményekre figyelmeztet.

Az éves növekedési jelentésnek a minimálbérszinttel kapcsolatos megközelítése, mely szerint „[f]ontos, hogy a minimálbérszint helyes egyensúlyt teremtsen a munkahelyteremtés és a megfelelő jövedelem között”, azt az általános elképzelést tükrözi, hogy a munkahelyteremtés, és különböző tényezők, például és a munkahelyek minősége, illetve az állásajánlatok elfogadására való hajlandóság között kompromisszumra van szükség. Az EGSZB nem érti, miért tartják magától értetődőnek egy ilyen dilemma létezését, hiszen az EU-n belüli minimálbérszintekkel gyűjtött tapasztalatokat elemző ILO-tanulmány nem talált bizonyítékot arra, hogy a minimálbérszint rombolná a munkahelyeket. Az EGSZB emlékeztet a „megfelelően fizetett munka” elvére, amelyet, bár már a válság előtt megfogalmazódott, továbbra sem alkalmaznak⁽³⁸⁾.

Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság fejtsse ki világosabban nézeteit a bérekkel, az inflációval és a termelékenységgel kapcsolatban. Bár a foglalkoztatási csomagról szóló európai bizottsági közlemény⁽³⁹⁾ leszögezi, hogy a reálbéreket összhangba kell hozni a termelékenység alakulásával, a 2013-as növekedési jelentés nem részletezi, hogy a nominális béreket vagy a reálbéreket kívánja-e összehangolni a termelékenységgel. A különbség e két megközelítés között alapvetően fontos, mivel az utóbbi esetben előfordulhat, hogy a nominális bérek csak a termelékenységet veszik figyelembe, az inflációt ezentúl nem. Ez a „szabály” a 0 %-os infláció veszélyét rejtí magában, ami – negatív gazdasági hatások esetén – deflációhoz vezethet.

A társadalmi igazságosság támogatása

4.2.18 Az EGSZB általánosságban úgy véli, hogy több figyelmet kellene szentelni a méltányosság és a társadalmi igazságosság kérdésének. A bizalomépítés és a szakpolitikák sikeres

⁽³⁰⁾ COM(2012) 727 final – Az EGSZB éppen most dolgozza ki véleményét ebben a tárgyban (SOC/474 – CES2419-2012_00_00_TRA APA).

⁽³¹⁾ Az EGSZB éppen most dolgoz ki véleményt (SOC/476 – CES658-2013_00_00_TRA APA) a *Gondoljuk újra az oktatást: beruházás a készségekbe a jobb társadalmi-gazdasági eredmények érdekében* című európai bizottsági közlemény tárgyában (COM(2012) 669 végleges).

⁽³²⁾ HL C 143., 2012.5.22., 82–87. o.

⁽³³⁾ HL C 11., 2013.1.15., 65–70. o.

⁽³⁴⁾ HL C 211., 2008.8.19., 48–53. o.

⁽³⁵⁾ HL C 256., 2007.10.27., 108–113. o., 1.3. pont.

⁽³⁶⁾ HL C 211., 2008.8.19., 48–53. o. 1.1.1. pont

⁽³⁷⁾ ILO 2012, *Global wage report 2012/2013 – Wages and equitable growth* [Jelentés a bérekről nemzetközi szinten 2012/2013 – Bérek és méltányos növekedés].

⁽³⁸⁾ ILO 2010, *The minimum wage revisited in the enlarged EU* [Ismét a minimálbérről a kibővített EU-ban], 26. o.

⁽³⁹⁾ COM(2012) 173 final.

megvalósítása érdekében tisztességesen kell mindenki (dolgozók, háztartások, vállalkozások) között elosztani a gazdaságpolitika és strukturális reformok költségeit és előnyeit. Az EGSZB elismeri, hogy az éves növekedési jelentés nagy jelentőséget tulajdonít az átláthatóságnak és a méltányosságnak a társadalmi hatások szempontjából, és kéri, hogy az Európai Bizottság kövesse nyomon, hogy a kormányzati politikák figyelembe veszik-e ezt saját reformprogramjaikban.

A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem

4.2.19 Az EGSZB egyetért az éves növekedési jelentéssel abban, hogy további erőfeszítésekre van szükség egyfelől ahhoz, hogy a szociális védelmi rendszerek hatékonyan enyhíthessék a válság hatásait, másfelől a társadalmi befogadás elősegítéséhez, illetve – az inkluzív munkaerőpiac garantálása és a szegénység kezelése érdekében – egy aktív befogadási stratégia végrehajtásához.

A nemek közötti egyenlőség támogatása

4.2.20 Az EGSZB úgy véli, hogy a nemek közötti egyenlőség perspektíváját, amellyel az Európa 2020 stratégia hét kiemelt kezdeményezésének egyike sem foglalkozik, most be kell építeni az európai szemeszter folyamatába (többek között a nemzeti reformprogramokba), mivel ez a szempont elengedhetetlen az Európa 2020 stratégia fő céljainak eléréséhez ⁽⁴⁰⁾.

4.3 A szervezett civil társadalom és a szociális partnerek fontos hozzájárulása az európai szemeszterhez

4.3.1 Az EGSZB megismétli, hogy javítani kell az európai szemeszter különböző folyamatainak demokratikus elszámoltathatóságán és átláthatóságán, illetve a nemzeti gazdaságpolitikák koordinációján. Napjainkban, amikor az emberek elvesztik bizalmukat abban, hogy az európai intézmények képesek eredményeket felmutatni, a legitimáció és a felelősségvállalás érdekében alapvetően fontos, hogy határozottabb szerepet kapjanak a polgárokat, szociális partnereket és a civil társadalmat képviselő

elő intézmények. Nélkülözhetetlen a vertikális és horizontális párbeszéd ⁽⁴¹⁾, és mielőbb végre kell hajtani az EUSZ 11. cikkének részvételi demokráciával kapcsolatos rendelkezéseit ⁽⁴²⁾.

Az EGSZB nem tartja kielégítőnek azokat a szavakat, amelyekkel az éves növekedési jelentés a szociális párbeszéd szerepére utal. A szükséges strukturális reformokat a szociális partnerekkel szorosan együttműködve és egyeztetve kell végrehajtani – nem elég pusztán konzultálni velük. A politikák és a reformok megfelelő kialakításához és végrehajtásához párbeszédre van szükség a szociális partnerekkel és a szervezett civil társadalommal, például a fogyasztóvédelmi szervezetekkel. Ezek növelhetik a reformok hitelességét és társadalmi elfogadottságát, mivel a konszenzus és a bizalom elősegítheti az érintettek elkötelezettségét és a reformok sikerét. A szociális partnerek és a civil szervezetek értékelést készíthetnek a szakpolitikák hatásairól, és adott esetben időben figyelmeztethetnek a kockázatokra. Számos területen éppen a társadalmi szervezetek és különösen a szociális partnerek azok, akiknek a szakpolitikai javaslatokat át kell ültetniük a gyakorlatba ⁽⁴³⁾.

Az EGSZB szerint mind uniós, mind nemzeti szinten fontosabb szerepet kell kapniuk a szociális partnereknek és a szervezett civil társadalomnak. Ténylegesen és időben be kell őket vonni egyfelől az európai szemeszter keretébe, másfelől az éves növekedési jelentések, (az Európa 2020 stratégia integrált iránymutatásait képező két iránymutatás, azaz) a foglalkoztatási iránymutatások és az átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások, valamint az országspecifikus ajánlások előkészítésébe. Nemzeti szinten a szociális partnereket és a szervezett civil társadalmat jobban be kell vonni a nemzeti reformprogramok kidolgozásába. Az EGSZB továbbra is szorosan együttműködik a nemzeti gszt-kból és hasonló szervezetekből álló hálózatával, hogy az európai döntéshozókat tájékoztatni tudja az említett szervezetek nemzeti szintű bevonásáról. A szociális partnerek nagyobb mértékű bevonása alighanem eredményesebb végrehajtást eredményez.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽⁴⁰⁾ HL C 76., 2013.3.14., 8–14. o.

⁽⁴¹⁾ HL C 299., 2012.10.4., 122–127. o.

⁽⁴²⁾ Az EGSZB „A Lisszaboni Szerződés 11. cikke (1) és (2) bekezdésének végrehajtására vonatkozó elvek, eljárások és intézkedések” című véleménye, HL C 11, 2013.1.15., 8. o.

⁽⁴³⁾ Az EGSZB véleménye a Bizottság „Intézkedések a stabilitás, a növekedés és a munkahelyteremtés érdekében” című közleményéről, HL C 44, 2013.2.15., 153. o.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai politikai pártok és az európai politikai alapítványok alapszabályáról és finanszírozásáról

(COM(2012) 499 final – 2012/0237 (COD))

(2013/C 133/16)

Előadó: **Henri MALOSSE**

Társelőadók: **Georgios DASSIS, Luca JAHIER**

2012. október 10-én a Tanács, 2012. október 22-én pedig az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 304. cikkének első bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai politikai pártok és az európai politikai alapítványok alapszabályáról és finanszírozásáról

COM(2012) 499 final – 2012/0237 (COD).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság pedig az eljárási szabályzata 19. cikke (1) bekezdésének értelmében albizottságot alakított az előkészítő munkák elvégzésére.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Az európai politikai pártok finanszírozása” albizottság 2013. január 30-án elfogadta véleményét (előadó: Henri MALOSSE, társelőadók: Georgios DASSIS és Luca JAHIER).

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. február 13–14-én tartott, 487. plenáris ülésén (a február 13-i ülésnapon) 155 szavazattal 1 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Az EGSZB az Európai Bizottsághoz és a Parlamenthez hasonlóan hangsúlyozza, hogy az Európai Unió jobb működéséhez olyan ismertebb és elismertebb politikai pártok és politikai alapítványok hangsúlyos megjelenésére van szükség uniós szinten, melyek egyben jobban képviselnék a polgárokat és közelebb is állnának hozzájuk.

2. Az EGSZB támogatja az európai politikai pártok és alapítványok egységes jogállásának létrehozását, valamint működésük ellenőrzésének felülvizsgálatát a belső demokratikus működésük feltételeinek javítása céljából hatékonysági, láthatósági, átláthatósági és könyvviteli szempontból egyaránt.

3. Ezt leszögezve az EGSZB különös hangsúlyt fektet arra, hogy a fenti jogállásban részesülő pártok és alapítványok azonosuljanak az európai építkezés céljaival és annak alapértékeivel, ahogyan azokat az európai szerződések és az Európai Unió Alapjogi Chartája lefekteti.

3.1 Az európai építkezés céljait illetően az EGSZB szerint a fenti jogállásnak feltétele kellene, hogy legyen az elköteleződés a béke megerősítése mellett, valamint az államok és a népek közötti együttműködés, a gazdasági és társadalmi haladás és a polgárok jólétének az előmozdítása, valamint a szólásszabadság és a vitaszabadság demokratikus gyakorlása mellett.

3.2 Az európai szinten biztosított alapvető értékeknek való megfeleléssel kapcsolatban az EGSZB rámutat, hogy tiszteletben kell tartani az európai szerződésekben szentesített értékeket, melyeket különösen az Európai Unióról szóló szerződés preambulumában és az Európai Unió Alapjogi Chartája tartalmaz, ez

utóbbi pedig a 21. cikkében kimondja mindennemű és bármire alapozott hátrányos megkülönböztetés tiltását. A nők és férfiak közötti egyenlőségnek a fenti Charta 23. cikkében is szentesített elve egyébként a gyakorlatban is meg kell, hogy valósuljon az európai politikai pártok és alapítványok valamennyi vezetőségi testületében.

3.3 Az EGSZB ajánlja, hogy a fent említett alapvető elvek tiszteletben tartását erősítse meg az európai jogállással rendelkezni kívánó politikai pártok és alapítványok ilyen irányú nyilatkozata is. Az Európai Parlament és különösen az Alkotmányügyi Bizottság feladata felügyelni és jelenteni az EU-szerződésekben szereplő elvek és alapjogok megsértésének eseteit.

3.4 Az EGSZB emellett emlékeztet az Európai Unió Bíróságára háruló kulcsszerepre is a fenti elvek tiszteletben tartásának ellenőrzése terén, lehetővé téve az EUB ideiglenes intézkedés iránti eljárás révén való megkeresését.

4. Az EGSZB szintén hangsúlyozza annak szükségességét, hogy a már meglévő európai politikai pártokon és alapítványokon túl jöjjenek létre és bontakozzanak ki új pártok és új alapítványok is ezen a szinten, amennyiben a működési kritériumoknak, valamint az értékek tiszteletben tartásával és a reprezentativitással kapcsolatos követelményeknek megfelelnek.

4.1 A finanszírozásra való jogosultsághoz szükséges további feltételre vonatkozóan az a kritérium, mely szerint egy európai parlamenti képviselői hely elegendő feltétel lenne, nem igazán tűnik elfogadhatónak, főként mivel a választási eljárások és így a siker feltételei tagállamonként mindig erősen eltérőek.

4.2 Az EGSZB ezért olyan reprezentativitási kritériumok kijelölését javasolja, amelyek fokozottabban biztosíthatják azt, hogy ne jöjjön létre önkényes megkülönböztetés. Ennek kapcsán azt sugallja, hogy az európai polgári kezdeményezéshez megállapított kritériumok szolgáljanak mintául, valamint feltételként javasolja legalább egy millió, legkevesebb hét különböző tagállamból származó szavazat elérését a legutolsó európai választásokon.

4.3 Az európai pártok és alapítványok finanszírozása, költségvetése, valamint a nekik szánt adományok átláthatóak és nyilvánosak kell, hogy legyenek. A polgároknak joguk és kötelességük tájékoztatást kapni a finanszírozás módozatairól, valamint a pártok és az alapítványok kiadásairól. Az esetleges szankciók és/vagy a finanszírozás felfüggesztése meg kell, hogy jelenjen a sajtóban.

5. A rendeletre irányuló javaslat vizsgálatának alkalmából az EGSZB ismételten és erőteljesen rá kíván mutatni a politikai célzatú európai pártok és alapítványok, valamint az európai szinten általános érdekű (pl. gazdasági, szakszervezeti, szociális, humanitárius, kulturális, környezetvédelmi, sport- stb.) célokat követő egyesületek és alapítványok kezelése között továbbra is fennálló, sőt egyre súlyosbodó egyenlőtlenségre.

5.1 Az Európai Unióról szóló szerződés („Lisszaboni Szerződés”) 11. cikke szentesíti a részvételi demokrácia valóságát, tehát az EU nyilvánossági terében a közéleti vitákat tápláló egyesületek és alapítványok jelentőségét. Az EGSZB rámutat, hogy ezek az európai egyesületi hálózatok fokozott, sőt döntő jelentőségre tettek szert a mindenki számára elérhető internet korában. A részvételi demokrácia megtestesítőiként már most egyre növekvő, sőt életfontosságú szerepet játszanak a tájékoztatásban, a közéleti vitákban és az európai közvélemény formálásában. Ezáltal gazdagítják és hasznosan kiegészítik a képviselői politikai demokrácia intézményi struktúráját. Ez a hozzáadott érték különösen nyilvánvaló európai szinten, mivel a részvételi demokrácia sokrétű elágazásai természetes módon túllépnek az államhatárokon.

5.2 Látván a polgárok, illetve az európai politikai felelős vezetők között a válsággal párhuzamosan egyre mélyülő szakadékot, az EGSZB figyelmezteti az Európai Bizottságot egy olyan

elhírázott megközelítés hátulütőire és visszás hatásaira, amely csak az európai politikai „egyesületek” sajátos és önálló jogaira lenne tekintettel, a többi európai egyesület esetében pedig semmi hasonlót nem ismerne el. Az EGSZB különösen arra kíván emlékeztetni, hogy a politikai Európa szilárd létrejötte önmagában továbbra is elválaszthatatlan a megfelelő, hatékony és egységes jogi eszközökkel ellátott egyesületekre és szervezetekre támaszkodó polgárok és civil társadalom Európájának a megerősödésétől.

5.3 Az EGSZB ismételten kárhoztatja az európai egyesületi jogállásról szóló tervezetnek a Bizottság részéről – a Tanácson belüli politikai megegyezés elérésének nehézségére való hivatkozással – évekkel ezelőtt elhatározott visszavonását. A felhozott érvek az EGSZB szerint egy ilyen fajsúlyú kérdésben nem tűnnek sem önmagukban elfogadhatóknak, sem pedig ma a gyakorlatban ellenőrizhetőknak.

5.4 Az EGSZB szintén emlékeztet az európai jogállású társaságok létrehozása előtt tornyosuló folytonos akadályok miatt érzett aggodalmára, legyen szó a már létező jogállás – valóságos kudarcra felérő – csekély vonzerejére, vagy pedig a különböző méretű vállalatok immár jelentős száma előtt is megnyíló egyszerűsített jogállással kapcsolatos folyamatos késlekedésre és elakadásra.

6. Az EGSZB egyébiránt emlékeztet arra, hogy – amint azt 2012. szeptember 18-i véleményében ⁽¹⁾ ki is fejtette – támogatja az európai alapítvány státútumára vonatkozó tervezetét, és kiáll amellett, hogy elkerülendő az európai politikai alapítványok helyzetéhez képest tett bármely hátrányos megkülönböztetés.

7. Miközben megerősíti egyetértését az európai politikai pártok és alapítványok egységes jogállásával, az EGSZB, figyelembe véve különböző észrevételeit és az Európai Unió által szavatolt diszkriminációmentesség elvének megfelelően, a fentiek értelmében azt várja az Európai Bizottságtól, hogy a közeljövőben nyújtson be hasonló európai rendeletet a nem politikai célú európai egyesületek jogállásáról és finanszírozásáról, valamint gyorsítsa fel az európai alapítvány státútumára vonatkozó rendelet elfogadását célzó munkálatokat.

Kelt Brüsszelben, 2013. február 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Staffan NILSSON

⁽¹⁾ HL C 351., 2012.11.15., 57. o.

<u>Közléményszám</u>	Tartalom (folytatás)	Oldal
2013/C 133/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a leginkább rászoruló személyeket támogató európai segítségnyújtási alapról (COM(2012) 617 <i>final</i> – 2012/295 (COD))	62
2013/C 133/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a tőzsdén jegyzett társaságok nem ügyvezető igazgatói körében a nemek közötti egyensúly javításáról és kapcsolódó intézkedésekről (COM(2012) 614 <i>final</i> – 2012/0299 (COD))	68
2013/C 133/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi határozatra a tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó iránymutatásokról (COM(2012) 709 <i>final</i> – 2012/0335 (NLE))	77
2013/C 133/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Az Európai Bizottság közleménye: 2013. évi növekedési jelentés (COM(2012) 750 <i>final</i>)	81
2013/C 133/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az európai politikai pártok és az európai politikai alapítványok alapszabályáról és finanszírozásáról (COM(2012) 499 <i>final</i> – 2012/0237 (COD))	90

2013-as előfizetési díjak (áfa nélkül, rendes szállítási költségeket beleértve)

Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	Az EU 22 hivatalos nyelvén	1 300 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, nyomtatott kiadvány + éves DVD	Az EU 22 hivatalos nyelvén	1 420 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L sorozat, kizárólag nyomtatott kiadvány	Az EU 22 hivatalos nyelvén	910 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, L + C sorozat, havi DVD (összevont)	Az EU 22 hivatalos nyelvén	100 EUR/év
A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványa (S sorozat), közbeszerzés és ajánlati felhívások, DVD, heti egy kiadvány	Többnyelvű: az EU 23 hivatalos nyelvén	200 EUR/év
Az EU Hivatalos Lapja, C sorozat – versenyvizsga-kiírások	A vizsgakiírás szerinti nyelv(ek)en	50 EUR/év

Az *Európai Unió Hivatalos Lapjának*, amely az Európai Unió hivatalos nyelvein jelenik meg, 22 nyelvi változatára lehet előfizetni. Az L (jogszabályok) és a C (tájékoztatások és közlemények) sorozatot foglalja magában.

Valamennyi nyelvi változatra külön kell előfizetni.

A 920/2005/EK tanácsi rendelet értelmében, amelyet a Hivatalos Lap 2005. június 18-i L 156. száma tett közzé, és amely előírja, hogy az Európai Unió intézményei nem kötelesek minden jogi aktust ír nyelven is megszövegezni, illetve ezen a nyelven kihirdetni, az ír nyelven kiadott Hivatalos Lapok értékesítése külön történik.

A Hivatalos Lap Kiegészítő Kiadványára (S sorozat – közbeszerzés és ajánlati felhívások) történő előfizetés mind a 23 hivatalos nyelvi változatot magában foglalja egyetlen többnyelvű DVD-n.

Kérésére az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* történő előfizetéssel a Hivatalos Lap különféle mellékleteit is megkaphatja. Az előfizetők a mellékletek megjelenéséről az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* közölt „Az olvasóhoz” című közleménynek köszönhetően értesülnek.

Értékesítés és előfizetés

A különböző, térítés ellenében kapható kiadványokra – például az *Európai Unió Hivatalos Lapjára* – való előfizetés a Kiadóhivatal forgalmazó partnereitől szerezhető be. A forgalmazó partnerek listája a következő címen található:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_hu.htm

Az EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) közvetlen és ingyenes hozzáférést biztosít az Európai Unió jogához. Erről a honlapról elérhető az *Európai Unió Hivatalos Lapja*, valamint tartalmazza a szerződéseket, a jogszabályokat, a jogeseteket és az előkészítő dokumentumokat is.

További információt az Európai Unióról a <http://europa.eu> internetcímen találhat.

Az Európai Unió Kiadóhivatala
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU